

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Στο πλαίσιο του μαθήματος Τραπεζικό Δίκαιο με θέμα:

**«Η ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΚΑΙ Ο ΣΥΜΨΗΦΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ
ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΕΠΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΣ ΣΕ ΚΟΙΝΟ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ»**

ΒΑΣΚΟΥ ΜΑΡΘΑ ΕΥΤΕΡΠΗ

A.M. 400719

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΨΥΧΟΜΑΝΗΣ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2018

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	1
I. Ο ΚΟΙΝΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ	4
1. Εισαγωγικοί εννοιολογικοί προσδιορισμοί	4
2. Η έννοια και οι προϋποθέσεις της κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό	10
3. Η νομική φύση της κατάθεσης σε κοινό διαζευκτικό λογαριασμό	18
4. Οι σχέσεις που δημιουργούνται με την κατάθεση σε κοινό λογαριασμό	24
5. Η ρύθμιση του αρ. 4 του ν. 5638/1932 για την κατάσχεση σε κοινό λογαριασμό..	29
II. Η ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΣ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΩΣ ΤΡΙΤΗΣ	33
1. Εισαγωγικά – Γενικά για την κατάσχεση εις χείρας της τράπεζας ως τρίτης	33
2. Το ακατάσχετο των τραπεζικών καταθέσεων ως συνέπεια του ειδικού τραπεζικού απορρήτου	37
2. i. Γενικές Παρατηρήσεις	37
2. ii. Η έννοια του τραπεζικού απορρήτου και οι διακρίσεις του	39
2. iii. Η ρύθμιση του ν.δ. 1059/1971	42
2. iv. Η θέση της νομολογίας υπέρ του ακατάσχετου των καταθέσεων και ο αντίλογος της θεωρίας	48
3. Νομοθετική άρση του ειδικού τραπεζικού απορρήτου και παράλληλη μεταστροφή της νομολογίας - Το επιτρεπτό της κατάσχεσης των τραπεζικών καταθέσεων	61
4. Η κατάσχεση της κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό	70
III. Ο ΣΥΜΨΗΦΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΕΠΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΣ ΣΕ ΚΟΙΝΟ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ	77
1. Εισαγωγικά	77
2. Γενικές παρατηρήσεις επί του συμψηφισμού – Έννοια – Διακρίσεις – Προϋποθέσεις	78
3. Η επίδραση του απορρήτου και του συνακόλουθου ακατάσχετου των τραπεζικών καταθέσεων στο επιτρεπτό ή μη του συμψηφισμού	85

4. Η εφαρμογή ή μη του αρ. 4 του ν. 5638/1932 στην περίπτωση του συμψηφισμού απαιτήσεων των τραπεζών επί καταθέσεων σε κοινό λογαριασμό.....	92
4. i. Η θέση της θεωρίας και η αντιφατική νομολογία	93
4. ii. Η ορθότητα της εφαρμογής του άρθρου 4 ν. 5638/1932 επί της πρότασης συμψηφισμού της τράπεζας	100
4. iii. Η εσφαλμένη εφαρμογή των διατάξεων περί ενεργητικής εις ολόκληρον ενοχής.....	104
4. iv. Η περίπτωση του συμβατικού ή εκούσιου συμψηφισμού απαιτήσεων των τραπεζών επί καταθέσεων σε κοινό λογαριασμό	108
ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ.....	111
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	115
A. ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ	115
B. ΑΡΘΟΓΡΑΦΙΑ.....	119
Γ. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ	122

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Α.Ε.Δ.Α.Κ	Ανώνυμη Εταιρία Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων
Α.Ε.Π.Ε.Υ.	Ανώνυμη Εταιρία Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΑΠ	Άρειος Πάγος
αρ.	άρθρο
αριθμ.	Αριθμός
Αρμ.	Αρμενόπουλος
Αρχ.Ν.	Αρχείο Νομολογίας
βλ.	βλέπε
γνωμ.	Γνωμοδότηση
Δ.	Δίκη
ΔΕΕ	Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών
ΔΕΕΤ	Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών
ΔΣΘ	Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης
εδ.	εδάφιο
ΕΕμπΔ	Επιθεώρηση του Εμπορικού Δικαίου
ΕΕΝ	Εφημερίς των Ελλήνων Νομικών
ΕΙΡ.	Ειρηνοδικείο
ΕισΝΑΚ	Εισαγωγικός Νόμος Αστικού Κώδικα
ΕισΝΚΠολΔ	Εισαγωγικός Νόμος Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας
ΕλλΔνη	Ελληνική Δικαιοσύνη
ΕΠΕΥ	Εταιρία Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών
ΕΠολΔ	Επιθεώρηση Πολιτικής Δικονομίας
ΕπισκΕΔ	Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
ΕΤρΑξΧρΔ	Επιθεώρηση Τραπεζικού, Αξιογραφικού, Χρηματιστηριακού Δικαίου
ΕφΑΔ.	Εφαρμογές Αστικού Δικαίου
ΕΦ. ΑΘ.	Εφετείο Αθηνών
ΕΦ. ΔΥΤ.ΜΑΚ.	Εφετείο Δυτικής Μακεδονίας
ΕΦ. ΔΩΔ.	Εφετείο Δωδεκανήσου
ΕΦ. ΘΕΣΣΑΛ.	Εφετείο Θεσσαλονίκης

ΕΦ. ΛΑΡ.	Εφετείο Λάρισας
ΕΦ. ΠΑΤΡ.	Εφετείο Πάτρας
ΕΦ. ΠΕΙΡ.	Εφετείο Πειραιά
επ.	επόμενα
κ.α.	και άλλα
Κ.Ε.Δ.Ε.	Κώδικας Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων
ΚΠολΔ.	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
ΚριτΕ.	Κριτική Επιθεώρηση
ΜΠΡ.ΑΘ.	Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών
ΜΠΡ.ΘΕΣΣΑΛ.	Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης
ΜΠΡ.ΠΕΙΡ.	Μονομελές Πρωτοδικείο Πειραιά
Ν./ ν.	νόμος
ν.δ.	νομοθετικό διάταγμα
ΝοΒ.	Νομικό Βήμα
Ολομ.	Ολομέλεια
Ο.Σ.Ε.Κ.Α.	Οργανισμός Συλλογικών Επενδύσεων σε Κινητές Αξίες
παρ.	παράγραφος
Πειρ.Ν.	Πειραϊκή Νομολογία
περ.	περίπτωση
ΠΚ	Ποινικός Κώδικας
Π.ΠΡ. ΑΘ.	Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών
Π.ΠΡ. ΘΕΣΣΑΛ.	Πολυμελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης
Π.ΠΡ. ΠΕΙΡ.	Πολυμελές Πρωτοδικείο Πειραιά
π.χ	παραδείγματος χάρη
σελ.	σελίδα
στ.	στοιχείο
Συντ.	Σύνταγμα
ΧρηΔικ.	Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο
ΧρΙΔ.	Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ποιότητα κάθε έννομης τάξης κρίνεται από την ικανότητά της να επιβάλλει τις επιταγές της στην πράξη και η αξιοπιστία οποιουδήποτε αστικού δικονομικού συστήματος από την ικανότητά του να οδηγήσει σε πλήρη και γρήγορη ικανοποίηση των ιδιωτικών δικαιωμάτων. Διάγνωση και πραγμάτωση του δικαίου αποτελούν τις δύο όψεις του μηχανισμού απονομής της δικαιοσύνης. Η απλή διάγνωση των ουσιαστικών δικαιωμάτων είναι το πρώτο και σημαντικό βήμα, δεν ολοκληρώνει, όμως, την έννομη προστασία του πολίτη, αν δε συμπληρωθεί λειτουργικά και με τη δυνατότητα να εκβιασθεί η συμμόρφωση του υπόχρεου προς το περιεχόμενο της δικαστικής κρίσης, εν ανάγκη και με υλικό καταναγκασμό. Τη μετάβαση αυτή του δικαίου από την ιδεατή στην πραγματική του ισχύ αναλαμβάνει πρωτίστως ο κλάδος της αναγκαστικής εκτέλεσης, που αποκρυσταλλώνει και αποκαλύπτει ανάγλυφα τη φύση και τη βαθύτερη ουσία του δικαίου. Τα μέτρα του υλικού καταναγκασμού δεν μπορούν να ληφθούν παρά από το κράτος, το οποίο νομιμοποιείται στη χρήση βίας, προκειμένου να διασφαλίσει την ειρηνική συμβίωση των πολιτών του. Το κράτος, άλλωστε, είναι αυτό που διαθέτει ένα οργανωμένο και αποτελεσματικό σύστημα παροχής έννομης προστασίας και που μπορεί να εγγυηθεί ότι η χρήση βίας ή νομικού καταναγκασμού σε βάρος του οφειλέτη θα γίνει με την πιστή τήρηση της νομιμότητας, με βάση προδιαγεγραμμένους όρους και προϋποθέσεις, με σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και των θεμελιωδών παραγγελμάτων της καλής πίστης και της ηθικής. Το δίκαιο της αναγκαστικής εκτέλεσης καλλιεργεί την πίστη στις συναλλαγές, εδραιώνει κλίμα εμπιστοσύνης και ασφάλειας στους πολίτες και συμβάλλει στην ανάπτυξη της οικονομίας¹. Έτσι, η έννομη τάξη δεν αρκεί να αναγνωρίζει δικαιώματα, αλλά θα πρέπει συγχρόνως να εξασφαλίζει και τον τρόπο της αναγκαστικής ικανοποίησής τους. Επομένως, το δικαίωμα για παροχή δικαστικής προστασίας του αρ. 20 του Συντάγματος, το οποίο αποτελεί την αναγκαία δικονομική προέκταση των ουσιαστικών ατομικών δικαιωμάτων, δεν μπορεί παρά να περιλαμβάνει και την πραγμάτωση αυτών των δικαιωμάτων, δηλαδή την αναγκαστική εκτέλεση².

Από την άλλη, ο κοινός λογαριασμός αποτελεί ένα είδος λογαριασμού ευρέως διαδεδομένο στην τραπεζική πρακτική. Αποτελεί επινόηση του αγγλοσαξονικού δικαίου (joint account) και εισήχθη στην Ελλάδα με τον νόμο 5638/1932. Αποτελεί έναν θεσμό εξ αφορμής του οποίου παρατηρεί κανείς την εξέλιξη του ίδιου του ιδιωτικού δικαίου αναφορικά με τη διαχείριση και την προστασία της πληροφορίας, ιδιαίτερα εντός του τραπεζικού συστήματος: από την αυστηρή προστασία της εχεμύθειας στη σταδιακή άμβλυυσή της προς όφελος όχι μόνο δημόσιων αλλά και

---

¹ Νίκας Νικόλαος, Σαράντα πέντε χρόνια εφαρμογής του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας –Αναγκαστική Εκτέλεση– (παρελθόν, παρόν και μέλλον), ΕΠολΔ 2012, σελ. 265επ.

² Σταματόπουλος Στέλιος, Η δικαστική προστασία του τρίτου στην αναγκαστική εκτέλεση κατά την ΚΠολΔ 936, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1994, σελ. 15επ.

ιδιωτικών συμφερόντων, υπό το φως του κοινοτικού δικαίου³. Όπως ρητά αναφέρεται στην εισηγητική έκθεση του ν. 5638/1932, σκοπός του νομοθέτη ήταν η δημιουργία κατάλληλων συνθηκών για την προσέλκυση κεφαλαίων, ιδίως Ελλήνων διαβιούντων στο εξωτερικό. Προκειμένου να εξυπηρετηθεί ο σκοπός αυτός και να καταστούν οι ελληνικές τράπεζες ανταγωνιστικές σε σχέση με εκείνες της αλλοδαπής, ο νομοθέτης, όπως θα δούμε αναλυτικά παρακάτω, εισήγαγε μια σειρά ευνοϊκών ρυθμίσεων, μεταξύ των οποίων τη δυνατότητα «παράκαμψης» της κληρονομικής διαδοχής επί της κατάθεσης καθώς και την απαλλαγή από τον φόρο κληρονομιάς, προβαίνοντας σε μια συνειδητή στάθμιση κόστους – οφέλους⁴. Κατά άλλη διατύπωση, ο νομοθέτης, προκειμένου να πετύχει τον σκοπό του, δε δίστασε να προχωρήσει σε ιδιαίτερα ευνοϊκή μεταχείριση της κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό, ακόμα και σε βάρος ζωτικών συμφερόντων της έννομης τάξης, όπως αυτό της φορολογίας και της προστασίας της οικογένειας με τον θεσμό της νόμιμης μοίρας⁵.

Για τον ίδιο σκοπό και προκειμένου να ενισχυθεί το κλίμα εμπιστοσύνης των καταθετών προς τις ελληνικές τράπεζες, προβλέφθηκε νομοθετικά και το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων με το ν.δ. 1059/1971. Συνέπεια του αυστηρού καθεστώτος σιωπής για τις τραπεζικές καταθέσεις, που προέβλεπε το ανωτέρω ν.δ., όπως θα δούμε αναλυτικά παρακάτω, ήταν η επικράτηση στη νομολογία της άποψης ότι οι καταθέσεις στις ελληνικές τράπεζες ήταν ακατάσχετες. Μετά την πάροδο πολλών ετών, επικράτησε, εν τέλει, με την υπ' αριθμ. 19/2001 απόφαση της Ολομέλειας του ΑΠ, η ορθή θέση ότι το τραπεζικό απόρρητο εμποδίζει απλώς τις τράπεζες να παρέχουν γενικά πληροφορίες για τις καταθέσεις, ενώ δεν εμποδίζεται η κατάσχεση των καταθέσεων, όταν εκείνος που την επιχειρεί, δηλαδή ο δανειστής του καταθέτη, έχει δικαίωμα προς τούτο και προσδιορίζει την κατάθεση κατά τρόπο αρκούντως ορισμένο, ώστε η τράπεζα να περιορίζεται στην παροχή μόνο των απολύτως αναγκαίων για την κατάσχεση πληροφοριών, ενώ παράλληλα και ο νομοθέτης, με το αρ. 24 του ν. 2915/2001, προχώρησε σε νομοθετική άρση του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων στις περιπτώσεις που επιβάλλεται κατάσχεση σε αυτές⁶. Έτσι, με την επίκληση των διατάξεων του Συντάγματος και των διεθνών συμβάσεων, που δεσμεύουν τη χώρα μας υπήρξε ταύτιση των απόψεων της νομολογίας, της θεωρίας και του νομοθέτη και θεμελιώθηκε το κατασχετό των καταθέσεων. Πλέον, με το ν. 4335/2015, το περιεχόμενο του αρ. 24 του ν. 2915/2001 ενσωματώθηκε αυτούσιο στο αρ. 983 παρ. 5 του ΚΠολΔ.

Πράγματι, στη σύγχρονη οικονομική και συναλλακτική ζωή, όπου το συντριπτικό τμήμα της περιουσίας των οικονομικών και βιομηχανικών μονάδων

---

³ Ξυνοπούλου Αθηνά, Τα δικαιώματα των κληρονόμων συνδικαιούχου σε κοινό λογαριασμό, ΧρΙΔ ΙΖ/2017, σελ. 649επ.

⁴ Ξυνοπούλου Αθηνά, Τα δικαιώματα των κληρονόμων συνδικαιούχου σε κοινό λογαριασμό, ΧρΙΔ ΙΖ/2017, σελ. 649επ.

⁵ Λιτζερόπουλος σε Ερμηνεία του Αστικού Κώδικος, Τόμος VII, Εισαγωγικός Νόμος, Αθήναι 1963, άρθρο 117.

⁶ Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 344.

εμφανίζεται με άυλη μορφή και όπου το μεγαλύτερο μέρος των συναλλαγών διεξάγεται μέσω των τραπεζών και διεκπεραιώνεται με λογιστικές τραπεζικές εγγραφές (λογιστικό χρήμα) ή με πλαστικό ή ηλεκτρονικό χρήμα, το μέσο που περισσότερο συνάδει με την ικανοποίηση των χρηματικών αξιώσεων είναι η κατάσχεση των απαιτήσεων εις χείρας τρίτου. Η κατάσχεση των τραπεζικών λογαριασμών είναι πολύ συνηθισμένη τόσο για οφειλές σε ιδιώτες όσο και για οφειλές προς το Δημόσιο. Έτσι, οι σύγχρονες έννομες τάξεις προσπαθούν να καταστήσουν την κατάσχεση στα χέρια τρίτου ένα μέσο εκτέλεσης περισσότερο αποτελεσματικό, ώστε να επιτύχουν την ικανοποίηση των δανειστών όσο γίνεται ταχύτερα και με τρόπο όσο γίνεται λιγότερο επιβαρυντικό για τον οφειλέτη. Η διαρκώς αυξανόμενη σημασία που αποδίδεται στην κατάσχεση στα χέρια τρίτου, ως μέσο για την ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων οφείλεται στο ότι, στις μέρες μας, τα έξοδα της αναγκαστικής εκτέλεσης επί ακινήτων είναι αποτρεπτικά, ενώ, πολλές φορές, ο οφειλέτης δεν έχει στην κυριότητά του καν ακίνητο ή έχει φροντίσει να το μεταβιβάσει, για να αποφύγει ενδεχόμενη κατάσχεση και πλειστηριασμό και έτσι η περιουσία του περιορίζεται μόνο στα εισοδήματα που αυτός αποκομίζει από την εργασία του, εμφανίζεται δηλαδή κυρίως με τη μορφή χρηματικών απαιτήσεων⁷.

Ως αντικείμενο της παρούσης μελέτης τίθεται, αρχικά, η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, όπως ρυθμίζεται στο ελληνικό δίκαιο και γίνεται συνοπτική αναφορά στις έννομες σχέσεις, που δημιουργούνται μεταξύ των συνδικαιούχων, των συνδικαιούχων με την τράπεζα καθώς και με τρίτα πρόσωπα. Στο κυρίως μέρος της μελέτης εξετάζονται οι περιπτώσεις της κατάσχεσης απαιτήσεων από καταθέσεις σε κοινό λογαριασμό εις χείρας της τράπεζας ως τρίτης και του συμψηφισμού των απαιτήσεων των τραπεζών επί καταθέσεων σε κοινό λογαριασμό, οι οποίες κρίνονται προβληματικές, κυρίως λόγω του συσχετισμού τους με το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, και έχουν προκαλέσει διχογνωμία τόσο στη θεωρία όσο και στη νομολογία. Γίνεται αναφορά στις γνώμες που κατά καιρούς διατυπώθηκαν, στα επιχειρήματα υπέρ και κατά αυτών και εν τέλει επισημαίνονται οι γνώμες που φαίνεται να επικράτησαν, καθώς και τα θετικά και αρνητικά σημεία κάθε άποψης σε σχέση με τα δύο ανωτέρω ζητήματα της κατάσχεσης και του συμψηφισμού στον κοινό λογαριασμό. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη νομολογία των δικαστηρίων μας και συγκεκριμένα στη στάση που αυτή έχει κρατήσει και κρατάει επί των ανωτέρω ζητημάτων. Πολλές φορές η ανάλυση των κυρίως θεμάτων της παρούσας μελέτης εκκινεί από την παρουσίαση της σχετικής νομολογίας, καθώς οι αποφάσεις που εκδόθηκαν και εκδίδονται δίνουν το έναυσμα για τον εντοπισμό και τη θεωρητική ανάλυση των επιμέρους ζητημάτων που προκύπτουν σε σχέση με την κατάσχεση απαιτήσεων εις χείρας της τράπεζας ως τρίτης και τον συμψηφισμό των απαιτήσεων των τραπεζών επί καταθέσεων σε κοινό λογαριασμό.

---

⁷ Γέσιου – Φαλτσή Πελαγία, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων πριν και μετά τον ν. 2915/2001, Τιμητικός Τόμος του Κώστα Μπέη, Τρίτος Τόμος, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, εκδόσεις EUNOMIA, Αθήνα 2003, σελ. 2101επ.

I. Ο ΚΟΙΝΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

1. Εισαγωγικοί εννοιολογικοί προσδιορισμοί

Οι τραπεζικές δραστηριότητες, τις οποίες μπορεί να ασκεί ένα πιστωτικό ίδρυμα στην Ελλάδα, αναφέρονται περιοριστικά στο αρ. 11 παρ. 1 του ν. 4261/2014⁸. Οι τραπεζικές δραστηριότητες μπορούν να διακριθούν σε δύο βασικές κατηγορίες, αντίστοιχη δε είναι και η διάκριση των τραπεζικών συμβάσεων, δεδομένου ότι οι τραπεζικές εργασίες κατευθύνονται στην κατάρτιση ομώνυμων συμβάσεων. Στην πρώτη κατηγορία υπάγονται οι παραδοσιακές τραπεζικές εργασίες, τις οποίες διεκπεραιώνει κατ' ελάχιστο κάθε πιστωτικό ίδρυμα, δηλαδή η αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων, η χορήγηση πιστώσεων και οι εγγυοδοτικές συμβάσεις, ενώ στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν γενικά οι εργασίες διεκπεραίωσης των υποθέσεων των πελατών τους, δηλαδή οι εργασίες που αφορούν την επιμέλεια κάθε είδους υποθέσεων των πελατών, όπως είναι οι πράξεις διενέργειας πληρωμών και μεταφοράς κεφαλαίων, η έκδοση και διαχείριση μέσων πληρωμής, η φύλαξη και διαχείριση πολύτιμων αντικειμένων αλλά και οι σύγχρονοι τρόποι χρηματοδότησης και γενικά η παροχή επενδυτικών ή άλλων τραπεζικών υπηρεσιών⁹.

Η αποδοχή των καταθέσεων και των άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων ανήκει στις λεγόμενες παθητικές τραπεζικές εργασίες, διότι το πιστωτικό ίδρυμα καθίσταται οφειλέτης των καταθετών του για τα κατατεθειμένα σε αυτό ποσά, ενώ η χορήγηση πιστώσεων ανήκει στις ενεργητικές τραπεζικές εργασίες, διότι το πιστωτικό ίδρυμα καθίσταται δανειστής των πελατών του για τα ποσά των πιστώσεων¹⁰. Από τις παθητικές τραπεζικές εργασίες αντλούνται τα απαραίτητα για τη χρηματοδότηση των ενεργητικών τραπεζικών εργασιών τους κεφάλαια¹¹.

Η πιο σημαντική, λοιπόν, τραπεζική εργασία και ταυτόχρονα η κύρια πηγή άντλησης των μέσων της τραπεζικής λειτουργίας είναι η αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων¹². Η τράπεζα δέχεται κεφάλαια με τη μορφή των

---

⁸ Δραστηριότητες άλλες από αυτές απαγορεύονται να ασκούνται στη χώρα μας χωρίς την προηγούμενη χορήγηση ειδικής προς τούτο άδειας από την Τράπεζα της Ελλάδος. Ψυχομάνης Σπύρος, Εγχειρίδιο τραπεζικού δικαίου, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2016, σελ. 112επ.

⁹ Κουζιώρη Βασιλική, Κατάσχεση στα χέρια τράπεζας ως τρίτης, Επιστημονική Επετηρίδα ΔΣΘ 1994, σελ. 225επ.

¹⁰ Βλ. ΕΦ ΠΕΙΡ 18/2017, ΝΟΜΟΣ και ΠΠΡ ΠΕΙΡ 2447/2014, ΝΟΜΟΣ

¹¹ Η διαφορά μεταξύ κόστους των παθητικών εργασιών (τόκος καταθέσεων) και αμοιβών από τις ενεργητικές (τόκος χορηγήσεων) συνιστά το λεγόμενο spread, το οποίο υποδηλώνει το περιθώριο κέρδους των τραπεζών. Ψυχομάνης Σπύρος, Εγχειρίδιο τραπεζικού δικαίου, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2016, σελ. 141επ.

¹² Η αποδοχή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων είναι νοητή ως σύναψη εκ μέρους της τράπεζας είτε απλών δανείων με συγκεκριμένους δανειστές (μη καταθέτες) είτε ομολογιακών δανείων με συγκεκριμένους τρίτους ή με οποιονδήποτε τρίτο που αναλαμβάνει τις ομολογίες που εκδίδονται (δημόσια εγγραφή) ή ως συστηματική έκδοση άλλων συναφών τίτλων, τίτλων δηλαδή που αναλήφθηκαν από τρίτους έναντι καταβολής κάποιου κεφαλαίου και ενσωματώνουν απαίτηση κατά της εκδότριας προς επιστροφή του κεφαλαίου αυτού μετά των τυχόν γεννημένων εντωμεταξύ τόκων. Στα επιστρεπτέα κεφάλαια ανήκουν μάλλον και τα κεφάλαια που συγκεντρώνονται από

καταθέσεων, τα οποία χρησιμοποιεί στη συνέχεια για τη χρηματοδότηση ιδιωτών και επιχειρήσεων. Με τις καταθέσεις, δηλαδή, επιτυγχάνεται η συγκέντρωση σημαντικού ποσοστού της ιδιωτικής και δημόσιας αποταμίευσης, με οφέλη για όλα τα μέρη που μεσολαβούν στην αγορά του χρήματος. Έτσι, οι καταθέσεις εξασφαλίζουν στα πιστωτικά ιδρύματα τα απαραίτητα κεφάλαια για την εκπλήρωση της πιστωτικής τους λειτουργίας και στην οικονομία της χώρας τη χρηματοδότησή της, δηλαδή τα απαραίτητα κεφάλαια πραγματοποίησης παραγωγικών επενδύσεων¹³. Με άλλα λόγια, αποτελούν τον πλέον σημαντικό μοχλό οικονομικής ανάπτυξης¹⁴. Οι τραπεζικές καταθέσεις εξυπηρετούν φυσικά και τα συμφέροντα των καταθετών, καθώς με τον τρόπο αυτό τα κατατεθειμένα χρήματα είναι εξασφαλισμένα από τον κίνδυνο κλοπής ή απώλειας και επιπλέον αποδίδουν κατά κανόνα τόκο, συντελούν δηλαδή στην αύξηση της περιουσίας των καταθετών. Οι τραπεζικές καταθέσεις, όμως σήμερα, μπορεί να προσφέρουν και άλλες διευκολύνσεις στους καταθέτες. Πράγματι, ο καταθέτης μπορεί να δώσει εντολή στην τράπεζα να προβαίνει σε διάφορες πληρωμές ή εμβάσματα καθώς και να ζητήσει την έκδοση πιστωτικής κάρτας ή μπλοκ επιταγών. Με άλλα λόγια, η τραπεζική κατάθεση παρέχει τη δυνατότητα για τη συμμετοχή του καταθέτη στους σύγχρονους τρόπους πληρωμής χωρίς μετρητά. Από την άλλη μεριά, ο καταθέτης είναι εξασφαλισμένος ότι το πιστωτικό ίδρυμα θα είναι σε θέση να του επιστρέψει τα κατατεθέντα χρήματά του, όποτε τα χρειαστεί¹⁵.

Η έλλειψη από τον νόμο ορισμού της τραπεζικής κατάθεσης δημιούργησε ορισμένες αμφισβητήσεις σχετικά με την οριοθέτηση της έννοιάς της¹⁶. Ως τραπεζική κατάθεση νοείται η κατά κυριότητα μεταβίβαση χρημάτων ή αξιών στην τράπεζα, η οποία αναλαμβάνει έναντι του καταθέτη την υποχρέωση να του επιστρέψει άλλα χρήματα ή αξίες της ίδιας ποσότητας και ποιότητας πλέον, κατά κανόνα, των τόκων¹⁷.

τιτλοποιήσεις απαιτήσεων. Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 412επ.

¹³ Ρεπούσης Σπύρος, Τραπεζικές υπηρεσίες, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 1επ.

¹⁴ Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 409επ.

¹⁵ Ρόκας Νικόλαος, Γκόρτσος Χρήστος, Μικρουλέα Αλεξάνδρα, Λιβαδά Χριστίνα, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, 3^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2016, σελ. 531επ.

¹⁶ Στην τραπεζική κατάθεση η τράπεζα αποδέχεται κινητά αντικαταστατά πράγματα, συνήθως χρήματα ή τίτλους και υποχρεούται να τα φυλάει και να τα αποδώσει στον δικαιούχο κατά το συμφωνηθέντα χρόνο ή όποτε ζητηθεί η επιστροφή τους. Οι διατάξεις που εφαρμόζονται στην κατάθεση τίτλων είναι τα αρ. 822επ. ΑΚ και η νομική φύση της σύμβασης είναι η παρακαταθήκη, όταν δεν έχει η τράπεζα την εξουσία διάθεσης των τίτλων, ενώ, όταν την έχει, τότε η νομική φύση της σύμβασης είναι η ανώμαλη παρακαταθήκη. Βενιέρης Ιάκωβος στις Εφαρμογές Εμπορικού Δικαίου, Επιμέλεια Γεώργιος Τριανταφυλλάκης, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2014, σελ. 766επ.

¹⁷ Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 409επ.

Κατά άλλη διατύπωση, είναι η σύμβαση, δυνάμει της οποίας ο καταθέτης παραχωρεί προσωρινά στην τράπεζα αγοραστική δύναμη προς χρήση και συγχρόνως προς εξασφάλιση αυτής. Στην περίπτωση αυτή ως κατάθεση εννοείται μόνο η κατάθεση χρημάτων και όχι η κατάθεση τίτλων, η οποία αποβλέπει στη φύλαξη αυτούσιων των κατατεθειμένων τίτλων ή στην εξασφάλιση της αξίας αυτών. Ουσιώδες στοιχείο στην κατάθεση χρημάτων είναι η πίστωση, δηλαδή η προσωρινή ενίσχυση

Κατά την κρατούσα στη θεωρία γνώμη¹⁸ και την πάγια νομολογία¹⁹, η τραπεζική κατάθεση συνιστά μορφή ανώμαλης παρακαταθήκης²⁰. Σύμφωνα με το αρ. 830 ΑΚ «*Η κατάθεση χρημάτων ή άλλων αντικαταστατών πραγμάτων σε περίπτωση αμφιβολίας λογίζεται ως δάνειο, αν ο θεματοφύλακας έχει την εξουσία να τα χρησιμοποιεί. Σχετικά όμως με τον χρόνο και τον τόπο της απόδοσης ισχύουν σε περίπτωση αμφιβολίας οι διατάξεις για την παρακαταθήκη*»²¹. Η τραπεζική κατάθεση,

---

της αγοραστικής δύναμης της τράπεζας. Παμπούκης Κωνσταντίνος, Τραπεζικά Πιστωτικά Συμβάσεις, Αφοί Π. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη - Αθήναι 1962, σελ. 240επ.

¹⁸ Έτσι, ενδεικτικά οι: Ρόκας Νικόλαος, Γκόρτσος Χρήστος, Μικρούλεα Αλεξάνδρα, Λιβαδά Χριστίνα, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, 3^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2016, σελ. 533επ., Μητροπούλου Σοφία, Ο κοινός λογαριασμός στο Ελληνικό δίκαιο, Συγκριτική επισκόπηση αλλοδαπών δικαίων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 25 επ., Γέσιου – Φαλτσή Πελαγία, Επίδειξη εγγράφων και ζητήματα τραπεζικού απορρήτου στους κοινούς διαζευκτικούς λογαριασμούς (γνωμ.), ΕφΑΔ 2010, σελ. 1182επ., Βενιέρης Ιάκωβος στις Εφαρμογές Εμπορικού Δικαίου, Επιμέλεια Γεώργιος Τριανταφυλλάκης, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2014, σελ. 766επ., Βελέντζας Γιάννης, Δίκαιο τραπεζικών συμβάσεων (εργασιών), Ιus Θεσσαλονίκη 1996, σελ. 72επ., Δούβλης Βασίλης, Ελληνικό Δημόσιο vs Ιδιωτών Δανειστών, ΔΕΕ 2013, σελ. 1107επ., Κουζιώρη Βασιλική, Κατάσχεση στα χέρια τράπεζας ως τρίτης, Επιστημονική Επετηρίδα ΔΣΘ 1994, σελ. 225επ. κ.α.

¹⁹ Βλ. ενδεικτικά ΕΦ ΠΕΙΡ 18/2017 ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΑΘ 1260/2017, ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΠΕΙΡ 83/2011 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 3237/2010 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 7583/1979, ΝοΒ 1979, σελ. 1654επ., ΑΠ 830/2003, ΕλλΔνη 2004, σελ. 176, ΕΦ ΑΘ 4383/1987, ΕλλΔνη 1990, σελ. 380επ., ΑΠ 432/1990, ΕλλΔνη 1991, σελ. 115επ., ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 1868/1999, Αρμ. 2001, σελ. 809επ. με παρατηρήσεις Φιλομήλας Ομπέση, ΑΠ 189/2002, ΕΕμπΔ 2005, σελ. 585επ., ΠΠΡ ΠΕΙΡ 2447/2014, ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 74/2011 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 209/1979 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 378/2011, ΧρΙΔ 2011, σελ. 656επ., ΑΠ 1183/1985 (Βούλευμα), ΝοΒ 1985, σελ. 1257επ., ΑΠ 405/2007, ΕλλΔνη 2008, σελ. 209επ., ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 1599/2004, ΕπισκΕΔ 2004, σελ. 752επ. με εισαγωγικό σημείωμα Κωνσταντίνου Παμπούκη, ΑΠ 1071/1987 (Βούλευμα), ΝοΒ 1987, σελ. 1084επ., ΕΦ ΑΘ 1881/2001, ΕπισκΕΔ 2001, σελ. 539επ. με εισαγωγικό σημείωμα Κωνσταντίνου Παμπούκη, ΕΦ ΑΘ 455/2001 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 929/2009 ΝΟΜΟΣ

²⁰ Κατά άλλη άποψη, πρόκειται για δάνειο, καθώς δε συνίσταται ιδίως σήμερα με σκοπό τη φύλαξη των χρημάτων, αλλά κυρίως για να υπάρξει κέρδος. Αυτό φαίνεται πιο καθαρά στις προθεσμιακές καταθέσεις, στις οποίες προέχει για τον καταθέτη η απόδοση του τόκου. Βλ. Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 409επ.

Κατά μία τρίτη άποψη, η κατάθεση δεν μπορεί να θεωρηθεί δάνειο, γιατί τείνει και στην εξασφάλιση της αγοραστικής δύναμης των χρημάτων ούτε όμως ανώμαλη παρακαταθήκη, γιατί τείνει και στην πίστωση της τράπεζας, αλλά είναι μια ιδιόρρυθμη μικτή σύμβαση με στοιχεία τόσο σύμβασης δανείου όσο και ανώμαλης παρακαταθήκης. Βλ. Παμπούκης Κωνσταντίνος, Τραπεζικά Πιστωτικά Συμβάσεις, Αφοί Π. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη - Αθήναι 1962, σελ. 266επ. Περισσότερα για τη νομική φύση της κατάθεσης βλ σε Βενιέρης Ιάκωβος, Κατάθεση χρημάτων από τον οφειλέτη στον τραπεζικό λογαριασμό του δανειστή του – Ο έλεγχος της προμήθειας της τράπεζας, Σκέψεις με αφορμή την Ειρκω 184/2004, ΔΕΕ 2007, σελ. 782επ.

²¹ Ανώμαλη παρακαταθήκη είναι η κατόπιν συμφωνίας κατάθεση προς φύλαξη από τον έναν στον άλλο συμβαλλόμενο χρημάτων ή άλλων αντικαταστατών πραγμάτων με την εξουσία χρησιμοποίησής τους εκ μέρους του θεματοφύλακα. Με το τελευταίο στοιχείο της εξουσίας χρησιμοποίησης διαφοροποιείται από την ομαλή παρακαταθήκη. Ο παρακαταθέτης, λουπόν, στην ανώμαλη παρακαταθήκη παρέχει στον θεματοφύλακα την άδεια όχι για απλή μεταχείριση του πράγματος, όπως συμβαίνει στην ομαλή, αλλά για τέτοια χρήση που άμεσα επηρεάζει τη νομική και φυσική κατάσταση του πράγματος και μόνο ο δικαιούχος ιδιοκτήτης μπορεί να κάνει. Στο αρ. 830 ΑΚ καθιερώνεται ερμηνευτικός κανόνας, κατά τον οποίο η ανώμαλη παρακαταθήκη, χωρίς να είναι δάνειο με την τεχνική έννοια του όρου (806ΑΚ), λογίζεται ως δάνειο. Έτσι, με την κατάθεση ο θεματοφύλακας αποκτά την κυριότητα των πραγμάτων, ενώ ο παρακαταθέτης έχει πάντα ενοχική αξίωση για την απόδοση πραγμάτων ίδιας ποσότητας και ποιότητας με αυτά που κατέθεσε. Κρητικός Αθανάσιος σε Αστικός Κώδιξ, Ερμηνεία κατ' άρθρο – Νομολογία - Βιβλιογραφία, Απόστολος

λοιπόν, κατά την κρατούσα άποψη αποτελεί ανώμαλη παρακαταθήκη²², που ο νόμος εξομοιώνει κατά πλάσμα δικαίου με δάνειο²³, εκτός από τις περιπτώσεις του χρόνου και του τόπου απόδοσης, όπου εφαρμόζονται, εν αμφιβολία, οι διατάξεις για την παρακαταθήκη²⁴. Περαιτέρω, η σύμβαση της τραπεζικής κατάθεσης καταρτίζεται μεταξύ του πιστωτικού ιδρύματος και του πελάτη και η εγκυρότητά της δεν εξαρτάται από την τήρηση ορισμένου τύπου, αλλά καταρτίζεται άτυπα. Η σύμβαση είναι, εξάλλου, *re* καταρτιζόμενη²⁵, δηλαδή καταρτίζεται με την εκ μέρους του καταθέτη μεταβίβαση της κυριότητας των χρημάτων στην τράπεζα²⁶. Με άλλα λόγια, η σύμβαση τραπεζικής κατάθεσης, ανεξάρτητα, αν γίνεται υπέρ του καταθέτη, τρίτου ή σε κοινό λογαριασμό, συνάπτεται με τη μεταβίβαση της κυριότητας των χρημάτων

Γεωργιάδης - Μιχαήλ Σταθόπουλος, Τόμος τέταρτος: Ειδικό ενοχικό (συνέχεια), εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Σανταρόζα 1 Αθήναι 1982, αρ. 830 ΑΚ, σελ. 301επ.

Πάντως, η ανώμαλη παρακαταθήκη διαφέρει από το δάνειο, γιατί ενώ στο δάνειο προέχει το συμφέρον του οφειλέτη, που είναι η χρησιμοποίηση του δανείσματος, στην ανώμαλη παρακαταθήκη, όπως και στην απλή, προέχει το συμφέρον του παρακαταθέτη - δανειστή, που είναι η ασφαλής φύλαξη των κατατεθειμένων πραγμάτων. Ρόκας Ιωάννης σε Αστικός Κώδιξ, Ερμηνεία κατ' άρθρο - Νομολογία - Βιβλιογραφία, Απόστολος Γεωργιάδης - Μιχαήλ Σταθόπουλος, Τόμος τέταρτος: Ειδικό ενοχικό (συνέχεια), εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Σανταρόζα 1 Αθήναι 1982, σελ. 221επ. Περισσότερα για την ανώμαλη παρακαταθήκη και γενικά για τη σύμβαση παρακαταθήκης και την οριοθέτησή τους από το δάνειο βλ. σε Ζέπος Παν. Ενοχικόν Δίκαιον, Β' Μέρος Ειδικόν, έκδοσις δευτέρα, Αθήναι 1965, σελ. 443επ., Βουζίκας σε Ερμηνεία του Αστικού Κώδικος, Τόμος ΙΙ, Ενοχικόν Δίκαιον (συνέχεια), Αθήναι 1954, εισαγωγικές παρατηρήσεις στα αρ. 806-809 ΑΚ και Ράμμος σε Ερμηνεία του Αστικού Κώδικος, Τόμος ΙΙ, Ενοχικόν Δίκαιον (συνέχεια), Αθήναι 1954, εισαγωγικές παρατηρήσεις στα αρ. 822-833 ΑΚ.

²² «Η κατάθεση χρημάτων σε τράπεζα, με την οποία αποσκοπείται κυρίως η ασφαλής φύλαξη των χρημάτων του καταθέτη, προς την οποία δεν είναι αντίθετη η συνομολόγηση του συνήθους για τραπεζικές εργασίες τόκου, φέρει τον χαρακτήρα ανώμαλης παρακαταθήκης», ΕΦ ΑΘ 2543/1996, ΕΕμπΔ 1996, σελ. 716επ. με παρατηρήσεις Χρήστου Χρυσάνθη. Βλ. και Κρητικός Αθανάσιος σε Αστικός Κώδιξ, Ερμηνεία κατ' άρθρο - Νομολογία - Βιβλιογραφία, Απόστολος Γεωργιάδης - Μιχαήλ Σταθόπουλος, Τόμος τέταρτος: Ειδικό ενοχικό (συνέχεια), εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Σανταρόζα 1 Αθήναι 1982, αρ. 830 ΑΚ, σελ. 301επ.

²³ ΠΠΡ ΠΕΙΡ 291/2003 ΝΟΜΟΣ

²⁴ Μητροπούλου Σοφία, Ο κοινός λογαριασμός στο Ελληνικό δίκαιο, Συγκριτική επισκόπηση αλλοδαπών δικαίων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 25 επ.. Πιο αναλυτικά βλ. Ψυχομάνης Σπύρος, Η διάθεση χρηματικών καταθέσεων σε ασφάλεια απαιτήσεων, ΝοΒ 1990, σελ. 581επ.

²⁵ Έτσι: Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 426επ., Βελέντζας Γιάννης, Δίκαιο τραπεζικών συμβάσεων (εργασιών), Ιus Θεσσαλονίκη 1996, σελ. 72επ., Μάζης Παναγιώτης, Θέματα Αστικού, Εμπορικού και Δικονομικού Δικαίου, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1993, σελ. 331επ., Κουζιώρτη Βασιλική, Κατάσχεση στα χέρια τράπεζας ως τρίτης, Επιστημονική Επετηρίδα ΔΣΘ 1994, σελ. 225επ., Βενιέρης Ιάκωβος στις Εφαρμογές Εμπορικού Δικαίου, Επιμέλεια Γεώργιος Τριανταφυλλάκης, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2014, σελ. 766επ. κ.α.

²⁶ Δεν αποκλείεται, βέβαια, να συμφωνηθεί, με βάση την αρχή της ελευθερίας της βούλησης, η κατάρτιση της σύμβασης κατάθεσης ως καθαρά συναινετικής. Τούτο, όμως ως εξαιρετική περίπτωση, αντιβαίνουσα στην τραπεζική πρακτική. Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 426επ. Βλ και Ρόκας Νικόλαος, Γκόρτσος Χρήστος, Μικρούλεα Αλεξάνδρα, Λιβαδά Χριστίνα, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, 3^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2016, σελ. 533επ. και Παναγιώτης Μάζης, παρατηρήσεις σε ΑΠ 467/1990, ΝοΒ 1991, σελ. 1205επ..

από τον καταθέτη στην τράπεζα²⁷, οπότε αποκόπτεται κάθε δεσμός ανάμεσα στον καταθέτη και την κατάθεση, δικαιούχος της οποίας είναι πλέον αυτός υπέρ του οποίου έγινε η κατάθεση και η τράπεζα γίνεται κυρία των χρημάτων²⁸ και έχει ευθεία ενοχική υποχρέωση²⁹ να τα καταβάλλει στον δικαιούχο, όταν της ζητηθεί³⁰.

Ειδικές διατάξεις νόμων αναφέρονται σε συγκεκριμένες μορφές καταθέσεων, όπως την κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, που θα δούμε ευθύς αμέσως, την κατάθεση υπέρ τρίτου³¹, την αναπαλλοτρίωτη κατάθεση³² κ.α.. Η τραπεζική πρακτική είναι αυτή κυρίως που έχει διαμορφώσει ποικίλες άλλες μορφές καταθέσεων, όπως τις καταθέσεις όψεως³³, ταμειυτηρίου³⁴, τις προθεσμιακές καταθέσεις³⁵, τις καταθέσεις υπό προειδοποίηση³⁶ κ.α., των οποίων οι όροι και η λειτουργία τροποποιούνται συχνά

---

²⁷ Αυτή τη θέση υιοθετεί και η νομολογία. Σύμφωνα με την ΑΠ 1083/1991 «στοιχείο της μη ειδικώς ρυθμιζόμενης πιστωτικής σύμβασης κατάθεσης χρημάτων σε τράπεζα είναι η κατά κυριότητα μεταβίβαση των χρημάτων από τον καταθέτη στην τράπεζα, η οποία έχει την εξουσία να τα χρησιμοποιεί, υποχρεούμενη να αποδώσει στον καταθέτη ίση ποσότητα χρημάτων, όταν της ζητηθεί, εφόσον δε συμφωνήθηκε άλλως, ο δε καταθέτης αποκτά ενοχικό δικαίωμα ανάληψής τους» (ΝΟΜΟΣ). Βλ ενδεικτικά και ΕΦ ΠΕΙΡ 18/2017 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 878/2013 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1001/2012 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 3545/1998 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 6066/2008 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 4383/1987, ΕλλΔνη 1990, σελ. 380επ., ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 1868/1999, Αρμ. 2001, σελ. 809επ. με παρατηρήσεις Φιλομήλας Ομπέση, ΕΦ ΑΘ 6409/1993, ΝοΒ 1994, σελ. 81επ, ΠΠΡ ΠΕΙΡ 2447/2014, ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 5363/2004 ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΠΕΙΡ 291/2003 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1128/2017 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 467/1990, ΝοΒ 1991, σελ. 1205επ., ΑΠ 1691/2014, ΕφΑΔ 2015, σελ. 29επ. με παρατηρήσεις Άγγελου Παπασπυρόπουλου.

²⁸ Γι' αυτό και σε περίπτωση που αρνηθεί να αποδώσει τα χρήματα της κατάθεσης δε διαπράττει υπεξαίρεση. Έτσι : ΑΠ 1709/1986 (Βούλευμα), ΝοΒ 1987, σελ. 223επ. και ΑΠ 209/1975, ΝοΒ έτος 23ον, σελ. 979επ.

²⁹ Η άρνηση της τράπεζας να αποδώσει στον παρακαταθέτη το χρηματικό ποσό της κατάθεσης συνιστά αθέτηση σύμβασης εκ μέρους της τράπεζας και όχι αδικοπραξία. Έτσι, έκρινε η ΑΠ 830/2003, ΕλλΔνη 2004, σελ. 176. Ομοίως βλ και ΑΠ 929/2009 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 74/2011 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 1599/2004, ΕπισκεΔ 2004, σελ. 752επ. με εισαγωγικό σημείωμα Κωνσταντίνου Παμπούκη.

³⁰ Βελέντζας Γιάννης, Δίκαιο τραπεζικών συμβάσεων (εργασιών), Ιus Θεσσαλονίκη 1996, σελ. 72επ.

³¹ Πρόκειται για οποιασδήποτε ειδικότερης μορφής καταθέσεις, τις οποίες διενεργεί ο καταθέτης υπέρ τρίτου προσώπου, ώστε ο τρίτος να καθίσταται δικαιούχος των κατατεθέντων με την κατάρτιση της σύμβασης κατάθεσης, χωρίς να απαιτείται μνεία της αιτίας ή αποδοχή του τρίτου. Πρόκειται για γνήσιες συμβάσεις υπέρ τρίτου, οι οποίες διέπονται πρωτίστως από τις ειδικές διατάξεις του αρ. 2 του ν.δ. 17.7.1923 και συμπληρωματικά από τις γενικές διατάξεις των αρ. 410επ ΑΚ.

³² Οι καταθέσεις αυτές προβλέπονται στα αρ. 4επ. του ν.δ. 17.7.1923.

³³ Είναι οι καταθέσεις που συμφωνούνται αποδοτέες αμέσως, όταν ζητηθούν. Στην πράξη κινούνται με επιταγές ή με απευθείας αναλήψεις από ΑΤΜ.

³⁴ Συνιστούν και αυτές καταθέσεις όψεως με τη διαφορά ότι αυτές είναι πάντοτε τοκοφόρες. Οι αναλήψεις γίνονται με τη χρήση βιβλιαρίου κατάθεσης, ενώ δικαιούχοι μπορούν να είναι μόνο φυσικά πρόσωπα ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

³⁵ Εδώ χαρακτηριστική είναι η συμφωνία περί απόδοσής τους στον καταθέτη μετά την πάροδο ορισμένου χρονικού διαστήματος. Τα συμφωνούμενα επιτόκια είναι συνήθως υψηλά.

³⁶ Οι εν λόγω καταθέσεις είναι αορίστου διάρκειας, δηλαδή συμφωνούνται χωρίς καθορισμένο χρόνο απόδοσης από την τράπεζα, είναι όμως αποδοτέες, όταν υπάρξει σχετική έγγραφη προειδοποίηση από τον καταθέτη και περάσει η συμφωνημένη προθεσμία από την ειδοποίηση αυτή.

ανάλογα με τις ανάγκες των τραπεζών, των συναλλαγών ή των κατευθύνσεων που χαράσσει η οικονομική πολιτική³⁷.

Όσον αφορά στον τραπεζικό λογαριασμό, στην τραπεζική ορολογία και πρακτική συνηθίζεται η χρήση του όρου «λογαριασμός», για να χαρακτηρίζει τη σχέση πελάτη και τράπεζας. Πρόκειται, σε αδρές γραμμές, για συνοπτικό λογιστικό πίνακα, τμήμα των εμπορικών βιβλίων της τράπεζας, που ανοίγεται και τηρείται από αυτή, προσδιορίζεται με συγκεκριμένο αριθμό, τον αριθμό λογαριασμού και απεικονίζει τις δοσοληψίες της με τον συγκεκριμένο πελάτη³⁸. Με άλλα λόγια, τραπεζικός λογαριασμός είναι η λογιστική απεικόνιση των συναλλαγών του πελάτη με το πιστωτικό ίδρυμα με τη μορφή χρεωστικών – πιστωτικών κονδυλίων σε χρονολογική σειρά. Πάντως, πάγια πρακτική είναι να τηρείται ξεχωριστός λογαριασμός για κάθε τραπεζική σύμβαση του πελάτη³⁹.

Ο πίνακας αυτός φέρει στήλες καταχώρισης χρεώσεων, πιστώσεων, υπολοίπων, αλλά και στήλες καταχώρισης κωδικών αριθμών, ενδεικτικών της αιτίας κάθε εγγραφής, των ημερομηνιών κάθε εγγραφής και του valeur, δηλαδή της ημερομηνίας, κατά την οποία γεννιέται απαίτηση του ενός ή του άλλου μέρους από την καταχωρισθείσα εγγραφή. Έτσι, αν οι πιστώσεις υπερβαίνουν τις χρεώσεις, πρόκειται για λογαριασμό με πιστωτικό υπόλοιπο, που καταδεικνύει απαίτηση του πελάτη κατά της τράπεζας για απόδοση του υπολοίπου (ο πελάτης είναι δανειστής της τράπεζας), ενώ στην αντίθετη περίπτωση θα έχουμε λογαριασμό με χρεωστικό υπόλοιπο, που καταδεικνύει απαίτηση της τράπεζας κατά του πελάτη για καταβολή του υπολοίπου (ο πελάτης είναι οφειλέτης της)⁴⁰. Ακόμα, δικαιούχος του τραπεζικού λογαριασμού θεωρείται εκείνος ο πελάτης της τράπεζας (φυσικό ή νομικό πρόσωπο), ο οποίος αντλεί δικαιώματα ή υπόκειται σε υποχρεώσεις με βάση την τραπεζική σύμβαση, προς εξυπηρέτηση της οποίας έχει ανοιχθεί και τηρείται ο τραπεζικός λογαριασμός. Όταν δικαιούχος του λογαριασμού είναι ένα μόνο πρόσωπο, πρόκειται για ατομικό λογαριασμό. Όταν σε έναν λογαριασμό ονομάζονται ως δικαιούχοι περισσότερα πρόσωπα (κοινός με ευρεία έννοια λογαριασμός) θα πρόκειται είτε για

---

³⁷ Βλ. πιο αναλυτικά για τα είδη και τις μορφές των καταθέσεων σε Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 445επ. και ομοίως σε Ψυχομάνης Σπύρος, Η διάθεση χρηματικών καταθέσεων σε ασφάλεια απαιτήσεων, ΝοΒ 1990, σελ. 581επ.

³⁸ Ανάλογα με την τραπεζική σύμβαση που εξυπηρετεί, ο τραπεζικός λογαριασμός διακρίνεται κυρίως σε λογαριασμό κατάθεσης (όψεως, ταμειευτηρίου κλπ.), λογαριασμό χορήγησης (πίστωσης, δανείου) και λογαριασμό πληρωμών (γύρου ή δοσοληψιών). Ιδιαιτερότητα παρουσιάζει η περίπτωση που η τραπεζική σύμβαση συνδέεται με σύμβαση τρέχοντος ή τρεχούμενου ή ανοικτού λογαριασμού ή με σύμβαση αλληλόχρεου λογαριασμού. Βλ. πιο αναλυτικά Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 181επ.

³⁹ Η σύμβαση λογαριασμού είναι πάντα παρεπόμενη και επικουρική μιας άλλης τραπεζικής σύμβασης, την οποία εξυπηρετεί. Ρόκας Νικόλαος, Γκόρτσος Χρήστος, Μικρουλέα Αλεξάνδρα, Λιβαδά Χριστίνα, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, 3^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2016, σελ. 510επ.

⁴⁰ Ψυχομάνης Σπύρος, Εγχειρίδιο τραπεζικού δικαίου, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2016, σελ. 121επ. και ομοίως βλ. Ρόκας Νικόλαος, Γκόρτσος Χρήστος, Μικρουλέα Αλεξάνδρα, Λιβαδά Χριστίνα, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, 3^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2016, σελ. 510επ.

κοινό λογαριασμό με στενή έννοια άλλως διαζευκτικό λογαριασμό, επί του οποίου ο κάθε δικαιούχος έχει από μόνος του εξουσία χρήσης και διάθεσής του, είτε για αδιαίρετο ή ενωμένο ή συμπλεκτικό λογαριασμό, επί του οποίου τη σχετική εξουσία διαθέτουν όλοι μαζί οι συνδικαιούχοι⁴¹.

Τέλος, ανοικτός λογαριασμός είναι ο λογαριασμός, στον οποίο για την εξυπηρέτηση πολλαπλών ομοειδών συνήθως συμβάσεων καταχωρίζονται οι απαιτήσεις του ενός πάντα μέρους, καθιστάμενες κονδύλια του λογαριασμού, χάνοντας την αυτοτέλειά τους. Δε δύνανται, δηλαδή, να απαιτηθούν χωριστά οποτεδήποτε από τον δανειστή. Τα εγγραφόμενα κονδύλια παραμένουν έτσι ανοικτά, χωρίς ανάγκη καταβολών και αποσβέσεων, μέχρις ότου εξαχθεί στον συμφωνημένο χρόνο ή όταν το θελήσει ο δανειστής το συνολικά οφειλόμενο ποσό, το οποίο καλείται να εξοφλήσει μερικά ή ολικά το άλλο μέρος. Όπως θα δούμε παρακάτω, ο όρος χρησιμοποιείται στον ν. 5638/1932 με διαφορετικό, όμως, περιεχόμενο, δηλαδή χρησιμοποιείται, για να δηλωθεί ο τραπεζικός τρέχων εν στενή έννοια ή τρεχούμενος λογαριασμός⁴². Τρέχοντες εν στενή έννοια είναι συνήθως οι τραπεζικοί λογαριασμοί καταθέσεων (ταμειυτηρίου ή όψεως), όπου οι καταχωριζόμενες απαιτήσεις γεννώνται από τη βασική σχέση μονομερώς υπέρ του καταθέτη, ο οποίος έχει δικαίωμα να απαιτήσει από την τράπεζα την άμεση εξόφληση της απαίτησής του⁴³. Στον αντίποδα βρίσκονται οι απλές καταθέσεις, οι οποίες εκτελούνται με μια πράξη κατάθεσης και ανάληψης και στις οποίες περιλαμβάνονται οι προθεσμιακές και οι υπό προειδοποίηση. Πάντως, ο ν. 5638/1932 εφαρμόζεται τόσο στις απλές όσο και στις καταθέσεις που τηρούνται σε ανοικτό λογαριασμό⁴⁴.

2. Η έννοια και οι προϋποθέσεις της κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό

Ο θεσμός του κοινού λογαριασμού εισήχθη στην Ελλάδα με τον ν. 5638/1932, ενώ στο εξωτερικό το είδος αυτό τραπεζικού λογαριασμού ήταν ήδη ευρέως διαδεδομένο⁴⁵. Ενώ ο νομοθέτης δε θεώρησε απαραίτητο να θεσπίσει ειδικότερη ρύθμιση για την κατάθεση σε τράπεζα εν γένει, οπότε σε αυτή εφαρμόζονται οι διατάξεις του κοινού δικαίου, αντίθετα ρύθμισε με ειδικό νομοθέτημα την περίπτωση της χρηματικής κατάθεσης σε τράπεζα από πολλούς, καθένας από τους οποίους

---

⁴¹ Πάντως, όπως θα δούμε και παρακάτω, ο δικαιούχος του λογαριασμού δεν απαιτείται να έχει συμβληθεί ο ίδιος με την τράπεζα. Το άνοιγμα του λογαριασμού μπορεί να έχει γίνει από τρίτους, στο πλαίσιο είτε αντιπροσώπευσης είτε σύμβασης υπέρ τρίτου κατά τις γενικές διατάξεις. Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 188επ.

⁴² Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 222επ.

⁴³ Βλ. και Πελλένη – Παπαγεωργίου Ανθή, Η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, Τα ζητήματα αστικού & δικονομικού δικαίου, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2005, σελ. 11επ.

⁴⁴ Μητροπούλου Σοφία, Ο κοινός λογαριασμός στο Ελληνικό δίκαιο, Συγκριτική επισκόπηση αλλοδαπών δικαίων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 28επ.

⁴⁵ Μητροπούλου Σοφία, Ο κοινός λογαριασμός στο Ελληνικό δίκαιο, Συγκριτική επισκόπηση αλλοδαπών δικαίων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 25επ.

μπορεί να κάνει χρήση αυτού χωρίς τη σύμπραξη των λοιπών⁴⁶. Ο σκοπός της νομοθετικής ρύθμισης του θεσμού του κοινού λογαριασμού, που αναφέρεται και στην εισηγητική έκθεση του ν. 5638/1932, είναι η προσπάθεια συγκράτησης και προσέλκυσης χρηματικών κεφαλαίων στην Ελλάδα ιδίως από Έλληνες του εξωτερικού, στους οποίους παρέχόταν με τον νέο νόμο μια εναλλακτική, ελκυστική ως προς τις δυνατότητες χρήσης και προορισμού της κατάθεσης, αποταμιευτική, επενδυτική και διαχειριστική λύση, την οποία παρείχαν ήδη οι τράπεζες του εξωτερικού. Αργότερα, στις πλεονεκτικές αυτές δυνατότητες της κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό προστέθηκε και το προνόμιο της απαλλαγής των επιζώντων συνδικαιούχων από τον τυχόν οφειλόμενο φόρο κληρονομιάς⁴⁷.

Σύμφωνα με το αρ. 1 παρ. 1 του ν. 5638/1932 «*Χρηματική κατάθεσις παρά Τραπεζή εις ανοικτόν λογαριασμόν επ'ονόματι δύο ή πλειοτέρων από κοινού (Compte joint, joint account) είναι εν τη εννοία του παρόντος νόμου η περιέχουσα τον όρον ότι του εκ ταύτης λογαριασμού δύναται να κάμνει χρήση εν όλω ή εν μέρει, άνευ συμπράξεως των λοιπών είτε εις είτε τινές, και πάντες κατ'ιδίαν οι δικαιούχοι.*», ενώ σύμφωνα με την παρ. 2. του ίδιου άρθρου «*Η χρηματική κατάθεσις, περί ης η προηγούμενη παράγραφος, επιτρέπεται να ενεργείται και εις κοινόν λογαριασμόν επί προθεσμία ή ταμειωτηρίου υπό προειδοποίησιν.*». Όπως βλέπουμε, ο νόμος επιλέγει τη χρησιμοποίηση του όρου «κοινός λογαριασμός» για τη συγκεκριμένη περίπτωση του λογαριασμού κατάθεσης που ρυθμίζει, δηλαδή για την περίπτωση που έκαστος των πλειόνων δικαιούχων από μόνος του ή μαζί με άλλους μπορεί και δικαιούται έναντι της τράπεζας να κάνει εν όλω ή εν μέρει χρήση του λογαριασμού χωρίς τη σύμπραξη των υπολοίπων⁴⁸.

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να διακρίνουμε τις καταθέσεις σε κοινό λογαριασμό, που προβλέπονται στον ν. 5638/1932 από τις καταθέσεις σε αδιαίρετο ή ενωμένο ή συμπλεκτικό λογαριασμό. Οι τελευταίες (σπάνια εμφανίζονται στην πράξη) διενεργούνται είτε από ένα πρόσωπο υπέρ περισσοτέρων ως συμβάσεις υπέρ τρίτων είτε από πολλούς μαζί, σε έναν ενιαίο για όλους λογαριασμό είτε με την υπεισέλευση στη σχέση πλειόνων συνδικαιούχων ως ειδικών διαδόχων του καταθέτη από μεταβίβαση (εκχώρηση) της απαίτησής του από την κατάθεση κατά της τράπεζας ή ως κληρονόμων του σε υπάρχουσα κατά τον θάνατό του κατάθεση, χωρίς πάντως τη συμφωνία δημιουργίας κοινού λογαριασμού με την έννοια του ν. 5638/1932. Στις περιπτώσεις αυτές, δημιουργείται κοινωνία δικαιώματος⁴⁹, με την έννοια ότι κάθε συνδικαιούχος δικαιούται να ζητήσει από την τράπεζα το ιδανικό μέρος της

⁴⁶ Βλ. πιο αναλυτικά Ρόκας Κωνσταντίνος, Περί της καταθέσεως εις κοινόν λογαριασμόν, Θέμις ΝΘ', σελ. 1επ. και Χαρλαύτης Αντώνιος, Κατάθεσις εις κοινόν λογαριασμόν, ΕΕμπΔ 1963, σελ. 285επ.

⁴⁷ Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 473επ.

⁴⁸ Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 473επ.

⁴⁹ ΜΠΡ ΑΘ 7443/2015 ΝΟΜΟΣ.

κατάθεσης, που έχει περιέλθει σε αυτόν και όχι ολόκληρη την κατάθεση⁵⁰. Όπως παρατηρήθηκε παραπάνω, οι καταθέσεις αυτές ανήκουν στην κατηγορία των κατά κυριολεξία καταθέσεων σε κοινό λογαριασμό, αφού και σε αυτές υπάρχουν πλείονες δικαιούχοι, ωστόσο δεν υπάγονται στις ρυθμίσεις του ν. 5638/1932. Η βασική διαφορά έγκειται στο ότι στον συμπλεκτικό λογαριασμό για την ανάληψη μέρους ή ολόκληρου του ποσού της κατάθεσης είναι αναγκαία η σύμπραξη όλων των συνδικαιούχων⁵¹. Στην πράξη, η χρησιμοποίηση του όρου κοινός λογαριασμός χωρίς περαιτέρω εξειδίκευση υποδηλώνει, σύμφωνα με τις διαμορφωμένες τραπεζικές συνήθειες, τον λογαριασμό του ν. 5638/1932 και όχι τον αδιαίρετο λογαριασμό⁵².

Ενόψει των διατάξεων του αρ. 1 του ν. 5638/1932, η νομολογιακή και θεωρητική επεξεργασία των ζητημάτων της κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό έχει οδηγήσει στη διαμόρφωση ορισμένων συμπερασμάτων όσον αφορά στη νομική φύση και στις προϋποθέσεις της κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό. Κοινός διαζευκτικός λογαριασμός, λοιπόν, υπάρχει, εφόσον πραγματοποιηθεί χρηματική κατάθεση σε πιστωτικό ίδρυμα στο όνομα δύο ή περισσότερων προσώπων από κοινού, η οποία να περιέχει τον όρο ότι χρήση του λογαριασμού μπορεί να κάνει ολικά ή μερικά χωρίς τη σύμπραξη των υπολοίπων είτε ο ένας είτε μερικοί είτε όλοι οι συνδικαιούχοι⁵³. Αντικείμενο της κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό μπορούν να είναι χρήματα είτε αυτά συνιστούν εθνικό είτε ξένο νόμισμα και συνάλλαγμα⁵⁴. Η εκ μέρους περισσοτέρων κατάθεση άλλων, πλην χρημάτων⁵⁵, κινητών αξιών διέπεται από τις διατάξεις του ν. 5638/1932 μόνο, όταν ο νόμος παραπέμπει στις διατάξεις αυτές. Έτσι, σήμερα αντικείμενο κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό, που διέπεται από τις διατάξεις του ν. 5638/1932 μπορούν να είναι και μερίδια αμοιβαίου κεφαλαίου και άυλοι τίτλοι⁵⁶, όπως θα δούμε αμέσως παρακάτω.

---

⁵⁰ Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 341επ.

⁵¹ ΕΦ ΑΘ 3237/2010 ΝΟΜΟΣ.

⁵² Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 498επ.

⁵³ Δούβλης Βασίλης, Κοινός διαζευκτικός λογαριασμός, Προσβολή της νόμιμης μοίρας και κάμψη του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1987, σελ. 15επ.

⁵⁴ Κομισόπουλος Χρ., Κατάθεσις εις κοινόν λογαριασμόν Ν.5638/1932 και προσβολή νομίμου μοίρας δι' αυτής, ΝοΒ 1964, σελ. 435επ. και ομοίως βλ. Βελέντζας Γιάννης, Δίκαιο τραπεζικών συμβάσεων (εργασιών), Ιus Θεσσαλονίκη 1996, σελ. 118επ.

Παρόλο που η γραμματική διατύπωση του αρ. 1 είναι σαφής με την αναφορά σε «χρηματική κατάθεση» έχει υποστηριχθεί η άποψη ότι αναφέρεται απλά το συνήθως συμβαίνον και δεν αποκλείονται και οι μη χρηματικές καταθέσεις, δηλαδή οι καταθέσεις χρεωγράφων. Βλ. πιο αναλυτικά Χαρλαούτης Αντώνιος, Κατάθεσις εις κοινόν λογαριασμόν, ΕΕμπΔ 1963, σελ. 285επ.

⁵⁵ Γενικά για τις χρηματικές ενοχές βλ. Ζέπος Παν. Ενοχικών Δίκαιον, Α' Μέρος Γενικών, Αθήνα 1947, σελ. 221επ.

⁵⁶ Μητροπούλου Σοφία, Ο κοινός λογαριασμός στο Ελληνικό δίκαιο, Συγκριτική επισκόπηση αλλοδαπών δικαίων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 29επ. και ομοίως βλ. Πελένη - Παπαγεωργίου Ανθή, Η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, Τα ζητήματα αστικού & δικονομικού δικαίου, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2005, σελ. 9επ. και Ψυχομάνης

Περαιτέρω, η σύμβαση κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό πρέπει να συνομολογείται στο όνομα δύο ή περισσότερων καταθετών. Όμως, κατά την κρατούσα στη θεωρία⁵⁷ και νομολογία⁵⁸ άποψη⁵⁹, για την εγκυρότητα της κατάθεσης αυτής δεν απαιτείται να διενεργηθεί αυτή από όλους μαζί τους δικαιούχους, αλλά μπορεί να καταρτιστεί από μερικούς ή από έναν ή και από τρίτο πρόσωπο μη δικαιούχο⁶⁰. Πράγματι, πουθενά δεν αναφέρει ο νόμος ότι απαιτείται κοινή εμφάνιση και δήλωση των καταθετών και δικαιούχων, δηλαδή σύμπραξή τους ενώπιον της τράπεζας. Δεν απαιτείται, λοιπόν, η αυτοπρόσωπη εμφάνιση όλων των συνδικαιούχων, προκειμένου να καταρτιστεί η σύμβαση κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό⁶¹. Τα επιχειρήματα της άποψης αυτής συνοψίζονται στο γράμμα του νόμου, όπου γίνεται λόγος για κατάθεση «επ' ονόματι δύο ή πλειόνων από κοινού»

Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 480επ.

⁵⁷ Έτσι βλ. ενδεικτικά: Τσάμης Γεώργιος, Καταθέσεις παρά τράπεζαις επ' ονόματι πλειόνων κατά Ν. 5638/1932, ΝοΒ 1967, σελ. 295επ., Χαρλαύτης Αντώνιος, Καταθέσεις εις κοινόν λογαριασμόν, ΕΕμπΔ 1963, σελ. 285επ., Ρεπούσης Σπύρος, Τραπεζικές υπηρεσίες, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 29επ., Δούβλης Βασίλης, Ελληνικό Δημόσιο vs Ιδιωτών Δανειστών, ΔΕΕ 2013, σελ. 1107επ., Μάζης Παναγιώτης, Θέματα Αστικού, Εμπορικού και Δικονομικού Δικαίου, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1993, σελ. 331επ. κ.α.

Το ίδιο γίνεται δεκτό και στην περίπτωση της έκδοσης μεριδίου αμοιβαίου κεφαλαίου στο όνομα περισσότερων του ενός συνδικαιούχων. Η υποβολή της αίτησης μπορεί να γίνει και από ένα πρόσωπο, το οποίο θα ζητά την έκδοση των μεριδίων στο όνομα και άλλου ή άλλων προσώπων ως συνδικαιούχων. Στην περίπτωση αυτή, τα πρόσωπα αυτά αποκτούν την ιδιότητα του μεριδιούχου ακόμη και αν δεν είχαν συνυποβάλει την αίτηση στην εταιρία διαχείρισης. Η συνυπογραφή της αίτησης από όλους τους συνδικαιούχους δε συνιστά προϋπόθεση της νομιμότητας της συμμετοχής τους στο αμοιβαίο κεφάλαιο και κατ' ακολουθία ούτε της ύπαρξης των δικαιωμάτων των μεριδιούχων. Μούζουλας Σπήλιος, Εξαγορά μεριδίων αμοιβαίων κεφαλαίων και εφαρμογή των διατάξεων του Ν.5638/1932, Γνωμοδότηση, ΔΕΕΤ 1996, σελ. 85επ.

⁵⁸ Ενδεικτικά, βλ. ΑΠ 1001/2012 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 2568/1988 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 9146/1989 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1128/2017 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 878/2013 ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 1399/1984, Αρμ. 1986, σελ. 897επ., ΠΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 1925/1983. ΕλλΔνη 1984, σελ. 501επ., ΑΠ 708/1967, ΕΕμπΔ 1968, σελ. 205επ., ΑΠ 1071/1987 (Βούλευμα), ΝοΒ 1987, σελ. 1084επ., ΕΦ ΔΩΔ 29/1999, ΕπισκεΔ 2000, σελ. 419επ. με παρατηρήσεις Κωνσταντίνου Παμπούκη.

⁵⁹ Αντίθετοι είναι ο κ. Ρόκας, σύμφωνα με τον οποίο δεν υπάρχει κατάθεση σε κοινό λογαριασμό αλλά συνήθης κατάθεση, αν αυτή έγινε από έναν μόνο καταθέτη έστω και στο όνομα άλλου. Ρόκας Κωνσταντίνος, Περί της καταθέσεως εις κοινόν λογαριασμόν, Θέμις ΝΘ', σελ. 1επ. και ο κ. Βελέντζας, Βελέντζας Γιάννης, Δίκαιο τραπεζικών συμβάσεων (εργασιών), Ιus Θεσσαλονίκη 1996, σελ. 118επ.

⁶⁰ Πάντως, στο σημείο αυτό πρέπει να επισημάνουμε ότι δεν πρόκειται για σύμβαση υπέρ τρίτου, κυρίως γιατί η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό δημιουργεί αμέσως το δικαίωμα όλων σε χρήση και απόδοσή της, χωρίς οι συμβληθέντες να διατηρούν δικαίωμα ανάκλησης της υπέρ των λοιπών ως τρίτων δήλωσής τους, όπως προβλέπεται στην ΑΚ 412 και επειδή στη σύμβαση υπέρ τρίτου ο δέκτης της υπόσχεσης μπορεί να απαιτήσει την εκπλήρωση της παροχής μόνο στον τρίτο και όχι στον εαυτό του, όπως ο δικαιούχος στην ενεργητική εις ολόκληρον ενοχή. Εξάλλου, η σύμβαση υπέρ τρίτου δε συμβιβάζεται και εννοιολογικά και κατά τις λοιπές της συνέπειες με την ενεργητική σε ολόκληρο ενοχή (πχ. το δικαίωμα αναγωγής δεν έχει θέση στις συμβάσεις υπέρ τρίτου). Πάντως στην περίπτωση που γίνεται η κατάθεση από πρόσωπο που δε συμμετέχει στον κοινό λογαριασμό, υπέρ των συμμετεχόντων συνδικαιούχων ως τρίτων, τότε δημιουργείται όντως κοινός λογαριασμός με κατάθεση υπέρ τρίτων. Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 483επ. Ομοίως βλ. Παναγιώτης Μάζης, παρατηρήσεις σε ΑΠ 467/1990, ΝοΒ 1991, σελ. 1205επ.

⁶¹ ΕΦ ΛΑΡ (ΜΟΝ) 79/2014 ΝΟΜΟΣ

και όχι «εκ μέρους δύο ή πλειόνων από κοινού»⁶² και δεύτερον στον σκοπό του νόμου, ο οποίος θα ματαιωνόταν, αν έπρεπε να υπογράψουν τη σύμβαση κατάθεσης όλοι οι δικαιούχοι, δηλαδή και εκείνοι που είναι μόνιμοι κάτοικοι εξωτερικού ή οι ανήλικοι⁶³. Εξάλλου, χαρακτηριστική είναι η αναφορά του όρου «δικαιούχοι» και όχι «καταθέτες» στη διατύπωση των διατάξεων του νόμου⁶⁴. Πάντως, οι συνδικαιούχοι δεν έχουν το δικαίωμα να εγγράψουν στον κοινό λογαριασμό τρίτο πρόσωπο ως συνδικαιούχο ούτε να διαγράψουν το όνομα κάποιου άλλου συνδικαιούχου, χωρίς τη συναίνεση όλων⁶⁵. Τέλος, οι συνδικαιούχοι σε κοινό λογαριασμό μπορούν να είναι μόνο φυσικά πρόσωπα⁶⁶, επειδή τόσο ο σκοπός όσο και το γράμμα του νόμου (που αναφέρεται σε «επιζώντες», «κληρονόμοι» κ.α.) αφορούν φυσικά πρόσωπα⁶⁷.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, στην κατάθεση σε κοινό λογαριασμό πρέπει να περιλαμβάνεται ο όρος ότι χρήση αυτού μπορούν να κάνουν ολικά ή μερικά είτε ένας είτε μερικοί είτε όλοι κατ' ιδίαν οι συνδικαιούχοι, χωρίς τη σύμπραξη των λοιπών⁶⁸. Αυτή, ακριβώς, η προϋπόθεση είναι που διαφοροποιεί την κατάθεση σε κοινό διαζευκτικό λογαριασμό από οποιαδήποτε άλλη κατάθεση με περισσότερους δικαιούχους, προσδίδει δηλαδή στην τραπεζική κατάθεση τον χαρακτηρισμό της ως κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό⁶⁹. Ειδικότερα, ανάληψη ολόκληρης ή τμήματος της κατάθεσης μπορεί να κάνει οποιοσδήποτε συνδικαιούχος

---

⁶² ΑΠ 878/2013 ΝΟΜΟΣ.

⁶³ Πελλένη- Παπαγεωργίου Ανθή, Η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, Τα ζητήματα αστικού & δικονομικού δικαίου, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2005, σελ. 20επ.

⁶⁴ Μητροπούλου Σοφία, Ο κοινός λογαριασμός στο Ελληνικό δίκαιο, Συγκριτική επισκόπηση αλλοδαπών δικαίων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 29επ. Βλ. πιο αναλυτικά τα επιχειρήματα υπέρ της άποψης αυτής σε Χαρλαύτης Αντώνιος, Κατάθεσις εις κοινόν λογαριασμόν, ΕΕμπΔ 1963, σελ. 285επ. και Τσάμης Γεώργιος, Καταθέσεις παρά τραπεζαίς επ' ενόματι πλειόνων κατά Ν. 5638/1932, ΝοΒ 1967, σελ. 295επ. Βλ και την ΑΠ 878/2013 ΝΟΜΟΣ.

⁶⁵ ΕΦ ΑΘ 6618/2011, ΕΛΛνη 2012, σελ. 1082., ΑΠ 1946/2014, ΝΟΜΟΣ., ΑΠ 1071/1987 (Βούλευμα), ΝοΒ 1987, σελ. 1084επ., ΑΠ 1257/2010, ΕπισκεΔ 2011, σελ. 129επ. με εισαγωγικό σημείωμα Αχιλλέα Μπεχλιβάνη, σύμφωνα με τον οποίο τρίτος δεν μπορεί να καταστεί δικαιούχος κοινού λογαριασμού παρά μόνο με τη συναίνεση όλων των δικαιούχων, αλλιώς θίγονται τα συμφέροντα των υπολοίπων συνδικαιούχων, επειδή μειώνεται το ποσοστό της συμμετοχής τους στον κοινό λογαριασμό. Ομοίως βλ. Βενιέρης Ιάκωβος στις Εφαρμογές Εμπορικού Δικαίου, Επιμέλεια Γεώργιος Τριανταφυλλάκης, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2014, σελ. 771επ.

⁶⁶ Ενδεικτικά βλ. Κομισόπουλος Χρ., Κατάθεσις εις κοινόν λογαριασμόν Ν.5638/1932 και προσβολή νομίμου μοίρας δι' αυτής, ΝοΒ 1964, σελ. 435επ.

⁶⁷ Βέβαια, και νομικά πρόσωπα μπορούν να δημιουργήσουν κοινή κατάθεση ως ενεργητική εις ολόκληρον ενοχή, με βάση την αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων, απλά δε θα εφαρμόζονται οι διατάξεις του ν.5638/1932. Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 483επ. Πιο αναλυτικά βλ. Μητροπούλου Σοφία, Ο κοινός λογαριασμός στο Ελληνικό δίκαιο, Συγκριτική επισκόπηση αλλοδαπών δικαίων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 34επ.

⁶⁸ Σταθόπουλος Μιχ. Ζητήματα εκ της εφαρμογής του ν. 5638/1932, Γνωμοδότηση, ΕΕμπΔ 1977, σελ. 501επ.. Ομοίως βλ Κομισόπουλος Χρ., Κατάθεσις εις κοινόν λογαριασμόν Ν.5638/1932 και προσβολή νομίμου μοίρας δι' αυτής, ΝοΒ 1964, σελ. 435επ. και Πελλένη – Παπαγεωργίου Ανθή, Ζητήματα κοινού τραπεζικού λογαριασμού (Γνωμοδότηση) σε Αναμνηστικό Τόμο Λεωνίδα Γεωργακόπουλου, ΙΙ, Τράπεζα της Ελλάδος, Κέντρο Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης, Αθήνα 2016, σελ. 715επ. Έτσι και η ΑΠ 708/1967, ΕΕμπΔ 1968, σελ. 205επ.

⁶⁹ Έτσι έκριναν ενδεικτικά οι ΑΠ 855/2002, ΝοΒ 2003, σελ. 53επ., ΑΠ 878/2013 ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΑΘ 3031/2014 ΝΟΜΟΣ και ΕΦ ΑΘ 3332/2009 ΝΟΜΟΣ.

χωριστά και χωρίς την παρουσία ή τη συγκατάθεση των λοιπών, καθώς με το άνοιγμα του συγκεκριμένου λογαριασμού θεωρείται ότι τα μέρη έδωσαν την οριστική τους συναίνεση ως προς τη χρήση της κατάθεσης με αυτόν τον τρόπο. Πάντως, ο όρος αυτός μπορεί να προκύπτει και σιωπηρά. Συγκεκριμένα, στην τραπεζική πρακτική έχει επικρατήσει ως κοινός λογαριασμός να θεωρείται ο διαζευκτικός του ν. 5638/1932 και όχι ο συμπλεκτικός. Έτσι, η απλή συμφωνία των μερών για άνοιγμα κοινού λογαριασμού θεωρείται ότι σιωπηρά εμπεριέχει και τον όρο της χρήσης της κατάθεσης ατομικά από οποιονδήποτε συνδικαιούχο χωρίς τη σύμπραξη των υπολοίπων και έτσι εφαρμόζεται ο ν 5638/1932.⁷⁰ Κατά τον τρόπο αυτό, η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό γίνεται ιδιαίτερα ευέλικτη και διευκολύνει τις συναλλαγές, γιατί η τράπεζα μπορεί να καταβάλει προσηκόντως σε οποιονδήποτε συνδικαιούχο του κοινού λογαριασμού, όταν της ζητηθεί, χωρίς να δημιουργούνται αμφιβολίες και καθυστερήσεις. Στην πράξη, πάντως, για να αποφύγουν οι τράπεζες οποιεσδήποτε αμφισβητήσεις σχετικά με τον τρόπο χρήσης του κοινού λογαριασμού, περιλαμβάνουν στην έντυπη σύμβαση κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό ή ακόμα στους γενικούς όρους συναλλαγών ρητά τον συγκεκριμένο όρο⁷¹.

Όπως αναφέραμε και ανωτέρω, οι διατάξεις του ν. 5638/1932 περί κοινού λογαριασμού εφαρμόζονται αναλόγως επί μεριδίων αμοιβαίου κεφαλαίου⁷² και επί άυλων τίτλων. Όσον αφορά στα αμοιβαία κεφάλαια⁷³, σε αδρές γραμμές θα αναφέρουμε ότι σύμφωνα με τη διάταξη του αρ. 6 παρ. 8 του ν. 4099/2012⁷⁴ «οι

⁷⁰ Έχει υποστηριχθεί και η άποψη ότι ο όρος αυτός πρέπει να περιλαμβάνεται ρητά στην αρχική δήλωση ανοίγματος του λογαριασμού και δεν αρκεί μεταγενέστερη προσθήκη του. Ρόκας Κωνσταντίνος, Περί της καταθέσεως εις κοινόν λογαριασμόν, Θέμις ΝΘ', σελ. 1επ. και Βελέντζας Γιάννης, Δίκαιο τραπεζικών συμβάσεων (εργασιών), Ιus Θεσσαλονίκη 1996, σελ. 118επ.

⁷¹ Μητροπούλου Σοφία, Ο κοινός λογαριασμός στο Ελληνικό δίκαιο, Συγκριτική επισκόπηση αλλοδαπών δικαίων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 35επ.

Εξάλλου, κατά τον Κώδικα Τραπεζικής Δεοντολογίας της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών (αρ. 27επ.) οι τράπεζες οφείλουν να πληροφορούν τους συναλασσομένους σχετικά με τους γενικούς και ειδικούς όρους που διέπουν τις διάφορες μορφές καταθέσεων και συγκεκριμένα για τον κοινό λογαριασμό (αρ. 31) οι τράπεζες ενημερώνουν τους συνδικαιούχους και για τα ειδικότερα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις, που απορρέουν από τη λειτουργία του κοινού λογαριασμού.

⁷² ΜΠΡ ΠΕΙΡ 820/1994, ΝΟΜΟΣ με παρατηρήσεις Ευστάθιου Λιβιεράτου σε Δ 1994, σελ. 867επ.

⁷³ Το αμοιβαίο κεφάλαιο είναι ομάδα περιουσίας, που αποτελείται από κινητές αξίες, μέσα χρηματαγοράς και μετρητά, της οποίας τα επιμέρους στοιχεία ανήκουν εξ αδιαιρέτου σε περισσότερα πρόσωπα. Το αμοιβαίο κεφάλαιο, που δεν αποτελεί νομικό πρόσωπο, καθίσταται αντικείμενο διαχείρισης της Ανώνυμης Εταιρίας Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων, ενώ τα περιουσιακά του στοιχεία κατατίθενται σε πιστωτικό ίδρυμα ή πλέον, μετά την τροποποίηση του αρ. 3 του ν. 4099/2012 από το αρ. 2 του ν. 4416/2016, σε ΑΕΠΕΥ ή ΕΠΕΥ, οι οποίες ασκούν καθήκοντα θεματοφύλακα. Η περιουσία του αμοιβαίου κεφαλαίου διαιρείται σε ισάξια μερίδια ή κλάσματα μεριδίου, τα οποία συνιστούν την έννομη σχέση της άμεσης και απόλυτης εξ αδιαιρέτου εξουσίας, που συνδέει τον μεριδιούχο με το αμοιβαίο κεφάλαιο. Αυτή η έννομη σχέση ονομάζεται μερίδιο αμοιβαίου κεφαλαίου. Ένα πρόσωπο καθίσταται μεριδιούχος με την αποδοχή εκ μέρους της Διαχειρίστριας ΑΕ σχετικής αίτησής του και τη ολοσχερή καταβολή της συμφωνημένης τιμής για τη διάθεση των μεριδίων. ΕΦ ΑΘ 6483/2011 ΝΟΜΟΣ και ΠΠΡ ΑΘ 4448/1995 ΝΟΜΟΣ.

⁷⁴ Η ανάλογη εφαρμογή του νόμου για τον κοινό λογαριασμό προβλέφθηκε στον αρχικό νόμο για τα αμοιβαία κεφάλαια, στο αρ. 19 παρ. 4 του ν. 1969/1991, στη συνέχεια στο αρ. 14 παρ. 6 του ν. 3283/2004, ο οποίος κατήργησε τον προηγούμενο και σήμερα στο αρ. 6 παρ. 8 του ν. 4099/2012, ο οποίος με τη σειρά του κατήργησε τον προηγούμενο.

διατάξεις του ν. 5638/1932 «περί καταθέσεως εις κοινόν λογαριασμόν εφαρμόζονται αναλόγως και στα μερίδια ΟΣΕΚΑ»⁷⁵. Έτσι, επιτρέπεται η έκδοση των μεριδίων αμοιβαίου κεφαλαίου υπέρ περισσότερων προσώπων κατά το σύστημα του κοινού λογαριασμού. Στην περίπτωση αυτή, που υπάρχει πλειονότητα συνδικαιούχων σε ένα μερίδιο αμοιβαίου κεφαλαίου, πρόκειται για κοινό μερίδιο αμοιβαίου κεφαλαίου και εφαρμόζονται, κατά ρητή παραπομπή του ανωτέρω νόμου, οι διατάξεις του ν. 5638/1932 για τον κοινό λογαριασμό. Ωστόσο, η αναλογική εφαρμογή των διατάξεων αυτών θα πρέπει να είναι συμβατή με τη φύση, τον σκοπό και τη λειτουργία του αμοιβαίου κεφαλαίου και φυσικά να μην έρχεται σε αντίθεση με τις διατάξεις του νόμου για τα αμοιβαία κεφάλαια⁷⁶.

Η εφαρμογή των διατάξεων του ν. 5638/1932 στην περίπτωση κατά την οποία τίτλος μεριδίου αμοιβαίου κεφαλαίου έχει εκδοθεί στο όνομα περισσότερων του ενός συνδικαιούχων, θεμελιώνει για καθένα από αυτούς, αυτοτελές δικαίωμα να ασκήσει το σύνολο των δικαιωμάτων, που απορρέουν από την ιδιότητά του ως μεριδιούχου. Ο καθένας από τους συνδικαιούχους - μεριδιούχους έχει, επομένως, έναντι της εταιρίας διαχείρισης (Α.Ε.Δ.Α.Κ.), αξίωση επί του συνόλου των δικαιωμάτων που παρέχει η συμμετοχή του στο αμοιβαίο κεφάλαιο, χωρίς να απαιτείται η σύμπραξη των λοιπών. Μεταξύ αυτών των δικαιωμάτων περιλαμβάνεται και το δικαίωμα εξαγοράς των μεριδίων⁷⁷. Η εταιρία διαχείρισης από την πλευρά της δε δικαιούται να αρνηθεί την ικανοποίηση του δικαιώματος του συνδικαιούχου, γιατί πηγάζει από την ιδιότητά του ως μεριδιούχου, η οποία αναγνωρίζεται στο πρόσωπό του χωρίς να εξετάζεται, αν η συμμετοχή του στο αμοιβαίο κεφάλαιο υφίσταται από κοινού με άλλα πρόσωπα. Στα πλαίσια της ενεργητικής εις ολόκληρον ενοχής που δημιουργείται, η εταιρία διαχείρισης εμφανίζεται ως εις ολόκληρον οφειλέτης έναντι των συνδικαιούχων των μεριδίων, οπότε η ικανοποίηση του δικαιώματος από αυτή στο πρόσωπο ενός από τους συνδικαιούχους, επιφέρει απόσβεση της σχετικής απαίτησης έναντι αυτής και για τους λοιπούς συνδικαιούχους⁷⁸. Ομοίως, σύμφωνα με το αρ. 7 παρ. 7 του ν. 2992/2002, οι διατάξεις του ν. 5638/1932 εφαρμόζονται αναλόγως και επί μεριδίων αμοιβαίου κεφαλαίου επιχειρηματικών συμμετοχών.

---

⁷⁵ Την εφαρμογή του ν. 5638/1932 για την κατάθεση σε κοινό λογαριασμό στα αμοιβαία κεφάλαια δέχεται παγίως και η νομολογία. Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 946/2015 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΠΑΤΡ 235/2007 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 5378/2003, ΔΕΕ 2003, σελ. 1344επ., ΕΦ ΑΘ 6279/2010 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 6483/2011 ΝΟΜΟΣ, ΜΠΡ ΑΘ 7965/2004 ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΠΕΙΡ 291/2003 ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΑΘ 2413/2010 ΝΟΜΟΣ και ΠΠΡ ΑΘ 4448/1995 ΝΟΜΟΣ.

⁷⁶ Μητροπούλου Σοφία, Ο κοινός λογαριασμός στο Ελληνικό δίκαιο, Συγκριτική επισκόπηση αλλοδαπών δικαίων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 143επ.

⁷⁷ Μούζουλας Σπήλιος, Εξαγορά μεριδίων αμοιβαίων κεφαλαίων και εφαρμογή των διατάξεων του Ν.5638/1932, Γνωμοδότηση, ΔΕΕΤ 1996, σελ. 85επ.

⁷⁸ Μούζουλας Σπήλιος, Αμοιβαία κεφάλαια, κατάθεση σε κοινό λογαριασμό και τραπεζικό απόρρητο (γνωμ.), ΔΕΕ 1996, σελ. 1041επ. και ομοίως βλ. Γεωργιάδης Απόστολος, Η έκδοση τίτλων αμοιβαίων κεφαλαίων σε κοινό λογαριασμό και η τύχη τους μετά το θάνατο του εντολέα (γνωμ), ΔΕΕ 1997, σελ. 115επ.

Επιπλέον, και στους άυλους τίτλους⁷⁹ είναι δυνατόν να υπάρχουν περισσότεροι συνδικαιούχοι. Στην περίπτωση, λοιπόν, που άυλοι τίτλοι ανήκουν σε δύο ή περισσότερα πρόσωπα, πρόκειται για κοινούς άυλους τίτλους και γίνεται εφαρμογή του ν. 5638/1932 για τον κοινό λογαριασμό κατά ρητή παραπομπή του αρ. 12 παρ. 1 εδ. β' του ν. 2198/1994⁸⁰. Ειδικότερα, με τον θεσμό των άυλων τίτλων παρέχεται η δυνατότητα στο δημόσιο να δανείζεται και χωρίς την έκδοση αξιόγραφων (ομολόγων, εντόκων γραμματίων κ.λπ.), κατά το άρθρο 5 παρ. 1 του ν. 2198/1994⁸¹. Πρόκειται για τη λεγόμενη αποϋλοποίηση ή αξιογραφική απεγχάρτωση, κατά την οποία το δικαίωμα αποσυνδέεται από το έγγραφο, ώστε αυτό να μην απαιτείται για την άσκηση ή τη μεταβίβαση του δικαιώματος. Η άσκηση των δικαιωμάτων από τους άυλους τίτλους γίνεται με τη τεχνική των λογιστικών ηλεκτρονικών εγγραφών στο «Σύστημα Λογιστικής Παρακολούθησης Συναλλαγών», του οποίου διαχειριστής είναι η Τράπεζα της Ελλάδος (άρθρο 5 παρ. 2 του ν. 2198/1994). Οι επενδυτές αποκτούν τους τίτλους από τους «φορείς», δηλαδή από νομικά (συνήθως πιστωτικά ιδρύματα) ή φυσικά πρόσωπα, που επιλέγονται από τον Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος (αρ. 6 και 5 του ν. 2198/1994). Η απόκτηση του άυλου τίτλου ολοκληρώνεται με μεταφορά (πίστωση) του αντίστοιχου ποσού στον λογαριασμό του δικαιούχου (άρθρο 6 παρ. 4 του ν. 2198/1994). Όταν η απόδειξη απόκτησης άυλου τίτλου έχει εκδοθεί στο όνομα περισσότερων του ενός δικαιούχων, πρόκειται για έκδοση άυλων τίτλων σε κοινό λογαριασμό. Οι διατάξεις του ν. 5638/1932 εφαρμόζονται αναλόγως επί άυλων τίτλων, όταν στην δήλωση για την απόκτηση τίτλων από τους φορείς ορίζεται ότι ο κάθε συνδικαιούχος μπορεί να κάνει χρήση των τίτλων χωρίς τη σύμπραξη των λοιπών (άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 5638/1932)⁸². Με την εφαρμογή, λοιπόν, των διατάξεων του ν. 5638/1932 για την κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, θεμελιώνεται αυτοτελές δικαίωμα καθενός από τους συνδικαιούχους να ζητήσει από τον φορέα την απόδοση του ποσού των άυλων τίτλων. Δημιουργείται, δηλαδή, ενεργητική εις ολόκληρον ενοχή, υπό την έννοια ότι καθένας από τους συνδικαιούχους έχει το δικαίωμα να απαιτήσει από τον φορέα την απόδοση του συνόλου του ποσού των άυλων τίτλων, ενώ ο φορέας έχει την

---

⁷⁹ Οι άυλοι τίτλοι, συνιστώντες υποδιαίρεσεις των δια λογιστικών εγγραφών συναπτομένων υπό του Ελληνικού Δημοσίου δανείων, εμπίπτουν στην ευρύτερη κατηγορία των χρηματοπιστωτικών τίτλων, ως τοιούτων νοουμένων των αξιογράφων που διευκολύνουν την παροχή χρηματικής πίστωσης, όπως κυρίως τα πιστοποιητικά ή τα ομόλογα καταθέσεων σε Τράπεζες και οι ομολογίες ομολογιακού δανείου φερέγγυου εκδότη, όπως το Ελληνικό Δημόσιο. Όλοι αυτοί οι τίτλοι μπορούν να γίνουν αντικείμενο αγοράς ή πώλησης από τις Τράπεζες. Εδώ εντάσσεται και η σύμβαση πώλησης των άυλων τίτλων με συμφωνία επαναφοράς τους (repos). ΑΠ 1812/2007 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 702/2005 ΝΟΜΟΣ και ΠΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 24377/2003, Αρμ. 2004, σελ. 1282επ. με παρατηρήσεις Φιλομήλας Ομπέση. Περισσότερα για τους άυλους τίτλους βλ. Μάρκου Ιωάννης, Οι «άυλοι τίτλοι» ως ιδιότυπες σχέσεις, ΕλλΔνη 2009, σελ. 329επ. και Χριστοδούλου Κωνσταντίνος, Άυλοι ομολογιακοί τίτλοι, Δ 2004, σελ. 856επ.

⁸⁰ Την εφαρμογή των διατάξεων του ν. 5638/1932 στους άυλους τίτλους δέχεται και η νομολογία. Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 1782/2007 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 2012/2007, ΔΕΕ 2008, σελ. 966επ., ΑΠ 1812/2007 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1894/2006, ΧρΙΔ 2007, σελ. 443επ. με παρατηρήσεις Α. Πελλένη – Παπαγεωργίου και με παρατηρήσεις Ρέας Φασσούλα σε ΕΕμπΔ 2007, σελ. 364επ., ΕΦ ΠΑΤΡ 159/2004 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΠΑΤΡ 1156/2007 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 3237/2010 ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΛΑΡ 150/1999 ΝΟΜΟΣ

⁸¹ ΑΠ 755/2003, ΕλλΔνη 2004, σελ. 1681επ.

⁸² ΕΦ ΑΘ 3237/2010 ΝΟΜΟΣ

υποχρέωση να προβεί στην απόδοση του ποσού μόνο μία φορά, καθώς η απόδοση του συνολικού ποσού των άυλων τίτλων επιφέρει την απόσβεση της ενεργητικής ενοχής εις ολόκληρον στην εξωτερική σχέση μεταξύ των συνδικαιούχων και του φορέα⁸³.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τόσο στην περίπτωση των εντόκων γραμματίων όσο και στην περίπτωση των άυλων τίτλων, τα θέματα που ανακύπτουν, όταν πρόκειται για δύο (ή και περισσότερους) δικαιούχους γραμματίου ή τίτλου, δε ρυθμίζονται ειδικά στα αντίστοιχα νομοθετήματα. Γι' αυτό τον λόγο, ως προς τους άυλους τίτλους, προβλέπεται στο άρθρο 12 του ν. 2198/1994 ότι εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του ν. 5638/1932 "περί καταθέσεως εις κοινόν λογαριασμόν". Όμως, και ως προς τα έντοκα γραμμάτια, θα πρέπει να γίνει δεκτό, παρόλο που δεν υπάρχει ρητή παραπομπή του νόμου, ότι τα αντίστοιχα νομοθετικά κενά καλύπτονται με εφαρμογή κυρίως των διατάξεων του ως άνω ν. 5638/1932 κατ' αναλογία, γιατί αυτές ρυθμίζουν άλλες περιπτώσεις όμοιου χαρακτήρα. Έτσι, αν η εντολή προς την τράπεζα για αγορά και ακολούθως φύλαξη έντοκων γραμματίων δοθεί από δύο πρόσωπα για λογαριασμό τους ως δικαιούχων ή από ένα πρόσωπο για λογαριασμό του ως δικαιούχου, που παράλληλα όμως όρισε τρίτο πρόσωπο ως συνδικαιούχο, δημιουργείται ενεργητική εις ολόκληρον ενοχή, υπό την έννοια ότι καθένας από τους συνδικαιούχους έχει το δικαίωμα να απαιτήσει από την τράπεζα την παράδοση των γραμματίων σ' αυτόν, ώστε να είναι αυτός νόμιμος κομιστής τους, ενώ η οφειλέτρια τράπεζα έχει την υποχρέωση να προβεί στην παράδοση μόνο μια φορά, γιατί με την εν λόγω παράδοση επέρχεται απόσβεση της έναντι αυτής απαίτησης ως προς όλους τους δανειστές⁸⁴. Τέλος, σύμφωνα με το αρ. 31 παρ. 8 του ν. 3461/2006, οι διατάξεις του ν. 5658/1932 εφαρμόζονται και στις άυλες (κινητές) αξίες που καταχωρούνται στο Σύστημα Άυλων Τίτλων.

3. Η νομική φύση της κατάθεσης σε κοινό διαζευκτικό λογαριασμό

Ανεξάρτητα, πάντως, από τη μορφή που παίρνει η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό (αν δηλαδή γίνεται με κοινή κατάθεση ή από έναν μόνο καταθέτη στο όνομα και των υπολοίπων) και από την προέλευση των χρημάτων (αν δηλαδή τα χρήματα ανήκουν σε όλους υπέρ των οποίων έγινε η κατάθεση ή σε έναν ή σε

---

⁸³ Πάντως, γίνεται δεκτό ότι δεν εφαρμόζεται αναλόγως το αρ. 3 του ν. 5638/1932 γιατί υπερισχύει το ειδικότερο άρθρο 7 παρ. 1 εδ. α' του ν. 2198/1994, στο οποίο ορίζεται ότι «απαγορεύεται στο φορέα η άνευ συναίνεσης του δικαιούχου επενδυτή διάθεση του τίτλου». Δηλαδή, από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι μόνο με τη συναίνεση του δικαιούχου μπορεί πράγματι ο φορέας να διαθέσει τον τίτλο, είναι όμως αυτονόητο ότι, αν υπάρχουν περισσότεροι δικαιούχοι, απαιτείται η συναίνεση όλων. Α. Πελλένη – Παπαγεωργίου, Παρατηρήσεις στην ΑΠ 1894/2006, ΧριΔ 2007, σελ. 443επ. και ομοίως βλ. Μητροπούλου Σοφία, Ο κοινός λογαριασμός στο Ελληνικό δίκαιο, Συγκριτική επισκόπηση αλλοδαπών δικαίων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 168επ. και ΕΦ ΑΘ 3237/2010 ΝΟΜΟΣ.

⁸⁴ ΑΠ 755/2003, ΕλλΔνη 2004, σελ. 1681επ. Ομοίως βλ. και ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 352/2009 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 652/2011 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 5161/2006, ΝΟΜΟΣ με παρατηρήσεις Κ. Παμπούκη σε ΕπισκΕΔ 2006, σελ. 857επ. και ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 518/2003, ΕΕμπΔ 2003, σελ. 376επ.

ορισμένους από αυτούς⁸⁵), παράγεται, σύμφωνα με την απολύτως κρατούσα άποψη στη θεωρία⁸⁶ και τη νομολογία⁸⁷, μεταξύ των συνδικαιούχων της κατάθεσης από τη

---

⁸⁵ ΕΦ ΑΘ 4095/1993, ΕΤΡΑΧΧρΔ 1995, σελ. 566επ., ΑΠ 1071/1987 (Βούλευμα), ΝοΒ 1987, σελ. 1084επ., ΑΠ 877/2008 ΝΟΜΟΣ

⁸⁶ Την άποψη αυτή, ενδεικτικά, υιοθετούν οι: Σταθόπουλος Μιχ. Ζητήματα εκ της εφαρμογής του ν. 5638/1932, Γνωμοδότηση, ΕΕμπΔ 1977, σελ. 501επ., Φουντεδάκη Κατερίνα, Κατάθεση σε κοινό λογαριασμό και προστασία του νόμιμου μεριδούχου (με αφορμή την ΕφΑΘ 5774/1995), Αρμ. 1997, σελ. 593επ., Γέσιου – Φαλτσή Πελαγία, Το δικαίωμα των κληρονόμων για την επίδειξη εγγράφων κοινού τραπεζικού λογαριασμού, ΧρΙΔ 2010, σελ. 593επ., Μούζουλας Σπήλιος, Η τύχη της κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό μετά τον θάνατο ενός από τους συνδικαιούχους της και τα δικαιώματα των κληρονόμων του επί του ποσού της κατάθεσης, ΕΤΡΑΧΧρΔ 1998, σελ. 35επ., Δούβλης Βασίλης, Ελληνικό Δημόσιο vs Ιδιωτών Δανειστών, ΔΕΕ 2013, σελ. 1107επ., Βενιέρης Ιάκωβος στις Εφαρμογές Εμπορικού Δικαίου, Επιμέλεια Γεώργιος Τριανταφυλλάκης, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2014, σελ. 771επ., Πελλένη – Παπαγεωργίου Ανθή, Ζητήματα κοινού τραπεζικού λογαριασμού (Γνωμοδότηση) σε Αναμνηστικό Τόμο Λεωνίδα Γεωργακόπουλου, ΙΙ, Τράπεζα της Ελλάδος, Κέντρο Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης, Αθήνα 2016, σελ. 715επ., Βελέντζας Γιάννης, Δίκαιο τραπεζικών συμβάσεων (εργασιών), Ιus Θεσσαλονίκη 1996, σελ. 118επ., Λιτζερόπουλος σε Ερμηνεία του Αστικού Κώδικος, Τόμος VII, Εισαγωγικός Νόμος, Αθήναι 1963, άρθρο 117., Παναγιώτης Μάζης, παρατηρήσεις σε ΑΠ 467/1990, ΝοΒ 1991, σελ. 1205επ., Ζέπος Παν. Ενοχικόν Δίκαιον, Α' Μέρος Γενικόν, Αθήναι 1947, σελ. 338επ., Καράσης Μαρίας σε Αστικός Κώδιξ, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Απόστολος Γεωργιάδης - Μιχαήλ Σταθόπουλος, Τόμος Δεύτερος: Γενικό Ενοχικό, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Σανταρόζα 1 Αθήναι 1979, αρ. 489επ., σελ. 693επ., Βάλληνας Π. σε Ερμηνεία του Αστικού Κώδικος, Τόμος ΙΙ, Ενοχικόν Δίκαιον, Αθήναι 1954.

⁸⁷ Ενδεικτικά βλ. ΑΠ 946/2015 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 878/2013 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1545/2008 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ1800/2012 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 2058/2007 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 877/2008 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 3237/2010 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 6483/2011 ΝΟΜΟΣ, ΜΠΡ ΑΘ 7443/2015 ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΑΘ 2413/2010 ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΛΑΡ 150/1999 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 965/1992, ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΔΩΔ 179/2006 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 7224/2000 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΠΑΤΡ 451/1997 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 5975/2006 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΠΕΙΡ 1146/1996 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 4283/1989 ΝΟΜΟΣ, ΜΠΡ ΑΡΤ 453/2001 ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΠΕΙΡ 291/2003 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 3444/2001 ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΑΘ 3031/2014 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 9146/1989 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 4531/2003 ΝΟΜΟΣ, ΜΠΡ ΡΟΔ 1515/2005 ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΠΡΕΒ 92/1997 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΠΑΤΡ 1156/2007 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 2361/1997 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 2670/1996 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 593/1992, Κουτσούκης Δημήτρης, Τραπεζικό απόρρητο, Νομοθεσία – Νομολογία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1998, σελ. 75επ., ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 74/2011 ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΑΘ 4448/1995 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 2187/2001 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΛΑΜ 40/2009 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 1826/2010 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1128/2017 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1108/2007, ΝοΒ 2008, σελ. 341επ., ΑΠ 539/1992, ΕΛΛΔνη 1994, σελ. 78επ., ΑΠ 907/1989, ΕΛΛΔνη 1991, σελ. 61επ., ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 209/1979 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 378/2011, ΧρΙΔ 2011, σελ. 656επ., ΕΦ ΠΑΤΡ 235/2007 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 3332/2009 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 712/2009 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1462/2006 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1782/2007 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 2517/2008 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 529/2015 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 711/2009 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 530/1988, ΕΛΛΔνη 1989, σελ. 962επ., ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 518/2003, ΕΕμπΔ 2003, σελ. 376επ., ΑΠ 1563/2000, ΕΛΛΔνη 2001, σελ. 1351επ., ΕΦ ΑΘ 5378/2003, ΔΕΕ 2003, σελ. 1344επ., ΕΦ ΘΡ 119/2006, Αρμ. 2006, σελ. 1565επ., ΑΠ 246/1992, ΕΛΛΔνη 1993, σελ. 1311επ., ΑΠ 540/1998, ΝοΒ 1999, σελ. 1288επ., ΑΠ 1357/2002, ΝοΒ 2003, σελ. 448επ., ΕΦ ΔΥΤ.ΜΑΚ. 31/2006, Αρμ. 2006, σελ. 1449επ., ΕΦ ΑΘ 13426/1988, ΕΛΛΔνη 1991, σελ. 190επ., ΠΠΡ ΑΘ 3146/1998, ΔΕΕ 1998, σελ. 1085επ., ΜΠΡ ΣΥΡ 75/2009 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1550/2007, ΕΛΛΔνη 2008, σελ. 211επ., ΑΠ 405/2007, ΕΛΛΔνη 2008, σελ. 209επ., ΑΠ 380/2006, ΕΛΛΔνη 2008, σελ. 210επ., ΕΦ ΑΘ 6756/1995, ΕΤΡΑΧΧρΔ 1997, σελ. 87επ., ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 1599/2004, ΕπισκΕΔ 2004, σελ. 752επ. με εισαγωγικό σημείωμα Κωνσταντίνου Παμπούκη., ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 2079/2008, ΕπισκΕΔ 2008, σελ. 1187επ. με εισαγωγή Αχιλλέα Μπεχλιβάνη, ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 1832/2008, ΕπισκΕΔ 2008, σελ. 1177επ. με εισαγωγή Αχιλλέα Μπεχλιβάνη, ΕΦ ΠΕΙΡ 520/2001, ΝοΒ 2002, σελ. 1486επ. με ενημερωτικό σημείωμα Κ. Χριστακάκου, ΕΦ ΠΕΙΡ 1019/1996, ΕπισκΕΔ 1997, σελ. 426επ. με παρατηρήσεις Κωνσταντίνου Παμπούκη, ΑΠ 1946/2014, ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1071/1987 (Βούλευμα), ΝοΒ 1987, σελ. 1084επ., ΕΦ ΔΩΔ 29/1999, ΕπισκΕΔ 2000, σελ. 419επ. με παρατηρήσεις Κωνσταντίνου Παμπούκη., ΕΦ ΛΑΡ 235/2001, ΝΟΜΟΣ, με εισαγωγικό σημείωμα Κ. Παμπούκη σε ΕπισκΕΔ 2001, σελ. 704επ., ΕΦ ΛΑΡ 43/2001, ΕπισκΕΔ 2001, σελ. 694επ. με παρατηρήσεις Βαλεντίνης Σομπόλου.

μία πλευρά και του δέκτη της κατάθεσης, δηλαδή της τράπεζας, από την άλλη, ενεργητική εις ολόκληρον ενοχή⁸⁸. Αυτό σημαίνει όχι μόνο ότι δεν εμποδίζεται η ανάληψη όλου του ποσού ή οποιουδήποτε μέρους του από έναν συνδικαιούχο αλλά επιπρόσθετα ότι σε περίπτωση που ολόκληρο το ποσό αναληφθεί από έναν συγκαταθέτη, αποσβέννεται η εις ολόκληρον απαίτηση και των υπόλοιπων συνδικαιούχων έναντι της τράπεζας (αρ. 491 παρ. 1 ΑΚ) και έτσι δεν έχουν δικαίωμα να στραφούν κατά αυτής, που απαλλάσσεται έναντι όλων⁸⁹. Αυτοί έχουν εκ του νόμου δικαίωμα αναγωγής⁹⁰ έναντι του συνδικαιούχου που ανέλαβε το ποσό για την απόδοση μέρους αυτού με βάση την αναλογία που προκύπτει από την εσωτερική τους σχέση. Αν από την εσωτερική σχέση δεν προκύπτει κάτι άλλο, θεωρείται ότι το ποσό της κατάθεσης κατανέμεται στους συνδικαιούχους κατά ίσα μέρη (αρ. 493 ΑΚ)⁹¹.

Αντίθετα, κάποιες αποφάσεις κάνουν λόγο για sui generis συμβατική ενοχή, που αποτελεί έναν συνδυασμό ενεργητικής εις ολόκληρον ενοχής και γνήσιας σύμβασης υπέρ τρίτου και επιτρέπεται από την ελευθερία των συναλλαγών και της ιδιωτικής βούλησης. Βλ. ΑΠ 1691/2014, ΕφΑΔ 2015, σελ. 29επ. με παρατηρήσεις Άγγελου Παπασπυρόπουλου., ΑΠ 1128/2017 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1001/2012 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΛΑΡ (ΜΟΝ) 79/2014 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 724/2000, ΑρχΝ 2001, σελ. 22επ., ΑΠ 2012/2007, ΔΕΕ 2008, σελ. 966επ.

⁸⁸ Δεδομένου ότι εκ της καταθέσεως απορρέουν υπέρ του καταθέτη κυρίως μόνο δικαιώματα και όχι υποχρεώσεις, η κατάθεση με περισσότερους δικαιούχους παρίσταται κατ' ουσίαν ως ενοχή με περισσότερους δανειστές. Εν όψει του γεγονότος ότι η ύπαρξη περισσότερων καταθετών δημιουργεί ζητήματα ιδίως ως προς την άσκηση του δικαιώματος ανάληψης του κεφαλαίου και των τόκων, μπορούμε να διακρίνουμε τις ακόλουθες περιπτώσεις κατάθεσης με περισσότερους καταθέτες: α. Καθένας από αυτούς δικαιούται να απαιτήσει μέρος μόνο της κατάθεσης, το οποίο εν αμφιβολία είναι ίσο για όλους τους καταθέτες, σύμφωνα με τον κανόνα του ΑΚ480 (δηρημένη ενοχή). Β. Καθένας από αυτούς δικαιούται να απαιτήσει ολόκληρο το ποσό της κατάθεσης, το οποίο εξάλλου μία φορά πρέπει να καταβληθεί (ενοχή εις ολόκληρον) και γ. Το ποσό της κατάθεσης μπορεί να απαιτηθεί μόνο από όλους τους καταθέτες ενεργούντες από κοινού (κοινή, αδιαίρετη ενοχή). Η τραπεζική πρακτική γνωρίζει μόνο τις δύο τελευταίες περιπτώσεις. Έτσι, ορθότερο φαίνεται να δεχτούμε ότι στην προκειμένη περίπτωση δεν μπορεί να εφαρμοστεί ο ερμηνευτικός κανόνας του ΑΚ480 και επομένως η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό αποτελεί ενοχή εις ολόκληρον. Με τον τρόπο αυτό, άλλωστε, κατοχυρώνεται η τράπεζα απέναντι στους κινδύνους που περικλείει η εν λόγω κατάθεση. Πιο αναλυτικά βλ. Παμπούκης Κωνσταντίνος, Τραπεζικά Πιστωτικά Συμβάσεις, Αφοί Π. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη - Αθήναι 1962, σελ. 302επ. και για τη διάκριση των ενοχών βλ. Ζέπος Παν. Ενοχικόν Δίκαιον, Α' Μέρος Γενικόν, Αθήναι 1947, σελ. 324επ., Λιτζερόπουλος Αλέξανδρος, Στοιχεία Ενοχικού Δικαίου, πανεπιστημιακά παραδόσεις, Επιμέλεια Αντώνιου Καμπίτση, Αθήναι 1960, σελ. 496επ., Βάλληνας Π. σε Ερμηνεία του Αστικού Κώδικος, Τόμος ΙΙ, Ενοχικόν Δίκαιον, Αθήναι 1954, Εισαγωγικές Παρατηρήσεις στα αρ. 480-495. και Σταθόπουλος Μιχ., Επιτομή Γενικού Ενοχικού Δικαίου, Β' έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2016, σελ. 543επ.

⁸⁹ Χαρακτηριστική είναι η ΑΠ 946/2015, σύμφωνα με την οποία «η ανάληψη των χρημάτων της κατάθεσης (είτε όλων είτε μέρους αυτών) από έναν από τους δικαιούχους γίνεται εξ ιδίου δικαίου, εάν δε αναληφθεί ολόκληρο το ποσό της χρηματικής κατάθεσης από έναν δικαιούχο, επέρχεται απόσβεση της απαίτησης εις ολόκληρον έναντι του δέκτη της κατάθεσης – τράπεζας και ως προς τον άλλον, δηλαδή τον δικαιούχο που δεν ανέλαβε, ο οποίος από τον νόμο πλέον αποκτά απαίτηση έναντι εκείνου, που ανέλαβε ολόκληρη την κατάθεση, για την καταβολή ποσού ίσου προς το μισό της κατάθεσης, εκτός εάν από τη μεταξύ τους εσωτερική σχέση προκύπτει άλλη αναλογία ή δικαίωμα επί ολόκληρου του ποσού ή έλλειψη δικαιώματος αναγωγής εκ μέρους αυτού που δεν προέβη στην ανάληψη του ποσού» (ΝΟΜΟΣ).

⁹⁰ ΠΠΡ ΑΘ 3146/1998, ΔΕΕ 1998, σελ. 1085επ.

⁹¹ Φουντεδάκη Κατερίνα, Κατάθεση σε κοινό λογαριασμό και προστασία του νόμιμου μεριδούχου (με αφορμή την ΕφΑΘ 5774/1995), Αρμ. 1997, σελ. 593επ.. Βλ ενδεικτικά και ΑΠ 1128/2017 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1001/2012 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 965/1992, ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΔΩΔ 179/2006 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 9146/1989 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΠΑΤΡ 1156/2007 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΛΑΡ (ΜΟΝ) 79/2014 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 2517/2008

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο συνδικαιούχος που ανέλαβε το συνολικό ποσό του κοινού λογαριασμού δε διαπράττει υπεξαίρεση⁹², γιατί η ιδιοποίηση των χρημάτων που ανέλαβε δεν είναι παράνομη, αφού τα χρήματα δεν είναι ξένα σε σχέση με αυτόν που τα απέσυρε ούτε γίνεται πλουσιότερος χωρίς νόμιμη αιτία σε βάρος της περιουσίας ή με ζημία των άλλων⁹³. Ο κάθε δικαιούχος του λογαριασμού, που κάνει ανάληψη χρημάτων από τον κοινό λογαριασμό γίνεται κύριος αυτών, έστω και αν η κατάθεση δεν είχε γίνει από τον ίδιο αλλά από άλλον⁹⁴.

Πιο συγκεκριμένα, δεν υπάρχει πράγματι αμφιβολία ότι η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό εκτός από ανώμαλη παρακαταθήκη (σύμφωνα με την κρατούσα άποψη) αποτελεί και περίπτωση συμβατικής ενεργητικής σε ολόκληρο ενοχής⁹⁵.

ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 530/1988, Ελληνική 1989, σελ. 962επ., ΕΦ ΔΥΤ.ΜΑΚ. 31/2006, Αρμ. 2006, σελ. 1449επ., ΑΠ 1946/2014, ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 5975/2006 ΝΟΜΟΣ.

⁹² Γέσιου – Φαλτσή Πελαγία, Το δικαίωμα των κληρονόμων για την επίδειξη εγγράφων κοινού τραπεζικού λογαριασμού, ΧρΙΔ 2010, σελ. 593επ., Μητροπούλου Σοφία, Ο κοινός λογαριασμός στο Ελληνικό δίκαιο, Συγκριτική επισκόπηση αλλοδαπών δικαίων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 60επ. και Δούβλης Βασιλίας, Ελληνικό Δημόσιο vs Ιδιωτών Δανειστών, ΔΕΕ 2013, σελ. 1107επ.

⁹³ Σύμφωνη είναι και η νομολογία. Βλ ενδεικτικά ΕΦ ΑΘ 5975/2006 ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΑΘ 2413/2010 ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΛΑΡ 150/1999 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΔΩΔ 179/2006 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 4283/1989 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 2568/1988 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 3444/2001 ΝΟΜΟΣ, ΜΠΡ ΡΟΔ 1515/2005 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΠΑΤΡ 1156/2007 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 74/2011 ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΑΘ 4448/1995 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 1826/2010 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1128/2017 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΛΑΡ (ΜΟΝ) 79/2014 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 209/1979 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΠΑΤΡ 235/2007 ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 16325/1998, Αρμ. 1999, σελ. 1414επ., ΑΠ 1183/1985 (Βούλευμα), ΝοΒ 1985, σελ. 1257επ., ΕΦ ΑΘ 1412/1985 (βούλευμα), ΝοΒ 1985, σελ. 1747επ., ΑΠ 598/1985 (ΣΥΜΒ), Ελληνική 1985, σελ. 591επ., ΕΦ ΠΕΙΡ 520/2001, ΝοΒ 2002, σελ. 1486επ. με ενημερωτικό σημείωμα Κ. Χριστακάκου, ΕΦ ΠΕΙΡ 1019/1996, ΕπισκεΔ 1997, σελ. 426επ. με παρατηρήσεις Κωνσταντίνου Παμπούκη, ΕΦ ΛΑΡ 235/2001, ΝΟΜΟΣ, με εισαγωγικό σημείωμα Κ. Παμπούκη σε ΕπισκεΔ 2001, σελ. 704επ.

⁹⁴ Βενιέρης Ιάκωβος στις Εφαρμογές Εμπορικού Δικαίου, Επιμέλεια Γεώργιος Τριανταφυλλάκης, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2014, σελ. 773επ.. Βλ και ΕΦ ΑΘ 207/1979, ΝοΒ 1979, σελ. 1127, ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 352/2009 ΝΟΜΟΣ και ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 1826/2010 ΝΟΜΟΣ

⁹⁵ Σύμφωνα με τη διδασκαλία του ενοχικού δικαίου, ενεργητική ενοχή εις ολόκληρον ή απαίτηση εις ολόκληρον είναι η ενοχή με περισσότερους δανειστές, από τους οποίους καθένας δικαιούται να απαιτήσει την προς αυτόν εκπλήρωση της παροχής, η οποία όμως μία μόνο φορά θα εκπληρωθεί προς έναν από τους δανειστές, όποιον επιλέξει ελεύθερα ο οφειλέτης. Αντικείμενο της ενεργητικής ενοχής εις ολόκληρον μπορεί να είναι τόσο αδιαίρετη όσο και διαιρετή παροχή. Η ενεργητική ενοχή εις ολόκληρον λειτουργεί σε δύο επίπεδα: στο επίπεδο των σχέσεων του οφειλέτη με τους περισσότερους δανειστές (εξωτερική σχέση) και στο επίπεδο των σχέσεων των συνδανειστών μεταξύ τους (εσωτερική σχέση). Η σχετική ρύθμιση ευνοεί καταρχήν τον οφειλέτη, ο οποίος έχοντας το δικαίωμα να καταβάλει ολόκληρη την παροχή κατευθείαν στον δανειστή της αρεσκείας του διευκολύνεται στην εκπλήρωση της υποχρέωσής του, ενώ αντίθετα μπορεί να αποβεί σε βάρος των συνδανειστών, οι οποίοι κατά τη διαδικασία της αναγωγής με σκοπό την κατανομή της παροχής μεταξύ τους θα φέρουν τον κίνδυνο της τυχόν αφερεγγυότητας του συνδανειστή, που έλαβε ολόκληρη την παροχή από τον οφειλέτη. Αυτός είναι και ο λόγος που η ενεργητική ενοχή εις ολόκληρον εμφανίζεται σπάνια στην πράξη και έχει μικρή πρακτική χρησιμότητα. Η ενεργητική ενοχή εις ολόκληρον δημιουργείται είτε από τον νόμο είτε με δικαιοπραξία τόσο μονομερή όσο και με σύμβαση ανάμεσα στον οφειλέτη και στους περισσότερους δανειστές, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της χρηματικής κατάθεσης από περισσότερα πρόσωπα σε κοινό λογαριασμό κατά τον ν. 5638/1932. Πρόκειται για ενιαία ενοχική σχέση, η οποία αποτελείται από περισσότερες επιμέρους ενοχές που συνδέουν κάθε συνδανειστή με τον οφειλέτη. Περιεχόμενο της επιμέρους απαίτησης κάθε συνδανειστή είναι η εκπλήρωση ολόκληρης της παροχής. Οι επιμέρους ενοχές έχουν αυτοτέλεια μεταξύ τους, μια σειρά όμως γεγονότων ενεργούν αντικειμενικά, επηρεάζουν δηλαδή

Έτσι, οι πλείονες καταθέτες, όντες δανειστές της ίδιας παροχής, δικαιούνται ατομικά ο καθένας τους εξ ιδίου δικαίου να ζητήσουν απόδοση ακόμα και ολόκληρης της κατάθεσης, όμως η τράπεζα υποχρεούται να καταβάλει μόνο μία φορά. Εφαρμόζονται, επομένως, συμπληρωματικά οι διατάξεις του κοινού δικαίου των άρθρων 489επ. ΑΚ, εφόσον η ιδιομορφία του κοινού λογαριασμού δεν επιβάλλει απόκλιση από τις διατάξεις αυτές⁹⁶. Πάντως, γίνεται δεκτό ότι δεν εφαρμόζεται ο κανόνας του αρ. 490ΑΚ⁹⁷, σύμφωνα με τον οποίο ο οφειλέτης δικαιούται κατ' αρέσκειαν να καταβάλλει την παροχή σε οποιονδήποτε από τους δανειστές θέλει, γιατί ο κανόνας αυτός είναι εντελώς ασυμβίβαστος με τη φύση της τραπεζικής κατάθεσης και συγκεκριμένα με τη συμφωνία χρήσης του κοινού λογαριασμού, κατά την οποία οι αναλήψεις γίνονται, όποτε το επιθυμούν οι καταθέτες και η τράπεζα υποχρεούται να καταβάλει στον αιτούντα απόδοση της κατάθεσης και δεν δικαιούται να καταβάλει σε άλλον συνδικαιούχο κατ' επιλογή της⁹⁸.

Επιπλέον, στο αρ. 491 ΑΚ προβλέπονται τα γεγονότα που, όταν συντρέξουν στο πρόσωπο ενός εκ των συνδικαιούχων – δανειστών εις ολόκληρον, ενεργούν αντικειμενικά, δηλαδή επηρεάζουν καθ' όμοιο τρόπο τις σχέσεις όλων των συνδικαιούχων έναντι της τράπεζας – οφειλέτη εν προκειμένω⁹⁹, ενώ σύμφωνα με το αρ. 492 ΑΚ άλλα γεγονότα, που δεν αναφέρονται στο προηγούμενο άρθρο, έχουν υποκειμενική ενέργεια, δηλαδή αφορούν μονάχα στον συγκεκριμένο συνδικαιούχο – δανειστή, στο πρόσωπο του οποίου συντρέχουν και δεν παράγουν συνέπειες υπέρ ή

την ύπαρξη της όλης ενοχικής σχέσης. Γεωργιάδης Απόστολος, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό μέρος, Δίκαιο & Οικονομία [Π. Ν. Σάκκουλας], Αθήνα 2015, σελ. 424επ.

Περισσότερα για την ενεργητική εις ολόκληρον ενοχή βλ. Καράσης Μαριάνος σε Αστικός Κώδιξ, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Απόστολος Γεωργιάδης - Μιχαήλ Σταθόπουλος, Τόμος Δεύτερος: Γενικό Ενοχικό, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Σανταρόζα 1 Αθήναι 1979, αρ. 489επ., σελ. 693επ., Βαθρακοκόιλης Βασίλης, Αναλυτική Ερμηνεία – Νομολογία Αστικού Κώδικα, Α' Τόμος, Ε' Ανατύπωση, Αθήνα 2001, σελ. 664επ., Βάλληνδας Π. σε Ερμηνεία του Αστικού Κώδικος, Τόμος ΙΙ, Ενοχικόν Δίκαιον, Αθήναι 1954, αρ. 489επ., Γιαννόπουλος Παναγιώτης σε Σύντομη Ερμηνεία του Αστικού Κώδικα, Απόστολος Γεωργιάδης, Ι, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2010, αρ. 489επ., σελ. 984επ. και Γεωργιάδης Αστ., Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό μέρος, Ι, Ε' έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2007, σελ. 259επ.

⁹⁶ Καράσης Μαριάνος σε Αστικός Κώδιξ, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Απόστολος Γεωργιάδης - Μιχαήλ Σταθόπουλος, Τόμος Δεύτερος: Γενικό Ενοχικό, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Σανταρόζα 1 Αθήναι 1979, αρ. 489επ., σελ. 693επ. και ομοίως βλ. Σταθόπουλος Μιχ. Ζητήματα εκ της εφαρμογής του ν. 5638/1932, Γνωμοδότηση, ΕΕμπΔ 1977, σελ. 501επ.

⁹⁷ Γι' αυτό και έχει υποστηριχθεί η άποψη ότι πρόκειται για οιοινεί ενεργητική εις ολόκληρον ενοχή, υπό την έννοια ότι οποιοσδήποτε δικαιούχος του κοινού λογαριασμού έχει το δικαίωμα να απαιτήσει από την τράπεζα την ανάληψη όλου του ποσού, ενώ η τράπεζα πρέπει να το αποδώσει μόνο μία φορά, χωρίς όμως να έχει το δικαίωμα να τα αποδώσει κατ' αρέσκειαν επιλογής σε οποιονδήποτε δικαιούχο. ΕΦ ΑΘ 5363/2004 ΝΟΜΟΣ

⁹⁸ Παμπούκης Κωνσταντίνος, Τραπεζικά Πιστωτικά Συμβάσεις, Αφοί Π. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη - Αθήναι 1962, σελ. 302επ. Ομοίως βλ. Γεωργιάδης Απόστολος, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό μέρος, Δίκαιο & Οικονομία [Π. Ν. Σάκκουλας], Αθήνα 2015, σελ. 424επ και, Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 476επ. Έτσι έκρινε και η ΕΦ ΑΘ 6756/1995, ΕΤρΑΕΧρΔ 1997, σελ. 87επ.

⁹⁹ Όλα τα γεγονότα του αρ. 491 ΑΚ, τα οποία ενεργούν αντικειμενικά και επιφέρουν απόσβεση της απαίτησης ως προς όλους τους συνδανειστές, ενεργοποιούν το δικαίωμα αναγωγής. Γεωργιάδης Απόστολος, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό μέρος, Δίκαιο & Οικονομία [Π. Ν. Σάκκουλας], Αθήνα 2015, σελ. 424επ.

κατά των υπολοίπων εκτός φυσικά, αν ορίζεται διαφορετικά από τη σχέση. Έτσι, γεγονότα που ενεργούν αντικειμενικά και επιφέρουν απόσβεση της ενοχής ως προς όλους είναι η καταβολή, η δόση ή η υπόσχεση αντί καταβολής, η δημόσια κατάθεση, η ανανέωση, ο συμψηφισμός, η σύγχυση και η άφεση χρέους, αν συνομολογήθηκε προς αυτόν τον σκοπό, ενώ όλα τα υπόλοιπα γεγονότα, που δεν εμπεριέχονται στην παραπάνω απαρίθμηση ενεργούν υποκειμενικά¹⁰⁰.

Η κατάσχεση, επομένως, έχει καταρχήν υποκειμενική ενέργεια. Όμως, στην περίπτωση του κοινού λογαριασμού του ν. 5638/1932 η κατάσχεση της απαίτησης επί της κατάθεσης στα χέρια της τράπεζας ως τρίτης από δανειστή κάποιου συνδικαιούχου, κατά ρητή πρόβλεψη του αρ. 4 του ανωτέρω νόμου, έχει ιδιόμορφη ενέργεια, αφού έναντι του κατάσχοντος η κατάθεση τεκμαίρεται αμάχητα ότι ανήκει σε όλους τους δικαιούχους κατά ίσα μέρη. Συνεπώς, όπως θα δούμε και παρακάτω, πιο αναλυτικά, κατασχετό είναι μόνο το μέρος εκείνο της κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό, το οποίο αναλογεί κατά τη διάταξη αυτή στον συνδικαιούχο, κατά του οποίου επισπεύδεται η κατάσχεση. Χωρίς το αρ. 4, η κατάσχεση θα ενεργούσε υποκειμενικά, σύμφωνα με την ΑΚ 492 και ο επισπεύδων δανειστής θα μπορούσε να εισπράξει όλο το ποσό της κατάθεσης¹⁰¹.

Τέλος, ιδιαιτερότητα υπάρχει και στην περίπτωση του συμψηφισμού, εξαιτίας του αρ. 4, παρόλο που ο συμψηφισμός περιλαμβάνεται στην απαρίθμηση των γεγονότων που ενεργούν αντικειμενικά κατά το αρ. 491 ΑΚ. Έτσι, ο οφειλέτης μπορεί να προβάλλει έγκυρα συμψηφισμό ανταπαίτησής του έναντι ενός οποιουδήποτε από τους περισσότερους δανειστές και έτσι να απαλλαγεί και ως προς τους υπόλοιπους είτε εξολοκλήρου, εφόσον η ανταπαίτησή του καλύπτει ολόκληρη την κύρια απαίτηση είτε κατά το μέρος μόνο που καλύπτονται οι αμοιβαίες απαιτήσεις¹⁰². Ορθότερο φαίνεται, όμως, η δήλωση συμψηφισμού της τράπεζας προς τον οφειλέτη – συνδικαιούχο να μην ενεργεί αντικειμενικά και σε βάρος των υπόλοιπων συνδικαιούχων, επειδή η τράπεζα κατ' εφαρμογή του αρ. 4 του ν. 5638/1932 επιτρέπεται να συμψηφίσει μόνο το ίσο μέρος της κατάθεσης που αναλογεί στον οφειλέτη της – συνδικαιούχο. Με άλλα λόγια, ο συμψηφισμός αμοιβαίων, ομοειδών και ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων ενεργεί αντικειμενικά, μέχρι όμως του επιτρεπτού της κατάσχεσης (συνδυασμός άρθρων 4 ν. 5638/1932 και 451 ΑΚ), δηλαδή μέχρι του ποσού της κεφαλικής μερίδας, που αντιστοιχεί στον κάθε συνδικαιούχο¹⁰³. Δεν

---

¹⁰⁰ Ο κανόνας ενδοτικού δικαίου, δηλαδή αν δεν προκύπτει κάτι άλλο από τη σχέση, είναι η υποκειμενική ενέργεια των γεγονότων και η εξαίρεση η αντικειμενική ενέργεια, την οποία προκαλούν μόνο τα αναφερόμενα περιοριστικά στο αρ. 491 ΑΚ περιστατικά. Σταθόπουλος Μιχ., Επιτομή Γενικού Ενοχικού Δικαίου, Β' έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2016, σελ. 554επ. και ομοίως Λιτζερόπουλος Αλέξανδρος, Στοιχεία Ενοχικού Δικαίου, πανεπιστημιακά παραδόσεις, Επιμέλεια Αντώνιου Καμπίτη, Αθήνα 1960.

¹⁰¹ Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 476επ.

¹⁰² Βάλληνας Π. σε Ερμηνεία του Αστικού Κώδικος, Τόμος II, Ενοχικών Δικαίων, Αθήνα 1954, αρ. 491 ΑΚ.

¹⁰³ Μητροπούλου Σοφία, Ο κοινός λογαριασμός στο Ελληνικό δίκαιο, Συγκριτική επισκόπηση αλλοδαπών δικαίων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 49επ.

αποκλείεται, βέβαια, η αντικειμενική του ενέργεια να προκύπτει από την κατάρτιση συμβατικού συμψηφισμού, στον οποίο να περιέχεται ο όρος ότι η τράπεζα έχει την ανέκκλητη εντολή να χρεώνει ολόκληρο τον κοινό λογαριασμό με οποιαδήποτε ανταπαίτησή της κατά οποιουδήποτε από τους συνδικαιούχους του κοινού λογαριασμού¹⁰⁴. Τα ζητήματα που έχουν προκύψει σε σχέση με την κατάσχεση και τον συμψηφισμό των απαιτήσεων των τραπεζών επί καταθέσεως σε κοινό λογαριασμό αναλύονται λεπτομερώς παρακάτω στα οικεία κεφάλαια.

4. Οι σχέσεις που δημιουργούνται με την κατάθεση σε κοινό λογαριασμό

Από όσα ήδη αναφέρθηκαν, προκύπτει ότι στην κατάθεση σε κοινό λογαριασμό είναι δυνατόν να διακριθούν δύο σχέσεις. Από τη μία πλευρά, μια εξωτερική σχέση μεταξύ των συγκαταθετών – συνδικαιούχων και του δέκτη της κατάθεσης – τράπεζας, που συνιστά τη σύμβαση κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό και διαρθρώνεται, όπως προαναφέρθηκε, ως απαίτηση εις ολόκληρον των πρώτων έναντι της δεύτερης. Από την άλλη πλευρά, μια εσωτερική σχέση μεταξύ των περισσότερων συνδικαιούχων, η οποία μπορεί να είναι χαριστική ή επαχθής οποιασδήποτε μορφής¹⁰⁵ και αποτελεί την αιτία της κατάθεσης και ρυθμίζει τα δικαιώματα μεταξύ των συνδικαιούχων επ' αυτής. Η εσωτερική αυτή σχέση, που αποτελεί τον λόγο για τον οποίο συνάπτεται η σύμβαση κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό, δεν επηρεάζει το κύρος της εξωτερικής σχέσης μεταξύ της τράπεζας και των συνδικαιούχων. Πάντως, ο νομικός χαρακτηρισμός της σχέσης αυτής έχει πολλαπλή σημασία, καθώς αφενός καθορίζει, όπως προαναφέρθηκε, το αναγωγικό δικαίωμα μεταξύ των συνδικαιούχων και αφετέρου καθορίζει την εφαρμογή ή όχι της προστατευτικής για τον νόμιμο μεριδιούχο διάταξης του αρ. 117 ΕισΝΑΚ, η οποία αυτοπεριορίζει το πεδίο εφαρμογής της μόνο στις περιπτώσεις που η εσωτερική σχέση χαρακτηρίζεται ως δωρεά¹⁰⁶.

Σύμφωνα με το αρ. 2 του ν. 5638/1932 «Επί των καταθέσεων τούτων δύναται να τεθή προσθέτως ο όρος ότι άμα τω θανάτω οιουδήποτε των δικαιούχων η κατάθεσις και ο εκ ταύτης λογαριασμός περιέρχεται αυτοδικαίως εις τους λοιπούς επιζώντας μέχρι του τελευταίου τούτων. Εν τη περιπτώσει ταύτη η κατάθεσις περιέρχεται εις αυτούς ελεύθερα παντός φόρου κληρονομίας ή άλλου τέλους. Αντιθέτως

¹⁰⁴ Πελένη – Παπαγεωργίου Ανθή, Η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, Τα ζητήματα αστικού & δικονομικού δικαίου, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2005, σελ. 60επ.

¹⁰⁵ Σύμφωνα με την ΑΠ 1001/2012 «Η εσωτερική σχέση είναι επαχθής, όταν οι συνδικαιούχοι συνδέονται μεταξύ τους με εταιρία ή σύμβαση δανείου ή εντολής, βάσει της οποίας ο εντολέας ορίζει άλλον ως συνδικαιούχο, αναθέτοντάς του, απλώς προς διευκόλυνσή του, να προβαίνει σε ορισμένες ενέργειες σχετικές με την κίνηση του λογαριασμού και τα χρήματα, τα οποία έχει καταθέσει σε αυτόν. Κατ' αντιδιαστολή, η εσωτερική σχέση είναι χαριστική, όταν μεταξύ τους οι συνδικαιούχοι συνδέονται με σύμβαση δωρεάς εν ζωή ή αιτία θανάτου, με κληροδοσία ή άλλη χαριστική επίδοση εν ζωή ή αιτία θανάτου.» (ΝΟΜΟΣ). Βλ ενδεικτικά και ΑΠ 1128/2017 ΝΟΜΟΣ και ΑΠ 1946/2014 ΝΟΜΟΣ.

¹⁰⁶ Φουντεδάκη Κατερίνα, Κατάθεση σε κοινό λογαριασμό και προστασία του νόμιμου μεριδιούχου (με αφορμή την ΕφΑθ 5774/1995), Αρμ. 1997, σελ. 593επ.

η απαλλαγή αυτή δεν επεκτείνεται επί των κληρονόμων του τελευταίου απομείναντος διακαιούχου.», ενώ σύμφωνα με το αρ. 3 του ν. 5638/1932 «Διάθεσις της καταθέσεως δια πράξεως είτε εν ζωή είτε αιτία θανάτου δεν επιτρέπεται, οι δε κληρονόμοι του τελευτήσαντος, είτε εξ αδιαθέτου είτε εκ της διαθήκης συμπεριλαμβανομένων και των αναγκαίων τοιούτων ως και της απόρου χήρας, ουδέν δικαίωμα κέκτηνται επί της καταθέσεως. Επί των καταθέσεων τούτων αργούσιν οι περί απαγορεύσεως των δωρεών μεταξύ συζύγων διατάξεις.». Οι δύο διατάξεις αυτές είναι αυτοτελείς, καθώς η πρώτη (αρ.2) αφορά στην εσωτερική σχέση μεταξύ των περισσότερων συνδικαιούχων, ενώ η δεύτερη (αρ. 3) διέπει την εξωτερική τους σχέση με την τράπεζα¹⁰⁷. Κατά την κρατούσα άποψη¹⁰⁸, το αρ. 3 εφαρμόζεται στην εξωτερική σχέση με την τράπεζα, ακόμα και αν δεν έχει τεθεί ο όρος του αρ. 2, ενώ δικαίωμα αναγωγής έναντι των λοιπών συνδικαιούχων αναγνωρίζεται στους κληρονόμους, μόνο αν δεν έχει τεθεί ο όρος του αρ. 2¹⁰⁹.

Πιο συγκεκριμένα, μπορούμε να διακρίνουμε δύο είδη κοινού διαζευκτικού λογαριασμού ανάλογα με το αν έχει τεθεί ο όρος του αρ. 2 ή όχι. Αποτέλεσμα της διάκρισης αυτής είναι ότι σε περίπτωση θανάτου ενός από τους συνδικαιούχους, η ύπαρξη ή η ανυπαρξία δικαιωμάτων των κληρονόμων αντιμετωπίζεται με διαφορετικό τρόπο. Καταρχήν, στην περίπτωση που δεν έχει τεθεί ο όρος του αρ. 2 οι κληρονόμοι του αποβιώσαντος συνδικαιούχου έχουν το δικαίωμα να απαιτήσουν από τους υπόλοιπους συνδικαιούχους το μέρος της κατάθεσης που αντιστοιχεί στο δικαιοπάροχό τους κληρονομούμενο με βάση την εσωτερική σχέση ή άλλως με βάση το αρ. 493 ΑΚ. Αν, αντίθετα, έχει τεθεί ο όρος του αρ. 2, που είναι και η πιο διαδεδομένη μορφή του κοινού διαζευκτικού λογαριασμού, οι κληρονόμοι του αποβιώσαντος συνδικαιούχου αποξενώνονται πλήρως από την κατάθεση, αφού αυτή εξαιρείται από την κληρονομία και περιέρχεται αυτοδίκαια στους επιζώντες

¹⁰⁷ Έτσι βλ. ενδεικτικά ΕΦ ΑΘ 7224/2000 ΝΟΜΟΣ και ΕΦ ΠΑΤΡ 451/1997 ΝΟΜΟΣ.

¹⁰⁸ Βλ. ενδεικτικά: ΕΦ ΑΘ 5363/2004 ΝΟΜΟΣ σύμφωνα με την οποία «ακόμα και αν δεν έχει τεθεί ο όρος του αρ. 2, οι κληρονόμοι του αποθανόντος καταθέτη δεν υπεισέρχονται ως προς την κατάθεση στην έναντι της τράπεζας θέση του κληρονομηθέντος και επομένως η ανάληψη του ποσού αυτής από τον επιζώντα καταθέτη, και στην περίπτωση που αυτός είναι συγχρόνως και κληρονόμος του αποθανόντος, γίνεται έναντι της τράπεζας ιδίω ονόματι και όχι με την ιδιότητα του κληρονόμου.». Ομοίως βλ. ΑΠ 946/2015 ΝΟΜΟΣ, ΜΠΡ ΑΡΤ 453/2001 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1946/2014, ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΠΕΙΡ 291/2003 ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΑΘ 3031/2014 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 4531/2003 ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΑΘ 4448/1995 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΛΑΜ 40/2009 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΛΑΡ (ΜΟΝ) 79/2014 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 539/1992, ΕΛΛΔνη 1994, σελ. 78επ., ΑΠ 712/2009 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1462/2006 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1782/2007 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 529/2015 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 5378/2003, ΔΕΕ 2003, σελ. 1344επ., ΑΠ 540/1998, ΝοΒ 1999, σελ. 1288επ., ΑΠ 1357/2002, ΝοΒ 2003, σελ. 448επ., ΑΠ 380/2006, ΕΛΛΔνη 2008, σελ. 210επ., ΕΦ ΠΕΙΡ 520/2001, ΝοΒ 2002, σελ. 1486επ. με ενημερωτικό σημείωμα Κ. Χριστακάκου.

¹⁰⁹ Πελλένη – Παπαγεωργίου Ανθή, Ζητήματα κοινού τραπεζικού λογαριασμού (Γνωμοδότηση) σε Αναμνηστικό Τόμο Λεωνίδα Γεωργακόπουλου, ΙΙ, Τράπεζα της Ελλάδος, Κέντρο Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης, Αθήνα 2016, σελ. 715επ..

Έχει υποστηριχθεί, όμως, και η άποψη ότι το αρ. 3 εφαρμόζεται μόνο, όταν έχει τεθεί ο όρος του αρ. 2. Σε αυτή την περίπτωση, αν δεν έχει συμφωνηθεί ο όρος του αρ. 2 δεν εφαρμόζεται ούτε το αρ. 3 και άρα οι κληρονόμοι υπεισέρχονται στη θέση του αποβιώσαντος και καθίστανται συνδικαιούχοι τόσο στην εσωτερική όσο και στην εξωτερική σχέση.

συνδικαιούχους¹¹⁰. Έτσι, οι κληρονόμοι δεν μπορούν να αντλήσουν δικαιώματα από την εσωτερική σχέση του κληρονομούμενου με τους συνδικαιούχους του λογαριασμού ούτε όμως και από τη σχέση που είχε αυτός με την τράπεζα. Με άλλη διατύπωση, δεν υπάρχει καμιά έννομη σχέση που να συνδέει τους επιζώντες συνδικαιούχους με τους κληρονόμους του συνδικαιούχου που απεβίωσε. Από την άλλη, η κατάθεση ως έννομη σχέση με την τράπεζα συνεχίζεται από τους υπόλοιπους συνδικαιούχους, οι οποίοι αποκτούν με τον τρόπο αυτό το ποσό της κατάθεσης, χωρίς να θεωρούνται κληρονόμοι του συνδικαιούχου που πέθανε, αλλά ασκούν τα σχετικά με την κατάθεση δικαιώματα εξ ιδίου δικαίου¹¹¹. Η δυνατότητα προσθήκης της ρήτρας αυτής αποτελεί τον σημαντικότερο λόγο επιλογής της μορφής αυτής κατάθεσης, ενόψει και της επιπρόσθετης ευνοϊκής διάταξης περί απαλλαγής από κάθε φόρο κληρονομίας, δωρεάς ή άλλου τέλους¹¹².

Αξίζει να σημειωθεί ότι στην πράξη ο όρος του αρ. 2 θεωρείται ότι έχει συνομολογηθεί σιωπηρά ή συνάγεται ερμηνευτικά με βάση ιδίως την τραπεζική συνήθεια και δεν υπάρχει μόνο, όταν έχει αποκλειστεί ρητά. Πράγματι, η στάθμιση των συμφερόντων των μερών, δηλαδή από το ένα μέρος της τράπεζας, η οποία ενδιαφέρεται για την καθαρότητα των σχέσεων και την απεμπλοκή της, κατά το δυνατόν, από κληρονομικά ζητήματα και από το άλλο μέρος των συνδικαιούχων του κοινού λογαριασμού, οι οποίοι στηρίζουν τη σχέση τους σε προσωπική και εμπιστευτική βάση, ώστε να μπορούν να κάνουν χρήση του λογαριασμού ο καθένας χωριστά, ωθεί στην παραδοχή της ύπαρξης του όρου του αρ. 2 σε κάθε σύγχρονη σύμβαση κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό¹¹³.

Πάντως, σε κάθε περίπτωση, είτε έχει τεθεί ο όρος του αρ. 2 είτε όχι, οι κληρονόμοι του συνδικαιούχου – καταθέτη, που απεβίωσε, δεν υπεισέρχονται στη θέση του ως συνδικαιούχοι της κατάθεσης με βάση το κληρονομικό τους δικαίωμα λόγω της σχετικής απαγόρευσης του αρ. 3 του ν. 5638/1932. Πιο αναλυτικά, με τον όρο «διάθεσις της καταθέσεως» δεν είναι δυνατόν να νοηθεί ότι απαγορεύεται γενικά κάθε χρήση της κατάθεσης από τους συνδικαιούχους, δηλαδή οι αναλήψεις, οι εκχωρήσεις ή οι ενεχυράσεις, γιατί κάτι τέτοιο θα αντιστρατευόταν την ίδια την

---

¹¹⁰ Σύμφωνα με την ΕΦ ΑΘ 6483/2011 « Εάν έχει τεθεί ο όρος του αρ. 2, σε περίπτωση θανάτου ενός από τους καταθέτες, περιέρχεται αυτοδικαίως, δηλαδή «ιδίω ονόματι» και «εξ ιδίου δικαίου» η κατάθεση και ο απ' αυτήν λογαριασμός στους επιζώντες, έναντι των οποίων οι κληρονόμοι του αποθανόντος καταθέτη δεν μπορούν να στραφούν και να αξιώσουν το κατά τις εσωτερικές σχέσεις τμήμα της κατάθεσης, που αναλογούσε σε εκείνον, όπως θα μπορούσαν, αν δεν είχε τεθεί ο παραπάνω όρος, η νομική ενέργεια του οποίου εξαντλείται σε αυτό και μόνο.» (ΝΟΜΟΣ).

¹¹¹ Γέσιου – Φαλτσή Πελαγία, Το δικαίωμα των κληρονόμων για την επίδειξη εγγράφων κοινού τραπεζικού λογαριασμού, ΧρΙΔ 2010, σελ. 593επ.

¹¹² Μητροπούλου Σοφία, Ο κοινός λογαριασμός στο Ελληνικό δίκαιο, Συγκριτική επισκόπηση αλλοδαπών δικαίων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 81επ.

¹¹³ Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 487επ. Στην πράξη οι τράπεζες έχουν συμπεριλάβει τον όρο αυτό στα έντυπα των συμβάσεων κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό, οπότε ο όρος αυτός δεν θα ισχύει μόνο αν οι καταθέτες ζητήσουν ρητά τη διαγραφή του. Πελλένη – Παπαγεωργίου Ανθή, Η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, Τα ζητήματα αστικού & δικονομικού δικαίου, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2005, σελ. 89επ.

έννοια του κοινού λογαριασμού και τον σκοπό της ύπαρξής του¹¹⁴. Εκείνο, λοιπόν, που απαγορεύεται είναι η υποκατάσταση στην κατάθεση, η υπεισέλευση τρίτου στο σύνολο της έννομης σχέσης¹¹⁵, έτσι ώστε να μην μπορεί να μεταβιβαστεί με ειδική ή καθολική διαδοχή η ιδιότητα του συνδικαιούχου της κατάθεσης μαζί με τα επιμέρους δικαιώματα και υποχρεώσεις. Την απαγόρευση αυτή δικαιολογεί η σχέση εμπιστοσύνης, που υπάρχει ευθύς εξ αρχής μεταξύ των συνδικαιούχων ως θεμέλιο και συνεκτικός ιστός του κοινού λογαριασμού¹¹⁶. Έτσι, ακόμα και στην περίπτωση που δεν έχει τεθεί ο όρος του αρ. 2, οι κληρονόμοι δεν υπεισέρχονται στη θέση συνδικαιούχου του λογαριασμού, λόγω της απαγόρευσης του αρ. 3, δηλαδή δεν μπορούν να συνεχίσουν οι ίδιοι τη λειτουργία του κοινού λογαριασμού μαζί με τους επιζώντες συνδικαιούχους και δεν αποκτούν δικαιώματα κατά της τράπεζας, αλλά αποκτούν αναγωγικά δικαιώματα κατά των επιζώντων συνδικαιούχων, όπως αυτά προκύπτουν από την εσωτερική σχέση. Εξάλλου, τέτοια υποκατάσταση θα επέφερε μονομερή μεταβολή στα πρόσωπα των καταθετών χωρίς τη συγκατάθεση της τράπεζας που είναι αντισυμβαλλόμενη τους. Η έννομη σχέση που δημιουργείται μεταξύ της τράπεζας και των συνδικαιούχων είναι και αυτή μια σχέση εμπιστοσύνης, που βασίζεται στα συγκεκριμένα πρόσωπα και στην προσωπική σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ τους¹¹⁷.

Από όλα τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι ο αποκλεισμός των κληρονόμων του αποβιώσαντος συνδικαιούχου αποτελεί παρέκκλιση από το δίκαιο της κληρονομικής διαδοχής και ειδικότερα από το δίκαιο της αναγκαστικής διαδοχής. Ωστόσο, κατέστη γρήγορα σαφές ότι με αυτόν τον τρόπο, η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό συνιστούσε υπέρμετρο περιορισμό των δικαιωμάτων των νόμιμων μεριδιούχων του καταθέτη και για τον λόγο αυτό ο νομοθέτης επενέβη διορθωτικά με το αρ. 117 ΕισΝΑΚ¹¹⁸, σύμφωνα με το οποίο «*Σε περίπτωση χρηματικής κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό του ν. 5638/1932, η κατάθεση, αν με αυτή πραγματοποιήθηκε δωρεά, κρίνεται ως προς το δίκαιο της νόμιμης μοίρας ως δωρεά, εφόσον πρόκειται για κληρονομία καταθέτη που πέθανε μετά την εισαγωγή του ΑΚ.*»¹¹⁹. Κύριος σκοπός του

---

¹¹⁴ Έχει υποστηριχθεί και η άποψη ότι το αρ. 3 εισάγει αναπαλλοτρίωτο περιορισμένης, όμως έκτασης και λειτουργίας, ενόψει κυρίως του αρ. 4, που νομιμοποιεί την κάμψη του αναπαλλοτρίωτου καθιερώνοντας αμάχητο τεκμήριο υπέρ των δανειστών των συνδικαιούχων σε σχέση με την κατάσχεση της κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό, η οποία ρητά εξαιρείται από το αναπαλλοτρίωτο του αρ. 3 και επιτρέπεται. Δούβλης Βασίλης, Κοινός διαζευκτικός λογαριασμός, Προσβολή της νόμιμης μοίρας και κάμψη του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1987, σελ. 23επ.

¹¹⁵ ΕΦ ΔΩΔ 29/1999, ΕπισκΕΔ 2000, σελ. 419επ. με παρατηρήσεις Κωνσταντίνου Παμπούκη.

¹¹⁶ Ψυχομάνης Σπύρος, Η διάθεση χρηματικών καταθέσεων σε ασφάλεια απαιτήσεων, ΝοΒ 1990, σελ. 581επ.

¹¹⁷ Μητροπούλου Σοφία, Ο κοινός λογαριασμός στο Ελληνικό δίκαιο, Συγκριτική επισκόπηση αλλοδαπών δικαίων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 70επ.

¹¹⁸ Ως πρώτη παρατήρηση μπορούμε να πούμε ότι από το άρθρο αυτό προκύπτει ότι διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του ΑΚ ο νόμος 5638/1932 περί καταθέσεως σε κοινό λογαριασμό. Λιτζερόπουλος σε Ερμηνεία του Αστικού Κώδικος, Τόμος VII, Εισαγωγικός Νόμος, Αθήνα 1963, άρθρο 117.

¹¹⁹ Φουντεδάκη Κατερίνα, Κατάθεση σε κοινό λογαριασμό και προστασία του νόμιμου μεριδιούχου (με αφορμή την ΕφΑθ 5774/1995), Αρμ. 1997, σελ. 593επ.

αρ. 117 ΕισΝΑΚ ήταν να τροποποιήσει το αρ. 2 του ν. 5638/1932, με το οποίο αφαιρείται από τους νόμιμους μεριδιούχους των καταθετών η εξουσία να ασκούν ενδεχομένως τα δικαιώματά τους επί των καταθέσεων σε κοινό λογαριασμό¹²⁰.

Ο μεριδιούχος για να ασκήσει τα δικαιώματά του πρέπει να αποδείξει ότι με την κατάθεση σε κοινό λογαριασμό συντελέστηκε πράγματι δωρεά και μέχρι ποιο ακριβώς ποσό¹²¹. Στην προσπάθειά του αυτή, βέβαια, έρχεται αντιμέτωπος με την άρνηση της τράπεζας να του παράσχει οποιαδήποτε πληροφορία για υπάρχοντα κοινό λογαριασμό, αφού καλύπτεται από το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, το οποίο δεν κάμπτεται από την ύπαρξη απλώς έννομου συμφέροντος στο πρόσωπο του αιτούντος – νόμιμου μεριδιούχου¹²². Πάντως, σε κάθε περίπτωση, το αρ. 4 δεν εφαρμόζεται στους αναγκαίους κληρονόμους, καθώς ομιλεί ρητά περί δανειστών, για την προστασία των συμφερόντων των οποίων παρέχει το δικαίωμα της κατάσχεσης και όχι των κληρονόμων¹²³. Οι κληρονόμοι του καταθέτη για κανένα λόγο δεν μπορούν να θεωρηθούν ότι επέχουν τη θέση δανειστή ούτε μπορεί να γίνει λόγος για αναλογική εφαρμογή του αρ. 4 επί αυτών. Άλλωστε, το τεκμήριο του αρ. 4 ούτε καν οι ίδιοι οι καταθέτες δεν μπορούν να επικαλεστούν στις μεταξύ τους σχέσεις, οπότε δε συντρέχει λόγος να υπάρχει διαφορετική λύση για τους καθολικούς διαδόχους αυτών¹²⁴. Έτσι, ο μεριδιούχος δεν εμποδίζεται από το αμάχητο τεκμήριο του αρ. 4 να αποδείξει ότι η δωρεά αφορά στην πραγματικότητα μεγαλύτερο μέρος της κατάθεσης ή και ολόκληρη και όχι μόνο την κεφαλική μερίδα του αποβιώσαντος καταθέτη. Σε περίπτωση που ο νόμιμος μεριδιούχος του αποβιώσαντος συνδικαιούχου αποδείξει ότι με την κατάθεση σε κοινό λογαριασμό πραγματοποιήθηκε δωρεά, αλλά αδυνατεί

---

¹²⁰ Λιτζερόπουλος σε Ερμηνεία του Αστικού Κώδικος, Τόμος VII, Εισαγωγικός Νόμος, Αθήναι 1963, άρθρο 117.

¹²¹ Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 1/1983, ΝοΒ 1983, σελ. 1366.

¹²² ΜΠΡ ΛΑΡ 170/1990 ΝΟΜΟΣ.

Αντίθετα, η ΕΦ ΑΘ 2257/1985 (Δ 1985, σελ. 686επ. με ενημερωτικό σημείωμα Στέλιου Σταματόπουλου) δέχεται υποχρέωση της τράπεζας σε παροχή πληροφοριών μόνο στον αναγκαίο μεριδιούχο του αποβιώσαντος καταθέτη, εφόσον όμως αυτός επικαλείται και αποδεικνύει ότι με την κατάθεση αυτή συντελέστηκε δωρεά στον επιζώντα συνδικαιούχο. Ομοίως, δέχεται υποχρέωση της τράπεζας σε παροχή πληροφοριών η ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 1071/2002 (ΕπισκεΔ 2002, σελ. 1096επ.) με παρατηρήσεις Ιωάννη Ιγγλεζάκη, σύμφωνα με τον οποίο η απόφαση δέχεται την κάμψη του απορρήτου, όταν αυτό επιβάλλεται για την πληροφόρηση των αναγκαίων κληρονόμων του δικαιούχου της τραπεζικής κατάθεσης, γιατί διαφορετικά θα ήταν αδύνατη η ικανοποίηση της αξίωσης πληροφόρησης των νομίμων μεριδιούχων συνδικαιούχου κοινού λογαριασμού και έτσι θα καθίσταντο ουσιαστικά ανεφάρμοστη η διάταξη του αρ. 117ΕισΝΑΚ. Ομοίως βλ και Ξυνοπούλου Αθηνά, (Τα δικαιώματα των κληρονόμων συνδικαιούχου σε κοινό λογαριασμό, ΧρΙΔ ΙΖ/2017, σελ. 649επ.) κατά την οποία, απέναντι στην επίκληση του απορρήτου των καταθέσεων, θα πρέπει να αναγνωριστεί η υποχρέωση της τράπεζας να αίρει το απόρρητο των καταθέσεων σε ακολουθία με μια σύμφωνη προς την Οδηγία για τα προσωπικά δεδομένα ερμηνεία, προκειμένου να εξυπηρετηθεί το σαφώς υπέρτερο συμφέρον των αναγκαίων κληρονόμων να πληροφορηθούν την ύπαρξη και τη δραστηριότητα τυχόν κοινού λογαριασμού του κληρονομούμενου.

¹²³ Χαρλαύτης Αντώνιος, Κατάθεσις εις κοινόν λογαριασμόν, ΕΕμπΔ 1963, σελ. 285επ.

¹²⁴ Ρόκας Κωνσταντίνος, Περί της καταθέσεως εις κοινόν λογαριασμόν, Θέμις ΝΘ', σελ. 1επ. Ομοίως βλ. Μούζουλας Σπήλιος, Η τύχη της κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό μετά τον θάνατο ενός από τους συνδικαιούχους της και τα δικαιώματα των κληρονόμων του επί του ποσού της κατάθεσης, ΕΤραΕΧρΔ 1998, σελ. 35επ.

να αποδείξει το ύψος της δωρεάς, μπορεί να επικαλεστεί το μαχητό τεκμήριο του αρ. 493 ΑΚ¹²⁵.

5. Η ρύθμιση του αρ. 4 του ν. 5638/1932 για την κατάσχεση σε κοινό λογαριασμό

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, το αρ. 3 ν. 5638/1932 θεσπίζει το εν ζωή και αιτία θανάτου αμεταβίβαστο των δικαιωμάτων των καταθετών έναντι της τράπεζας. Θα περίμενε, ίσως κανείς να ακολουθήσει και απαγόρευση της κατάσχεσης των δικαιωμάτων αυτών, πλην όμως το αρ. 4 ν. 5638/1932 επιτρέπει την κατάσχεση ρητώς και ορίζει τα αποτελέσματα αυτής με τρόπο, ώστε να συμβιβάζει επιτυχώς τα συμφέροντα τόσο των καταθετών όσο και των δανειστών τους¹²⁶. Για την καλύτερη κατανόηση της πρακτικής σημασίας και των αποτελεσμάτων του αρ. 4, επιβάλλεται να γίνει μια σύντομη αναφορά στα αποτελέσματα που θα επέρχονταν, χωρίς την ύπαρξη του αρ 4, σε περίπτωση κατάσχεσης κατ' εφαρμογή των γενικών κανόνων περί πολυπρόσωπων ενοχών.

Ειδικότερα, στην περίπτωση της ενοχής εις ολόκληρον, η κατάσχεση κατά ενός εκ των συνδανειστών ενεργεί υποκειμενικά (ΑΚ 491 και 492), που σημαίνει ότι δε θα εμπόδιζε τους λοιπούς συνδανειστές να εισπράξουν ολόκληρη την απαίτηση, οπότε στον τρίτο θα απέμενε να κατάσχει εις χείρας αυτών την τυχόν κατ' αρ. 493 ΑΚ απαίτηση εξ αναγωγής του οφειλέτη του κατά αυτών που εισέπραξαν. Αν πάλι η κατάσχεση ευδοκίμοιζε και ο επισπεύδων δανειστής εισέπραττε ολόκληρη την απαίτηση, θα υπέκειτο σε αναγωγή έναντι των λοιπών δανειστών, όπως ακριβώς και ο οφειλέτης του. Έτσι, ο τρίτος δανειστής θα ικανοποιούταν εν τέλει μόνο από το ποσό, το οποίο κατά τις εσωτερικές σχέσεις των συνδανειστών θα ανήκε στον οφειλέτη του, ποσό το οποίο εν αμφιβολία, σύμφωνα με το αρ. 493 ΑΚ είναι ίσο για όλους, ενδεχομένως όμως να ήταν ίσο με το σύνολο της απαίτησης ή και με το μηδέν¹²⁷.

Σύμφωνα, τώρα, με το αρ. 4 του ν. 5638/1932 *«Κατάσχεσις της καταθέσεως επιτρέπεται, έναντι όμως των κατασχόντων αυτή τεκμαίρεται αμαχήτως, ότι ανήκει εις πάντας τους δικαιούχους κατ' ίσα μέρη.»*¹²⁸. Από το γράμμα της διάταξης αυτής

¹²⁵ Λιτζερόπουλος σε Ερμηνεία του Αστικού Κώδικος, Τόμος VII, Εισαγωγικός Νόμος, Αθήναι 1963, άρθρο 117.

¹²⁶ Το αρ. 4 παρέχει το πλεονέκτημα στον συνδικαιούχο, στον οποίο μπορεί να ανήκει το σύνολο των κατατεθειμένων χρημάτων, να απαλλάξει μέρος της περιουσίας του από την υπεγγυότητά της στους δανειστές του. Παμπούκης Κωνσταντίνος, Τραπεζικά Πιστωτικά Συμβάσεις, Αφοί Π. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη - Αθήναι 1962, σελ. 317επ. και ομοίως Χαρλαύτης Αντώνιος, Κατάθεσις εις κοινόν λογαριασμόν, ΕΕμπΔ 1963, σελ. 285επ.

¹²⁷ Παμπούκης Κωνσταντίνος, Τραπεζικά Πιστωτικά Συμβάσεις, Αφοί Π. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη - Αθήναι 1962, σελ. 317επ.

¹²⁸ Το αμάχητο τεκμήριο του αρ. 4 έχει ιδιαίτερη σημασία, γιατί μετατρέπει την αρχικώς ενεργητική εις ολόκληρον ενοχή του κοινού λογαριασμού ειδικά στην περίπτωση της κατάσχεσης σε διαιρετή και μάλιστα κατά ίσα μέρη. Μητροπούλου Σοφία, Ο κοινός λογαριασμός στο Ελληνικό δίκαιο,

προκύπτει ότι ο νομοθέτης θέλησε να διαιρέσει κατά τρόπο υποχρεωτικό την κατάθεση εξ ίσου μεταξύ των περισσότερων καταθετών, παραμένει, όμως αμφίβολο αν θέλησε τη διαίρεση αυτή μόνο για τις σχέσεις του τρίτου δανειστή έναντι των συνδικαιούχων ή και για τις σχέσεις έναντι της τράπεζας, εις χείρας της οποίας γίνεται η κατάσχεση. Φαίνεται ορθότερο να δεχτούμε ότι η διαίρεση του αρ. 4 ισχύει και για τις δύο ανωτέρω σχέσεις¹²⁹. Ειδικότερα, με την εφαρμογή του αρ. 4 έναντι των καταθετών επιτυγχάνεται αφενός η άρση των αμφισβητήσεων, οι οποίες σε περίπτωση που δεν υπήρχε το αρ. 4 θα μπορούσαν να εγερθούν κατά την προσπάθεια κατάρριψης του μαχητού τεκμηρίου του αρ. 493 ΑΚ από τους καταθέτες ή και από τον επισπεύδοντα δανειστή και αφετέρου ο συμβιβασμός των εκατέρωθεν συμφερόντων και απλοποίηση του πράγματος, η οποία οδηγεί ευθέως σε ικανοποίηση των δανειστών. Η διάταξη του αρ. 4 μπορούμε να πούμε ότι, καθιερώνοντας αμάχητο τεκμήριο για την ίση κατανομή του ποσού της κατάθεσης μεταξύ των καταθετών, ευνοεί από τη μία τον καταθέτη στον οποίο, κατά την εσωτερική σχέση, ανήκει το ποσό αυτό ή το μεγαλύτερο τμήμα του και από την άλλη τον δανειστή του καταθέτη, στον οποίο δεν ανήκει τίποτα ή ανήκει λιγότερο από την κεφαλική μερίδα¹³⁰. Με την εφαρμογή του αρ. 4 έναντι της τράπεζας εξυπηρετούνται κατά τρόπο απλό και δίκαιο και τα συμφέροντα του κατάσχοντος δανειστή και των καταθετών. Συγκεκριμένα, το τμήμα που κατά αμάχητο τεκμήριο ανήκει στον οφειλέτη αποχωρίζεται από τον κοινό λογαριασμό με τρόπο που οι λοιποί καταθέτες δεν μπορούν να το αναλάβουν, οπότε ο τρίτος δανειστής απαλλάσσεται από την ανάγκη να προβεί σε νέα εις χείρας αυτών κατάσχεση του ποσού που θα δικαιούταν ο οφειλέτης εξ αναγωγής, αν αυτοί είχαν αναλάβει το ποσό από την κατάθεση. Από την άλλη, το υπόλοιπο ποσό μένει ελεύθερο υπό τη διοίκηση και διαχείριση των συνδικαιούχων. Πάντως, σε κάθε περίπτωση, ο τρίτος δανειστής δεν υποκαθίσταται στη θέση του οφειλέτη του, δηλαδή δεν καθίσταται συνδικαιούχος έναντι της τράπεζας, αλλά μόνο δικαιούται να απαιτήσει εφάπαξ το κατασχεθέν ποσό¹³¹.

Βέβαια, το αμάχητο τεκμήριο που καθιερώνει το αρ. 4 του ν. 5638/1932 δεν ισχύει και στις σχέσεις μεταξύ των συνδικαιούχων. Το γεγονός ότι η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό ανήκει σε όλους τους συνδικαιούχους κατ' ίσα μέρη, τεκμαίρεται αμάχητα μόνο απέναντι στους δανειστές που έχουν προβεί σε κατάσχεση του ποσού

Συγκριτική επισκόπηση αλλοδαπών δικαίων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 118επ.

¹²⁹ Παμπούκης Κωνσταντίνος, Τραπεζικά Πιστωτικά Συμβάσεις, Αφοί Π. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη - Αθήνα 1962, σελ. 317επ.

¹³⁰ Παμπούκης Κωνσταντίνος, Τραπεζικά Πιστωτικά Συμβάσεις, Αφοί Π. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη - Αθήνα 1962, σελ. 317επ.

¹³¹ Παμπούκης Κωνσταντίνος, Τραπεζικά Πιστωτικά Συμβάσεις, Αφοί Π. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη - Αθήνα 1962, σελ. 317επ. Βλ και Ρόκας Κωνσταντίνος, Περί της καταθέσεως εις κοινόν λογαριασμόν, Θέμις ΝΘ', σελ. 1επ. σύμφωνα με τον οποίο, για την ταυτότητα του νομικού λόγου πρέπει να δεχτούμε ότι ο κανόνας του αρ. 4 εφαρμόζεται και στην περίπτωση πτώχευσης ενός εκ των συνδικαιούχων, δηλαδή περιλαμβάνεται στην πτωχευτική περιουσία το κατά το τεκμήριο ποσό της κατάθεσης, χωρίς όμως η ομάδα των πιστωτών να υπεισέρχεται στη σχέση της κατάθεσης. Το ίδιο αναφέρει επιγραμματικά και ο Κομισσόπουλος Χρ., Κατάθεσις εις κοινόν λογαριασμόν Ν.5638/1932 και προσβολή νομίμου μοίρας δι' αυτής, ΝοΒ 1964, σελ. 435επ.

της κατάθεσης. Η ύπαρξη κοινού λογαριασμού δε σημαίνει, χωρίς άλλο, ότι οι περισσότεροι συνδικαιούχοι είναι συγχρόνως και συγκύριοι κατ' ίσα μέρη των χρημάτων που περιέχονται στο λογαριασμό, αλλά η μεταξύ τους αναλογία των χρημάτων καθορίζεται από την εσωτερική τους σχέση, σύμφωνα με την οποία μπορεί και μόνο ένας από τους συνδικαιούχους να είναι κύριος του συνολικού ποσού των χρημάτων του κοινού λογαριασμού¹³². Έτσι, αν τρίτος δανειστής ενός εκ των συνδικαιούχων, ο οποίος κατά την εσωτερική σχέση δεν έχει κανένα δικαίωμα επί του ποσού της κατάθεσης, κατάσχεσε και εισέπραξε το κατ' αρ. 4 ανήκον σε αυτόν κεφαλικό μερίδιο, ο συνδικαιούχος αυτός θα υπόκειται κανονικά σε αναγωγή από τους άλλους συνδικαιούχους με βάση την εσωτερική σχέση, άλλως βάσει του αρ. 493 ΑΚ¹³³. Τέλος, το αμάχητο τεκμήριο του αρ. 4 ισχύει μόνο για τις σχέσεις μεταξύ των δανειστών των συνδικαιούχων του κοινού λογαριασμού και αυτών και δεν αφορά στις σχέσεις μεταξύ των επιζώντων συνδικαιούχων και των κληρονόμων του αποβιώσαντος συνδικαιούχου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η κατά τα ανωτέρω διαίρεση της κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό επέρχεται από την επιβολή της κατάσχεσης και όχι από την επικύρωσή της. Με τη διαίρεση της κατάθεσης, όπως είδαμε και παραπάνω, γεννιέται και το ενδεχόμενο δικαίωμα αναγωγής των υπόλοιπων καταθετών κατά του καθ' ου η κατάσχεση. Όμως, τόσο η διαίρεση του κοινού λογαριασμού όσο και το ενδεχόμενο δικαίωμα αναγωγής τελούν υπό την αναβλητική αίρεση της επικύρωσης της κατάσχεσης. Σε περίπτωση που δεν επικυρωθεί η κατάσχεση, το αποχωρισθέν ποσό της κατάθεσης ενώνεται με το υπόλοιπο και το δικαίωμα αναγωγής ματαιώνεται¹³⁴.

Περαιτέρω, κατά μία άποψη, μετά την κατάσχεση εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των συνδικαιούχων, αν θα συνεχίσουν τον κοινό λογαριασμό (ο οποίος συνεχίζει να είναι τόσο στις μεταξύ τους σχέσεις όσο και στις σχέσεις τους με την τράπεζα ενεργητική εις ολόκληρον ενοχή) ή αν θα προβούν σε ανάληψη του υπολοίπου και σε κλείσιμο του λογαριασμού, οπότε μετά θα «εκκαθαριστούν» οι σχέσεις τους με αναγωγή. Αν, βέβαια, συνεχίσει ο κοινός λογαριασμός να λειτουργεί, θα ισχύει και πάλι το τεκμήριο του αρ. 4, με αποτέλεσμα να κινδυνεύει η νέα κεφαλική μερίδα του προηγούμενου συνδικαιούχου – οφειλέτη να κατασχεθεί και πάλι¹³⁵. Αλλά και οι μη οφειλέτες συνδικαιούχοι, σε περίπτωση που εξακολουθήσει να είναι ενεργός με πιστωτικό υπόλοιπο ο κοινός λογαριασμός μετά την κατάσχεση, θα διατρέχουν τον κίνδυνο διόγκωσης της ζημίας τους λόγω μελλοντικών

---

¹³² Βελέντζας Γιάννης, Αίτημα νόμιμου μεριδούχου για επίδειξη εγγράφου. Περίπτωση άρσης τραπεζικού απορρήτου (;) σε κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, Γνωμοδότηση, ΕΤΡΑΕΧρΔ 2001, σελ. 399επ.

¹³³ Παμπούκης Κωνσταντίνος, Τραπεζικά Πιστωτικά Συμβάσεις, Αφοί Π. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη - Αθήνα 1962, σελ. 317επ

¹³⁴ Παμπούκης Κωνσταντίνος, Τραπεζικά Πιστωτικά Συμβάσεις, Αφοί Π. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη - Αθήνα 1962, σελ. 317επ

¹³⁵ Μητροπούλου Σοφία, Ο κοινός λογαριασμός στο Ελληνικό δίκαιο, Συγκριτική επισκόπηση αλλοδαπών δικαίων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 118επ.

κατασχέσεων του ίδιου λογαριασμού, δεδομένου ότι κάθε φορά θα ισχύει έναντι του εκάστοτε δανειστή το τεκμήριο του αρ. 4 για το υπόλοιπο¹³⁶.

Κατά άλλη άποψη, το γεγονός ότι η κατάσχεση, αποσπώντας το κατά αμάχητο τεκμήριο ποσό που ανήκει στον καθ' ου η εκτέλεση, αφήνει ελεύθερο το υπόλοιπο ποσό του κοινού λογαριασμού, δε σημαίνει ότι ο λογαριασμός αυτός εξακολουθεί να λειτουργεί ως προς το υπόλοιπο αυτό ποσό. Αντιθέτως, η κατάσχεση διαταράσσει τη λειτουργία της κατάθεσης και επιφέρει τη λήξη της καθ' ολοκληρίαν, εκτός αν έχει συμφωνηθεί διαφορετικά μεταξύ των συμβαλλομένων. Η διαίρεση του κοινού λογαριασμού μετά από τυχόν επιβληθείσα κατάσχεση, ισχύει έναντι παντός τρίτου, δηλαδή τόσο έναντι των τυχόν άλλων δανειστών του καθ' ου η εκτέλεση όσο και έναντι των δανειστών των υπόλοιπων συνδικαιούχων. Με άλλα λόγια, οι λοιποί δανειστές του καθ' ου η εκτέλεση δε δικαιούνται να επιβάλλουν νέα κατάσχεση επί του ποσού που απέμεινε ελεύθερο, γιατί αυτό θεωρείται κατά αμάχητο τεκμήριο ότι ανήκει στους λοιπούς συνδικαιούχους και άρα υπόκειται σε κατάσχεση μόνο από τους δανειστές αυτών. Το τελευταίο αυτό συνηγορεί υπέρ της άποψης ότι η κατάσχεση στο μερίδιο, κατά το αρ. 4, ενός συνδικαιούχου επιφέρει τη λήξη ολόκληρου του κοινού λογαριασμού. Πράγματι, αν, μετά την επιβληθείσα κατάσχεση, ο κοινός λογαριασμός λειτουργούσε κανονικά κατά το υπόλοιπο ποσό, θα έπρεπε να δεχτούμε ότι δεν εμποδίζεται και νέα κατά το αρ. 4 κατάσχεση επί του υπολοίπου αυτού ποσού. Με τον τρόπο αυτό, όμως, με διαδοχικές κατασχέσεις των τυχόν περισσότερων δανειστών του ίδιου οφειλέτη - συνδικαιούχου, θα ήταν δυνατόν να εξαντληθεί ουσιαστικά εις βάρος των άλλων συνδικαιούχων και των τυχόν δανειστών τους ολόκληρο το ποσό της κατάθεσης, αποτέλεσμα το οποίο προφανώς αντίκειται στον σκοπό του νόμου¹³⁷.

---

¹³⁶ Ταμαμίδης Αναστάσιος, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων ιδιωτών, υπό το φως της νομολογίας μετά το αρ. 24 ν. 2915/2001, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2005, σελ. 64επ.

¹³⁷ Παμπούκης Κωνσταντίνος, Τραπεζικά Πιστωτικά Συμβάσεις, Αφοί Π. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη - Αθήνα 1962, σελ. 317επ

II. Η ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΣ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΩΣ ΤΡΙΤΗΣ

1. Εισαγωγικά – Γενικά για την κατάσχεση εις χείρας της τράπεζας ως τρίτης

Βασικός παράγοντας στη διαδικασία της κατάσχεσης στα χέρια τρίτου, εκτός από τα παραδοσιακά συμμετέχοντα πρόσωπα, δηλαδή τον δανειστή και τον οφειλέτη, είναι και ο τρίτος, ο κάτοχος δηλαδή του αντικειμένου της κατάσχεσης¹³⁸. Στη θέση του τρίτου μπορεί να βρεθεί οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η τράπεζα. Η ιδιομορφία και η πολυπλοκότητα, όμως που παρουσιάζουν οι τραπεζικές εργασίες επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την κατάσχεση των απαιτήσεων των πελατών στα χέρια της τράπεζας¹³⁹. Οι αρχές της ταχύτητας των συναλλαγών, της εμπιστοσύνης των πελατών απέναντι στην τράπεζα, της εχεμύθειας των οργάνων της, πάνω στις οποίες είναι δομημένο το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των τραπεζών, είναι δυνατό να καμφθούν μπροστά στη συνταγματικά κατοχυρωμένη δυνατότητα ικανοποίησης του δανειστή. Επομένως, στην περίπτωση της κατάσχεσης στα χέρια της τράπεζας ως τρίτης πρέπει να συμβιβαστούν δύο αντίρροπες ανάγκες, από τη μία δηλαδή η ανάγκη της με κάθε τρόπο ικανοποίησης του δανειστή, που είναι ο βασικός στόχος της αναγκαστικής εκτέλεσης και από την άλλη η ανάγκη για διατήρηση της αξιοπιστίας και του δυναμισμού του τραπεζικού συστήματος και των προτεραιοτήτων γενικά του τραπεζικού δικαίου. Έτσι, οι λύσεις που υιοθετούνται δεν είναι πάντα οι επωφελέστερες για τον δανειστή, γιατί με τον τρόπο αυτό θα οδηγούσαμε σε αδιέξοδο το τραπεζικό σύστημα, αλλά και η ακώλυτη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος δε θα πρέπει να περιορίζει σε τέτοιο βαθμό τον θεσμό της κατάσχεσης στα χέρια τρίτου, ώστε να οδηγήσει σε αχρήστευσή του¹⁴⁰.

Η κατάσχεση ενός λογαριασμού αφορά στην απαίτηση του δικαιούχου του λογαριασμού κατά της τράπεζας, που τηρεί τον λογαριασμό, για απόδοση του πιστωτικού υπολοίπου, το οποίο υφίσταται κατά τη στιγμή της επιβολής της κατάσχεσης, είτε πρόκειται για απλό λογαριασμό είτε για τρέχοντα ή ανοικτό¹⁴¹. Αφού, λοιπόν, η κατάσχεση λογαριασμού αφορά απαίτηση κατά της τράπεζας, επισπεύδεται σύμφωνα με τις διατάξεις των σχετικών άρθρων του ΚΠολΔ για την

¹³⁸ Γενικά για τα μετέχοντα πρόσωπα στην κατάσχεση εις χείρας τρίτου βλ. Μπρίνιας Ιωάννης, Αναγκαστική Εκτέλεσις, Τόμος Τρίτος, Κατασχέσεις εις χείρας τρίτου, Β' έκδοσις – ανατύπωσις, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα/Κομοτηνή 1985, σελ. 1225επ.

¹³⁹ Μπρίνιας Ιωάννης, Κατάσχεσις απαιτήσεων εκ τραπεζικών συναλλαγών, Αφιέρωμα εις Αλέξανδρον Τσιριντάνην, Υπό του Συνδέσμου Ελλήνων Εμπορικολόγων, Νομικά εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1980, σελ. 291επ.

¹⁴⁰ Κουζιώρη Βασιλική, Κατάσχεση στα χέρια τράπεζας ως τρίτης, Επιστημονική Επετηρίδα ΔΣΘ 1994, σελ. 225επ.

¹⁴¹ Πράγματι, η απαίτηση για ανάληψη της κατάθεσης αποτελεί ένα αξιόλογο περιουσιακό στοιχείο του καταθέτη. Εξάλλου, η απαίτηση αυτή δεν περιλαμβάνεται μεταξύ των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη που έχουν κηρυχθεί από τον ΚΠολΔ ή και από ειδικές διατάξεις ως ακατάσχετα. Έτσι, η απαίτηση για ανάληψη της κατάθεσης μπορεί καταρχήν να εκχωρηθεί, να ενεχυριασθεί και να κατασχεθεί είτε εν όλω είτε εν μέρει. Παμπούκης Κωνσταντίνος, Τραπεζικά Πιστωτικά Συμβάσεις, Αφοί Π. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη - Αθήνα 1962, σελ. 364επ.

κατάσχεση απαιτήσεων σε χέρια τρίτου (αρ. 982επ. ΚΠολΔ) ¹⁴². Έτσι, κατά τη ρητή διάταξη του νόμου (αρ. 982 παρ. 1 στ. α΄ ΚΠολΔ) αντικείμενο αναγκαστικής κατάσχεσης εις χείρας τρίτου καθίστανται, μεταξύ άλλων, οι χρηματικές απαιτήσεις του οφειλέτη κατά τρίτου, οι οποίες δεν εξαρτώνται από δική του αντιπαροχή. Ως χρηματικές απαιτήσεις νοούνται οι ενοχικές απαιτήσεις, των οποίων η παροχή συνίσταται σε χρήμα υπό τη στενή έννοια του όρου, δηλαδή ως φορέας αξίας. Πρόκειται, ειδικότερα, για χρηματικές απαιτήσεις που αποτιμώνται σε ευρώ όσο και σε ισχύον αλλοδαπό χρήμα, κατ' ορθή τελεολογική ερμηνεία της διάταξης¹⁴³. Κατά ρητή νομοθετική επιταγή, προκειμένου να καταστεί η χρηματική απαίτηση αντικείμενο αναγκαστικής κατάσχεσης στα χέρια τρίτου πρέπει να μην εξαρτάται από (χρηματική ή μη) αντιπαροχή του καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτη προς τον τρίτο, να πρόκειται δηλαδή για χρηματική απαίτηση, η οποία δε θα μπορούσε στο πλαίσιο διαγνωστικής δίκης να αποκρουσθεί με την ένσταση του μη εκπληρωθέντος συναλλάγματος¹⁴⁴. Αξίζει στο σημείο αυτό να σημειωθεί ότι εφαρμόζονται και οι ιδιαίτερες ρυθμίσεις, σχετικά με την κατάσχεση χρημάτων και χρεογράφων στα χέρια ανώνυμης εταιρίας και δη τράπεζας ως τρίτης από οποιαδήποτε αιτία και αν βρίσκονται στα χέρια της, που περιέχονται στα άρθρα 87-93 του ν.δ. της 17.7.1923 «περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιριών», στον βαθμό που διατηρήθηκαν σε ισχύ με το αρ. 52 αρ. 3 ΕισΝΚΠολΔ¹⁴⁵.

¹⁴² Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 202επ. Περισσότερα για την κατάσχεση εις χείρας τρίτου βλ. σε Νικολόπουλος Γώργος, Αναγκαστική Εκτέλεση, Β΄ Έκδοση αναθεωρημένη, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2012, σελ. 428επ., Νίκας Νικόλαος, Εγχειρίδιο δικαίου αναγκαστικής εκτελέσεως, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2012, σελ. 795επ., Μαργαρίτης Μιχαήλ, Μαργαρίτη Άντα, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, Τόμος ΙΙ, Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας 2012, σελ. 759επ., Μπρίνιας Ιωάννης, Αναγκαστική Εκτέλεσις, Τόμος Τρίτος, Κατασχέσεις εις χείρας τρίτου, Β΄ έκδοσις - ανατύπωσις, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα/Κομοτηνή 1985, σελ. 1225επ.κ.α.

¹⁴³ Βλ. ειδικότερα σε Καστριώτης Ιωάννης, Η κατάσχεσις εις χείρας τρίτου, (κατά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας), Τόμος Πρώτος, Αθήναι 1985, σελ. 66επ. και ομοίως σε Μαργαρίτης Μιχαήλ, Μαργαρίτη Άντα, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, Τόμος ΙΙ, Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας 2012, σελ. 759επ. και Μπρίνιας Ιωάννης, Αναγκαστική Εκτέλεσις, Τόμος Τρίτος, Κατασχέσεις εις χείρας τρίτου, Β΄ έκδοσις - ανατύπωσις, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα/Κομοτηνή 1985, σελ. 1225επ.

¹⁴⁴ Ειδικά, όμως στις διαρκείς ενοχές γίνεται δεκτό ότι, εάν η παροχή του καθ' ου η εκτέλεση προς τον τρίτο έχει ήδη εκπληρωθεί, τότε η απαίτησή του κατάσχετα στα χέρια του τρίτου οφειλέτη του. Απαλαγάκη Χαρούλα, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο, 2, 5^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2017, σελ. 2833επ.

¹⁴⁵ Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 202επ και ομοίως Απαλαγάκη Χαρούλα, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο, 2, 5^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2017, σελ. 2842επ. Βλ. και ΠΠΡ ΠΕΙΡ 2447/2014, ΝΟΜΟΣ.

Περισσότερα για το ν.δ. της 17.7.1923 βλ. και Ραβαζούλας Κωνσταντίνος, Αναγκαστική εκτέλεσις υπέρ Ανων. Εταιρίας κατά ΝΔ. 17.7.1923 και παράλληλος ισχύς διατάξεων Κ.Πολ.Δ, ΝοΒ 1974, σελ. 863επ., Τσαντίνης Σπύρος, Κατάσχεση στα χέρια τράπεζας ως τρίτης μετά το Ν. 2915/2001: Ισχύει ακόμα σήμερα το άρθρο 90 ΝΔ 17.7.-13.8.1923 «Περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιριών»;; Χριδ 2002, σελ. 307επ., Καστριώτης Ιωάννης, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων, Δ 2007, σελ. 66επ. και Ζαλαχώρης Περικλής, Η δημόσια παρακατάθεση τραπεζικών καταθέσεων κατασχεμένων εις χείρας των τραπεζών, ως τρίτων, και η δικαστική άδεια για την ανάληψή τους, Δ 2003, σελ.

Περαιτέρω, ενώ για το επιτρεπτό της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου απαιτείται η αξίωση υπέρ της οποίας επισπεύδεται η εκτέλεση να είναι βέβαιη και εκκαθαρισμένη υπό τους όρους των αρ. 915 και 916 ΚΠολΔ, δεν είναι αναγκαία η συνδρομή των όρων αυτών για αυτή καθεαυτή την κατασχόμενη χρηματική απαίτηση. Κατά τη συντριπτικώς πλειοψηφούσα σε θεωρία¹⁴⁶ και νομολογία¹⁴⁷ άποψη, σε κατάσχεση υπόκεινται και μη ληξιπρόθεσμες ή μελλοντικές απαιτήσεις, όπως και απαιτήσεις που τελούν υπό αίρεση ή προθεσμία. Στις περιπτώσεις, όμως, αυτές η έννομη σχέση από την οποία απορρέουν οι απαιτήσεις πρέπει, ως παραγωγική της κατασχόμενης απαίτησης αιτία, να υφίσταται κατά τον χρόνο επιβολής της κατάσχεσης και να μην τελεί απλώς υπό προσδοκία. Ακόμα, πρέπει να προσδιορίζεται από την έννομη σχέση τόσο το πρόσωπο που επέχει θέση τρίτου όσο και το είδος της κατασχόμενης απαίτησης, ακόμα και αν δεν είναι εκκαθαρισμένη ως προς το ποσό της¹⁴⁸.

Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, λοιπόν, η χρηματική απαίτηση του πελάτη κατά της τράπεζας, πηγάζουσα από τη σύμβαση κατάθεσης και αποδεικνυόμενη από τον τηρούμενο λογαριασμό, κατάσχετα με επίδοση εγγράφου (κατασχετήριο) στην τράπεζα¹⁴⁹ και τον δικαιούχο του λογαριασμού, το οποίο πρέπει να περιέχει τα στοιχεία που ορίζουν τα αρ. 118 και 983 ΚΠολΔ¹⁵⁰. Συγκεκριμένα, πρέπει να γίνεται αναφορά στη δικαιολόγο αιτία της οφειλής, ήτοι στην ύπαρξη τραπεζικής κατάθεσης του καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτη στην τράπεζα. Δεν απαιτείται, ωστόσο, περαιτέρω

602επ. Το ν.δ. της 17.7.1923 έχει απασχολήσει και τη νομολογία. Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 1996/2014, ΕΕμπΔ 2015, σελ. 885επ., ΕΦ ΑΘ 938/2004, ΝοΒ 2005, σελ. 1792επ. με παρατηρήσεις Παναγιώτη Μάζη και ΜΠΡ ΘΗΒ 367/2002, Δ 2003, σελ. 230επ. με παρατηρήσεις Κώστα Μπέη.

¹⁴⁶ Ενδεικτικά βλ. Ψυχομάνης Σπυρίδων, Η κατάσχεση των καταθέσεων, ΔΕΕ 2002, σελ. 473επ., Καστριώτης Ιωάννης, Η κατάσχεσις εις χείρας τρίτου, (κατά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας), Τόμος Πρώτος, Αθήναι 1985, σελ. 74επ., Μαργαρίτης Μιχαήλ, Μαργαρίτη Άντα, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, Τόμος ΙΙ, Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας 2012, σελ. 759επ., Νικολόπουλος Γεώργιος σε Ερμηνεία του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, Κεραμεύς Κ.Δ., Κονδύλης Δ.Γ., Νίκας Ν. Θ., ΙΙ, 591 – 1054, Εισαγωγικός Νόμος, εκδόσεις Σάκκουλα 2000, σελ. 1910επ., Μπρίνιας Ιωάννης, Αναγκαστική Εκτέλεσις, Τόμος Τρίτος, Κατασχές εις χείρας τρίτου, Β' έκδοσις – ανατύπωσις, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα/Κομοτηνή 1985, σελ. 1225επ.

¹⁴⁷ Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 358/2004, Δ 2005, σελ. 149επ. με παρατηρήσεις Κώστα Μπέη, ΕΙΡ ΠΕΙΡ 319/2013, ΝΟΜΟΣ και ΠΠΡ ΠΕΙΡ 2447/2014, ΝΟΜΟΣ

¹⁴⁸ Απαλαγάκη Χαρούλα, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο, 2, 5^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2017, σελ. 2833επ.

¹⁴⁹ Σχετικά με το αν το κατασχετήριο έπρεπε να κατατίθεται μόνο στο κατάστημα ή υποκατάστημα, όπου υπήρχε η κατάθεση, όπως όριζε η διατηρηθείσα διάταξη του αρ. 90 ν.δ. 17.7/13.8.1923 ή μπορούσε να κατατίθεται και στην έδρα της τράπεζας ανέκυψε διχογνωμία, την οποία ρύθμισε ο πρόσφατος νόμος 3994/2011, ο οποίος με το αρ. 57 πρόσθεσε νέα (4^η) παράγραφο στο αρ. 983, σύμφωνα με την οποία «για την κατάσχεση στα χέρια πιστωτικού ιδρύματος ως τρίτου το έγγραφο επιδίδεται στην έδρα του ή σε οποιοδήποτε κατάστημα του». Το κατασχετήριο μπορεί επομένως να επιδοθεί κατ' επιλογή του επισπεύδοντος δανειστή, ή στην έδρα της τράπεζας ή σε οποιοδήποτε κατάστημά της. Αποτελεί μέτρο προς τη σωστή κατεύθυνση, γιατί υπέγγυα σε κατάσχεση θα πρέπει να είναι όλη η περιουσία του οφειλέτη. Ζητήματα και δυσχέρειες δεν αναφέρονται στην πράξη, γιατί η ηλεκτρονική διασύνδεση του δικτύου των τραπεζών εξασφαλίζει τον καθολικό έλεγχο για την ύπαρξη ή μη λογαριασμών ή άλλων τραπεζικών προϊόντων. Νίκας Νικόλαος, Εγχειρίδιο δικαίου αναγκαστικής εκτελέσεως, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2012, σελ. 826επ.

¹⁵⁰ Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 202επ. Ενδεικτικά βλ. και ΕΦ ΑΘ 3060/2007, ΝΟΜΟΣ.

εξειδίκευση του είδους της κατάθεσης (όψεως, προθεσμιακή, ταμειευτηρίου, σε κοινό λογαριασμό κλπ.), πολλώ δε μάλλον η αναγραφή του αριθμού του τηρούμενου λογαριασμού, του ύψους του πιστωτικού υπολοίπου ή του συνολικού ύψους της κατάθεσης¹⁵¹. Πάντως, στην περίπτωση της κατάσχεσης κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό, όπου ισχύει το αμάχητο τεκμήριο του αρ. 4 του ν. 5638/1932, ότι η κατάθεση ανήκει σε όλους τους συνδικαιούχους κατά ίσα μέρη, ο επισπεύδων πρέπει να προσδιορίζει στο κατασχετήριο, πέραν των λοιπών απαιτούμενων σε κάθε κατάσχεση κατάθεσης στοιχείων, και το συνολικό αριθμό των συνδικαιούχων του λογαριασμού ή το ανήκον στον καθ' ου η κατάσχεση μέρος, ποσοστιαία ή κλασματικά, έστω και αν δεν προσδιορίζεται συγκεκριμένα το ύψος του υπολοίπου του λογαριασμού ή του μέρους που αναλογεί στον καθ' ου κατά τη στιγμή της επιβολής της κατάσχεσης¹⁵².

Ακολούθως, η τράπεζα οφείλει να δηλώσει εντός 8 ημερών από την επίδοση του κατασχετηρίου, αν υπάρχει η απαίτηση που κατασχέθηκε, σύμφωνα με το αρ. 985 ΚΠολΔ, με σκοπό να συνδράμει τον κατάσχοντα δανειστή στην ικανοποίηση της εκτελεστέας απαίτησής του. Η εν λόγω δήλωση, που αποτελεί διαδικαστική πράξη της επισπευδόμενης εκτέλεσης, αν είναι καταφατική, απαιτείται να εμπεριέχει ακριβή περιγραφή της κατασχεθείσας απαίτησης κατ' είδος και ποσό, καθώς και τη δικαιολόγο αιτία της σχετικής οφειλής (πχ. το είδος της τραπεζικής κατάθεσης)¹⁵³.

Βέβαια, η εν λόγω δήλωση της τράπεζας δε σχετίζεται καν με το καθήκον τήρησης του τραπεζικού απορρήτου, που τη βαρύνει και φυσικά δεν μπορεί η δήλωση αυτή να αποτελέσει περίπτωση παράβασης του καθήκοντος αυτού, όπως θα δούμε αναλυτικά παρακάτω, για τους εξής κυρίως λόγους: Πρώτον, η δήλωση αναφέρεται στην ύπαρξη μονάχα της απαίτησης που τυχόν κατασχέθηκε και τις τυχόν υφιστάμενες άλλες κατασχέσεις. Η τράπεζα, δηλαδή, γνωστοποιεί στον κατάσχοντα τη διαθεσιμότητα απλώς της απαίτησης για την επιδιωκόμενη ικανοποίησή του, την οποία ο ίδιος έχει προηγουμένως πλήρως συγκεκριμενοποιήσει στο κατασχετήριο. Δε γνωστοποιεί, επομένως, η ίδια στοιχεία αναγνώρισης της απαίτησης, τα οποία εμπίπτουν στην έννοια του απορρήτου. Δεύτερον, η απαίτηση που κατάσχεται πρέπει υποχρεωτικά να περιγράφεται με ακρίβεια στο κατασχετήριο. Αν το κατασχετήριο δεν περιγράφει με σαφήνεια την απαίτηση, είναι δηλαδή αόριστο, η ακυρότητα αυτού δεν απαλλάσσει απλώς την τράπεζα από την υποχρέωση να προβεί στη δήλωση, αλλά την υποχρεώνει έναντι του πελάτη της να απόσχει από οποιαδήποτε δήλωση, η οποία είναι ικανή να οδηγήσει σε βλάβη των συμφερόντων του κατά την καλή πίστη (ΑΚ 288). Με άλλα λόγια, στην περίπτωση αυτή η τράπεζα δεν μπορεί καν να κάνει τη

---

¹⁵¹ Απαλαγάκη Χαρούλα, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο, 2, 5^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2017, σελ. 2842επ. και Ψυχομάνης Σπύρος, Τραπεζικές δραστηριότητες αμφισβητήσιμης νομιμότητας, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 189επ. Βλ. και ΕΦ ΠΕΙΡ 18/2017, ΝΟΜΟΣ και ΠΠΡ ΠΕΙΡ 2447/2014, ΝΟΜΟΣ

¹⁵² Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 492επ.

¹⁵³ Απαλαγάκη Χαρούλα, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο, 2, 5^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2017, σελ. 2864επ.

δήλωση του αρ. 985 ΚΠολΔ, όχι επειδή έτσι παραβιάζει το απόρρητο, αλλά επειδή η ανταπόκριση σε άκυρο κατασχετήριο βλάπτει ή μπορεί να βλάψει τα συμφέροντα του πελάτη της, τα οποία είναι υποχρεωμένα από τη σχέση εμπιστοσύνης να διαφυλάττει. Βέβαια, αν η δήλωση περιέχει και στοιχεία αναγνώρισης της απαίτησης ή αν συνιστά άμεση ή έμμεση απάντηση σε διερευνητική κατάσχεση, θα υπάρχει παράλληλα και παράβαση της υποχρέωσης τήρησης του απορρήτου. Σε κάθε περίπτωση, η σαφήνεια του κατασχετηρίου και η εντεύθεν εγκυρότητά του υποχρεώνει πάντα την τράπεζα στη δήλωση του αρ. 985 ΚΠολΔ, ακόμα και όταν πρόκειται για λογαριασμό κατάθεσης, αλλά η τράπεζα δεν υποχρεούται σε παροχή πληροφοριών πλην των ελαχίστων και απολύτως αναγκαίων¹⁵⁴.

Πάντως, όπως θα δούμε αμέσως παρακάτω, από τη σύζευξη των ζητημάτων επιβολής κατάσχεσης σε απαίτηση από τραπεζικό λογαριασμό και τήρησης του τραπεζικού απορρήτου προέκυψε η για δεκαετίες κρατήσασα στη χώρα μας νομολογία περί του ακατάσχετου των τραπεζικών καταθέσεων. Πράγματι, οι διατάξεις του ν.δ. 1059/1971 καθιερώνουν το ειδικό τραπεζικό απόρρητο, το οποίο καταλαμβάνει τις καταθέσεις στις ελληνικές τράπεζες. Ωστόσο, οι παραπάνω διατάξεις, ακόμα και πριν από το αρ. 24 του ν. 2915/2001, δεν απέκλειαν την κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων από τους δανειστές του καταθέτη και δεν απαγόρευαν την κατά το αρ. 985 ΚΠολΔ δήλωση της τράπεζας ως τρίτης, στα χέρια της οποίας επιβλήθηκε η κατάσχεση, ότι υπάρχει η χρηματική κατάθεση που κατασχέθηκε¹⁵⁵. Έτσι, το κατασχετό των τραπεζικών καταθέσεων ισχύει με την προϋπόθεση, βέβαια, ότι δε θεσπίζεται ειδικά για κάποια κατάθεση το ακατάσχετο, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση των αναπαλλοτριώτων ή των δεσμευμένων καταθέσεων¹⁵⁶.

2. Το ακατάσχετο των τραπεζικών καταθέσεων ως συνέπεια του ειδικού τραπεζικού απορρήτου

2. i. Γενικές Παρατηρήσεις

Το ζήτημα της κατάσχεσης απαιτήσεων, ιδίως από συμβάσεις καταθέσεων κάθε είδους, απασχόλησε, κατά το παρελθόν, έντονα τη θεωρία και τη νομολογία. Καταρχήν, ας επισημάνουμε ότι η κατάσχεση των καταθέσεων δεν ήταν ποτέ ρητά απαγορευμένη στο δίκαιό μας. Τούτο καταμαρτυρούν τόσο οι διατάξεις των άρθρων 87 επ. του ν.δ. της 17.7.1923 «περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιριών», που αναφέρονται στη δυνατότητα κατάσχεσης χρημάτων και χρεογράφων στα χέρια

¹⁵⁴ Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 202επ.

¹⁵⁵ Απαλαγάκη Χαρούλα, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο, 2, 5^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2017, σελ. 2833επ.

¹⁵⁶ Ρόκας Νικόλαος, Γκόρτσος Χρήστος, Μικρουλέα Αλεξάνδρα, Λιβαδά Χριστίνα, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, 3^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2016, σελ. 535επ.

ανώνυμης εταιρίας και δη τράπεζας ως τρίτης, όσο και η διάταξη του αρ. 4 του ν. 5638/1932, που επιτρέπει ρητά την κατάσχεση κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό¹⁵⁷.

Στην ελληνική πραγματικότητα για πολλά χρόνια επικράτησε η άποψη ότι οι τραπεζικές καταθέσεις είναι ακατάσχετες. Η άποψη αυτή επικυρώθηκε από την Ολομέλεια του ΑΠ με τις υπ' αριθμ. 1224/1975 και 1225/1975 αποφάσεις της, στις οποίες αποφάνθηκε ότι με το ν.δ. 1059/1971, με το οποίο οι τραπεζικές καταθέσεις χαρακτηρίστηκαν ως απόρρητες και θεσπίστηκε αυστηρή ποινική ευθύνη των προσώπων που παρέχουν σχετικές πληροφορίες, απαγορεύθηκε στις τράπεζες να προβαίνουν στη δήλωση του αρ. 985 ΚΠολΔ σε περίπτωση κατάσχεσης κατάθεσης στα χέρια τους ως τρίτων. Οι κατασχέσεις, έτσι, των καταθέσεων θεωρήθηκαν ανεπίτρεπτες και κατά συνέπεια άκυρες. Αυτές τις αρχικές και καταλυτικές για τη μεταγενέστερη νομολογία αποφάσεις, οι οποίες επικρίθηκαν έντονα από τη θεωρία, επιβεβαίωσε και συμπλήρωσε με πρόσθετα επιχειρήματα η νεότερη υπ' αριθμ. 3/1993 απόφαση της Ολομέλειας του ΑΠ¹⁵⁸.

Παρά την επί τόσα έτη νομολογιακή σύζευξη απορρήτου και ακατάσχετου των καταθέσεων, ούτε η θεωρία στο σύνολό της πείστηκε για την ορθότητά της ούτε και στην πράξη οι τράπεζες ακολούθησαν ποτέ τις δογματικές συνέπειες της περί ακατάσχετου των καταθέσεων αντίληψης. Στον τραπεζικό χώρο, πράγματι, όπως θα αναλύσουμε στο επόμενο κεφάλαιο, λάμβαναν πάντα χώρα συμψηφισμοί, επισχέσεις, εκχωρήσεις και ενεχυράσεις των καταθέσεων, χωρίς προβληματισμό από τον χαρακτηρισμό των καταθέσεων ως ακατάσχετων και σε πείσμα των διατάξεων του νόμου ότι οι ακατάσχετες απαιτήσεις δεν εκχωρούνται (ΑΚ 464), δεν ενεχυράζονται (ΑΚ 1247), δεν υπόκεινται σε συμψηφισμό (ΑΚ 451) και σε επίσχεση (ΑΚ 327)¹⁵⁹. Η άποψη αυτή περί του ακατάσχετου των καταθέσεων εις χείρας των ελληνικών τραπεζών ως τρίτων, αν και είχε επικριθεί σφοδρά από πολλές πλευρές, δεν είχε μεταβληθεί ούτε και μετά τις αλληπάλληλες τροποποιήσεις του ν.δ. 1059/1971, οι διατάξεις περί τραπεζικού απορρήτου του οποίου αποτέλεσαν τη νομική βάση, κατά τον ΑΠ, του ακατάσχετου των καταθέσεων των τραπεζών. Εξάλλου, η άποψη αυτή δεν ίσχυε ποτέ και ούτε και τώρα ισχύει υπό το κράτος άλλων δικαίων, τα οποία επίσης αναγνωρίζουν, όπως το ελληνικό δίκαιο, το τραπεζικό απόρρητο με την έννοια της απαγόρευσης, που επιβάλλεται στις τράπεζες να παρέχουν πληροφορίες σε τρίτους σχετικά με τους τραπεζικούς λογαριασμούς των πελατών τους¹⁶⁰.

Ρωγμή στο παγιωμένο αυτό νομολογιακό καθεστώς φαίνεται ότι επέφερε αρχικά η υπ' αριθμ. 287/1996 απόφαση του Εφετείου Δωδεκανήσου και η υπ' αριθμ. 785/1999 απόφαση του Α' Τμήματος του ΑΠ, ενώ την πλήρη κατάλυσή του η υπ'

¹⁵⁷ Ψυχομάνης Σπύρος, Τραπεζικές δραστηριότητες αμφισβητήσιμης νομιμότητας, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 189επ.

¹⁵⁸ Ψυχομάνης Σπυρίδων, Η κατάσχεση των καταθέσεων, ΔΕΕ 2002, σελ. 473επ.

¹⁵⁹ Ψυχομάνης Σπυρίδων, Η κατάσχεση των καταθέσεων, ΔΕΕ 2002, σελ. 473επ.

¹⁶⁰ Γεωργόπουλος Δημ., Η κατάσχεση του υπολοίπου τραπεζικού λογαριασμού καταθέσεων, ΕΕΤ 1992, σελ. 117επ.

αριθμ. 19/2001 απόφαση της Ολομέλειας του ΑΠ, η οποία σηματοδότησε και την οριστική στροφή της νομολογίας επί του θέματος. Η νεότερη αυτή νομολογία, όπως θα δούμε και παρακάτω, διαχωρίζει το απόρρητο από το ακατάσχετο, δεχόμενη έτσι τη δυνατότητα κατάσχεσης των καταθέσεων. Εξάλλου, ενώ το σχετικό ζήτημα με τη σημειωθείσα στροφή της νομολογίας, φαινόταν πλέον να βρίσκει την ορθή λύση του, επενέβη, μπορούμε να πούμε κάπως όψιμα, ο νομοθέτης και με τη διάταξη του αρ. 24 του ν. 2915/2001 αίρει, ως εκ περισσού, το τραπεζικό απόρρητο έναντι του δανειστή που έχει δικαίωμα κατάσχεσης της περιουσίας του καταθέτη¹⁶¹.

Πριν να προχωρήσουμε στο ζήτημα της κατάσχεσης των καταθέσεων, φαίνεται σκόπιμο να αποσαφηνιστεί αρχικά, σε αδρές γραμμές η έννοια του τραπεζικού απορρήτου και του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων και να εξακριβωθεί το αληθές νόημα του ν.δ. 1059/1971 καθώς και να προσδιορισθεί η έκταση εφαρμογής του σε σχέση με τις περί κατάσχεσης εις χείρας τρίτου διατάξεις του ΚΠολΔ και τις ειδικές δικονομικές διατάξεις του ν.δ. 17.7.1923.

2. ii. Η έννοια του τραπεζικού απορρήτου και οι διακρίσεις του

Στο ελληνικό δίκαιο είναι καθιερωμένη η διάκριση ανάμεσα στο γενικό τραπεζικό απόρρητο, το οποίο καταλαμβάνει όλο τον κύκλο των τραπεζικών εργασιών, και το λεγόμενο ειδικό τραπεζικό απόρρητο, δηλαδή το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, που θεσπίστηκε με το ν.δ. 1059/1971 και που διέπεται από ένα σύστημα αυστηρών ποινικών κυρώσεων¹⁶². Στην έννοια, πάντως, του τραπεζικού απορρήτου¹⁶³ περιλαμβάνεται τόσο το γενικό τραπεζικό απόρρητο όσο και το ειδικό απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων. Πιο συγκεκριμένα, τα τραπεζικά πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να τηρούν για το σύνολο των συναλλαγών τους με τους πελάτες τους κανόνες εχεμύθειας και εμπιστοσύνης. Ειδικότερα, οφείλουν να μην παρέχουν πληροφορίες αναφορικά με τις υποθέσεις και τις εν γένει τραπεζικές συναλλαγές των πελατών τους. Η υποχρέωση αυτή τήρησης των κανόνων εχεμύθειας και εμπιστοσύνης εκ μέρους των τραπεζών προς τους πελάτες τους αναφορικά με το σύνολο των συναλλαγών αυτών μαζί τους εντάσσεται στο πλαίσιο του γενικού τραπεζικού απορρήτου. Έτσι, ως γενικό τραπεζικό απόρρητο¹⁶⁴ νοείται η υποχρέωση

¹⁶¹ Ψυχομάνης Σπυρίδων, Η κατάσχεση των καταθέσεων, ΔΕΕ 2002, σελ. 473επ.

¹⁶² Γέσιου – Φαλτσή Πελαγία, Επίδειξη εγγράφων και ζητήματα τραπεζικού απορρήτου στους κοινούς διαζευκτικούς λογαριασμούς (γνωμ.), ΕΦΑΔ 2010, σελ. 1182επ. Βλ. και ΜΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 42696/2007, Αρμ. 2008, σελ. 115επ.

¹⁶³ Αρχικά, το τραπεζικό απόρρητο είχε δημιουργηθεί εθιμικώς χάριν της υπό των τραπεζών επιβαλλόμενης εχεμύθειας των τραπεζικών καταθέσεων, με σκοπό την προστασία της περιουσιακής κατάστασης του καταθέτη. Το τραπεζικό απόρρητο αποτελεί ιδιαίζουσα μορφή του επαγγελματικού απορρήτου και η τήρησή του θεωρείται πρωταρχικό στοιχείο της εύρυθμης κοινωνικής λειτουργίας και των οικονομικών συναλλαγών. Καλδέλλης Εμμανουήλ. Το τραπεζικόν απόρρητον, Αρμ. 1981, σελ. 711επ.

¹⁶⁴ Περισσότερα για την έννοια του τραπεζικού απορρήτου και τους ορισμούς που έχουν κατά καιρούς διατυπωθεί βλ. ενδεικτικά σε Ντόστας Μ. Θ., Γενικό τραπεζικό απόρρητο και απόρρητο των καταθέσεων. Κατάσχεση των καταθέσεων, Βιβλιοθήκη νομικής θεωρίας και πράξεως 29, εκδόσεις

που έχει η τράπεζα απέναντι στον πελάτη της να σιωπά για τις προσωπικές και οικονομικές υποθέσεις του, που γίνονται γνωστές σε αυτήν από την άσκηση της επιχειρηματικής της δραστηριότητας. Στην έννοια του γενικού τραπεζικού απορρήτου εντάσσονται συλλήβδην δεδομένα, πληροφορίες και περιστατικά που η τράπεζα πληροφορείται κατά την ανάπτυξη της έννομης σχέσης της με τον πελάτη της κατά το προσυμβατικό, συμβατικό ή ακόμα και μετασυμβατικό στάδιο¹⁶⁵. Το τραπεζικό απόρρητο ιδρύεται το πρώτον με την πρώτη συναλλακτική επαφή του πελάτη με το πιστωτικό ίδρυμα και διαρκεί και μετά το πέρας της σχετικής συναλλαγής. Και αυτό γιατί, λόγω της ιδιαίτερης σχέσης εμπιστοσύνης που υπάρχει μεταξύ πελάτη και πιστωτικού ιδρύματος, υφίσταται εύλογο έννομο συμφέρον του πελάτη να διατηρηθούν τα εμπιστευθέντα στο πιστωτικό ίδρυμα απόρρητα γεγονότα μυστικά και μετά το πέρας της οποιασδήποτε συναλλαγής. Στο προσυμβατικό στάδιο, η υποχρέωση εχεμύθειας θεμελιώνεται στις διατάξεις για την ευθύνη από διαπραγματεύσεις (αρ. 197, 198 ΑΚ), ενώ στο μετασυμβατικό κυρίως στη διάταξη του αρ. 288 ΑΚ¹⁶⁶.

Το γενικό τραπεζικό απόρρητο, όπως είπαμε, καλύπτει οποιαδήποτε συναλλαγή της τράπεζας με τρίτους και επομένως κάθε τραπεζική εργασία. Προστατευόμενο αγαθό είναι η απόρρητη σφαίρα της προσωπικότητας του εκάστοτε πελάτη¹⁶⁷. Ωστόσο, η τήρηση της επαγγελματικής εχεμύθειας αποβλέπει και στο συμφέρον της ίδιας της τράπεζας, εφόσον το κλίμα εμπιστοσύνης που δημιουργείται ευνοεί την προσέλκυση πελατών. Με τον τρόπο αυτό, προστατεύεται παράλληλα και το γενικό συμφέρον, λόγω του σταθεροποιητικού για την οικονομία ρόλου των τραπεζών. Πάντως, το γενικό τραπεζικό απόρρητο δεν είναι απόλυτο, αλλά υποχωρεί

Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2000, Γέσιου – Φαλτσή Πελαγία, Δικαίωμα αποδείξεως και τραπεζικό απόρρητο, Γνωμοδότηση, ΕλλΔνη 2009, σελ. 418επ. και Θεοδώρου Ελίνα, Το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, ΚριτΕ. 2000, σελ. 263επ.

¹⁶⁵ Παπαγιάννης Ιωάννης, Εξαιρέσεις και άρση του απορρήτου τραπεζικών καταθέσεων ιδίως στην περίπτωση κατάσχεσης τραπεζικής κατάθεσης εις χείρας τράπεζας ως τρίτης. Επίκαιρα ζητήματα με αφορμή την απόφαση ΑΠ 1241/2008, ΕΤρΑΦΧρΔ 2010, σελ. 37επ. βλ. και ΜΠΡ ΡΟΔ 230/2007, ΕΤρΑΦΧρΔ 2008, σελ. 85επ. με ενημερωτικό σημείωμα Λίνας Στεφανίδη.

¹⁶⁶ Κουτσούκης Δημήτρης, Πρακτικά προβλήματα από την εφαρμογή του τραπεζικού απορρήτου, Δίκαιο τραπεζών και δίκαιο τραπεζικών εργασιών, Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικολόγων σε συνεργασία με την Ένωση Ελληνικών τραπεζών, Διημερίδα 26 και 27 Απριλίου 1996, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1997, σελ. 155επ.

¹⁶⁷ Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι το τραπεζικό απόρρητο καλύπτεται και από το νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Το τραπεζικό απόρρητο και η προστασία των προσωπικών δεδομένων δημιουργούν ένα πλέγμα σωρευτικής προστασίας του υποκειμένου των δεδομένων. Και οι δύο θεσμοί ανάγονται σε κοινές συνταγματικές αρχές προστασίας της προσωπικότητας και της ιδιωτικής σφαίρας ιδίως από αυξανόμενους κινδύνους λόγω των τεχνολογικών εξελίξεων. Μεταξύ τους δεν υπάρχει σχέση επικουρικότητας ή ειδικότητας αλλά συρροή νόμων για την προστασία της πληροφορίας. Αυτή η σωρευτική προστασία ανεβάζει, επομένως, το επίπεδο προστασίας του τραπεζικού απορρήτου. Κοτσίρης Λάμπρος, Τραπεζικό απόρρητο και κατάσχεση τραπεζικών καταθέσεων, Τιμητικός Τόμος του Κώστα Μπέη, Τέταρτος Τόμος, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, εκδόσεις ΕΥΝΟΜΙΑ, Αθήνα 2003, σελ. 2931επ.

σε κάθε περίπτωση που προβλέπει ο νόμος για την εξυπηρέτηση του δημοσίου ή ιδιωτικού συμφέροντος, η προστασία του οποίου προέχει¹⁶⁸.

Το γενικό τραπεζικό απόρρητο δεν επιβάλλεται ευθέως από ειδική διάταξη νόμου, αλλά ερείδεται τόσο σε κανόνες εθνικού δικαίου, που έχουν διαμορφωθεί στην Ελλάδα και διεθνώς, κατά την εξελικτική πορεία του τραπεζικού συστήματος, όσο και σε ένα πλέγμα γραπτών κανόνων δικαίου, καθώς επίσης και στην ίδια τη συμβατική σχέση, που συνδέει την τράπεζα με τον πελάτη της¹⁶⁹. Η εχεμύθεια που έπρεπε να τηρούν οι τράπεζες στις συναλλαγές τους με τους πελάτες εθνικά δημιούργησε το τραπεζικό απόρρητο¹⁷⁰. Το τραπεζικό απόρρητο θεωρείται, καταρχήν, συνταγματικά κατοχυρωμένο με επίκληση πλέγματος συνταγματικών εγγυήσεων. Η συνταγματική κατοχύρωση του απορρήτου θεμελιώνεται κατά πρώτο λόγο στον κανόνα του αρ. 2 παρ. 1 του Συντάγματος, με την επισήμανση ότι αυτό συνέχεται με την ανάγκη προστασίας του ανθρώπου ως πρωταρχικής υποχρέωσης της πολιτείας και κατά δεύτερο λόγο στο αρ. 5 παρ. 1 του Συντάγματος, το οποίο διασφαλίζει τη γενική οικονομική και επαγγελματική ελευθερία, καθώς το απόρρητο συνιστά ουσιώδη όρο άσκησης των τραπεζικών συναλλαγών, σε συνάρτηση παράλληλα και με το δικαίωμα του πελάτη να επιλέγει ποια γεγονότα, που αφορούν στην οικονομική του κατάσταση, μπορούν να είναι προσιτά σε τρίτους. Θεωρείται, τέλος, ότι το απόρρητο μπορεί να θεμελιώνεται στο αρ. 9 παρ. 1 του Συντάγματος για το απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής του ατόμου, δηλαδή εν προκειμένω του πελάτη της τράπεζας ή και στο αρ. 19 παρ. 1 του Συντάγματος για το απόρρητο της επικοινωνίας. Μπορούμε να πούμε ότι το τραπεζικό απόρρητο συνιστά συνταγματικά κατοχυρωμένο ατομικό δικαίωμα, με την έννοια του δικαιώματος για ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας και οικονομική ελευθερία. Ως ατομικό δικαίωμα, λοιπόν, το τραπεζικό απόρρητο υποχρεώνει αφενός τα κρατικά όργανα σε διασφάλιση της ακώλυτης άσκησης του, που σημαίνει και απαγόρευση οποιασδήποτε προσβολής του από το κράτος και αφετέρου τον κοινό νομοθέτη σε παράλειψη θέσπισης διατάξεων που το καταλύουν¹⁷¹.

Παράλληλα, το γενικό τραπεζικό απόρρητο καλύπτεται από τη νομοτυπική μορφή του αρ. 371 του ΠΚ για την παραβίαση της επαγγελματικής εχεμύθειας, ρύθμιση που πέρα από τα ενδεικτικά αναφερόμενα πρόσωπα καλύπτει κάθε επαγγελματία, συνεπώς και τα πιστωτικά ιδρύματα. Από την πλευρά του αστικού δικαίου, το γενικό τραπεζικό απόρρητο θεμελιώνεται στο άρθρο 57 ΑΚ, που

¹⁶⁸ Κουζιώρη Βασιλική, Κατάσχεση στα χέρια τράπεζας ως τρίτης, Επιστημονική Επετηρίδα ΔΣΘ 1994, σελ. 225επ.

¹⁶⁹ Παπαγιάννης Ιωάννης, Εξαιρέσεις και άρση του απορρήτου τραπεζικών καταθέσεων ιδίως στην περίπτωση κατάσχεσης τραπεζικής κατάθεσης εις χείρας τράπεζας ως τρίτης. Επίκαιρα ζητήματα με αφορμή την απόφαση ΑΠ 1241/2008, ΕΤΡΑΧΡΔ 2010, σελ. 37επ.

¹⁷⁰ Ροΐλος Λάμπρος, Περί της εφαρμογής του ακατάσχετου των τραπεζικών καταθέσεων κατά το ΝΔ 1059/71 και επί των καταθέσεων των εν Ελλάδι λειτουργουσών αλλοδαπών τραπεζών, ΝοΒ 1978, σελ. 994επ.

¹⁷¹ Ψυχομάνης Σπυρίδων, Η κατάσχεση των καταθέσεων, ΔΕΕ 2002, σελ. 473επ.. και Γέσιου – Φαλτσή Πελαγία, Επίδειξη εγγράφων και ζητήματα τραπεζικού απορρήτου στους κοινούς διαζευκτικούς λογαριασμούς (γνωμ.), ΕΦΑΔ 2010, σελ. 1182επ.

προστατεύει την προσωπικότητα του πελάτη της τράπεζας από προσβολές που έγκεινται στην παραβίαση της ιδιωτικής του ζωής και θεμελιώνει δικαίωμα αποζημίωσης κατά το αρ. 914 ΑΚ, καθώς και στα άρθρα 179, 198 και 288 ΑΚ, ενώ γίνεται από παλιότερα δεκτό, όπως αναφέραμε και ανωτέρω, ότι αυτό πηγάζει από παγκόσμιο συναλλακτικό έθιμο¹⁷².

2. iii. Η ρύθμιση του ν.δ. 1059/1971

Αναφορικά με τις τραπεζικές καταθέσεις, ο έλληνας νομοθέτης δεν αρκέστηκε στην ύπαρξη του γενικού τραπεζικού απορρήτου, η ισχύς του οποίου ποτέ δεν αμφισβητήθηκε. Με σκοπό, κυρίως να δημιουργήσει κλίμα εμπιστοσύνης θέσπισε με το ν.δ. 1059/1971 το λεγόμενο ειδικό τραπεζικό απόρρητο, δηλαδή το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, καθιερώνοντας συγχρόνως αυστηρές ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση παράβασής του. Ο έλληνας νομοθέτης, έτσι, πρωτοπορεί στο θέμα του απορρήτου, καθιερώνοντας με ειδική διάταξη θετικού δικαίου την προστασία των τραπεζικών καταθέσεων, σε αντίθεση με το νομικό καθεστώς των περισσότερων κρατών, όπου το απόρρητο βασίζεται σε γενικότερες αρχές που διέπουν τις έννομες σχέσεις των συναλλασσομένων, ενώ οι νομοθετικές ρυθμίσεις αφορούν ειδικές περιπτώσεις άρσης του τραπεζικού απορρήτου¹⁷³. Πάντως, στην πραγματικότητα, το απόρρητο των καταθέσεων δε συνιστά «ειδικό απόρρητο», όπως συνηθίσαμε να λέμε, καθώς από πλευράς περιεχομένου καμιά ιδιαιτερότητα ή ειδικότητα δεν έχει να επιδείξει έναντι της επαγγελματικής εχεμύθειας ή του τραπεζικού εν γένει απορρήτου. Από πλευράς μόνο ποινικών συνεπειών σε περίπτωση παραβίασής του είναι το ν.δ. 1059/1971 ιδιαίτερα αυστηρό¹⁷⁴. Πράγματι, το ανωτέρω ν.δ. επιδιώκει να εξασφαλίσει τη μεγαλύτερη δυνατή προστασία για το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων. Χαρακτηριστικές του σκοπού αυτού του νομοθέτη είναι οι ρυθμίσεις του ν.δ. που αφορούν στην αυστηρή ποινική μεταχείριση των παραβατών, την απαγόρευση άρσης του αξιοποιήσιμου ακόμα και με τη συναίνεση ή έγκριση του

---

¹⁷² Γέσιου – Φαλσή Πελαγία, Δικαίωμα αποδείξεως και τραπεζικό απόρρητο, Γνωμοδότηση, ΕΛΛΔνη 2009, σελ. 418επ..

Αναφορά στο τραπεζικό και επαγγελματικό απόρρητο κάνει και ο Κώδικας Τραπεζικής Δεοντολογίας της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών (κεφάλαιο πρώτο, γενικές αρχές: 6 και 7), κατά τον οποίο «οι τράπεζες και οι εργαζόμενοι σε αυτές υπόκεινται στο τραπεζικό απόρρητο όσον αφορά στην ύπαρξη λογαριασμού καταθέσεων ή στο υπόλοιπο αυτού ή στις τυχόν κινήσεις επί λογαριασμών καταθέσεων, και στο επαγγελματικό απόρρητο όσον αφορά στις λοιπές πληροφορίες και στοιχεία που περιέχονται σε γνώση τους λόγω της άσκησης του τραπεζικού επαγγέλματος. Οι τράπεζες εξαιρουμένων των περιπτώσεων κατά τις οποίες συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις ή υπάρχει η συναίνεση του συναλλασσομένου για την παροχή σε τρίτους πληροφοριών που τον αφορούν, οφείλουν να επιδεικνύουν άκρα διακριτικότητα και εχεμύθεια κατά τη χρήση των ανωτέρω πληροφοριών που περιέχονται σε γνώση τους σε οποιοδήποτε στάδιο παροχής των υπηρεσιών τους (πριν, κατά τη διάρκεια ή μετά τη λήξη της συμβατικής σχέσης) και να λαμβάνουν κάθε εύλογο και εφικτό μέτρο εκπλήρωσης της υποχρέωσής τους αυτής.»

¹⁷³ Κουζιώρη Βασιλική, Κατάσχεση στα χέρια τράπεζας ως τρίτης, Επιστημονική Επετηρίδα ΔΣΘ 1994, σελ. 225επ. Περισσότερα για το τραπεζικό απόρρητο στην ΕΕ βλ. σε Λυκούρης Ιωάννης, Το τραπεζικό απόρρητο στις χώρες της ΕΟΚ, ρυθμίσεις και συγκρίσεις, ΠειρΝ 1986 σελ. 323επ.

¹⁷⁴ Ψυχομάνης Σπυρίδων, Η κατάσχεση των καταθέσεων, ΔΕΕ 2002, σελ. 473επ.

δικαιούχου, την αυστηρή δικονομική προστασία των υπόχρεων σε τήρηση του απορρήτου και τους εξαιρετικούς λόγους, για τους οποίους και μόνο αίρεται το απόρρητο¹⁷⁵.

Το ν.δ. 1059/1971 καθιέρωσε νομοθετικά την εθιμικά αποδεκτή αρχή του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων, απαγορεύοντας την παροχή πληροφοριών γύρω από τις καταθέσεις των πελατών των τραπεζών. Στο ίδιο ν.δ. η παραβίαση του τραπεζικού απορρήτου καθιερώθηκε ως ιδιώνυμο ποινικό αδίκημα, που η διάπραξη του επισύρει σοβαρές ποινικές κυρώσεις ως ιδιαίτερα βαρύ πλημμέλημα¹⁷⁶. Η ρύθμιση αυτή προήλθε από την επικράτηση σχετικού παγκόσμιου συναλλακτικού εθίμου με στόχο τη διατήρηση και την ενίσχυση της εμπιστοσύνης ανάμεσα στις τράπεζες και τους πελάτες τους. Με την καθιέρωση του τραπεζικού απορρήτου αποσκοπείται η επίτευξη πρόθυμης χρηματοδότησης της οικονομίας με την προσέλκυση νέων καταθετών¹⁷⁷. Ο κύριος, πάντως παράγοντας που συντέλεσε στη νομοθετική κατοχύρωση του τραπεζικού απορρήτου, όσον αφορά στις καταθέσεις, είναι η ευρύτητα και η ταχύτητα της επέκτασης και η οικονομική σπουδαιότητα των τραπεζικών καταθέσεων¹⁷⁸.

Νομοθετικό έρεισμα, λοιπόν, του ειδικού απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων αποτελεί η διάταξη του αρ. 1 του ν.δ. 1059/1971, όπως τροποποιήθηκε με το αρ. 10 του ν. 1858/1989, σύμφωνα με την οποία «*Οι κάθε μορφής καταθέσεις σε πιστωτικά ιδρύματα είναι απόρρητες*». Πλέον, μετά την τροποποίηση του αρ. 1 του ν.δ. 1059/1971 από το αρ. 10 του ν. 1858/1989 και του αρ. 3 του ν.δ. 1059/1971 από το αρ. 27 του ν. 1868/1989, λύθηκε το ζήτημα που είχε προκύψει και γίνεται δεκτό ότι το απόρρητο καλύπτει όχι μόνο τις χρηματικές καταθέσεις¹⁷⁹, όπως είχε αρχικά νομολογήσει η Ολομέλεια του ΑΠ με την υπ' αριθμ. 1225/1975 απόφασή της, με βάση την πρώτη στενότερη διατύπωση του αρ. 1 του ν.δ., σύμφωνα με την οποία «*Αι καταθέσεις εις Ελληνικάς Τραπεζάς χαρακτηρίζονται ως απόρρητοι*», αλλά και τις καταθέσεις μετοχών, ομολογιών και άλλων χρεογράφων¹⁸⁰. Διαφαίνεται, με άλλα

¹⁷⁵ Γέσιου – Φαλτσή Πελαγία, Επίδειξη εγγράφων και ζητήματα τραπεζικού απορρήτου στους κοινούς διαζευκτικούς λογαριασμούς (γνωμ.), ΕφΑΔ 2010, σελ. 1182επ.

¹⁷⁶ Περισσότερα βλ. σε Γραμματικής Γεώργιος, Το Τραπεζικό Απόρρητο, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα 1991, σελ. 145επ.

¹⁷⁷ Έτσι, ο νομοθέτης έχοντας στο νου την προστασία του δημοσίου συμφέροντος αποσκοπεί με τη θέσπιση του ειδικού τραπεζικού απορρήτου στην εδραίωση της εμπιστοσύνης των πολιτών προς τα πιστωτικά ιδρύματα με απώτερο σκοπό την αύξηση των καταθέσεων και την ενίσχυση της αποταμίευσης επ' ωφελεία της εθνικής οικονομίας και της δανειοδότησης των επιχειρήσεων. Καλδέλλης Εμμανουήλ. Το τραπεζικόν απόρρητον, Αρμ. 1981, σελ. 711επ.

¹⁷⁸ Μιχαηλίδης Ο. Ν., Το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, Όρια και υπερβολές, ΕΕμπΔ 1983, σελ. 22επ.

¹⁷⁹ Σύμφωνα με την Διάταξη Εισαγγελέως ΑΠ 6/1972 (ΕΕμπΔ 1974, σελ. 129επ) «*Το απόρρητον αφορά πάσας τας καταθέσεις εις ελληνικάς Τραπεζάς, αδιαφόρως εάν αυτά είναι όψεως ή επί προθεσμία κλπ. διότι ουδεμία γίνεται εν τω νόμω διάκρισις*» ενώ κατά την ΕΦ ΠΕΙΡ 534/1987, το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων ισχύει φυσικά και για την κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, όπως και για κάθε τραπεζική κατάθεση (σε Κουτσούκης Δημήτρης, Τραπεζικό απόρρητο, Νομοθεσία – Νομολογία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1998, σελ. 102επ.)

¹⁸⁰ Ένα μέρος της θεωρίας είχε υποστηρίξει αρχικά ότι η απαγόρευση της κατάσχεσης τραπεζικών καταθέσεων εις χείρας των τραπεζών ως τρίτων ισχύει μόνο για τις χρηματικές καταθέσεις και όχι για

λόγια, η βούληση του νομοθέτη να επεκτείνει το απόρρητο σε όλες τις καταθέσεις¹⁸¹. Αντικείμενο, λοιπόν, του ειδικού απορρήτου είναι όλες οι συμβάσεις κατάθεσης με τη μορφή της ανώμαλης παρακαταθήκης, οι οποίες συνάπτονται μεταξύ τράπεζας και πελατών, δοθέντος ότι η μορφή της ανώμαλης παρακαταθήκης είναι το τρέχον εννοιολογικό περιεχόμενο της σύμβασης τραπεζικής κατάθεσης, το οποίο έχει επικρατήσει στο τραπεζικό δίκαιο¹⁸². Επομένως, καταλαμβάνονται από το ειδικό απόρρητο αφενός μεν οι πάσης φύσης χρηματικές καταθέσεις αφετέρου δε οποιαδήποτε άλλη κατάθεση τίτλων, δηλαδή κινητών αξιών, πραγματοποιηθείσα πάντοτε με τη μορφή της ανώμαλης παρακαταθήκης¹⁸³.

Ακόμα, μετά την ανωτέρω τροποποίηση του αρ. 1 και 3 του ν.δ. 1059/1971¹⁸⁴, διατυπώθηκε ρητά ότι το ειδικό τραπεζικό απόρρητο αφορά όχι μόνο στα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα αλλά και τα ξένα, δηλαδή και τις θυγατρικές ή τα υποκαταστήματα ξένων τραπεζών, που λειτουργούν στην Ελλάδα και διέπονται από τους ελληνικούς νόμους¹⁸⁵. Ειδικότερα, είχε, αρχικά, υποστηριχθεί¹⁸⁶ ότι το απόρρητο

τις καταθέσεις μετοχών, ομολογιών ή άλλων χρεογράφων, η κατάσχεση των οποίων επιτρέπεται κατά την εν λόγω διαδικασία. Έτσι, οι Νικολόπουλος Γεώργιος σε Ερμηνεία του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, Κεραμεύς Κ.Δ., Κονδύλης Δ.Γ., Νίκας Ν. Θ., ΙΙ, 591 – 1054, Εισαγωγικός Νόμος, εκδόσεις Σάκκουλα 2000, σελ. 1910επ., Παπαγιάννης Ιωάννης, Εξαιρέσεις και άρση του απορρήτου τραπεζικών καταθέσεων ιδίως στην περίπτωση κατάσχεσης τραπεζικής κατάθεσης εις χείρας τράπεζας ως τρίτης. Επίκαιρα ζητήματα με αφορμή την απόφαση ΑΠ 1241/2008, ΕΤΡΑΞΧρΔ 2010, σελ. 37επ., Δούβλης Βασίλης, Κοινός διαζευκτικός λογαριασμός, Προσβολή της νόμιμης μοίρας και κάμψη του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1987, σελ. 35επ. και Μπρίνιας Ιωάννης, Κατάσχεσις απαιτήσεων εκ τραπεζικών συναλλαγών, Αφιέρωμα εις Αλέξανδρον Τσιριντάνη, Υπό του Συνδέσμου Ελλήνων Εμπορικόλογων, Νομικά εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1980, σελ. 291επ.

Η ίδια άποψη είχε επικρατήσει και στη νομολογία ιδίως μετά την 1225/1975 απόφαση της Ολομέλειας του ΑΠ. Βλ. ενδεικτικά ΕΦ ΠΕΙΡ 534/1987, σε Κουτσούκης Δημήτρης, Τραπεζικό απόρρητο, Νομοθεσία – Νομολογία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1998, σελ. 102επ. και ΜΠΡ ΠΕΙΡ 3510/1993, ΕΤΡΑΞΧρΔ 1994, σελ. 505επ.

¹⁸¹ Βλ. ενδεικτικά ΜΠΡ ΠΕΙΡ 820/1994, ΝΟΜΟΣ με παρατηρήσεις Ευστάθιου Λιβιεράτου σε Δ 1994, σελ. 867επ., ΜΠΡ ΑΘ 1654/2010, ΧρηΔικ 2010, σελ. 391επ. και ΕΦ ΑΘ 1597/2007, ΝΟΜΟΣ

¹⁸² Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 514επ. και ομοίως βλ. Χριστοδούλου Φοίβος, Η έννοια της καταθέσεως και το ζήτημα του ακατασχέτου κατά τον νόμο περί του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων (γνωμ.), ΔΕΕ 1998, σελ. 232επ.

¹⁸³ Συνακόλουθα, δεν emπίπτουν στη μείζονα προστασία του ειδικού απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων εκείνες οι συμβάσεις με τράπεζες που έχουν τον χαρακτήρα ομαλής παρακαταθήκης, έστω και αν οι συμβάσεις αυτές χαρακτηρίζονται από τα μέρη ή από τη συναλλακτική πρακτική ως καταθέσεις. Έτσι, δεν υπάγονται στο ειδικό απόρρητο αλλά στα ισχύοντα περί γενικού απορρήτου ενδεικτικά οι περιπτώσεις, όπου η τράπεζα φυλάττει με την ιδιότητα του θεματοφύλακα τίτλους μεριδίων αμοιβαίου κεφαλαίου, καθώς τα μερίδια των οργανισμών συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες απλώς φυλάσσονται από την τράπεζα ως θεματοφύλακα για λογαριασμό των δικαιούχων – κομιστών των μεριδίων ως παρακαταθετών, χωρίς η τράπεζα να έχει εξουσία χρήσης των μεριδίων αυτών. ΠΠΡ ΑΘ 1260/2017 ΝΟΜΟΣ.

¹⁸⁴ Αντί για «ελληνικές τράπεζες» περιλαμβάνεται πλέον στο αρ. 1 του ν.δ. 1059/1971 η διατύπωση «πιστωτικά ιδρύματα» και στο αρ. 3 η διατύπωση «τράπεζες που λειτουργούν στην Ελλάδα». Γραμματικός Γεώργιος, Το Τραπεζικό Απόρρητο, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα 1991, σελ. 145επ.

¹⁸⁵ Βλ. ενδεικτικά ΜΠΡ ΑΘ 1654/2010, ΧρηΔικ 2010, σελ. 391επ., ΜΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 4999/1991, ΝΟΜΟΣ

των τραπεζικών καταθέσεων και το ερμηνευτικά συναγόμενο ακατάσχετο αυτών περιορίζονταν μόνο στις ελληνικές τράπεζες και δεν επεκτείνονταν και στις αλλοδαπές, που είχαν υποκαταστήματα στην Ελλάδα, με κύριο επιχείρημα το γράμμα του νόμου και ότι, αν ο νομοθέτης ήθελε να συμπεριλάβει στη ρύθμιση του ν.δ. 1059/1971 και τις αλλοδαπές τράπεζες, που λειτουργούσαν στην Ελλάδα, δε θα είχε κάνει τη διάκριση προσθέτοντας τη λέξη «ελληνικάς», αλλά θα αναφερόταν γενικά σε τράπεζες¹⁸⁷, αλλά και ότι ο νομοθέτης εξέφρασε πολιτειακή βούληση δια του ανωτέρω ν.δ. και δεν προσέβαλε την στο αρ. 4 του Συντάγματος ίση μεταχείριση ούτε παραβίασε την ισότητα του αρ. 4 ΑΚ με την άσκηση της νομοθετικής λειτουργίας του¹⁸⁸. Όμως, παρά την αρχική διατύπωση του αρ. 1 του ανωτέρω ν.δ., που έκανε λόγο μόνο για καταθέσεις στις ελληνικές τράπεζες, άρχισε γρήγορα να επικρατεί η άποψη σε θεωρία¹⁸⁹ και νομολογία¹⁹⁰ ότι το απόρρητο και άρα και το ακατάσχετο των καταθέσεων ισχύει και για τις καταθέσεις σε αλλοδαπές τράπεζες που λειτουργούν στην Ελλάδα. Ένα από τα επιχειρήματα της ορθής αυτής άποψης ήταν ότι ο σκοπός του νομοθέτη ήταν η επαύξηση των τραπεζικών καταθέσεων, με σκοπό τη χρηματοδότηση της εθνικής οικονομίας, οπότε, αν γινόταν διάκριση στην εφαρμογή του ακατάσχετου των καταθέσεων μεταξύ των ελληνικών και αλλοδαπών τραπεζών, τότε θα υπήρχε μείωση στις καταθέσεις των τελευταίων, που θα κατέληγε σε βάρος της εθνικής οικονομίας. Εξάλλου, το απόρρητο υφίσταται υπέρ του καταθέτη και όχι υπέρ της τράπεζας. Το κυριότερο, όμως, επιχείρημα ήταν ότι η θέσπιση του απορρήτου και άρα και του ακατάσχετου υπέρ μόνο των καταθετών των ελληνικών τραπεζών θα αντέβαινε στο αρ. 4 παρ. 1 του Συντάγματος περί της ισότητας των Ελλήνων ενώπιον του νόμου, αφού οι καταθέτες των αλλοδαπών τραπεζών δεν θα τύγχαναν της ίδιας μεταχείρισης με εκείνους των ελληνικών τραπεζών αλλά και στην

---

¹⁸⁶ Βλ. ενδεικτικά Ροίλος Λάμπρος, Περί της εφαρμογής του ακατάσχετου των τραπεζικών καταθέσεων κατά το ΝΔ 1059/71 και επί των καταθέσεων των εν Ελλάδι λειτουργουσών αλλοδαπών τραπεζών, ΝοΒ 1978, σελ. 994επ. και Καλδέλλης Εμμανουήλ, Το τραπεζικόν απόρρητον, Αρμ. 1981, σελ. 711επ. Την ίδια θέση είχε υιοθετήσει και μέρος της νομολογίας. Βλ. ενδεικτικά ΜΠΡ ΑΘ 9164/1976, ΝοΒ 1976, σελ. 995επ.

¹⁸⁷ Ροίλος Λάμπρος, Περί της εφαρμογής του ακατάσχετου των τραπεζικών καταθέσεων κατά το ΝΔ 1059/71 και επί των καταθέσεων των εν Ελλάδι λειτουργουσών αλλοδαπών τραπεζών, ΝοΒ 1978, σελ. 994επ.

¹⁸⁸ Βλ. Καλδέλλης Εμμανουήλ. Το τραπεζικόν απόρρητον, Αρμ. 1981, σελ. 711επ.

¹⁸⁹ Βλ. ενδεικτικά Μπρίνιας Ιωάννης, Κατάσχεσις απαιτήσεων εκ τραπεζικών συναλλαγών, Αφιέρωμα εις Αλέξανδρον Τσιριντάνην, Υπό του Συνδέσμου Ελλήνων Εμπορικών Λόγων, Νομικά εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1980, σελ. 291επ., Βελέντζας Γιάννης, Δίκαιο Πιστωτικών Ιδρυμάτων (τραπεζικό δίκαιο) 2^η έκδοση, Ιus Θεσσαλονίκη 1998, σελ. 412επ., Μιχαηλίδης Ο. Ν., Το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, Όρια και υπερβολές, ΕΕμπΔ 1983, σελ. 22επ., Δούβλης Βασίλης, Κοινός διαζευκτικός λογαριασμός, Προσβολή της νόμιμης μοίρας και κάμψη του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1987, σελ. 35επ.

¹⁹⁰ Βλ. ενδεικτικά ΕΦ ΑΘ 7060/1976, ΝοΒ 1978, σελ. 947επ., ΕΦ ΠΕΙΡ 534/1987, σε Κουτσούκης Δημήτρης, Τραπεζικό απόρρητο, Νομοθεσία - Νομολογία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1998, σελ. 102επ., ΜΠΡ ΠΕΙΡ 3629/1984, ΕΕμπΔ 1985, σελ. 640επ., ΠΠΡ ΠΕΙΡ 2025/1989, ΝΟΜΟΣ, ΜΠΡ ΑΘ 8169/1987, ΕΛΛΔνη 1988, σελ.385επ., ΜΠΡ ΑΘ 7220/1989, ΝΟΜΟΣ

αρχή του αρ. 4 ΑΚ κατά το οποίο οι αλλοδαποί απολαύουν των αυτών αστικών δικαιωμάτων των οποίων απολαύουν και οι ημεδαποί¹⁹¹.

Με βάση τα ισχύοντα σήμερα νομοθετικά δεδομένα, το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων αίρεται μόνο για συγκεκριμένους λόγους, κυρίως δημοσίου συμφέροντος, που προβλέπει περιοριστικά ο νόμος¹⁹². Επειδή, όμως, έγινε σχετικά γρήγορα αντιληπτό ότι με το ανωτέρω ν.δ. θεσπίστηκε ένα υπερβολικά αυστηρό θεσμικό πλαίσιο, στο οποίο κυριάρχησε η άκαμπτη αρχή του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων¹⁹³, επιχειρήθηκε άμβλυνση της αρχής του απορρήτου με αλλεπάλληλες νομοθετικές ρυθμίσεις¹⁹⁴. Πάντως, η δυνατότητα άρσης του τραπεζικού απορρήτου για την εξυπηρέτηση ιδιωτικών συμφερόντων, πέρα από τις

---

¹⁹¹ Για περισσότερα βλ. Μιχαηλίδης Ο. Ν., Το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, Όρια και υπερβολές, ΕΕμπΔ 1983, σελ. 22επ.

¹⁹² Αξίζει να σημειωθεί ότι σε περίπτωση κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό η παροχή πληροφοριών από την τράπεζα, όταν εξαιρετικώς επιβάλλεται από τον νόμο για ορισμένο συνδικαιούχο, δεν εμποδίζεται από την ύπαρξη και των άλλων συνδικαιούχων οι οποίοι ως αναγκαστικώς εμπλεκόμενοι, δε δικαιούνται να αντιταχθούν στο «άνοιγμα» του λογαριασμού, καίτοι για τους ίδιους προσωπικά δεν υπάρχει λόγος άρσης του απορρήτου της κατάθεσης. Αντίθετη εκδοχή θα αντιστρατευόταν ευθέως στις διατάξεις αλλά και στον σκοπό του νόμου, κατά τον οποίο σε ορισμένες εξαιρετικές περιπτώσεις προβλέπεται η άρση του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων, αφού θα είχε ως συνέπεια την απαγόρευση παροχής πληροφοριών για τις καταθέσεις σε κοινό λογαριασμό, εκτός από την απίθανη περίπτωση που οι εξαιρετικοί λόγοι άρσης του απορρήτου θα συνέτρεχαν στο πρόσωπο όλων των συνδικαιούχων. Διότι υπό την εκδοχή αυτή ο ενδιαφερόμενος να αποφύγει το άνοιγμα του λογαριασμού του και τη συνακόλουθη αποκάλυψη της τυχόν εγκληματικής προέλευσης των χρημάτων του θα μπορούσε να προβεί στο άνοιγμα κοινού λογαριασμού στο όνομα ενός ή και περισσότερων συγγενικών του προσώπων, που να είναι αμέτοχα στο έγκλημα ή και να αγνοούν την ίδια την ύπαρξη του κοινού λογαριασμού, με αποτέλεσμα να αποβάνει η παροχή πληροφοριών από την τράπεζα ανεπίτρεπτη και συνεπώς η κατάθεση ανεξέλεγκτη. Γραμματικός Γεώργιος, Το Τραπεζικό Απόρρητο, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα 1991, σελ. 145επ.

¹⁹³ Σύμφωνα με την ΜΠΡ ΡΟΔ 230/2007 (ΕΤρΑξΧρΔ 2008, σελ. 85επ.) «σε περίπτωση ύπαρξης τραπεζικού απορρήτου και επίκλησης αυτού από την τράπεζα, η ύπαρξη εννόμου συμφέροντος του ενάγοντος προς επίδειξη των αιτουμένων εγγράφων κάμπτεται, καθώς υπάρχει νόμιμος λόγος άρσης επίδειξης αυτών».

¹⁹⁴ Έτσι, άρση του τραπεζικού απορρήτου μπορεί να υπάρξει μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, υπέρ δικαστών ή άλλων αρχών για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας, υπέρ της Τράπεζας της Ελλάδος ή και άλλων αρχών για τη διευκόλυνση της εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων και για τη διασφάλιση της νομιμότητας στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και εν γένει στο δημόσιο βίο και τέλος υπέρ των φορολογικών αρχών. Γέσιου – Φαλτσή Πελαγία, Το δικαίωμα των κληρονόμων για την επίδειξη εγγράφων κοινού τραπεζικού λογαριασμού, ΧρΙΔ 2010, σελ. 593επ. Περισσότερα για τις περιπτώσεις άρσης του απορρήτου βλ. Παπαγιάννης Ιωάννης, Εξαιρέσεις και άρση του απορρήτου τραπεζικών καταθέσεων ιδίως στην περίπτωση κατάσχεσης τραπεζικής κατάθεσης εις χείρας τράπεζας ως τρίτης. Επίκαιρα ζητήματα με αφορμή την απόφαση ΑΠ 1241/2008, ΕΤρΑξΧρΔ 2010, σελ. 37επ.. Βλ. και Γνωμοδότηση Εισαγγελέως ΑΠ 4/1974, σε Κουτσούκης Δημήτρης, Τραπεζικό απόρρητο, Νομοθεσία – Νομολογία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1998, σελ. 89επ.

συγκεκριμένες και σαφώς οριοθετημένες από τον νόμο περιπτώσεις¹⁹⁵, προσκρούει στο ν.δ. 1059/1971, το οποίο δε φαίνεται να αφήνει κανένα περιθώριο¹⁹⁶.

Αξίζει να σημειωθεί, τέλος, ότι, όπως είναι φυσικό, το απόρρητο δεν αφορά στους ίδιους τους δικαιούχους των καταθέσεων ή τους νόμιμους ή εκούσιους αντιπροσώπους τους και γενικά τα πρόσωπα εκείνα, τα οποία δυνάμει του νόμου έχουν δικαίωμα να γνωρίζουν τις υποθέσεις του καταθέτη¹⁹⁷. Έτσι, γίνεται δεκτό ότι έναντι των συνδικαιούχων της κατάθεσης ακόμα και όταν αυτοί ενεργούν με την ιδιότητα του δανειστή, δεν ισχύει το απόρρητο και η τράπεζα υποχρεώνεται να προβεί στη δήλωση του αρ. 985 ΚΠολΔ¹⁹⁸. Ακόμα, έχει κριθεί ότι το απόρρητο του ν.δ. 1059/1971 είναι δίκαιο προσωποπαγές και ως τέτοιο αποσβήνεται με τον θάνατο του τελευταίου εναπομείναντος εν ζωή συγκαταθέτη¹⁹⁹ και επομένως η τράπεζα μετά τον θάνατο και αυτού ή σε περίπτωση ταυτόχρονης συναποβίωσης όλων των συνδικαιούχων, δε δεσμεύεται από το απόρρητο και υποχρεούται να ανακοινώσει στους κληρονόμους το περιεχόμενο της κατάθεσης²⁰⁰. Με άλλα λόγια, το απόρρητο δεν ισχύει στις σχέσεις μεταξύ τράπεζας και δικαιούχου της κατάθεσης είτε αυτός είναι ο ίδιος ο καταθέτης είτε μετά τον θάνατό του οι κληρονόμοι του²⁰¹.

---

¹⁹⁵ Τέτοια είναι η περίπτωση σφράγισης ακάλυπτης επιταγής εξαιτίας έλλειψης διαθεσίμων σύμφωνα με το αρ. 2 ν.δ. 1325/1972. Γέσιου – Φαλτσή Πελαγία, Δικαίωμα αποδείξεως και τραπεζικό απόρρητο, Γνωμοδότηση, ΕλλΔνη 2009, σελ. 418επ. Βλ. και Διάταξη Εισαγγελέως ΑΠ 6/1972, ΕΕμπΔ 1974, σελ. 129επ.

¹⁹⁶ Αδυναμία άρσης του ειδικού τραπεζικού απορρήτου υπάρχει για την περίπτωση ικανοποίησης κληρονομικών και οικογενειακών αξιώσεων (συμμετοχής στα αποκτήματα, διατροφής κ.α.). Γέσιου – Φαλτσή Πελαγία, Το δικαίωμα των κληρονόμων για την επίδειξη εγγράφων κοινού τραπεζικού λογαριασμού, ΧρΙΔ 2010, σελ. 593επ. Για περισσότερα βλ. και την 23/1986 Γνωμοδότηση Εισαγγελέως ΑΠ, σε Κουτσούκης Δημήτρης, Τραπεζικό απόρρητο, Νομοθεσία – Νομολογία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1998, σελ. 85επ.

¹⁹⁷ Βελέντζας Γιάννης, Δίκαιο Πιστωτικών Ιδρυμάτων (τραπεζικό δίκαιο) 2^η έκδοση, Ιus Θεσσαλονίκη 1998, σελ. 412επ. και ομοίως βλ. Νικολόπουλος Γεώργιος σε Ερμηνεία του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, Κεραμεύς Κ.Δ., Κονδύλης Δ.Γ., Νίκας Ν. Θ., ΙΙ, 591 – 1054, Εισαγωγικός Νόμος, εκδόσεις Σάκκουλα 2000, σελ. 1910επ. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η ΜΠΡ ΑΘ 5965/1978, σύμφωνα με την οποία η λήψη από την αιτούσα κόρη αντιγράφου της κατάθεσης του πατέρα της δεν αντίκειται στο ν.δ. 1059/1971, που καθιερώνει το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, γιατί αυτή δε θεωρείται τρίτος που λαμβάνει γνώση της κατάθεσης, αλλά είναι η ταυτιζόμενη με τον καταθέτη κληρονόμος του (Κουτσούκης Δημήτρης, Τραπεζικό απόρρητο, Νομοθεσία – Νομολογία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1998, σελ. 147επ).

¹⁹⁸ ΠΠΡ ΑΘ 8765/1975, ΕΕμπΔ 1975, σελ. 593επ.

¹⁹⁹ Κατά άλλη άποψη, το δικαίωμα του πελάτη για τήρηση εχεμύθειας δεν είναι προσωποπαγές αλλά περιουσιακό και ως περιουσιακό κληρονομείται. Πάντως, το αποτέλεσμα είναι το ίδιο καθώς η κατάθεση με τον θάνατο του τελευταίου επιζώντος περιέρχεται στους κληρονόμους του, οι οποίοι αποκτούν όσα δικαιώματα είχε ο κληρονομούμενος από τη σχέση που τον συνέδεε με την τράπεζα. Κουτσούκης Δημήτρης, Πρακτικά προβλήματα από την εφαρμογή του τραπεζικού απορρήτου, Δίκαιο τραπεζών και δίκαιο τραπεζικών εργασιών, Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικών Επιστημόνων σε συνεργασία με την Ένωση Ελληνικών τραπεζών, Διημερίδα 26 και 27 Απριλίου 1996, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1997, σελ. 155επ.

²⁰⁰ ΕΦ ΑΘ 2257/1985, Δ 1985, σελ. 686επ. με ενημερωτικό σημείωμα Στέλιου Σταματόπουλου.

²⁰¹ Όμως, σε περίπτωση που πρόκειται για κοινό λογαριασμό και υπάρχει άλλος επιζών συνδικαιούχος, η τράπεζα δεν υποχρεούται να παράσχει πληροφορίες στους κληρονόμους του συνδικαιούχου που απεβίωσε για τον υπάρχοντα κοινό λογαριασμό και νόμιμα καλύπτεται από το απόρρητο των καταθέσεων, το οποίο δεν κάμπτεται από την ύπαρξη ενδεχομένως εννόμου

Ωστόσο, όπως θα δούμε, ο χαρακτηρισμός των τραπεζικών καταθέσεων ως απορρήτων προκάλεσε αναταραχή στον χώρο των συναλλαγών, εφόσον άρχισε να αμφισβητείται η δυνατότητα κατάσχεσης των καταθέσεων στα χέρια των τραπεζών και συνακόλουθα η ικανοποίηση των απαιτήσεων των δανειστών. Αξίζει στο σημείο αυτό να αναφερθεί ότι σε αλλοδαπά δίκαια ουδέποτε το καθιερωθέν έναντι των τρίτων απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων δε συνδέθηκε με την αναγκαστική εκτέλεση επί αυτών, ώστε αυτή να καθίσταται ανέφικτη²⁰².

2. iv. Η θέση της νομολογίας υπέρ του ακατάσχετου των καταθέσεων και ο αντίλογος της θεωρίας

Έντονη αμφισβήτηση και διχογνωμία προκλήθηκε στη θεωρία σχετικά με το ζήτημα του επιτρεπτού ή όχι της κατάσχεσης καταθέσεων εις χείρας της τράπεζας ως τρίτης σε συνάρτηση με την καθιέρωση του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων. Τη σύγχυση αυτή επέτειναν και οι αλληλοσυγκρουόμενες αποφάσεις των δικαστηρίων μας²⁰³, μέχρι που το θέμα λύθηκε από την Ολομέλεια του ΑΠ με τις υπ' αριθμ. 1224/1975 και 1225/1975 αποφάσεις της, οι οποίες ουσιαστικά αναγνώρισαν το ακατάσχετο των τραπεζικών καταθέσεων.

Προτού προχωρήσουμε στον σχολιασμό της υπ' αριθμ. 1224/1975 απόφασης της Ολομέλειας του ΑΠ, που είναι και η πιο σημαντική, αξίζει να κάνουμε μια σύντομη αναφορά στην υπ' αριθμ. 1225/1975 απόφαση της Ολομέλειας του ΑΠ, η οποία έκρινε ότι το ακατάσχετο αφορούσε μόνο στις απαιτήσεις από χρηματικές καταθέσεις και δε συμπεριλάμβανε τις καταθέσεις μετοχών, ομολογιών ή άλλων χρεογράφων. Με βάση την πρώτη στενότερη διατύπωση του αρ. 1 του ν.δ.

συμφέροντος στο πρόσωπο του αιτούντος κατά τη διάταξη του αρ. 902 ΑΚ. ΜΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 4999/1991, ΝΟΜΟΣ

²⁰² Ροΐλος Λάμπρος, Περί της εφαρμογής του ακατάσχετου των τραπεζικών καταθέσεων κατά το ΝΔ 1059/71 και επί των καταθέσεων των εν Ελλάδι λειτουργουσών αλλοδαπών τραπεζών, ΝοΒ 1978, σελ. 994επ.

²⁰³ Πράγματι, πριν από την έκδοση της απόφασης 1224/1975 της Ολομέλειας του ΑΠ, η νομολογία είχε διχαστεί, καθώς, από τη μία, υπήρχαν αποφάσεις που τάχθηκαν υπέρ του ακατάσχετου των καταθέσεων, όπως ενδεικτικά η ΜΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 1532/1972, ΝοΒ 1972, σελ. 955επ. με σύμφωνη σημείωση Αγησίλαου Καραμπέλα, σύμφωνα με τον οποίο το ακατάσχετο, καίτοι δεν ορίζεται ρητώς, προκύπτει ως αναγκαία συνέπεια της καθιέρωσης του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων, καθώς αυτό κατέστησε ανέφικτη την υποβολή των κατά τον νόμο δηλώσεων από τις τράπεζες σε περίπτωση κατάσχεσης των καταθέσεων εις χείρας των τραπεζών με επακόλουθη συνέπεια την αδυναμία λειτουργίας της διαδικασίας της κατάσχεσης, και αντίθετο σχόλιο του Κ. Παπαδημητρίου, σύμφωνα με τον οποίο με την ανωτέρω απόφαση παρερμηνεύονται οι διατάξεις του ν.δ. 1059/1971, καθώς ο όρος πληροφορίες έχει την έννοια της παροχής υπηρεσιακών πληροφοριών και επομένως η τράπεζα καλούμενη να προβεί στη δήλωση του αρ. 985 δεν παραβαίνει το απόρρητο, διότι δεν παρέχει υπηρεσιακές πληροφορίες, τις οποίες και μόνο απαγορεύει ο νόμος, αλλά απλώς συμμορφώνεται με την επιταγή του νόμου.

Από την άλλη πλευρά υπήρχαν και αποφάσεις που έκριναν ότι το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων δεν οδηγεί σε ακατάσχετο αυτών, όπως ενδεικτικά η ΠΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 2575/1972, ΕΕμπΔ 1973, σελ. 191επ., η ΕΦ ΑΘ 7968/1973, ΕΕμπΔ 1974, σελ. 212επ. και η ΜΠΡ ΑΘ 1583/1973, ΝοΒ 1973, σελ. 815επ.

1059/1971, σύμφωνα με την οποία «Αι καταθέσεις εις Ελληνικάς Τραπεζάς χαρακτηρίζονται ως απόρρητοι.», η Ολομέλεια του ΑΠ με την υπ' αριθμ. 1225/1975 απόφασή της αποφάνθηκε ότι «Εκ του συνδυασμού των ανωτέρω διατάξεων και του σκοπού του νομοθέτου επιδιώξαντος την επαύξησιν των τραπεζικών καταθέσεων προς εξυπηρέτησιν δια τούτων της χρηματοδοτήσεως της εθνικής οικονομίας σαφώς προκύπτει ότι ως τραπεζικαί καταθέσεις, δι' ας ισχύει το κατά το άνω καθιερούμενον απόρρητον νοούνται αι εις χρήμα τοιαύται και ουχί αι καταθέσεις μετοχών, ομολογιών ή άλλων χρεογράφων»²⁰⁴. Έτσι, οι καταθέσεις κινητών αξιών κατάσχονταν καταρχήν ελεύθερα, εφόσον δεν περιλαμβάνονταν στην έννοια του ειδικού απορρήτου, που οδήγησε στο ακατάσχετο των χρηματικών καταθέσεων²⁰⁵. Μετά την τροποποίηση, όμως, του αρ. 1 και του αρ. 3 του ν.δ. 1059/1971 από το αρ. 10 του ν. 1858/1989 και το αρ. 27 του ν. 1868/1989 αντίστοιχα, γίνεται δεκτό ότι το απόρρητο καλύπτει όχι μόνο τις χρηματικές καταθέσεις αλλά και τις καταθέσεις μετοχών, ομολογιών και άλλων χρεογράφων²⁰⁶. Εφόσον και επί αυτών των καταθέσεων ισχύει το απόρρητο, συνακόλουθα ισχύει και το ακατάσχετο αυτών²⁰⁷.

---

²⁰⁴ Στην ανωτέρω απόφαση της Ολομέλειας υπήρχε μειοψηφία δύο μελών κατά την οποία «το διά του ν.δ. 1059/1971 καθιερούμενον απόρρητον ισχύει του νόμου μη διακρίνοντος, επί των πάσης φύσεως καταθέσεων εις ημεδαπάς τράπεζας, κατ' ακολουθίαν δε και επί της καταθέσεως μετοχών». Βλ. πιο αναλυτικά σε Καλέλλης Εμμανουήλ. Το τραπεζικόν απόρρητον, Αρμ. 1981, σελ. 711επ.

²⁰⁵ Βλ. ενδεικτικά ΕΦ ΠΕΙΡ 534/1987, σε Κουτσούκης Δημήτρης, Τραπεζικό απόρρητο, Νομοθεσία – Νομολογία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1998, σελ. 102επ.

²⁰⁶ Χριστοδούλου Φοίβος, Η έννοια της καταθέσεως και το ζήτημα του ακατασχετού κατά τον νόμο περί του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων (γνωμ.), ΔΕΕ 1998, σελ. 232επ.

²⁰⁷ Έγινε όμως δεκτό ότι στην έννοια των «άλλων καταθέσεων» δεν έπρεπε να ενταχθεί ως αξιόγραφο (πιστωτικός τίτλος) και ο ονομαστικός τίτλος που εκδίδεται από την ΑΕ Διαχείρισης για την κτήση ενός ή περισσότερων μεριδίων ή κλάσματος μεριδίων επί αμοιβαίου κεφαλαίου, γιατί ο τίτλος αυτός δεν είναι τραπεζικός τίτλος επί του οποίου να εφαρμόζεται το ν.δ. 1059/1971, αφού η εταιρία που τον εκδίδει δεν είναι τράπεζα, χωρίς αυτό να αναιρείται από το γεγονός ότι θεματοφύλακας αυτού είναι πάντοτε τράπεζα, η οποία όμως περαιτέρω είναι απλή εντολοδόχος έναντι της εντολέως και εκδότριας του τίτλου ως άνω ανώνυμης εταιρίας και συνεπώς ο τίτλος αυτός μπορεί να κατασχεθεί, αφού δεν είναι απόρρητος. Μούζουλας Σπήλιος, Εξαγορά μεριδίων αμοιβαίων κεφαλαίων και εφαρμογή των διατάξεων του Ν.5638/1932, Γνωμοδότηση, ΔΕΕΤ 1996, σελ. 85επ. Έτσι έκρινε και η ΜΠΡ ΠΕΙΡ 820/1994, ΝΟΜΟΣ με παρατηρήσεις Ευστάθιου Λιβιεράτου σε Δ 1994, σελ. 867επ.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η ΜΠΡ ΠΕΙΡ 3510/1993, ΕΤΡΑΧρΔ 1994, σελ. 505επ., η οποία δέχτηκε ότι η επιβληθείσα συντηρητική κατάσχεση σε κατάθεση τίτλων ονομαστικών μεριδίων αμοιβαίου κεφαλαίου ήταν σύννομη, αφού οι τίτλοι αυτοί δεν είναι απόρρητοι και άρα ακατάσχετοι, γιατί απόρρητες είναι μόνο οι χρηματικές καταθέσεις και η οποία επικρίθηκε από τον κ. Βελέντζα, καθώς μετά την τροποποίηση του ν.δ. 1059/1971 από το αρ. 10 του ν. 1858/1989, γίνεται δεκτό ότι το απόρρητο εκτείνεται και στις καταθέσεις τίτλων στις τράπεζες και έτσι ούτε το γράμμα, που δεν κάνει διαφοροποίηση ούτε η ratio του νόμου επιτρέπουν να τίθεται θέμα διαφοροποίησης των τίτλων μεριδίων αμοιβαίων κεφαλαίων από τους λοιπούς τίτλους στο θέμα του απορρήτου και συνακόλουθα του κατασχετού αυτών. Αντίθετος ήταν και ο κ. Παμπούκης, σύμφωνα με τον οποίο το μερίδιο αμοιβαίου κεφαλαίου υπόκειται σε κατάσχεση κατά τις διατάξεις για την κατάσχεση των ειδικών περιουσιακών στοιχείων, ενώ οι απαιτήσεις που πηγάζουν από αυτό σε κατάσχεση εις χείρας τρίτου. Παμπούκης Κωνσταντίνος, Κατάσχεση του μεριδίου αμοιβαίου κεφαλαίου, ΕπισκεΔ 2003, σελ. 639επ. Βλ και ΜΠΡ ΑΘ 6338/2000, ΔΕΕ 2001, σελ. 83επ. με σημείωση Σ. Μούζουλα.

Όσον αφορά τώρα στο ζήτημα του ακατάσχετου των καταθέσεων, η Ολομέλεια του ΑΠ στην υπ' αριθμ. 1224/1975 απόφασή της²⁰⁸ δέχτηκε κατά πλειοψηφία ότι κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν.δ. 1059/1971 «*απαγορεύεται εις την ελληνικήν τράπεζαν όπως προβή και εις την υπό του αρ. 985 ΚΠολΔ. προβλεπομένην δήλωσιν εν περιπτώσει κατασχέσεως εις χείρας της, ως τρίτης, τραπεζικής καταθέσεως, εξ' ου έπεται ότι ούτε η παράλειψις της δηλώσεως ταύτης εξομειούται προς αρνητικήν δήλωσιν κατά την παρ. 3 του αυτού άρθρου, ούτε ο κατασχών δανειστής δικαιούται να ασκήση κατ' αυτής ανακοπήν συμφώνως προς το άρθρον 986, μη εφαρμοζόμενων ούτω των διατάξεων των άρθρων τούτων επί κατασχέσεως τραπεζικής καταθέσεως εις χείρας ελληνικής τραπεζης, ως τρίτης, της τριαύτης κατασχέσεως ούσης πλέον ανεπίτρεπτου και ως εκ τούτου ακύρου.*». Καθιερώθηκε, έτσι, νομολογιακά, το ανεπίτρεπτο και η ακυρότητα της κατάσχεσης, την οποία μπορούσε να προτείνει και η τράπεζα, καθώς θεωρήθηκε ότι το απόρρητο τέθηκε και προς το συμφέρον της²⁰⁹.

Σύμφωνα, λοιπόν, με την κρατούσα άποψη της νομολογίας²¹⁰, όπως αυτή αποκρυσταλλώθηκε μετά την απόφαση 1224/1975 της Ολομέλειας του ΑΠ, την οποία συμμεριζόταν και μια μερίδα της θεωρίας²¹¹, η κατάσχεση καταθέσεων εις

---

²⁰⁸ ΑΠ (ΟΛΟΜ) 1224/1975, ΝΟΜΟΣ, με παρατηρήσεις Ιωάννη Καρακατσάνη σε ΕΕΝ 1976, σελ. 475επ., Γεώργιου Γραμματικά σε ΕΕΝ 1976, σελ. 200επ. και σημείωση Παπαδημητρίου σε ΝοΒ 1976, σελ. 188επ.

²⁰⁹ Μπρίνιας Ιωάννης, Κατάσχεσις απαιτήσεων εκ τραπεζικών συναλλαγών, Αφιέρωμα εις Αλέξανδρον Τσιριντάνην, Υπό του Συνδέσμου Ελλήνων Εμπορικολόγων, Νομικά εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1980, σελ. 291επ.

²¹⁰ Μετά την απόφαση της Ολομέλειας του ΑΠ εκδόθηκε σωρεία αποφάσεων που αποφαίνονταν υπέρ του ακατάσχετου των τραπεζικών καταθέσεων. Βλ. ενδεικτικά ΕΦ ΑΘ 7060/1976, ΝοΒ 1978, σελ. 947επ., ΜΠΡ ΑΘ 9164/1976, ΝοΒ 1976, σελ. 995επ., ΑΠ 1230/1987, σύμφωνα με την οποία οι διατάξεις του ν.δ. 1059/1971 δεν εθίγησαν από τις μεταγενέστερες διατάξεις του ΚΕΔΕ, οπότε απαγορεύεται στις τράπεζες να προβούν στις προβλεπόμενες από τα άρθρα 985 ΚΠολΔ και 32 ΚΕΔΕ δηλώσεις, σε περίπτωση κατάσχεσης τραπεζικής κατάθεσης εις χείρας τους.(ΕΕΝ 1988, σελ. 661επ.), ΕΦ ΑΘ 8078/1993, ΕλλΔνη 1996, σελ. 437επ., ΕΦ ΠΕΙΡ 534/1987, σε Κουτσούκης Δημήτρης, Τραπεζικό απόρρητο, Νομοθεσία – Νομολογία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1998, σελ. 102επ., ΕΦ ΑΘ 11194/1986, ΕΕμπΔ 1988, σελ. 42επ., ΜΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 2696/1991, σε Κουτσούκης Δημήτρης, Τραπεζικό απόρρητο, Νομοθεσία – Νομολογία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1998, σελ. 137επ., ΜΠΡ ΑΘ 2074/1992 ΝΟΜΟΣ, η οποία απέρριψε αίτημα συντηρητικής κατάσχεσης καταθέσεων στα χέρια της τράπεζας λόγω αντίθεσης στις ισχύουσες διατάξεις του απορρήτου, ΠΠΡ ΠΕΙΡ 2025/1989 ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΑΘ 3455/1985, Δ 1985, σελ. 876επ. με παρατηρήσεις Ηλία Ηλιακόπουλου, ΕΦ ΑΘ 2257/1985, Δ 1985, σελ. 686επ. με ενημερωτικό σημείωμα Στέλιου Σταματόπουλου, ΑΠ 1526/1991, ΕλλΔνη 1993, σελ. 315επ. με αντίθετη μειοψηφία 2 μελών του δικαστηρίου, ΑΠ 44/1994, ΔΕΕ 1995, σελ. 204επ. με σημείωμα Ε. Περάκη κ.α.

²¹¹ Ενδεικτικά υπέρ του ακατάσχετου των καταθέσεων τέθηκε ο Καλδέλλης Εμμανουήλ. Το τραπεζικό απόρρητο, Αρμ. 1981, σελ. 711επ., ο οποίος υποστήριξε ότι η θέση της μειοψηφίας της απόφασης 1224/1975 της Ολομέλειας του ΑΠ είναι αδόκιμη ως contra legem και παραβλέπει τον επιδιωκόμενο από τον νόμο σκοπό και τη φύση της απαγορευτικής επιταγής ως αναγκαστικού δικαίου. Ακόμα, σύμφωνα πάντα με αυτή τη άποψη, ο τρίτος δε στερείται εννόμου προστασίας, καθώς αν έχει από άλλη πηγή σαφή και συγκεκριμένη πληροφόρηση για την τραπεζική κατάθεση του οφειλέτη του και συντάξει βάσει αυτής πλήρως νομότυπο κατασχετήριο, τότε δεν τίθεται λόγος για παραβίαση απορρήτου ούτε και για μη εφαρμογή των αρ. 985 και 986 ΚΠολΔ. Ομοίως και ο Καράμπελας Αγ., Επιστολαί προς το Νομικόν Βήμα, Και πάλιν το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, ΝοΒ 1973, σελ. 847επ., υποστήριξε μεταξύ άλλων ότι το ακατάσχετο των καταθέσεων

χείρας της τράπεζας ως τρίτης θεωρούνταν νομικά αδύνατη. Η νομική αυτή αδυναμία θεωρούνταν αποτέλεσμα της ύπαρξης και της δύναμης του απορρήτου του ν.δ. 1059/1971. Έτσι, δεν επιτρεπόταν στις τράπεζες να προβαίνουν στη δήλωση του αρ. 985 ΚΠολΔ σε περίπτωση κατάσχεσης καταθέσεων των πελατών τους και η παράλειψη αυτή της δήλωσης δεν εξομοιωνόταν με αρνητική δήλωση. Ακόμα, ο επισπεύδων δανειστής δεν είχε δικαίωμα άσκησης της ανακοπής του αρ. 986 ΚΠολΔ. Το ανεπίτρεπτο και ανίσχυρο της κατάσχεσης αποτελούσε φυσική και λογική συνέπεια της αδυναμίας υπέρβασης του τραπεζικού απορρήτου. Με άλλα λόγια, έστω και έμμεσα θεωρήθηκε ότι είχε θεμελιωθεί το ακατάσχετο των τραπεζικών καταθέσεων, αφού υπήρχε, σύμφωνα με τις επιταγές του νόμου, αδυναμία αποκάλυψης από τους τραπεζικούς υπαλλήλους ζητημάτων σχετικά με τις καταθέσεις²¹². Έτσι, με την ανωτέρω απόφαση της Ολομέλειας του ΑΠ καθιερώθηκε ερμηνευτικά και όχι με ρητή νομοθετική επιταγή το ακατάσχετο των τραπεζικών καταθέσεων²¹³. Κατά άλλη διατύπωση, το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων δεν εισήγαγε νέα κατηγορία ακατάσχετων, αλλά κατ' αποτέλεσμα έθεσε εκποδών την εφαρμογή των αρ. 982επ. και ιδίως του αρ. 985 ΚΠολΔ και κατέστησε ανέφικτη την κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων εις χείρας των τραπεζών ως τρίτων²¹⁴.

Βέβαια, η απόφαση αυτή επικρίθηκε δριμύτατα και προκάλεσε ζοηρότατη επιστημονική συζήτηση, καθώς η άποψη αυτή περί ακατάσχετου των τραπεζικών καταθέσεων άφηγε αναπάντητα πολλά από τα επιχειρήματα της θεωρίας, που υποστήριζε το κατασχετό των τραπεζικών καταθέσεων, ενώ στηριζόταν περισσότερο σε μια προσπάθεια πρακτικής αντιμετώπισης των δυσχερειών του θέματος παρά σε μια ικανοποιητική θεωρητική νομική θεμελίωση της ορθότητάς της²¹⁵. Πράγματι, το ακατάσχετο των τραπεζικών καταθέσεων, διά της εφαρμογής του ν.δ. 1059/1971, πάσχει πολλαπλώς στην αιτιολογία και τη θεμελίωσή του. Μάλιστα, στην απόφαση

δεν είναι κάτι το νέο για τον Έλληνα νομοθέτη, ενώ πολλές διατάξεις του ΑΚ και του ΚΠολΔ καθιερώνουν το ακατάσχετο ορισμένων πραγμάτων ή απαιτήσεων, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι ο νομοθέτης θέλησε να προστατέψει τους κακόπιστους οφειλέτες, αλλά απλώς απέβλεπε σε άλλους σκοπούς. Τέλος, κατά τον ίδιο, με το ν.δ. 1059/1971 ο νομοθέτης δημιούργησε υπέρ μιας κατηγορίας πολιτών, των καταθετών προνομιακή μεταχείριση έναντι των λοιπών. Η αρχή της ισότητας επιβάλλει βέβαια στον νομοθέτη να θεσπίζει κανόνες απρόσωπους και να ρυθμίζει ίσες καταστάσεις κατά ίσο τρόπο, όταν όμως συντρέχουν επαρκείς λόγοι, όπως είναι η προσέλκυση κεφαλαίων με σκοπό τη χρηματοδότηση της οικονομίας, δικαιολογείται η απομάκρυνση από την ανωτέρω αρχή. Ομοίως, οι Μιχαηλίδης Ο. Ν., Το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, Όρια και υπερβολές, ΕΕμπΔ 1983, σελ. 22επ., Βελέντζας Γιάννης, Δίκαιο Πιστωτικών Ιδρυμάτων (τραπεζικό δίκαιο) 2^η έκδοση, Ιus Θεσσαλονίκη 1998, σελ. 423επ., Ντόστας Μ. Θ., Γενικό τραπεζικό απόρρητο και απόρρητο των καταθέσεων. Κατάσχεση των καταθέσεων, Βιβλιοθήκη νομικής θεωρίας και πράξεως 29, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2000, σελ. 157επ., Νικολαΐδης Χρήστος, Σημείωση σε ΜΠΡ ΠΕΙΡ 2074/1992, ΑρχΝ 1993, σελ. 233επ., Ηλιακόπουλος Ηλίας, παρατηρήσεις σε ΕΦ ΑΘ 3455/1985, Δ 1985, σελ. 876επ.

²¹² Μιχαηλίδης Ο. Ν., Το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, Όρια και υπερβολές, ΕΕμπΔ 1983, σελ. 22επ.

²¹³ Ροΐλος Λάμπρος, Περί της εφαρμογής του ακατάσχετου των τραπεζικών καταθέσεων κατά το ΝΔ 1059/71 και επί των καταθέσεων των εν Ελλάδι λειτουργουσών αλλοδαπών τραπεζών, ΝοΒ 1978, σελ. 994επ.

²¹⁴ Κουσουλής Στέλιος, Απόρρητο και δυνατότητες κατασχέσεως, ΕλλΔνη 1998, σελ. 768επ.

²¹⁵ Μιχαηλίδης Ο. Ν., Το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, Όρια και υπερβολές, ΕΕμπΔ 1983, σελ. 22επ.

αυτή, υπήρξε ισχυρή μειοψηφία που εξέφρασε αντίθετη άποψη, που απηχούσε τις επί του θέματος απόψεις της θεωρίας²¹⁶.

Σύμφωνα, λοιπόν, με την αντίθετη άποψη που κυριάρχησε στη θεωρία²¹⁷, η κατάσχεση των καταθέσεων εις χείρας της τράπεζας ως τρίτης είναι πάντα δυνατή, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπει ο ΚΠολΔ σε συνδυασμό με τα άρθρα 87-93 του ν.δ. της 17.7.1923. Το ν.δ. 1059/1971 δεν εισάγει, κατά απόκλιση των περί κατάσχεσης εις χείρας τρίτου διατάξεων του ΚΠολΔ, το ακατάσχετο των καταθέσεων εις χείρας των ελληνικών τραπεζών. Το ανωτέρω ν.δ. θωράκισε απλά με αυστηρές κυρώσεις το απόρρητο με στόχο κυρίως την προσέλκυση της ιδιωτικής αποταμίευσης προς περαιτέρω διοχέτευση αυτής²¹⁸. Η ύπαρξη του τραπεζικού απορρήτου δεν πρέπει να εμποδίζει τη διενέργεια αποτελεσματικής κατάσχεσης. Το απόρρητο των καταθέσεων δεν προϋποθέτει ούτε συνεπάγεται το ακατάσχετο των καταθέσεων. Άλλωστε, το ότι η ισχύς του απορρήτου μπορεί, κατά περίπτωση, να δυσχεραίνει πρακτικά την απόδειξη και ενδεχομένως να οδηγεί τον ανακόπτοντα σε πρακτική αδυναμία να εκπληρώσει το βάρος απόδειξης που τον βαρύνει, δεν πρέπει να συγχέεται με την κρατήσασα άποψη, κατά την οποία το απόρρητο καθ' εαυτό συνεπάγεται χωρίς άλλο και το ακατάσχετο των τραπεζικών καταθέσεων²¹⁹.

Αν ο νομοθέτης ήθελε να καταστήσει ακατάσχετες τις τραπεζικές καταθέσεις, θα το είχε ορίσει ρητά, ενώ παράλληλα το ν.δ. της 17.7.1923 δε φαίνεται να έχει καταργηθεί²²⁰. Σκοπός του ν.δ. 1059/1971 ήταν η αύξηση της εισροής των αποταμιεύσεων στο τραπεζικό σύστημα προς ενδυνάμωση της χρηματοδότησης και

---

²¹⁶ Στην απόφαση αυτή υπήρχε μειοψηφούσα γνώμη 9 μελών, σύμφωνα με την οποία «η απαγόρευσις παροχής πληροφοριών περί των τραπεζικών καταθέσεων δεν περιλαμβάνει και την υπό του νόμου επιβαλλομένην υποχρέωσιν εις την τράπεζαν, ως υποκείμενον της εννόμου σχέσεως της καταθέσεως, όπως παράσχη πληροφορίας εις τον κατά νόμον ασκούντα τα δικαιώματα του υπέρ ου το απόρρητον καταθέτου.». ΑΠ (ΟΛΟΜ) 1224/1975, ΝΟΜΟΣ, με παρατηρήσεις Ιωάννη Καρακατσάνη σε ΕΕΝ 1976, σελ. 475επ., Γεώργιου Γραμματικά σε ΕΕΝ 1976, σελ. 200επ. και σημείωση Παπαδημητρίου σε ΝοΒ 1976, σελ. 188επ.

²¹⁷ Έτσι, οι Γεώργιος Γραμματικάς, παρατηρήσεις στην ΑΠ (ΟΛΟΜ) 1224/1975, ΕΕΝ 1976, σελ. 200επ., Καρακατσάνης Ιωάννης, παρατηρήσεις στην ΑΠ (ΟΛΟΜ) 1224/1975, ΕΕΝ 1976, σελ. 475επ., Κ. Παπαδημητρίου, σημείωση σε επιστολή Αγ. Καράμπελα, Επιστολαί προς το Νομικόν Βήμα, Και πάλιν το απόρρητον των τραπεζικών καταθέσεων, ΝοΒ 1973, σελ. 847επ., Ψυχομάνης Σπυρίδων, Η κατάσχεση των καταθέσεων, ΔΕΕ 2002, σελ. 473επ., Μπρίνιας Ιωάννης, Κατάσχεσις απαιτήσεων εκ τραπεζικών συναλλαγών, Αφιέρωμα εις Αλέξανδρον Τσιριντάνην, Υπό του Συνδέσμου Ελλήνων Εμπορικόλογων, Νομικά εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1980, σελ. 291επ., Δημήτρης Κουτσούκης, παρατηρήσεις στην ΑΠ 785/1999, ΕΕμπΔ 1999, σελ. 479επ., Κώστας Μπέης, παρατηρήσεις στην ΑΠ 785/1999, Δ 2000, σελ. 33επ., Κουζιώρη Βασιλική, Κατάσχεση στα χέρια τράπεζας ως τρίτης, Επιστημονική Επετηρίδα ΔΣΘ 1994, σελ. 225επ., Λυκούρης Ιωάννης, Το τραπεζικό απόρρητο στις χώρες της ΕΟΚ, ρυθμίσεις και συγκρίσεις, ΠειρΝ 1986 σελ. 323επ., Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, Οι πρόσφατες εξελίξεις στη νομολογία σε σχέση με το τραπεζικό απόρρητο, ΕλλΔνη 1993, σελ. 1445επ., Μάζης Παναγιώτης, Μερικές σκέψεις για την κατάσχεση σε χέρια τρίτου (και ιδιαίτερα σε Τράπεζα ως τρίτη), ΔΕΕ 1997, σελ. 455επ. κ.α.

²¹⁸ Καστριώτης Ιωάννης, Η κατάσχεσις εις χείρας τρίτου, (κατά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας), Τόμος Πρώτος, Αθήνα 1985, σελ. 149επ.

²¹⁹ Χριστοδούλου Φοίβος, Η έννοια της καταθέσεως και το ζήτημα του ακατασχέτου κατά τον νόμο περί του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων (γνωμ.), ΔΕΕ 1998, σελ. 232επ.

²²⁰ ΜΠΡ ΑΘ 1583/1973, ΝοΒ 1973, σελ. 815επ.

ανάπτυξης της οικονομίας²²¹. Εάν ο νομοθέτης ήθελε και το ακατάσχετο των τραπεζικών καταθέσεων, θα το διατύπωνε σαφώς και λόγω της σοβαρότητας του θέματος και των συνεπειών του, αλλά και λόγω του ότι αποτελεί εξαίρεση, όπως θα αναλύσουμε αμέσως παρακάτω, της θεμελιώδους αρχής του δικαίου, κατά την οποία ολόκληρη η περιουσία του οφειλέτη είναι υπέγγυος στους δανειστές του. Σε εφαρμογή της αρχής αυτής, όλες οι σύγχρονες νομοθεσίες, αφενός μεν περιορίζουν τις περιπτώσεις του ακατάσχετου στα απολύτως απαραίτητα όρια, αφετέρου δε προσπαθούν να επεκτείνουν το κατασχετό σε κάθε δυνάμενο να υλοποιηθεί για την ικανοποίηση των δανειστών περιουσιακό στοιχείο του οφειλέτη²²².

Εξάλλου, από την αποδοχή της αρχής του κατασχετού του υπολοίπου τραπεζικού λογαριασμού καταθέσεων, δεν είναι δυνατόν να προκύψει αρνητική επιρροή στις συναλλαγές ούτε μείωση των υγιών τραπεζικών καταθέσεων, ενόψει προεχόντως της δυνατότητας να περιφρουρηθούν οι συναλλαγές μέσω του ήδη θεσμοθετημένου δικαστικού ελέγχου της εις χείρας τρίτου κατάσχεσης και των τυχόν καταχρήσεων αυτής²²³.

Το κύριο επιχείρημα της κρατούσας στη θεωρία άποψης ήταν τα άδικα και άτοπα αποτελέσματα στα οποία οδηγούσε η εφαρμογή του ακατάσχετου, στρεφόμενα κατά του κοινωνικού συνόλου, καθώς αφενός παρεχόταν, με τον τρόπο αυτό, πρόσφορο έδαφος στους κακόπιστους οφειλέτες για καταδολίευση των δανειστών τους²²⁴ και αφετέρου το εν λόγω ακατάσχετο ίσχυε έναντι των τρίτων, όχι όμως και έναντι των τραπεζών, ως δανειστών, οι οποίες μπορούσαν, κατά την άποψη που επικράτησε, να κατάσχουν και να συμψηφίζουν τις απαιτήσεις από τις εις χείρας τους καταθέσεις των οφειλετών τους, αφού δε νοείται απόρρητο για την ίδια την τράπεζα. Έτσι, οι τραπεζικές καταθέσεις ήταν ακατάσχετες για όλους τους δανειστές εκτός από την τράπεζα, στην οποία βρίσκονταν κάθε φορά οι καταθέσεις. Αυτή, όμως, την ευνοϊκή μεταχείριση των τραπεζών έναντι όλων των άλλων δανειστών, η οποία δημιουργούσε συνταγματικό πρόβλημα ανισότητας έναντι του νόμου κατά τη διάταξη του αρ. 4 παρ. 1 του Συντάγματος, δε φαίνεται να ήθελε να επιφέρει ο νομοθέτης με τις διατάξεις για το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων²²⁵.

---

²²¹ Εξάλλου, και οι διατάξεις για την κατάθεση σε κοινό λογαριασμό του ν. 5638/1932 απέβλεψαν στην προσέλκυση αποταμιεύσεων, όπως προκύπτει από την αιτιολογική έκθεση του νόμου, εντούτοις αυτό δεν απέτρεψε τον νομοθέτη από το να ορίσει ρητά το κατασχετό τους στο αρ. 4 του νόμου αυτού. Μάζης Παναγιώτης, Μερικές σκέψεις για την κατάσχεση σε χέρια τρίτου (και ιδιαίτερα σε Τράπεζα ως τρίτη), ΔΕΕ 1997, σελ. 455επ.

²²² Θεοδώρου Ελίνα, Το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, ΚριτΕ. 2000, σελ. 263επ.

²²³ Γεωργόπουλος Δημ., Η κατάσχεση του υπολοίπου τραπεζικού λογαριασμού καταθέσεων, ΕΕΤ 1992, σελ. 117επ.

²²⁴ Καρακατσάνης Ιωάννης, παρατηρήσεις στην ΑΠ (ΟΛΟΜ) 1224/1975, ΕΕΝ 1976, σελ. 475επ.

²²⁵ Γεώργιος Γραμματικός, παρατηρήσεις στην ΑΠ (ΟΛΟΜ) 1224/1975, ΕΕΝ 1976, σελ. 200επ. Στα ίδια άδικα αποτελέσματα αυτή τη φορά όμως σε βάρος των τραπεζών κατέληγε και η μερίδα της θεωρίας που υιοθέτησε την άποψη ότι λόγω του ακατάσχετου των τραπεζικών καταθέσεων οι τράπεζες δεν μπορούσαν να συμψηφίσουν τις απαιτήσεις τους, καθώς δε χωρεί συμψηφισμός κατά ακατάσχετης απαίτησης. Ροΐλος Λάμπρος, Περί της εφαρμογής του ακατάσχετου των τραπεζικών καταθέσεων κατά το ΝΔ 1059/71 και επί των καταθέσεων των εν Ελλάδι λειτουργουσών αλλοδαπών

Ειδικότερα, το έννομο αγαθό που ο νομοθέτης επιδιώκει να προστατεύσει με τη θέσπιση κανόνων περί του τραπεζικού απορρήτου είναι η σφαίρα των ιδιωτικών συμφερόντων των καταθετών, οι οποίοι αναθέτουν στις τράπεζες τη φύλαξη αλλά και την ιδίω ονόματι και για ίδιον λογαριασμό διαχείριση από αυτές των καταθέσεών τους, έναντι του δικαιώματος απολήψεως τόκου, έτσι ώστε να ενθαρρύνονται τόσο τα νομικά πρόσωπα όσο και οι ιδιώτες, έμποροι ή μη, να προσφεύγουν σε κατάθεση των διαθεσίμων τους σε τράπεζες επ' ωφελεία της ίδιας της οικονομίας. Έτσι, με το τραπεζικό απόρρητο δεν εξυπηρετούνται μόνο τα συμφέροντα των καταθετών αλλά και της ίδιας της τράπεζας, όπως και το γενικότερο συμφέρον. Ο τελικός σκοπός της θέσπισης κινήτρων για την προσέλκυση καταθέσεων στις τράπεζες είναι η οικονομική ανάπτυξη, η οποία όμως πρέπει να συμβαδίζει με την εξασφάλιση και περιφρούρηση της καλής πίστης και της ευθύτητας στις συναλλαγές, πράγμα που αφορά στο δημόσιο συμφέρον. Πράγματι, στο δημόσιο συμφέρον δεν εντάσσεται μόνο η προστασία της ιδιωτικής σφαίρας και της προσωπικότητας των καταθετών αλλά και η προστασία των εννόμων συμφερόντων αυτών που συναλλάσσονται με τους καταθέτες. Όμως, με την επακόλουθη θέσπιση του ακατάσχετου των τραπεζικών καταθέσεων, από τη μία μειώνεται η περιουσία του οφειλέτη, που είναι υπέγγυα στους δανειστές του για την ικανοποίηση αυτών, θίγοντας έτσι τα έννομα συμφέροντά τους και από την άλλη ενθαρρύνονται οι κακόπιστοι οφειλέτες, οι οποίοι μπορούν να αποφύγουν την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους μέσω ρευστοποίησης της περιουσίας τους και κατάθεσης του προϊόντος αυτής στις ελληνικές τράπεζες²²⁶. Έτσι, η παραδοχή του ακατάσχετου θα οδηγούσε σε άκρως αντικοινωνικές και ανεπιεικείς για τον δανειστή λύσεις και σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι ο νομοθέτης με το ν.δ. 1059/1971 απέβλεψε στο να υποθάψει την κακόπιστη ή καταδολεντική συμπεριφορά των οφειλετών ή να νομιμοποιήσει το οικονομικό προϊόν εγκλήματος²²⁷.

Με άλλα λόγια, το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων και η επακόλουθη κατάργηση ουσιαστικά του θεσμού της κατάσχεσης εις χείρας των τραπεζών λόγω του τραπεζικού απορρήτου αποτελεί φραγμό στην αρχή της πλήρους ικανοποίησης του δανειστή και ματαιώνει την ικανοποίησή του, αφού δεν έχει στη διάθεσή του πλέον όλη την περιουσία του οφειλέτη²²⁸. Γι αυτό τον λόγο υποστηρίχθηκε ότι λόγω της περί ακατάσχετου ερμηνείας του ν.δ. 1059/1971, κρίνεται αυτό ως αντισυνταγματικό, καθώς αντιβαίνει στο αρ. 20 του Συντάγματος²²⁹, σύμφωνα με το

τραπεζών, ΝοΒ 1978, σελ. 994επ και ομοίως Καρακατσάνης Ιωάννης, παρατηρήσεις στην ΑΠ (ΟΛΟΜ) 1224/1975, ΕΕΝ 1976, σελ. 475επ. και Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 514επ.

²²⁶ Γεωργόπουλος Δημ., Η κατάσχεση του υπολοίπου τραπεζικού λογαριασμού καταθέσεων, ΕΕΤ 1992, σελ. 117επ.

²²⁷ Με αυτό το επιχείρημα, μεταξύ άλλων, η ΠΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 2575/1972 (ΕΕμπΔ 1973, σελ. 191επ) αποφαινεται υπέρ του κατασχετού των τραπεζικών καταθέσεων.

²²⁸ Κουζιώρη Βασιλική, Κατάσχεση στα χέρια τράπεζας ως τρίτης, Επιστημονική Επετηρίδα ΔΣΘ 1994, σελ. 225επ.

²²⁹ Είναι αδιαμφισβήτητο ότι στο κανονιστικό περιεχόμενο του δικαιώματος παροχής δικαστικής προστασίας, όπως αυτό προβλέπεται από τη διάταξη του αρ. 20 παρ. 1 του Συντ., περιλαμβάνεται και η αναγκαστική εκτέλεση. Η οριστική και η προσωρινή δικαστική προστασία με τη λήψη

οποίο καθέννας έχει δικαίωμα στην παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια αλλά και στο αρ. 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ. Με την επέκταση του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων και στην κατάσχεση εις χείρας της τράπεζας ως τρίτης καταλύεται ο πρόσφορος και αποτελεσματικός τρόπος ικανοποίησης των δανειστών, οι οποίοι θα στερούνταν, παρά τη συνταγματική επιταγή, την υπό τη μορφή της αναγκαστικής εκτέλεσης παρεχόμενη έννομη προστασία. Ειδικά, στην περίπτωση που οι τραπεζικές καταθέσεις του οφειλέτη αποτελούν το μοναδικό ορατό κατασχετό περιουσιακό του στοιχείο, τότε η απαγόρευση της κατάσχεσης των καταθέσεων εμποδίζει τον δανειστή να τύχει δραστικής δικαστικής προστασίας και επιπρόσθετα προσβάλλει και το υπερνομοθετικό δικαίωμα (αρ. 1 παρ. 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ) για ειρηνική απόλαυση της περιουσίας του, μέρος της οποίας είναι και η χρηματική απαίτηση που έχει εξοπλιστεί με εκτελεστό τίτλο. Γι' αυτό τον λόγο, η ρύθμιση των διατάξεων για την κατάσχεση εις χείρας τρίτου, αποτελούσα τρόπο ικανοποίησης της ουσιαστικής απαίτησης εντός του πλαισίου της δικαιότελεςτικής λειτουργίας της πολιτείας, δε δύναται να καταλυθεί με την επέκταση του τραπεζικού απορρήτου και επί κατάσχεσης εις χείρας των τραπεζών ως τρίτων²³⁰. Πράγματι, η δικαστική προστασία εξαντλούμενη μόνο στην έκδοση ευνοϊκής υπέρ του ενδιαφερομένου απόφασης, που απλώς αναγνωρίζει το δικαίωμά του, είναι κενή περιεχομένου, αν η καταδίκη που ζητείται με την αίτηση για παροχή δικαστικής προστασίας δεν πραγματώνεται με πολιτειακό εξαναγκασμό. Η αναγκαστική εκτέλεση όχι μόνο αποτελεί αναγκαία και αναπόσπαστη μορφή της παροχής δικαστικής προστασίας, αλλά συνιστά, πολύ περισσότερο, τον ίδιο τον πυρήνα της, χωρίς την ύπαρξη της οποίας απονευρώνεται και αδρανοποιείται η υλοποίηση των καταψηφιστικών δικαστικών αποφάσεων, η ίδια δηλαδή η ουσία της αξίωσης του πολίτη για παροχή δικαστικής προστασίας. Έτσι, η κατάσχεση στα χέρια της τράπεζας ως τρίτης, που αποτελεί εξαιρετικά αποτελεσματικό και συχνά μοναδικό μέσο εκτέλεσης, εξουδετερώνεται, με συνέπεια τη μη συνδρομή της πολιτείας στην αξίωση για δικαστική προστασία²³¹.

Εξάλλου, μεταξύ του απορρήτου και του ακατάσχετου υπάρχει απόσταση και δεν είναι δυνατόν δια της ερμηνείας το απόρρητο να οδηγήσει στο ακατάσχετο, δεδομένου ότι η περί ακατάσχετων νομοθεσία είναι περιοριστική και απαγορεύεται

ασφαλιστικών μέτρων αλλά και η αναγκαστική εκτέλεση συνιστούν ισότιμες και εξίσου αναγκαίες μορφές δικαστικής προστασίας, που αποτελούν το αντικείμενο του συνταγματικού δικαιώματος παροχής δικαστικής προστασίας. Το δικαίωμα αυτό προϋποθέτει και επιτάσσει την ύπαρξη ενός δικαιοδοτικού μηχανισμού, που θα εξασφαλίζει την απονομή της δικαιοσύνης και την εύρεση της αλήθειας. Περισσότερα για το δικαίωμα δικαστικής προστασίας και την αναγκαστική εκτέλεση βλ. σε Μητσόπουλος Γεώργιος, Πολιτική Δικονομία, Τόμος Α', Αθήνα 1972, σελ. 72επ., Σταματόπουλος Στέλιος, Η δικαστική προστασία του τρίτου στην αναγκαστική εκτέλεση κατά την ΚΠολΔ 936, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1994, σελ. 15επ., Κλαμάρης Νικόλαος, Το δικαίωμα δικαστικής προστασίας κατά το άρθρο 20 παρ. 1 Συντάγματος, Νομικές εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1989, σελ. 167επ. και Χρυσόγονος Κώστας, Βλαχόπουλος Σπύρος, Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, 4^η αναθεωρημένη έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2017, σελ. 458επ.

²³⁰ Μητσόπουλος Γεώργιος, Η επίδραση του Συντάγματος επί της Πολιτικής Δικονομίας, Δ. 1975, σελ. 673επ.

²³¹ Θεοδώρου Ελίνα, Το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, ΚριτΕ. 2000, σελ. 263επ.

καταρχήν η επέκταση αυτών μέσω ερμηνείας, ενώ στη συγκεκριμένη περίπτωση δε συντρέχει ούτε ο νομοθετικός λόγος των ακατάσχετων, τα οποία θεσπίζονται κατά κύριο λόγο για λόγους ανθρωπιστικούς²³². Πράγματι, οι νόμοι έχουν ένα γενικό προσόν, να είναι δίκαιοι και να διαπνέονται από πνεύμα ισότητας και όσες φορές ο νομοθέτης καθιέρωσε το ακατάσχετο το έκανε ρητά και σε ειδικές μόνο περιπτώσεις που δικαιολογούνταν από τις περιστάσεις. Η καθιέρωση όχι ρητά από τον νομοθέτη αλλά μέσω ερμηνείας γενικά του ακατάσχετου των καταθέσεων, χωρίς να υπάρχει συγκεκριμένη ανάγκη, καθώς η προσέλκυση κεφαλαίων για τη χρηματοδότηση της οικονομίας της χώρας δε δικαιολογεί αυτή τη μείζονα προστασία των τραπεζικών καταθέσεων, διεγείρει την κοινή συνείδηση και δημιουργεί αδικίες και ανισότητες σε έναν τομέα με τεράστια έκτασης οικονομικές συναλλαγές. Η προστασία των καταθετών μέσω του τραπεζικού απορρήτου φτάνει μέχρι το σημείο εκείνο που δε θίγονται συμφέροντα τρίτων, γιατί από εκεί και πέρα δεν υπάρχει απόρρητο, καθώς κατά τον ίδιο τρόπο που προστατεύονται οι καταθέτες, δικαιούνται να προστατεύονται και οι τρίτοι που συναλλάσσονται με αυτούς²³³.

Υποστηρίχθηκε ακόμα ότι το απόρρητο του ν.δ. 1059/1971 υποχωρεί μπροστά στην εφαρμογή του αρ. 371 παρ. 4 του ΠΚ, σύμφωνα με το οποίο δε θεωρείται άδικη και μένει ατιμώρητη η πράξη, αν ο υπαίτιος που παραβίασε το επαγγελματικό απόρρητο απέβλεπε στην εκπλήρωση καθήκοντός του ή στη διαφύλαξη έννομου ή άλλου δικαιολογημένου συμφέροντος, το οποίο δεν μπορούσε να διαφυλαχθεί διαφορετικά²³⁴. Το καθήκον τήρησης του επαγγελματικού απορρήτου υποχωρεί σε περιπτώσεις διαφύλαξης έννομου συμφέροντος άλλου προσώπου και έτσι καταλήγουμε στο εύλογο συμπέρασμα ότι το τραπεζικό απόρρητο δεν μπορεί να ανατρέψει ή να καταστήσει αδύνατη την κατάσχεση καταθέσεων σε τράπεζα.

Ένα άλλο επιχείρημα που διατυπώθηκε στη θεωρία ήταν ότι η απαγόρευση παροχής πληροφοριών σχετικά με τις τραπεζικές καταθέσεις ίσχυε γενικά έναντι των τρίτων αλλά όχι κατά εκείνου του τρίτου, ο οποίος με την κατάσχεση της απαίτησης του καταθέτη επιδιώκει την άσκηση νομίμου δικαιώματός του. Ειδικότερα, ο κατάσχων δανειστής, στον οποίο απευθύνεται η δήλωση τρίτου, εξοπλίζεται από τον νόμο με τη δυνατότητα να ασκήσει τα εκ της κατάθεσης δικαιώματα του οφειλέτη του – καταθέτη, δηλαδή ενεργεί ως ασκών τα δικαιώματα του καταθέτη και οφειλέτη του²³⁵, ενώ και η τράπεζα διά των οργάνων της κατά το στάδιο της κατάσχεσης, εμφανίζεται όχι ως τρίτος, οπότε και μόνο θεσπίζεται το απόρρητο αλλά ως διάδικος,

²³² Μπρίνιας Ιωάννης, Κατάσχεσις απαιτήσεων εκ τραπεζικών συναλλαγών, Αφιέρωμα εις Αλέξανδρον Τσιριντάνην, Υπό του Συνδέσμου Ελλήνων Εμπορικολόγων, Νομικά εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1980, σελ. 291επ.

²³³ Κ Παπαδημητρίου, Σημείωση σε Καράμπελας Αγ., Επιστολαί προς το Νομικόν Βήμα, Και πάλιν το απόρρητον των τραπεζικών καταθέσεων, ΝοΒ 1973, σελ. 847επ.

²³⁴ Μπρίνιας Ιωάννης, Κατάσχεσις απαιτήσεων εκ τραπεζικών συναλλαγών, Αφιέρωμα εις Αλέξανδρον Τσιριντάνην, Υπό του Συνδέσμου Ελλήνων Εμπορικολόγων, Νομικά εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1980, σελ. 291επ.

²³⁵ Μπρίνιας Ιωάννης, Κατάσχεσις απαιτήσεων εκ τραπεζικών συναλλαγών, Αφιέρωμα εις Αλέξανδρον Τσιριντάνην, Υπό του Συνδέσμου Ελλήνων Εμπορικολόγων, Νομικά εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1980, σελ. 291επ.

οπότε και οφείλει να προβεί στις νόμιμες ενέργειες. Εξάλλου, η αντικειμενική στάθμιση των εκατέρωθεν συμφερόντων, δηλαδή του πελάτη – καταθέτη, της τράπεζας, του κατάσχοντος δανειστή και του γενικότερου συμφέροντος της εθνικής οικονομίας, η καλή πίστη και η επιβαλλόμενη στις συναλλαγές προστασία των δανειστών έναντι των κακόπιστων και καταδολιευτικών πράξεων του οφειλέτη, επιβάλλουν να γίνει δεκτό ότι δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του απορρήτου στην κατάσχεση εις χείρας της τράπεζας ως τρίτης²³⁶.

Παρά την έντονα, όπως είδαμε, επικριτική στάση της θεωρίας, μετά την απόφαση 1224/1975 της Ολομέλειας του ΑΠ, τα δικαστήρια τάχθηκαν κατά κανόνα υπέρ της σύνδεσης του απορρήτου με το ακατάσχετο των τραπεζικών καταθέσεων²³⁷. Η Ολομέλεια του ΑΠ με την ανωτέρω απόφασή της δεν μπόρεσε να δώσει οριστική λύση. Είκοσι δύο χρόνια μετά τη θέσπιση του ειδικού απορρήτου με το ν.δ. 1059/1971, το ζήτημα του ακατάσχετου των τραπεζικών καταθέσεων εξακολουθεί να αμφισβητείται και η Ολομέλεια του ΑΠ καλείται πάλι να αποφανθεί πάνω στο συγκεκριμένο θέμα²³⁸.

Η Ολομέλεια του ΑΠ εξέδωσε την υπ' αριθμ. 3/1993 απόφασή της, εμμένοντας στην αρχική της θέση, δηλαδή στη σύνδεση του απορρήτου με το ακατάσχετο των καταθέσεων. Τήρησε, δηλαδή, άκαμπτη στάση απέναντι στο θέμα της κατάσχεσης των τραπεζικών καταθέσεων, επαναλαμβάνοντας τα βασικά επιχειρήματα της προηγούμενης απόφασης της Ολομέλειας και υιοθετώντας ένα νέο επιχειρήμα, τη μη επέμβαση του νομοθέτη με αυθεντική ερμηνεία στο θέμα του ακατάσχετου των καταθέσεων, ενώ παράλληλα προσπάθησε να αποκρούσει τα επιχειρήματα της θεωρίας, όπως αυτά διατυπώθηκαν ήδη μετά την υπ' αριθμ. 1224/1975 απόφαση της Ολομέλειας του ΑΠ. Δε δικαίωσε, λοιπόν, τις προσδοκίες

---

²³⁶ Επιχείρημα από την ΕΦ ΑΘ 7968/1973, ΕΕμπΔ 1974, σελ. 212επ.

Τέλος, ένα ακόμα επιχειρήμα που διατυπώθηκε είναι ότι η κατασκευή του ακατάσχετου και εντεύθεν της δικονομικής ακυρότητας που οδηγεί στη μη δημιουργία υποχρέωσης προς δήλωση τρίτου και στην αδυναμία του κατάσχοντος προς άμυνα διά της ανακοπής αντιφάσκει και προσκρούει στη φύση και τη λειτουργία των ακυροτήτων και της προσβολής των πράξεων της εκτέλεσης. Ειδικότερα, ακόμα και αν δεχτούμε το ακατάσχετο και άρα την ακυρότητα της κατάσχεσης, η ακυρότητα αυτή δε συνεπάγεται την αυτοδίκαιη απαλλαγή της τράπεζας από την υποχρέωσή της για δήλωση τρίτου, καθώς η δικονομική ακυρότητα δεν επέρχεται αυτοδικαίως αλλά σύμφωνα με τα αρ. 159επ. ΚΠολΔ. μέσω δικαστικής απόφασης. Έτσι, η ανωτέρω κρίση για απαλλαγή της τράπεζας από την υποβολή δήλωσης χωρίς προηγούμενη ακύρωση της κατάσχεσης προσκρούει στη λειτουργία των δικονομικών ακυροτήτων και του συστήματος της προσβολής των πράξεων εκτέλεσης. Μπρίνιας Ιωάννης, Κατάσχεσις απαιτήσεων εκ τραπεζικών συναλλαγών, Αφιέρωμα εις Αλέξανδρον Τσιριντάνη, Υπό του Συνδέσμου Ελλήνων Εμπορικών Λόγων, Νομικά Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1980, σελ. 291επ.

²³⁷ Βλ. υποσημείωση 210.

²³⁸ Δύο αποφάσεις του ΑΠ παρέπεμψαν την υπόθεση στην Ολομέλεια, γιατί λήφθηκαν με πλειοψηφία μόλις μιας ψήφου. Πρώτον, η ΑΠ 1526/1991 (ΕλλΔνη 1993, σελ. 315επ.), η οποία ακολουθώντας την κρατούσα στη νομολογία άποψη, αποφάνθηκε υπέρ του ακατάσχετου των τραπεζικών καταθέσεων και δεύτερον η ΑΠ 974/1992 (Δ. 1993, σελ. 368επ. με παρατηρήσεις Κ. Μπέη), η οποία αποφάνθηκε, παρά την κρατούσα περί ακατάσχετου των καταθέσεων άποψη της νομολογίας, υπέρ του κατασχετού των τραπεζικών καταθέσεων. Η απόφαση αυτή χαρακτηρίστηκε από τον κ. Μπέη ως μια από τις ευτυχέστερες στιγμές της ελληνικής νομολογίας.

όλων όσων είχαν πιστέψει ότι μετά την έκδοση της ΑΠ 974/1992, η νομολογία θα αναθεωρούσε το καθιερωθέν από αυτή από το 1975 και μετά ανεπίτρεπτο της κατάσχεσης εις χείρας των τραπεζών ως τρίτων²³⁹. Σύμφωνα, λοιπόν, με την υπ' αριθμ. 3/1993 απόφαση της Ολομέλειας του ΑΠ²⁴⁰ «Οι διατάξεις των αρ. 1 και 2 παρ. 1 του ν.δ. 1059/1971 απαγορεύουν ως μορφή παραβίασεως του απορρήτου των χρηματικών τραπεζικών καταθέσεων, μη εξαιρούμενη από τη γενική απαγόρευση που θεσπίζεται κατά την εκ μέρους της τράπεζας δήλωση την προβλεπόμενη στο αρ. 985 ΚΠολΔ, το εφαρμοστέο και επί συντηρητικής κατασχέσεως, περί του αν υπάρχει η απαίτηση από χρηματική στην τράπεζα κατάθεση η γενόμενη αντικείμενο κατασχέσεως. ... Συνεπώς, ενόψει και του ότι η εφαρμογή της παρ. 3 εδ. α' του αρ. 985 ΚΠολΔ προϋποθέτει υποχρέωση του τρίτου να προβεί στη ρητή δήλωση της παρ. 1 του ίδιου άρθρου, τυχόν δηλοποίηση αρνήσεως της τραπεζής να προβεί στη δήλωση αυτή ή απλή παράλειψη τέτοιας, εκ μέρους της τραπεζής, δηλώσεως, στην οριζόμενη οκταήμερη προθεσμία, δε συνιστά αρνητική της υπάρξεως της απαιτήσεως δήλωση και δεν είναι δεκτική ανακοπής, σύμφωνα με το αρ. 986, που προϋποθέτει δήλωση κατά το προηγούμενο άρθρο 985. Η κατάσχεση αναγκαστική ή συντηρητική εις χείρας ελληνικής τραπεζής ως τρίτης από δανειστή οποιουδήποτε καταθέτη της, χρηματικής απαίτησης του καταθέτη για παροχή του πιστωτικού υπέρ αυτού υπολοίπου του σχετικού προς την κατάθεση λογαριασμού, που προϋποθέτει ως όρο της διαδικαστικής, συμφώνως προς τα αρ. 712, 983, 985, 986, 989, 990 του ΚΠολΔ, λειτουργίας της, νομική δυνατότητα και υποχρέωση της τραπεζής για δήλωση, ότι υπάρχει εις βάρος της η κατασχόμενη υπαρκτή τυχόν απαίτηση, έχει έτσι εμμέσως καταστεί ανεπίτρεπτη κατά τον νόμο και αν πραγματωθεί είναι άκυρη δυνάμει των διατάξεων του ν.δ. 1059/1971.».

Αντλώντας επιχείρημα από τη γενική διατύπωση του αρ. 2 παρ. 1 του ν.δ. 1059/1971 σε συνδυασμό με τις προβλεπόμενες εξαιρέσεις του απορρήτου, η εν λόγω απόφαση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι στην έννοια της απαγορευμένης παροχής πληροφοριών περιλαμβάνεται όχι μόνο η απλή πληροφόρηση αλλά και «η περί τραπεζικής καταθέσεως γινόμενη γνωστοποίηση σε τρίτο, την οποία τυχόν θα ενείχε μια σύννομη καθεαυτή πράξη δικαίου», εννοώντας τη γνωστοποίηση για την ύπαρξη της τραπεζικής κατάθεσης, η οποία περιέχεται στη δήλωση του αρ. 985 ΚΠολΔ.

Προσπαθώντας, ακόμα, να αντικρούσει τα επιχειρήματα της θεωρίας η Ολομέλεια του ΑΠ στην υπ' αριθμ. 3/1993 απόφασή της υποστηρίζει ακόμα ότι «η κατάσχεση, αναγκαστική ή συντηρητική χρηματικής απαίτησης δε συνεπάγεται αυτοδίκαιη εκ του νόμου εκχώρηση της απαίτησης σε εκείνον που προβαίνει στην κατάσχεση. Τέτοια εκχώρηση επέρχεται επί αναγκαστικής κατάσχεσης απαίτησης, με την καταφατική δήλωση του τρίτου και την παρέλευση της προθεσμίας του αρ. 988 παρ. 1 εδ. α', ενώ σε περίπτωση αρνητικής δήλωσης με την τελεσιδικία της απόφασης με την οποία γίνεται δεκτή η κατά το αρ. 986 ανακοπή. Επί συντηρητικής κατάσχεσης

²³⁹ Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, Οι πρόσφατες εξελίξεις στη νομολογία σε σχέση με το τραπεζικό απόρρητο, ΕλλΔνη 1993, σελ. 1445επ.

²⁴⁰ ΑΠ (ΟΛΟΜ) 3/1993, Δ 1994, σελ. 497επ. με παρατηρήσεις Κώστα Μπέη

απαίτησης, η εκχώρηση επέρχεται, όταν υπάρξει συρροή της καταφατικής δήλωσης του τρίτου ή της τελεσίδικης απόφασης επί της ανακοπής με τελεσίδικη δικαστική απόφαση παραδοχής της αγωγής του κατάσχοντος κατά του οφειλέτη του για την κύρια απαίτηση ή διαταγή πληρωμής». Έτσι, επειδή η δήλωση της τράπεζας ως τρίτης υποβάλλεται σε χρονικό σημείο που δεν έχει ακόμα επέλθει η ex lege εκχώρηση της απαίτησης στον κατάσχοντα, απευθύνεται σε μη δικαιούχο και επομένως εμπίπτει στην απαγόρευση του απορρήτου²⁴¹.

Επιπλέον, αντικρούοντας και άλλο επιχείρημα της θεωρίας, η ανωτέρω απόφαση αντιτείνει ότι οι διατάξεις του ν.δ. 1059/1971, στο μέτρο που είναι απαγορευτικές της κατάσχεσης, δεν αντίκεινται στο αρ. 20 του Συντάγματος για το δικαίωμα παροχής έννομης προστασίας, αφού η εξαίρεση των απαιτήσεων από χρηματικές καταθέσεις δεν καθιστά καθεαυτή αλυσιτελή ουσιαστικώς τη δικαστική προστασία, υπονοώντας προφανώς ότι ο δανειστής δεν κωλύεται να προβεί σε αναγκαστική εκτέλεση επί της λοιπής περιουσίας του οφειλέτη του. Ακόμα, προς επίρρωση της υποστηριζόμενης θέσης της, ότι, δηλαδή, η κατάσχεση καταθέσεων είναι ανεπίτρεπτη προβάλλει ένα νέο επιχείρημα ότι παρά την παρέλευση χρόνου μακρότερου των δεκαεπτά ετών από την προηγούμενη 1224/1975 απόφαση της Ολομέλειας του ΑΠ, ο νομοθέτης δεν προέβη, κατά το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε, σε αυθεντική κατά το αρ. 77 του Συντ. ερμηνεία των διατάξεων του ν.δ. 1059/1971.

Αξίζει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι η ανωτέρω απόφαση της Ολομέλειας είχε μια πολύ ισχυρή μειοψηφία 13 μελών, η οποία τάχθηκε υπέρ του κατασχετού των τραπεζικών καταθέσεων και συγκεκριμένα υποστήριξε ότι μέσω των διατάξεων του ν.δ. 1059/1971 δε δημιουργήθηκε, με έμμεση μερική κατάργηση των διατάξεων των αρ. 712, 982 έως 991 του ΚΠολΔ, ακατάσχετο των απαιτήσεων από τις τραπεζικές καταθέσεις, καθώς ο νόμος αυτός, ενώ προέβλεπε για το απόρρητο, καθόλου δεν

---

²⁴¹ Αντίθετα, η θεωρία υποστηρίζει ότι η αναγκαστική εκχώρηση από τον καθ' ου η εκτέλεση προς τον κατάσχοντα δανειστή της κατασχόμενης απαίτησης κατά του τρίτου ανεξάρτητα από το πώς ενεργοποιείται, ισχύει αναδρομικά από τότε που επιβάλλεται η κατάσχεση στα χέρια του τρίτου, δηλαδή από τότε που επιδόθηκε το κατασχετήριο έγγραφο στον τρίτο, οπότε η τράπεζα έχει νομική υποχρέωση παροχής πληροφοριών στον κατάσχοντα ως νέο δικαιούχο του τμήματος της κατάθεσης που κατασχέθηκε. Μόνο έτσι εξηγείται γιατί αν ο τρίτος στο μεταξύ έχει εξοφλήσει τον καθ' ου η εκτέλεση ή του έχει δηλώσει συμψηφισμό της κατασχεμένης απαίτησης με δική του ανταπαίτηση που είχε έναντι εκείνου, η εξόφληση τούτη ή αντίστοιχα η δήλωση συμψηφισμού δεν παράγει έννομες συνέπειες για τον κατάσχοντα. Η απόφαση της Ολομέλειας παραβλέπει ότι ακόμα και με αφετηρία τη δική της θέση, πως ο κατάσχων δανειστής κατά το ουσιαστικό δικαίο δεν είναι δικαιούχος της χρηματικής ποσότητας που κατέσχε, προτού το δικαστήριο κάνει δεκτή ως βάσιμη την ανακοπή κατά της ρητής ή πλασματικής αρνητικής δήλωσης του τρίτου, η κατά το δικονομικό δικαίο ρύθμιση είναι εντελώς διαφορετική. Δηλαδή, ακόμη και αν κατά το ουσιαστικό δικαίο ο κατάσχων – ανακόπτων δεν είναι ακόμη δικαιούχος της χρηματικής ποσότητας που κατέσχε, κατά το δικονομικό δικαίο εξομοιώνεται με ήδη δικαιούχο και του παρέχεται δικαίωμα για δραστική δικαστική προστασία, όμοια όπως θα είχε τέτοιο δικαίωμα στην περίπτωση που θα είχε ήδη εκδοθεί η απόφαση επί της ανακοπής, από την οποία εξαρτάται η ολοκλήρωση της προς αυτόν εκ του νόμου αναγκαστικής εκχώρησης της απαίτησης που κατέσχε. Βλ. Μπέης Κώστας, Θεμελιακά ζητήματα της κατάσχεσης χρηματικών απαιτήσεων στα χέρια τρίτου, Δ. 1997, σελ. 399επ., αλλά και παρατηρήσεις κ. Μπέη σε ΑΠ 974/1992, Δ. 1993, σελ. 368επ. και σε ΑΠ (ΟΛΟΜ) 3/1993, Δ 1994, σελ. 497επ.

ασχολήθηκε με το ακατάσχετο, πράγμα που θα συνέβαινε αν υπήρχε νομοθετική βούληση για το ακατάσχετο. Εξάλλου, τα ακατάσχετα που ο νόμος ορίζει αποτελούν εξαίρεση και πρέπει να ερμηνεύονται στενά, γιατί πολλές φορές δυσχεραίνουν την παροχή έννομης προστασίας στο στάδιο της αναγκαστικής εκτέλεσης, κατά παράβαση του αρ. 20 του Συντάγματος²⁴², ενώ θεσπίζονται κατά κανόνα για λόγους συντήρησης προσώπων (απαιτήσεις διατροφής, μισθών, συντάξεων κ.α.) ή στήριξης βασικών κοινωνικών θεσμών (συνεισφορά στις ανάγκες της οικογένειας) ή για λόγους που έγκεινται στη φύση του αντικειμένου (αρ. 982 παρ. 2 ΚΠολΔ) και τέτοιοι λόγοι δε συντρέχουν στις απαιτήσεις από τραπεζικές καταθέσεις. Επίσης, αναφερόμενη στη ratio της καθιέρωσης του απορρήτου, η μειοψηφία υποστήριξε ότι έγινε με στόχο την προσέλκυση της ιδιωτικής αποταμίευσης για παραπέρα διοχέτευσή της στην παραγωγή προς όφελος της εθνικής οικονομίας. Σε καμιά περίπτωση, ο νομοθέτης δεν απέβλεψε να υποθάλψει την κακοπιστία και να προστατεύσει τον οφειλέτη, ο οποίος υπό το κάλυμμα του ακατάσχετου των απαιτήσεων του από τραπεζικές καταθέσεις μπορεί να αρνείται αζημίως την υποχρέωσή του για εξόφληση έναντι των δανειστών του.

Η θεωρία εξακολουθούσε και μετά την ανωτέρω 3/1993 απόφαση της Ολομέλειας του ΑΠ να υποστηρίζει ότι με το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων δεν καθιερώθηκε και το ακατάσχετο αυτών²⁴³, συμφωνώντας κατά βάση με τα επιχειρήματα της μειοψηφίας της απόφασης της Ολομέλειας και εκφράζοντας τις αντιρρήσεις της στα νέα επιχειρήματα που διατυπώθηκαν στην ανωτέρω απόφαση. Έτσι, μεταξύ άλλων, υποστηρίχθηκε από τη θεωρία, ως απάντηση στο επιχείρημα της Ολομέλειας περί μη επέμβασης του νομοθέτη με αυθεντική ερμηνεία παρά την παρέλευση τόσων ετών, ότι από τη μη νομοθέτηση κάποιας διάταξης δε μπορεί να συναχθεί η οποιαδήποτε βούληση της νομοθετικής εξουσίας, κάτι που, άλλωστε, πρέπει να είναι αδιάφορο για την ερμηνεία των νόμων από τη δικαστική εξουσία. Ο σκοπός του νομοθέτη με το νδ. 1059/1971 ήταν να θωρακίσει τις τραπεζικές καταθέσεις με την καθιέρωση του απορρήτου. Τις συνέπειες αυτού, μεταξύ των οποίων είναι και το κατασχετό ή όχι των καταθέσεων, τις άφησε στον ερμηνευτή και εφαρμοστή του δικαίου. Εξάλλου, οι τραπεζικές καταθέσεις δε συγκαταλέχθηκαν στα περιοριστικά απαριθμημένα στον νόμο ακατάσχετα, με συνέπεια να προκύπτει έτσι ακριβώς η βούληση του νομοθέτη ότι αυτές είναι γενικά κατασχετέες²⁴⁴.

---

²⁴² Πράγματι, δεν αντίκειται στο αρ. 20 του Συντ. η θέσπιση από ειδικούς νόμους ακατάσχετων πραγμάτων, με την προϋπόθεση βέβαια ότι το από ποσοτικής και ποιοτικής πλευράς όριο του ακατάσχετου περιορίζεται σε εκείνο το κατώτατο όριο, που είναι απαραίτητο για τη διαβίωση του καθ' ου. Κλαμάρης Νικόλαος, Το δικαίωμα δικαστικής προστασίας κατά το άρθρο 20 παρ. 1 Συντάγματος, Νομικές εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1989, σελ.167επ.

²⁴³ Και η απόφαση αυτή της Ολομέλειας δέχτηκε έντονη κριτική από τη θεωρία. Βλ. ενδεικτικά Μπέης Κώστας, Θεμελιακά ζητήματα της κατάσχεσης χρηματικών απαιτήσεων στα χέρια τρίτου, Δ. 1997, σελ. 399επ., Δημήτρης Κουτσούκης, παρατηρήσεις στην ΑΠ 785/1999, ΕΕμπΔ 1999, σελ. 479επ. και Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, Οι πρόσφατες εξελίξεις στη νομολογία σε σχέση με το τραπεζικό απόρρητο, ΕλλΔνη 1993, σελ. 1445επ.

²⁴⁴ Μάζης Παναγιώτης, Μερικές σκέψεις για την κατάσχεση σε χέρια τρίτου (και ιδιαίτερα σε Τράπεζα ως τρίτη), ΔΕΕ 1997, σελ. 455επ.

Σε κάθε περίπτωση, το ακατάσχετο των τραπεζικών καταθέσεων, όσον αφορά στην απολυτότητα της ισχύος του, αποτελούσε μοναδική ελληνική πρωτοτυπία, που δημιούργησε προβλήματα στις σχέσεις της Ελλάδας με τις άλλες χώρες της ΕΕ, αφού ο Έλληνας συναλλασσόμενος βρισκόταν αδικαιολόγητα σε ευνοϊκότερη θέση σε σχέση με τους αντισυμβαλλομένους του σε άλλη χώρα της ΕΕ. Ακόμη, μετά την επέκταση της ισχύος του και στις καταθέσεις κινητών αξιών, δημιούργησε ένα αδιαπέραστο στεγανό στην ουσιαστική και δραστική από πλευράς ικανοποίησης του δανειστή παροχή έννομης προστασίας, όπως επιτάσσει το αρ. 20 του Συντάγματος. Αρκεί μόνο να σκεφτεί κανείς ότι το μεγαλύτερο μέρος των συναλλαγών διεξάγεται μέσω των τραπεζών, οι οποίες έχουν καταστεί το «κυκλοφοριακό σύστημα» της οικονομίας και συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο σε αξία μέρος των περιουσιακών αγαθών των οικονομικώς δρώντων προσώπων. Δεδομένου ότι η τήρηση των ανωτέρω κεφαλαίων γίνεται κατά κανόνα με τη μορφή των καταθέσεων, είναι προφανές ότι η εξαίρεση των τραπεζικών καταθέσεων από τα μέτρα αναγκαστικής εκτέλεσης οδηγεί στην παράλυση βασικών διατάξεων του ΚΠολΔ²⁴⁵.

Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι επειδή από τις διατάξεις περί του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων είχε συναχθεί ότι η κατάσχεση αυτών εις χείρας της τράπεζας ως τρίτης είναι ανεπίτρεπτη, θεωρήθηκε ότι το αρ. 4 του ν. 5638/1932, ως προς το ζήτημα του επιτρεπτού της κατάσχεσης κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό, όπως και κάθε άλλη σχετική διάταξη που ίσχυε πριν το ν.δ. 1059/1971 και επέτρεπε τέτοια κατάσχεση, είχε καταργηθεί σιωπηρά²⁴⁶ ή κατά άλλη διατύπωση ότι είχε χάσει την πρακτική του αξία. Για σιωπηρή κατάργηση του αρ. 4 του ν. 5638/1932 κάνει λόγο και η απόφαση της Ολομέλειας του ΑΠ 3/1993, επειδή η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων έχει καταστεί ανεπίτρεπτη²⁴⁷. Έτσι, ειδικά για την περίπτωση των καταθέσεων σε κοινό λογαριασμό, ενώ ο ν. 5638/1932 ρητά επιτρέπει την κατάσχεσή τους, η καθιέρωση του απορρήτου έθεσε εκτός εφαρμογής τη συγκεκριμένη διάταξη²⁴⁸.

3. Νομοθετική άρση του ειδικού τραπεζικού απορρήτου και παράλληλη μεταστροφή της νομολογίας - Το επιτρεπτό της κατάσχεσης των τραπεζικών καταθέσεων

---

²⁴⁵ Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, Οι πρόσφατες εξελίξεις στη νομολογία σε σχέση με το τραπεζικό απόρρητο, ΕλλΔνη 1993, σελ. 1445επ.. Εξάλλου, το τυχόν δημόσιο συμφέρον παρεμπόδισης της φυγάδευσης των καταθέσεων στις τράπεζες του εξωτερικού δεν έχει συνταγματική κάλυψη και σίγουρα δεν μπορεί αυτό να θεραπεύεται με θυσία των θεμελιακών δικαιωμάτων του εκάστοτε παρεμποδιζόμενου δανειστή αλλά με οικονομική θυσία της ολότητας. Βλ. Κώστας Μπέης παρατηρήσεις στην ΑΠ 785/1999, Δ. 2000, σελ. 33επ.

²⁴⁶ Μούζουλας Σπήλιος, Η τύχη της κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό μετά τον θάνατο ενός από τους συνδικαιούχους της και τα δικαιώματα των κληρονόμων του επί του ποσού της κατάθεσης, ΕΤΡΑΞΧρΔ 1998, σελ. 35επ.

²⁴⁷ Δ 1994, σελ. 497επ. με παρατηρήσεις Κώστα Μπέη. Βλ. ομοίως και ΠΠΡ ΞΑΝΘ 166/1995 ΝΟΜΟΣ

²⁴⁸ Κουζιώρη Βασιλική, Κατάσχεση στα χέρια τράπεζας ως τρίτης, Επιστημονική Επετηρίδα ΔΣΘ 1994, σελ. 225επ.

Με γνώμονα την εμπειρία των αλλοδαπών δικαίων, όπου το τραπεζικό απόρρητο δεν αποτελεί εμπόδιο στην κατάσχεση στα χέρια της τράπεζας, έπρεπε να αναγνωριστεί και στην Ελλάδα ότι δε συγχωρείται ματαιώση της κατάσχεσης και της ικανοποίησης του δανειστή με την επίκληση της αρχής του απορρήτου, η οποία ισοδυναμεί με κατάργηση της διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης. Εξάλλου, η αναγνώριση του ακατάσχετου δε συμβιβάζοταν και με τις κοινοτικές ρυθμίσεις, αφού η ενιαία χρηματοπιστωτική αγορά επιβάλλει καταρχήν την άρση των εμποδίων των εθνικών νομοθεσιών και αν πράγματι θέλαμε να συμμετέχουμε ενεργά στις οικονομικές εξελίξεις και όχι ως απλοί παρατηρητές, έπρεπε να εναρμονιστούμε με το κοινοτικό τραπεζικό δίκαιο²⁴⁹. Ακόμα, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα είχε εξυγιανθεί και δεν υπήρχε βάσιμος φόβος φυγάδευσης των αποταμιεύσεων σε τράπεζες του εξωτερικού. Το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων έπρεπε να προσανατολιστεί προς τον πραγματικό του σκοπό που είναι η προστασία των πολλών και καλόπιστων συναλλασσόμενων με τα πιστωτικά ιδρύματα. Από την άκαμπτη αρχή της απόλυτης ισχύος του απορρήτου των καταθέσεων έπρεπε επιτέλους να μεταβούμε στην αρχή της ελαστικότητας και της προσαρμοστικότητας του απορρήτου στις ιδιαιτερότητες κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης, στην αρχή δηλαδή της διάσπασης του απορρήτου σε κάθε περίπτωση που κατά τη στάθμιση των συγκρουόμενων εννόμων συμφερόντων δανειστή και πελάτη, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών περιστάσεων, κρίνεται προστατευτέο το συμφέρον του δανειστή είτε είναι το δημόσιο είτε ιδιώτης²⁵⁰.

Η αναμενόμενη νομολογιακή στροφή έγινε με την υπ' αριθμ. 19/2001 απόφαση της Ολομέλειας του ΑΠ, η οποία αποτελεί απόφαση - σταθμό στην εξέλιξη του τραπεζικού απορρήτου στη χώρα μας²⁵¹. Δε διέσπασε βέβαια το ειδικό τραπεζικό απόρρητο του ν.δ. 2915/1971, αλλά το διαχώρισε από το ακατάσχετο. Έτσι, χαιρετίστηκε ιδιαίτερα από τον νομικό κόσμο ως συμβαδίζουσα απόλυτα με το κοινό περί δικαίου αίσθημα, πολύ δε περισσότερο, αν ληφθεί υπόψη ότι εκδόθηκε ομόφωνα. Πρέπει να σημειωθεί ότι της έκδοσης της απόφασης αυτής της Ολομέλειας προηγήθηκε η θέση σε ισχύ του αρ. 24 του ν. 2915/2001, μολαταύτα η σημασία της στροφής της νομολογίας δεν υποβαθμίζεται.

---

²⁴⁹ Κουζιώρατη Βασιλική, Κατάσχεση στα χέρια τράπεζας ως τρίτης, Επιστημονική Επετηρίδα ΔΣΘ 1994, σελ. 225επ.

²⁵⁰ Δημήτρης Κουτσούκης, παρατηρήσεις στην ΑΠ 785/1999, ΕΕμπΔ 1999, σελ. 479επ.

²⁵¹ Στην έκδοση της 19/2001 απόφασης της Ολομέλειας του ΑΠ οδήγησαν οι ακόλουθες αποφάσεις: η υπ' αριθμ. 785/1999 απόφαση του ΑΠ (ΝΟΜΟΣ) έκρινε ότι το τραπεζικό απόρρητο δεν εμποδίζει την κατάσχεση των καταθέσεων, αλλά παρέπεμψε την υπόθεση στην Ολομέλεια λόγω γενικότερου ενδιαφέροντος, ενώ το ίδιο έκανε και η υπ' αριθμ. 1540/2000 απόφαση του ΑΠ. (ΑΠ 1540/2000, Δ 2001, σελ. 529επ. με σημείωση Κώστα Μπέη). Αντίθετα, εμμονή στην παλιά θέση της Ολομέλειας του ΑΠ έδειξε η ΑΠ 1915/1999 (ΧρΙΔ 2001, σελ. 127επ), ενώ τολμηρές θα πρέπει να χαρακτηριστούν η (ανααιρεθείσα για άλλο λόγο από την ΑΠ 785/1999) ΕΦ ΔΩΔ 287/1996 και η ΕΦ ΠΕΙΡ 739/1999 (που επικυρώθηκε τελικά με την απόφαση 19/2001 της Ολομέλειας του ΑΠ), οι οποίες παρά την έκδοση των προηγούμενων αποφάσεων της Ολομέλειας δε δίστασαν να αποφανθούν αντίθετα, παρέχοντας έτσι το έναυσμα για αναθεώρηση της νομολογιακής αυτής στάσης, ώστε να τελεί σε συμφωνία με τις θέσεις της θεωρίας και τις απαιτήσεις των καιρών. Μάζης Παναγιώτης, Κατάσχεση τραπεζικών καταθέσεων μετά τη θέση σε ισχύ του άρθρου 24 του ν. 2915/2001, ΝοΒ 2002, σελ. 637επ.

Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 19/2001 απόφαση της Ολομέλειας του ΑΠ²⁵² «Από τις διατάξεις που καθιερώνουν το απόρρητο των εν γένει καταθέσεων σε ελληνικές τράπεζες, δεν προκύπτει ότι θεσπίστηκε και το ακατάσχετο των αντίστοιχων από τις καταθέσεις αυτές απαιτήσεων, γιατί οι διατάξεις αυτές αναφέρονται αποκλειστικά και μόνο στο απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων και όχι στη δυνατότητα ή μη κατάσχεσής τους. Με την κατάσχεση ενασκείται δικαίωμα, για την ικανοποίησή του δε πρέπει να τηρηθεί η προβλεπόμενη στον ΚΠολΔ διαδικασία, στην οποία περιλαμβάνεται και η δήλωση του τρίτου σχετικά με την ύπαρξη της απαίτησης. Η δήλωση αυτή αποτελεί, συνεπώς, δικονομική υποχρέωση της τράπεζας, απορρέουσα από την κατάσχεση για την ικανοποίηση του κατάσχοντος δανειστή, η οποία διαφορετικά θα μαιωνόταν. Απόρρητο, άρα, δεν υφίσταται, στο μέτρο που για την ικανοποίηση του δικαιώματος του κατάσχοντος δανειστή, απαιτείται να αποκαλυφθεί η ύπαρξη της κατάθεσης, διότι το δικαίωμα αυτό κατισχύει. Αντίθετη ερμηνεία των διατάξεων αυτών θα προσέκρουε άλλωστε στο αρ. 20 παρ. 1 του Συντάγματος, που ορίζει ότι καθένας έχει δικαίωμα σε παροχή έννομης προστασίας. Διότι σ' αυτήν περιλαμβάνεται και η αναγκαστική εκτέλεση, μορφή της οποίας αποτελεί και η κατάσχεση στα χέρια τρίτου για την ικανοποίηση απαίτησης και χωρίς τη δυνατότητα να ασκηθεί κατά της αρνητικής δήλωσής της η ανακοπή του αρ. 986 ΚΠολΔ, η μορφή αυτή έννομης προστασίας θα απέβαινε ανέφικτη. Άρα, δεν είναι συνταγματικώς ανεκτό ο νομοθέτης να αποκλείει την ικανοποίηση της απαίτησης του ανακόπτοντος λόγω του τραπεζικού απορρήτου των καταθέσεων. Κατ' ακολουθίαν, οι διατάξεις των άρθρων 1 και 2 του ν.δ. 1059/1971 δεν αποκλείουν την κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων ούτε απαγορεύουν την εκ μέρους της τράπεζας δήλωση, που προβλέπεται στο αρ. 985 παρ. 1, 2 του ΚΠολΔ, περί του αν υπάρχει η απαίτηση από χρηματική στην τράπεζα κατάθεση, η οποία έγινε αντικείμενο κατάσχεσης, η δε τυχόν δήλωση της τράπεζας περί της ύπαρξης της κατάθεσης δεν είναι άκυρη. Τυχόν άρνηση της τράπεζας να προβεί στη δήλωση αυτή ή παράλειψη δήλωσης εκ μέρους της εντός της οριζόμενης οκταήμερης προθεσμίας, θεωρούμενη ως αρνητική της ύπαρξης της κατάθεσης δήλωση, είναι δεκτική ανακοπής, σύμφωνα με το αρ. 986 ΚΠολΔ, που προϋποθέτει δήλωση κατά το προηγούμενο άρθρο 985.»²⁵³.

Κατά την κρατούσα πλέον στη νομολογία άποψη²⁵⁴, από το απόρρητο των εν γένει καταθέσεων στις τράπεζες δεν προκύπτει ότι θεσπίστηκε και το ακατάσχετο των αντίστοιχων απαιτήσεων που απορρέουν από αυτές τις καταθέσεις. Η τράπεζα έχει

²⁵² ΑΠ (ΟΛΟΜ) 19/2001, Δ 2002, σελ. 133επ. με παρατηρήσεις Κώστα Μπέη και ΔΕΕ 2002, σελ. 190επ. με σημείωση Δ. Κουτσούκη.

²⁵³ Μετά την απόφαση 19/2001 της Ολομέλειας του ΑΠ εδραιώθηκε η πεποίθηση ότι επιτέλους θα βρουν το δίκαιό τους οι δανειστές, οι προσπάθειες των οποίων για ικανοποίηση των δίκαιων αιτημάτων τους, μέχρι την έκδοση της ανωτέρω απόφασης, προσέκρουαν στο κακώς νοούμενο και ερμηνευόμενο απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων. Δημήτριος Κουτσούκης, Παρατηρήσεις σε ΜΠΡ ΤΡΙΚ 738/2002, ΔΕΕ 2002, σελ. 1006επ.

²⁵⁴ Βλ. ενδεικτικά ΠΠΡ ΑΘ 4001/2002, ΝΟΜΟΣ, ΜΠΡ ΤΡΙΚ 738/2002, ΔΕΕ 2002, σελ. 1006επ. με σημείωμα Δημήτριου Κουτσούκη, ΑΠ 358/2004, Δ 2005, σελ. 149επ. με παρατηρήσεις Κώστα Μπέη, ΕΦ ΑΘ 8423/2006, ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1241/2008, ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1022/2011, ΝΟΜΟΣ, ΕΙΡ ΠΕΙΡ 319/2013, ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΠΕΙΡ 18/2017, ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΠΕΙΡ 2447/2014, ΝΟΜΟΣ, ΕΙΡ ΛΑΜ (ΑΣΦ) 423/2015, ΝΟΜΟΣ

υποχρέωση να δηλώσει αν υπάρχει η απαίτηση που κατασχέθηκε, στο μέτρο που για την ικανοποίηση του δικαιώματος του κατάσχοντος δανειστή, απαιτείται να αποκαλυφθεί η ύπαρξη της κατάθεσης, αφού αυτό το δικαίωμα κατισχύει, και η παράλειψή της προσβάλλεται με την ανακοπή του αρ. 986 ΚΠολΔ., ενώ εξάλλου η καταφατική της δήλωση δεν πάσχει από ακυρότητα. Δε χωρεί πλέον αμφιβολία ότι το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων αίρεται όχι μόνο για την ικανοποίηση αξιώσεων δημοσίου δικαίου αλλά και για την ικανοποίηση ιδιωτικών αξιώσεων. Η απόφαση αυτή επιβεβαιώνει ότι το δίκαιο του τραπεζικού απορρήτου χαρακτηρίζεται από συγκρούσεις διατάξεων και έννομων συμφερόντων. Από τη μία μεριά, είναι το συμφέρον του πελάτη της τράπεζας για τήρηση εχεμύθειας από την πλευρά του πιστωτικού ιδρύματος και από την άλλη τα συμφέροντα τρίτων (Δημοσίου, ιδιωτών) για παροχή πληροφοριών και ικανοποίηση των δικαιωμάτων τους από τα περιουσιακά στοιχεία των πελατών που βρίσκονται στα χέρια των πιστωτικών ιδρυμάτων. Το πρόσφορο και ασφαλές κριτήριο είναι η στάθμιση των αντιτιθέμενων έννομων συμφερόντων²⁵⁵.

Η άποψη αυτή της νομολογίας έχει και σαφές νομοθετικό έρεισμα στο αρ. 24 του ν. 2915/2001²⁵⁶, με το οποίο επετράπη πλέον ρητά η κατάσχεση (αναγκαστική και συντηρητική, του νόμου μη διακρίνοντας) εις χείρας των πιστωτικών ιδρυμάτων ως τρίτων των κάθε είδους καταθέσεων των πελατών τους, το επιτρεπτό ή μη της οποίας τόσο πολύ μέχρι την ισχύ του νόμου αυτού και την παράλληλη μεταστροφή της νομολογίας είχε διχάσει, όπως είδαμε, τη θεωρία και τη νομολογία²⁵⁷. Η διάταξη του αρ. 24 του ν. 2915/2001 δεν κατήργησε το ειδικό τραπεζικό απόρρητο, αλλά ουσιαστικά εισήγαγε άλλη μια εξαίρεση, την αναγκαστική και συντηρητική κατάσχεση των καταθέσεων²⁵⁸. Η διάταξη αυτή επισφράγισε τη συντελεσμένη ήδη μεταστροφή των αντιλήψεων της θεωρίας και της νομολογίας στο θέμα αυτό²⁵⁹. Πάντως, οι διατάξεις του ν.δ. 1059/1971 και πριν από την ισχύ του αρ. 24 του ν. 2915/2001, δεν απέκλειαν την κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων από τους δανειστές του καταθέτη και δεν απαγόρευαν την κατά το αρ. 985 ΚΠολΔ δήλωση της τράπεζας ως τρίτης, στα χέρια της οποίας επιβλήθηκε η κατάσχεση. Ο κανόνας του κατασχετού των τραπεζικών καταθέσεων, που επιβλήθηκε νομοθετικά, θα μπορούσε να λειτουργήσει και ως αποτέλεσμα ερμηνείας. Ωστόσο, η θεσμοθέτησή του ως ρητή

---

²⁵⁵ Κουτσούκης Δημήτρης, Σημείωση σε ΑΠ (ΟΛΟΜ) 19/2001, ΔΕΕ 2002, σελ. 190επ.

²⁵⁶ Σκοπός του άρθρου αυτού ήταν, όπως προκύπτει και από την αιτιολογική έκθεση, η ανατροπή της νομολογιακής θέσης ώστε να μην τίθεται θέμα κύρους των κατασχέσεων εις χείρας των τραπεζών ως τρίτων. Νικολόπουλος Γεώργιος σε Συμπλήρωμα στην Ερμηνεία του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, Κεραμεύς Κ.Δ., Κονδύλης Δ.Γ., Νίκας Ν. Θ., εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2003, σελ. 112επ.

²⁵⁷ Ζαλαχώρης Περικλής, Η δημόσια παρακατάθεση τραπεζικών καταθέσεων κατασχεμένων εις χείρας των τραπεζών, ως τρίτων, και η δικαστική άδεια για την ανάληψή τους, Δ 2003, σελ. 602επ.

²⁵⁸ Κοτσίρης Λάμπρος, Τραπεζικό απόρρητο και κατάσχεση τραπεζικών καταθέσεων, Τιμητικός Τόμος του Κώστα Μπέη, Τέταρτος Τόμος, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, εκδόσεις ΕΥΝΟΜΙΑ, Αθήνα 2003, σελ. 2931επ.

²⁵⁹ Έτσι, αίρεται το απόρρητο των κάθε μορφής καταθέσεων στα πιστωτικά ιδρύματα και αυτή η άρση συνεπάγεται αναμφισβήτητα και αυτοδίκαιη άρση της απαγόρευσης της κατάσχεσης των κάθε μορφής καταθέσεων. ΠΠΡ ΑΘ 1976/2010, ΝΟΜΟΣ.

νομοθετική διάταξη θα μπορούσαμε να πούμε ότι ήταν χρήσιμη, προκειμένου σε αυτό το κρίσιμο ζήτημα να αποκατασταθεί άμεσα η ομοιόμορφη εφαρμογή του δικαίου²⁶⁰.

Σύμφωνα, λοιπόν, με το αρ. 24 του ν. 2915/2001 «*Το απόρρητο των κάθε μορφής καταθέσεων σε πιστωτικά ιδρύματα, καθώς και των άυλων μετοχών που καταχωρίζονται στο Σύστημα Άυλων Τίτλων (Σ.Α.Τ.) του Κεντρικού Αποθετηρίου Αξιών (Κ.Α.Α.) δεν ισχύει έναντι του δανειστή που έχει δικαίωμα κατάσχεσης της περιουσίας του δικαιούχου της κατάθεσης ή της μετοχής. Το απόρρητο αίρεται μόνο για το χρηματικό ποσό που απαιτείται για την ικανοποίηση του δανειστή.*». Με τη ρύθμιση αυτή το τραπεζικό απόρρητο δε διασπάται μόνο για την προστασία του δημοσίου συμφέροντος αλλά και για την ικανοποίηση ιδιωτικών αξιώσεων²⁶¹.

Ειδικότερα, το αρ. 24 του ν. 2915/2001 παραμερίζει το ειδικό τραπεζικό απόρρητο αποκλειστικά και μόνο έναντι του δανειστή που έχει δικαίωμα κατάσχεσης. Ζήτημα ακατάσχετου των τραπεζικών καταθέσεων για τον δανειστή που διαθέτει τίτλο εκτελεστό δεν τίθεται. Επομένως, οι τράπεζες είναι υποχρεωμένες πλέον να προβούν στη δήλωση του αρ. 985 ΚΠολΔ ως προς την ύπαρξη ή μη της απαίτησης που κατασχέθηκε εις χείρας τους. Δεν πρόκειται ακριβώς για περίπτωση άρσης του τραπεζικού απορρήτου αλλά απλώς για μια επιβεβαίωση των θεωρητικών θέσεων των προηγούμενων ετών για την ανάγκη διάκρισης μεταξύ των εννοιών του απορρήτου και του ακατάσχετου και για το ότι το απόρρητο δεν εμπεριέχει και το ακατάσχετο. Το αρ. 24 του ν. 2915/2001 κάνει λόγο για «άρση» του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων, όταν πρόκειται να επιβληθεί κατάσχεση σε αυτές, και δίνει την εντύπωση ότι ο νομοθέτης αναγνωρίζει ότι το απόρρητο του ν.δ. 1059/1971 αφορούσε και στην κατάσχεση και απλά με το αρ. αυτό πλέον την εξαιρεί από αυτό. Όμως, δεν ισχύει κάτι τέτοιο και ο νομοθέτης δε συμπλέει με την εκφρασθείσα από τη νομολογία θέση, απλά η χρησιμοποιηθείσα από αυτόν έκφραση έγινε αποκλειστικά και μόνο, για να διευκρινισθεί ότι πέρα από το ποσό για το οποίο γίνεται η κατάσχεση, η τράπεζα δεν μπορεί να παράσχει καμιά άλλη πληροφορία εμποδιζόμενη από το απόρρητο, κάτι που είναι και αυτονόητο. Επομένως, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι η διάταξη αυτή είναι γνήσια ερμηνευτική, δηλαδή διευκρινιστική του ότι το απόρρητο δεν εκτείνεται έως το σημείο, ώστε να αποκλείει την κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων, την οποία δεν αφορά και δεν καταλαμβάνει²⁶².

Με την κατάσχεση ενασκείται δικαίωμα, για την ικανοποίηση του οποίου πρέπει να τηρηθεί η προβλεπόμενη στον ΚΠολΔ διαδικασία, στην οποία

²⁶⁰ Καστριώτης Ιωάννης, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων, Δ 2007, σελ. 66επ.

²⁶¹ ΜΠΡ ΤΡΙΚ 738/2002, ΔΕΕ 2002, σελ. 1006επ. με σημείωμα Δημήτριου Κουτσούκη, ΜΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 42696/2007, Αρμ. 2008, σελ. 115επ. και ομοίως ΠΠΡ ΑΘ 1976/2010, ΝΟΜΟΣ.

²⁶² Από πρακτική άποψη αυτό σημαίνει ότι κατασχέσεις τραπεζικών καταθέσεων, οι οποίες είχαν επιβληθεί πριν από τη θέσπιση της διάταξης του αρ. 24, θα πρέπει να κριθούν σύννομες, εφόσον δεν έχει εκδοθεί στο μεταξύ αμετάκλητη δικαστική απόφαση περί του αντιθέτου. Μάζης Παναγιώτης, Κατάσχεση τραπεζικών καταθέσεων μετά τη θέση σε ισχύ του άρθρου 24 του ν. 2915/2001, ΝοΒ 2002, σελ. 637επ.

περιλαμβάνεται και η δήλωση του τρίτου, δηλαδή της τράπεζας σχετικά με την ύπαρξη της απαίτησης. Η δήλωση αυτή αποτελεί, συνεπώς, δικονομική υποχρέωση της τράπεζας, απορρέουσα από την κατάσχεση για την ικανοποίηση του κατάσχοντος δανειστή, η οποία διαφορετικά θα ματαιωνόταν. Άρα, απόρρητο δεν υφίσταται στο μέτρο που για την ικανοποίηση του δικαιώματος του κατάσχοντος δανειστή, απαιτείται να αποκαλυφθεί η ύπαρξη της κατάθεσης, διότι το δικαίωμα αυτό κατισχύει. Αντίθετη ερμηνεία των διατάξεων αυτών θα προσέκρουε στο αρ. 20 παρ. 1 του Συντάγματος²⁶³. Το αρ. 24, λοιπόν, αποτελεί ένα θετικό βήμα προς την κατεύθυνση της υλοποίησης της συνταγματικής επιταγής για αποτελεσματική δικαστική προστασία. Η ρύθμιση αυτή ήταν συνταγματικά επιβεβλημένη, προκειμένου να καταστεί λυσιτελής η παρεχόμενη με καταψηφιστική απόφαση ή διαταγή πληρωμής δικαστική προστασία, όταν μάλιστα ο οφειλέτης δε διαθέτει ακίνητη περιουσία, ώστε να γίνει εκτέλεση σε βάρος της²⁶⁴.

Στο πλαίσιο του αρ. 24 του ν. 2915/2001 γίνεται λόγος για το ανίσχυρο του απορρήτου των «κάθε μορφής καταθέσεων» στα πιστωτικά ιδρύματα έναντι του δανειστή που έχει δικαίωμα κατάσχεσης, ενώ ομοίως στο αρ. 1 του ν.δ. 1059/1971, όπου καθιερώνεται το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, όπως τροποποιήθηκε με το αρ. 10 του ν. 1858/1989, γίνεται λόγος για «κάθε μορφής καταθέσεις». Είναι φανερό ότι η ευρεία διατύπωση της διάταξης του αρ. 24 του ν. 2915/2001 σε συνδυασμό με την ορθή πλέον κατανόηση του σκοπού του νομοθέτη του ν.δ. 1059/1971, επιτρέπει την υπαγωγή στο κατασχετό, καταρχήν, όλων των καταθέσεων σε πιστωτικά ιδρύματα, ήτοι γενικά σε όλα όσα λειτουργούν νόμιμα στην Ελλάδα, ανεξάρτητα από το εάν είναι ημεδαπά ή αλλοδαπά. Εξάλλου, και ο γενικός κανόνας της στενής ερμηνείας όλων των διατάξεων που καθιερώνουν ακατάσχετα και άρα ματαιώνουν ή έστω περιστελλούν τη δυνατότητα του δανειστή να ικανοποιηθεί με αναγκαστική εκτέλεση, επιβάλλει την ευρεία ερμηνεία του αρ. 24 του ν. 2915/2001. Η θεώρηση ότι στο κατασχετό υπάγονται, καταρχήν, όλες οι καταθέσεις πρέπει να αποτελεί την αφετηρία για την αντιμετώπιση κάθε προβλήματος που έχει σχέση με τον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής της ανωτέρω διάταξης. Έτσι, στο κατασχετό εν γένει εμπίπτουν όλες οι χρηματικές ή μη (μετοχών, ομολογιών, τίτλων και άλλων χρεογράφων)²⁶⁵ καταθέσεις, όπως, δυνάμει ρητής αναφοράς, και οι άυλες μετοχές²⁶⁶,

²⁶³ Βενιέρης Ιάκωβος στις Εφαρμογές Εμπορικού Δικαίου, Επιμέλεια Γεώργιος Τριανταφυλλάκης, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2014, σελ. 782επ.

²⁶⁴ Χρυσόγονος Κώστας, Βλαχόπουλος Σπύρος, Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, 4^η αναθεωρημένη έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2017, σελ. 477επ.

²⁶⁵ Σήμερα η κατάσχεση άυλων κινητών αξιών ή χρηματοπιστωτικών μέσων ρυθμίζεται από τα αρ. 991Α και 991Β ΚΠολΔ, που προστέθηκαν στον ΚΠολΔ δυνάμει του αρ. 58 παρ. 1 του ν. 3994/2011. Η συγκεκριμένη προσθήκη υπαγορεύθηκε από την ανάγκη προσαρμογής στα σύγχρονα δεδομένα της συναλλακτικής ζωής και την εντεύθεν ανάγκη επικαιροποίησης του ΚΠολΔ ενόψει της ήδη υφιστάμενης αποϋλοποίησης – απεγχάρτωσης των τίτλων μετοχών και των υπόλοιπων χρηματοπιστωτικών μέσων, ήτοι κινητών αξιών, οι οποίες καθίστανται αντικείμενο διαπραγμάτευσης στο πλαίσιο οργανωμένων αγορών. Με τις νέες διατάξεις, λοιπόν, του αρ. 991Α και 991Β επισφραγίστηκαν σε νομοθετικό επίπεδο οι κρατούσες μέχρι σήμερα αντιλήψεις. Έτσι, καταρχήν, αν αντικείμενο της κατάσχεσης είναι κινητές αξίες ή χρηματοπιστωτικά μέσα που τηρούνται σε άυλη μορφή και εκποιούνται σε χρηματιστήριο ή σε άλλη ρυθμιζόμενη αγορά που

οι καταθέσεις ταμειυτηρίου, όψεως, υπό όρο ή αίρεση, απρόθεσμες ή μετά προθεσμία ή προειδοποίηση, οι καταθέσεις σε ατομικό ή κοινό λογαριασμό (διαζευκτικό ή συμπλεκτικό) λογαριασμό, οι υπέρ τρίτου καταθέσεις, καταθέσεις σε ευρώ ή συνάλλαγμα, οι καταθέσεις υπέρ εξαγωγέων από επιστροφές ή χρηματικές επιδοτήσεις (πριμ) κ.α²⁶⁷. Από την άλλη πλευρά, βέβαια, οι ειδικές διατάξεις που καθιερώνουν ρητά το αναπαλλοτρίωτο ή και το ακατάσχετο ορισμένων καταθέσεων (π.χ. δεσμευμένες ή αναπαλλοτρίωτες καταθέσεις) εξακολουθούν να ισχύουν και δεν καταργούνται, καθώς η νομοθετική καθιέρωση ακατάσχετων δεν προσκρούει άνευ ετέρου στο δικαίωμα αναγκαστικής εκτέλεσης²⁶⁸.

λειτουργεί στην ημεδαπή, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων 983επ. ΚΠολΔ, ήτοι το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο της κατάσχεσης στα χέρια τρίτου, καθώς η κατάσχεση των άυλων τίτλων εξομοιώνεται με κατάσχεση κινητού πράγματος που βρίσκεται στην κατοχή τρίτου, εισάγοντας με τον τρόπο αυτό πλάσμα δικαίου για την κάλυψη των αναγκών της εκτελεστικής διαδικασίας. Στην έννοια των κινητών αξιών ως αυτοτελή αντικείμενα κατάσχεσης εντάσσονται ειδικότερα οι μετοχές, τα ομόλογα και αξιόγραφα εν γένει, τα οποία προσφέρονται για επενδύσεις, ενώ ως χρηματοπιστωτικά μέσα εννοούνται τα μέσα χρηματαγοράς, μερίδια οργανισμών συλλογικών επενδύσεων και ορισμένα παράγωγα προϊόντα. Επιπλέον, κατά τους ορισμούς της διατάξεως 991B, επί επιβολής κατάσχεσης σε μερίδια συλλογικών επενδύσεων εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις περί επιβολής κατάσχεσης στα χέρια τρίτου. Η εν λόγω κατάσχεση λογίζεται ως κατάσχεση απαίτησης στα χέρια τρίτου και καταλαμβάνει αποκλειστικά την απαίτηση του καθ' ου η κατάσχεση – επενδυτή προς εξαγορά των μεριδίων, όχι όμως και το μερίδιο αμοιβαίου κεφαλαίου ή τα επιμέρους στοιχεία που απαρτίζουν την περιουσία του αμοιβαίου κεφαλαίου. Τέλος, ως τρίτος, στον οποίο κοινοποιείται και το κατασχετήριο λογίζεται η εταιρία διαχείρισης που έχει προβεί και στην έκδοση των μεριδίων. Απαλαγάκη Χαρούλα, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο, 2, 5^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2017, σελ. 2890επ. Βλ. και την ΜΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 6716/2017 ΝΟΜΟΣ

²⁶⁶ Με τα αρ. 39επ. του ν. 2396/1996 εισήχθη στο ελληνικό δίκαιο η έννοια της άυλης μετοχής. Η μετοχή υπό υλική μορφή είναι δηλωτικό αξιόγραφο, που βεβαιώνει την ιδιότητα του μετόχου. Ενσωματώνει σύνθετα δικαιώματα συμμετοχής σε ανώνυμη εταιρία. Την ίδια μετοχική σχέση βεβαιώνει και η άυλη μετοχή, με τη διαφορά ότι, αντί τα μετοχικά δικαιώματα να ενσωματώνονται σε έγγραφο με υλική μορφή, καταχωρίζονται στα αρχεία της ανώνυμης εταιρίας αποθετηρίων τίτλων και παρακολουθούνται με λογιστικές εγγραφές σ' αυτά (ΕΦ ΑΘ 7258/2005 ΝΟΜΟΣ). Το ζήτημα της κατάσχεσης των άυλων μετοχών είχε απασχολήσει αρκετά τη θεωρία, επειδή η ρύθμιση του αρ. 49 παρ. 4 του ν. 2396/1996, όπως αντικαταστάθηκε με το αρ. 107 του ν. 2533/1997, επέτρεπε ρητά την κατάσχεση των άυλων μετοχών στα χέρια της Α.Ε.ΑΠΟΘ ως τρίτης, παρά το ότι το αρ. 55 του ν. 2396/1996 επέβαλε το απόρρητο των λογαριασμών άυλων μετοχών με ρυθμίσεις ανάλογες με αυτές που ισχύουν και για τις τραπεζικές καταθέσεις στο ν.δ. 1059/1971. Γι' αυτό το λόγο, η θεωρία είχε επισημάνει ότι η εφαρμογή των διατάξεων της κατάσχεσης στα χέρια τρίτου μπορεί να αποδειχθεί προβληματική, λόγω ακριβώς του απορρήτου. Προτάθηκε, έτσι, η εφαρμογή των διατάξεων για την κατάσχεση των ειδικών περιουσιακών στοιχείων (1022επ. ΚΠολΔ). Η ερμηνεία, όμως αυτή προσέκρουε στη ρητή διάταξη του αρ. 49 παρ. 4 του ν. 2396/1996, όπως αντικαταστάθηκε με το αρ. 107 του ν. 2533/1997, που όριζε ως εφαρμοστέα τα αρ. 982 – 991 ΚΠολΔ. Η ρητή αναφορά, λοιπόν, του αρ. 24 του ν. 2915/2001 στις άυλες μετοχές θα μπορούσαμε να πούμε ότι ήταν περιττή, αλλά έγινε, όπως διευκρινιστικά αναγράφεται στην Εισηγητική Έκθεση, προς αποφυγή παρερμηνείας. Έτσι επιτράπη ρητά η κατάσχεση των άυλων μετοχών και σε αυτή εφαρμόζονται οι διατάξεις των αρ. 982 επ. ΚΠολΔ για την κατάσχεση κινητών πραγμάτων στα χέρια τρίτου. (ΕΦ ΑΘ 7258/2005 ΝΟΜΟΣ) Εξάλλου, υπάρχει ρητή πρόβλεψη για την κατάσχεση αυτών στο αρ. 991Α ΚΠολΔ. Περισσότερα βλ. Τσιμπανούλης Δημήτριος, Η αναγκαστική κατάσχεση άυλων μετοχών, ΔΕΕ 2002, σελ. 823επ. και Ρήγας Κωνσταντίνος, Το αντικείμενο και η προσήκουσα διαδικασία της κατασχεσεως άυλων τίτλων, ΕΦΑΔ 2014, σελ. 1000επ.

²⁶⁷ ΠΠΡ ΠΕΙΡ 2447/2014, ΝΟΜΟΣ

²⁶⁸ Ταμαμίδης Αναστάσιος, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων ιδιωτών, υπό το φως της νομολογίας μετά το αρ. 24 ν. 2915/2001, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2005, σελ.

Μπορούμε να πούμε ότι με το αρ. 24 του ν. 2915/2001, δεν καταργήθηκε το λεγόμενο ειδικό τραπεζικό απόρρητο, αλλά απλώς και μόνο διευκρινίσθηκε ότι το εν λόγω απόρρητο κάμπτεται, όταν πρόκειται να διενεργηθεί αναγκαστική εκτέλεση και μάλιστα στον βαθμό που είναι αυτό απαραίτητο για την ικανοποίηση του δανειστή²⁶⁹. Σε καμιά δηλαδή περίπτωση δεν μπορεί κανείς να ισχυρισθεί ότι το τραπεζικό απόρρητο έπαυσε γενικά να ισχύει²⁷⁰. Πάντως, η άρση του απορρήτου είναι περιορισμένης έκτασης ακριβώς, γιατί η ισχύς της ως άνω διάταξης εκτείνεται μόνο έναντι του δανειστή που έχει δικαίωμα κατάσχεσης της περιουσίας του δικαιούχου της κατάθεσης και μόνο για το χρηματικό ποσό που απαιτείται για την ικανοποίηση του δανειστή²⁷¹.

Με τη διάταξη του αρ. 24 του ν. 2915/2001 λύθηκε και νομοθετικά το ζήτημα του επιτρεπτού ή μη της κατάσχεσης των τραπεζικών καταθέσεων και ενεργοποιήθηκε και πάλι η διάταξη του αρ. 4 του ν. 5638/1932 στην περίπτωση του κοινού λογαριασμού, όπως θα δούμε πιο αναλυτικά αμέσως παρακάτω. Χαρακτηριστική είναι η υπ' αριθμ. 785/1999 απόφαση του ΑΠ, που, όπως επισημάναμε προηγουμένως, συνέβαλε στη μεταστροφή της νομολογίας, καθώς αποφάνθηκε ότι οι διατάξεις του ν.δ. 1059/1971 δεν επέφεραν έμμεσα κατάργηση του δικαιώματος του δανειστή να κατάσχει αναγκαστικά τραπεζική κατάθεση εις χείρας τράπεζας ως τρίτης και ομοίως δεν καταργήθηκε έμμεσα ούτε η διάταξη του αρ. 4 του ν. 5638/1932, που προβλέπει την αναγκαστική κατάσχεση κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό²⁷².

Τέλος, το αρ. 24 του ν. 2915/2001 δεν κατοχυρώνει γενική αξίωση του δανειστή για παροχή πληροφοριών σχετικά με τους λογαριασμούς του οφειλέτη του²⁷³, αλλά εγκαθιδρύει μόνο την υποχρέωση της τράπεζας για εμπρόθεσμη υποβολή της δήλωσης του αρ. 985 ΚΠολΔ στο πλαίσιο της θεσμοθετημένης

41επ. και ομοίως βλ. Καστριώτης Ιωάννης, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων, Δ 2007, σελ. 66επ.

²⁶⁹ Η άρση αυτή του τραπεζικού απορρήτου δεν παραβιάζει τον νόμο για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, αφού γίνεται προς τον αποκλειστικό σκοπό της παροχής δραστηρικής δικαστικής προστασίας και είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του έννομου συμφέροντος που επιδιώκεται. Τριανταφυλλάκης Γ., Γραμματίκας Γ. και Κουτσούκης Δ. σε Ζησίμου Θεολόγος, Άρση τραπεζικού απορρήτου – Κατάσχεση τραπεζικών καταθέσεων, Συνήγορος 2001, σελ. 259επ.

²⁷⁰ Ταμαμίδης Αναστάσιος, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων ιδιωτών, υπό το φως της νομολογίας μετά το αρ. 24 ν. 2915/2001, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2005, σελ. 52επ.

²⁷¹ ΕΦ ΠΕΙΡ 18/2017, ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΑΘ 1976/2010, ΝΟΜΟΣ, ΜΠΡ ΤΡΙΚ 738/2002, ΔΕΕ 2002, σελ. 1006επ. με σημείωμα Δημήτριου Κουτσούκη, και ΜΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 42696/2007, Αρμ. 2008, σελ. 115επ. Ομοίως βλ. Βενιέρης Ιάκωβος στις Εφαρμογές Εμπορικού Δικαίου, Επιμέλεια Γεώργιος Τριανταφυλλάκης, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2014, σελ. 782επ.

²⁷² Ζησίμου Θεολόγος, Άρση τραπεζικού απορρήτου – Κατάσχεση τραπεζικών καταθέσεων, Συνήγορος 2001, σελ. 259επ. και Γέσιου – Φαλτσή Πελαγία, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων πριν και μετά τον ν. 2915/2001, Τιμητικός Τόμος του Κώστα Μπέη, Τρίτος Τόμος, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, εκδόσεις ΕΥΝΟΜΙΑ, Αθήνα 2003, σελ. 2101επ.

²⁷³ ΠΠΡ ΠΕΙΡ 2447/2014, ΝΟΜΟΣ

διαδικασίας του ΚΠολΔ για την κατάσχεση στα χέρια τρίτου²⁷⁴. Κατά την κρατούσα γνώμη²⁷⁵, από τη διάταξη του αρ. 24 του ν. 2915/2001 δεν απορρέει δικαίωμα του δανειστή ή αντίστοιχη υποχρέωση ή ακόμα και ευχέρεια της τράπεζας για πληροφόρηση σχετικά με την κατάθεση του οφειλέτη²⁷⁶. Το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο δεν επιτρέπει την αναγνώριση υποχρέωσης της τράπεζας για παροχή πληροφοριών στον δανειστή, ο οποίος δεν προχώρησε στην επιβολή κατάσχεσης εις χείρας της τράπεζας, ακόμα και αν έχει τα προσόντα για κάτι τέτοιο. Μια τέτοια υποχρέωση δεν μπορεί να θεμελιωθεί ούτε στη διατύπωση του αρ. 24 του ν. 2915/2001 ούτε στον σκοπό του νομοθέτη, που ήταν απλώς και μόνο να διευκρινισθεί ότι το ειδικό τραπεζικό απόρρητο δεν αρκεί για την απαλλαγή της τράπεζας από την υποχρέωση επιβολής δήλωσης, όταν της κοινοποιείται κατασχετήριο. Έτσι, δεν προβλέπεται στον νόμο κάποια διαδικασία διερεύνησης της ύπαρξης κατάθεσης με πρωτοβουλία των ίδιων των τραπεζών, αλλά με επιμέλεια του δανειστή θα πρέπει να επιχειρείται δέσμευση των καταθέσεων σε εκείνο το πιστωτικό ίδρυμα, στο οποίο υποθέτει ότι τηρούνται οι καταθέσεις του οφειλέτη του. Ο εντοπισμός της τράπεζας, στην οποία έχει καταθέσεις ο οφειλέτης, απόκειται αποκλειστικά στον δανειστή. Ως προς τον κατέχοντα, λοιπόν, τίτλο εκτελεστό, θέμα απορρήτου γεννάται το πρώτον επί επισπεύσεως της αναγκαστικής εκτέλεσης κατά της τράπεζας με την επίδοση σε αυτή του κατασχετηρίου και τότε μόνο η τράπεζα οφείλει να προβεί σε παροχή πληροφοριών στο πλαίσιο της δήλωσης του αρ. 985 ΚΠολΔ²⁷⁷. Άλλωστε, η σύνδεση της υποχρέωσης της τράπεζας για πληροφόρηση με την απλή υποβολή σχετικού

²⁷⁴ Γέσιου – Φαλτή Πελαγία, Το δικαίωμα των κληρονόμων για την επίδειξη εγγράφων κοινού τραπεζικού λογαριασμού, ΧρΙΔ 2010, σελ. 593επ.

²⁷⁵ Ψυχομάνης Σπυρίδων, Η κατάσχεση των καταθέσεων, ΔΕΕ 2002, σελ. 473επ., Τριανταφυλλάκης Γ. και Γραμματικός Γ. σε Ζησίμου Θεολόγος, Άρση τραπεζικού απορρήτου – Κατάσχεση τραπεζικών καταθέσεων, Συνήγορος 2001, σελ. 259επ. και Γέσιου – Φαλτή Πελαγία, Το δικαίωμα των κληρονόμων για την επίδειξη εγγράφων κοινού τραπεζικού λογαριασμού, ΧρΙΔ 2010, σελ. 593επ. Έτσι και η ΕΦ ΠΕΙΡ 18/2017 (ΝΟΜΟΣ), κατά την οποία «Η διάταξη του αρ. 24 του ν. 2915/2001 δεν κατοχυρώνει γενική αξίωση του δανειστή για παροχή πληροφοριών σχετικά με τους λογαριασμούς του οφειλέτη του».

²⁷⁶ Κατ' άλλη άποψη η κατά το αρ. 24 άρση του απορρήτου έναντι του δανειστή που έχει δικαίωμα κατάσχεσης περιλαμβάνει και το δικαίωμά του σε πληροφόρηση ως προς την ύπαρξη κατάθεσης προς τον σκοπό επιβολής κατάσχεσης. Η άποψη αυτή βρίσκει στήριγμα στο ίδιο το γράμμα της διάταξης, η οποία κάνει λόγο για μη ισχύ του απορρήτου των καταθέσεων «έναντι του δανειστή που έχει δικαίωμα κατάσχεσης» και όχι έναντι αποκλειστικά και μόνο εκείνου που την επιβάλλει. Έτσι, βλ. Πελλένη – Παπαγεωργίου Ανθή, Η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, Τα ζητήματα αστικού & δικονομικού δικαίου, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2005, σελ. 144, Μάξης Παναγιώτης, Κατάσχεση τραπεζικών καταθέσεων μετά τη θέση σε ισχύ του άρθρου 24 του ν. 2915/2001, ΝοΒ 2002, σελ. 637επ. και Κουτσούκης Δ. σε Ζησίμου Θεολόγος, Άρση τραπεζικού απορρήτου – Κατάσχεση τραπεζικών καταθέσεων, Συνήγορος 2001, σελ. 259επ. Βλ. και ΜΠΡ ΤΡΙΚ 738/2002 (ΔΕΕ 2002, σελ. 1006επ. με σημείωμα Δημήτριου Κουτσούκη), κατά την οποία «Ο δανειστής, εφόσον έχει δικαίωμα κατάσχεσης, δικαιούται είτε να προβεί άμεσα στην επιβολή της κατάσχεσης είτε να ζητήσει πληροφορίες από την τράπεζα που υποθέτει ότι υπάρχει η κατάθεση, προκειμένου να προβεί στη συνέχεια σε κατάσχεση στα χέρια του πιστωτικού ιδρύματος. Η πληροφόρηση αυτή από το πιστωτικό ίδρυμα είναι υποχρεωτική, εφόσον επιδίδεται σ' αυτό αντίγραφο του εκτελεστού τίτλου, αφού η άρση του απορρήτου έναντι του δανειστή του καταθέτη περιλαμβάνει και το δικαίωμα πληροφόρησής του για την ύπαρξη κατάθεσης προς τον σκοπό επιβολής κατάσχεσης και την αντίστοιχη υποχρέωση του ιδρύματος προς τούτο.».

²⁷⁷ Ψυχομάνης Σπυρίδων, Η κατάσχεση των καταθέσεων, ΔΕΕ 2002, σελ. 473επ.

αιτήματος από τον δανειστή ή την εκ μέρους του κοινοποίηση αντιγράφου του εκτελεστού τίτλου δε φαίνεται να συνεπάγεται ουσιαστικό όφελος για τον δανειστή, δεδομένου ότι οι έννομες συνέπειες της κατάσχεσης και ιδίως η αδυναμία εξόφλησης συνδέονται αποκλειστικά με την επίδοση του κατασχετηρίου στον τρίτο²⁷⁸. Σήμερα, πάντως, το περιεχόμενο της ρύθμισης του αρ. 24 του ν. 2915/2001 έχει ενταχθεί στον ΚΠολΔ και συγκεκριμένα στο αρ. 983 παρ. 4 του ΚΠολΔ, χωρίς όμως να έχει καταργηθεί η διάταξη του αρ. 24, η οποία εξακολουθεί να ισχύει για όσες περιπτώσεις δεν εφαρμόζεται ο ΚΠολΔ²⁷⁹.

4. Η κατάσχεση της κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό

Αναφέρθηκε ήδη ανωτέρω, ότι η κατάσχεση της κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό μπορεί να επιχειρηθεί υπό τον τύπο της κατάσχεσης απαίτησης στα χέρια της τράπεζας ως τρίτης από οποιονδήποτε δανειστή συνδικαιούχου, με τις κοινές προϋποθέσεις επίσπευσης κατάσχεσης οποιασδήποτε μορφής κατάθεσης. Η κατάθεση της κατάσχεσης σε κοινό λογαριασμό είναι επιτρεπτή. Τούτο έχει καταστεί αδιαμφισβήτητο μετά την ανατροπή της τότε κρατούσας αντίληψης περί ακατάσχετου των καταθέσεων εν γένει με την απόφαση 19/2001 της Ολομέλειας του ΑΠ και νομοθετικά με το αρ. 24 του ν. 2915/2001. Οφείλει, λοιπόν, κανείς να επισημάνει ότι η ως άνω στροφή της νομολογίας και η νομοθετική παρέμβαση έφεραν πάλι στο προσκήνιο τη διάταξη του αρ. 4 του ν. 5638/1932²⁸⁰.

Πάντως, στην περίπτωση του κοινού λογαριασμού, ανεξάρτητα από τη νομοθετική κατοχύρωση της δυνατότητας κατάσχεσης των τραπεζικών καταθέσεων, το τραπεζικό απόρρητο εξακολουθεί να υφίσταται και έτσι η τράπεζα οφείλει να μην αποκαλύψει ούτε τα ονόματα των λοιπών συνδικαιούχων ούτε βέβαια το συνολικό ύψος της κατάθεσης, όταν αυτό υπερβαίνει το αναγκαίο για την ικανοποίηση του δανειστή μέτρο. Δεδομένου ότι καθένας από τους συνδικαιούχους είναι άμεσα συμβαλλόμενος με την τράπεζα, καθένας από αυτούς είναι φορέας του δικαιώματος

---

²⁷⁸ Είναι διαφορετικό το ζήτημα ότι, πράγματι, η αποτελεσματική κατοχύρωση του δικαιώματος δικαστικής προστασίας και συγκεκριμένα του δικαιώματος αναγκαστικής εκτέλεσης θα συνηγορούσε, ώστε να αναπτυχθεί νομοθετική πρωτοβουλία για τη θέσπιση κανόνων σχετικά με το δικαίωμα του δανειστή να λάβει όλες τις πληροφορίες που είναι αναγκαίες για την ικανοποίηση της απαίτησής του με αναγκαστική εκτέλεση, συμπεριλαμβανομένης της κατάσχεσης τραπεζικών καταθέσεων του οφειλέτη του. Από την άλλη, βέβαια, και τυχόν υπέρμετρα, δηλαδή πέραν του μέτρου που είναι αναγκαίο για την αντικειμενικά αποτελεσματική ικανοποίηση του δανειστή, διευκόλυνση της κατάσχεσης των καταθέσεων με παράκαμψη του απορρήτου θα μπορούσε να έχει αρνητικές συνέπειες σε βάρος των καταθετών. Ταμαμίδης Αναστάσιος, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων ιδιωτών, υπό το φως της νομολογίας μετά το αρ. 24 ν. 2915/2001, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2005, σελ. 142επ.

²⁷⁹ Μακρίδου Καλλιόπη, Απαλαγάκη Χαρούλα, Διαμαντόπουλος Γεώργιος, Πολιτική Δικονομία, Θεωρία – Νομολογία – Υποδείγματα, Β' έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2018, σελ. 190επ.

²⁸⁰ Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 492επ.

τήρησης εχεμύθειας σχετικά με την κοινή κατάθεση αλλά και του δικαιώματος παροχής πληροφοριών σχετικά με αυτή²⁸¹. Η τράπεζα, λοιπόν, οφείλει να εφαρμόσει το τεκμήριο του αρ. 4 του ν. 5638/1932, αλλά είναι υποχρεωμένη να μην αποκαλύψει ούτε τον αριθμό των συνδικαιούχων ούτε το συνολικό ποσό της κατάθεσης. Αρκεί η απλή αναφορά του συγκεκριμένου ποσού, το οποίο αναλογεί στον καθ' ου η εκτέλεση κατ' εφαρμογή του τεκμηρίου²⁸². Πάντως, είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι εμμέσως η τράπεζα παραβιάζει το απόρρητο, όταν παραβιάζοντας το τεκμήριο του αρ. 4, εξαναγκάζει τους θιγόμενους από την παραβίαση συνδικαιούχους στην άσκηση ανακοπής, οπότε κατ' ανάγκη αποκαλύπτουν οι ίδιοι τα ονόματά τους, δηλαδή την ιδιότητά τους ως συνδικαιούχων του λογαριασμού και το ύψος της κατάθεσης. Σε αυτή την περίπτωση, βέβαια, η παραβίαση του απορρήτου συνιστά απλώς αναπόφευκτη συνέπεια της παραβίασης του τεκμηρίου του αρ. 4. Σε κάθε περίπτωση, οποιαδήποτε παράβαση της τράπεζας σε σχέση με την τήρηση του απορρήτου ως προς τους λοιπούς συνδικαιούχους επισύρει τις ανάλογες κυρώσεις. Υπενθυμίζεται ότι η τράπεζα ευθύνεται έναντι των καταθετών ως θεματοφύλακας, δεδομένου ότι η τράπεζα και οι καταθέτες συνδέονται κατά την κρατούσα άποψη με την έννομη σχέση της ανώμαλης παρακαταθήκης. Τυχόν υποβολή από την τράπεζα δήλωσης, με την οποία θίγονται τα συμφέροντα των συνδικαιούχων, με την έννοια της εις βάρος τους παραβίασης του τεκμηρίου του αρ. 4, δίνει το δικαίωμα στους θιγόμενους συνδικαιούχους να ασκήσουν την ανακοπή κατά της εκτέλεσης του αρ. 936 ΚΠολΔ, εφόσον επικαλούνται προσβολή του δικαιώματός τους επί του αντικειμένου της εκτέλεσης, το οποίο δικαιούνται να αντιτάξουν σε εκείνον κατά του οποίου έχει στραφεί η εκτέλεση²⁸³.

Η διάταξη του αρ. 4 μπορούμε να πούμε ότι περιέχει δύο ρυθμίσεις, αφενός αναγνωρίζει ρητά το κατασχετό της κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό και αφετέρου καθιερώνει αμάχητο τεκμήριο ως προς την έκταση του δικαιώματος κάθε συνδικαιούχου επί της κατάθεσης. Ως προς την πρώτη ρύθμιση, δεν υπάρχει πλέον ιδιαίτερο πρόβλημα, καθώς, όπως είδαμε ανωτέρω, με το αρ. 24 του ν. 2915/2001 ο νομοθέτης έλυσε οριστικά το ζήτημα του κατασχετού των τραπεζικών καταθέσεων. Συνεπώς, υπάρχει πάντοτε η δυνατότητα επιβολής κατάσχεσης της κατάθεσης στα χέρια της τράπεζας ως τρίτης από τους δανειστές των συνδικαιούχων. Σημαντικότερη είναι η δεύτερη ρύθμιση, γιατί με το αμάχητο τεκμήριο, που θέτει, προστατεύει τους λοιπούς μη οφειλέτες συνδικαιούχους από τον κίνδυνο της απώλειας του συνόλου της κατάθεσης, λόγω του χρέους του ενός. Έτσι, ο δανειστής ενός από τους

---

²⁸¹ Κουτσούκης Δημήτρης, Πρακτικά προβλήματα από την εφαρμογή του τραπεζικού απορρήτου, Δίκαιο τραπεζών και δίκαιο τραπεζικών εργασιών, Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικολόγων σε συνεργασία με την Ένωση Ελληνικών τραπεζών, Διημερίδα 26 και 27 Απριλίου 1996, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1997, σελ. 155επ.

²⁸² Ταμαμίδης Αναστάσιος, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων ιδιωτών, υπό το φως της νομολογίας μετά το αρ. 24 ν. 2915/2001, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 2005, σελ. 52επ.

²⁸³ Ταμαμίδης Αναστάσιος, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων ιδιωτών, υπό το φως της νομολογίας μετά το αρ. 24 ν. 2915/2001, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 2005, σελ. 52επ.

συνδικαιούχους δε δικαιούται να κατάσχει το σύνολο της κατάθεσης, αφού αυτή κατά αμάχητο τεκμήριο ανήκει σε όλους τους δικαιούχους κατά ίσα μέρη, αλλά μόνο το ίσο μέρος της κατάθεσης που αναλογεί στον οφειλέτη του²⁸⁴.

Επακόλουθο της εφαρμογής του τεκμηρίου είναι η μετατροπή της ενοχής από τον κοινό λογαριασμό από ενεργητική εις ολόκληρον, που είναι πριν από την κατάσχεση σε διαιρετή και μάλιστα κατ' ισομοιρία μετά την κατάσχεση²⁸⁵. Εάν δεν υπήρχε το συγκεκριμένο τεκμήριο, θα ίσχυε και στην περίπτωση της κατάσχεσης ό,τι ισχύει στην περίπτωση ανάληψης του συνολικού ποσού της κατάθεσης από έναν από τους συνδικαιούχους, οπότε η τράπεζα απαλλάσσεται με την καταβολή όλου του κατατεθειμένου ποσού σε οποιονδήποτε συνδικαιούχο, ανεξάρτητα από τυχόν αξίωση που διατηρεί ο άλλος συνδικαιούχος κατά του τελευταίου από την εσωτερική τους σχέση²⁸⁶. Αν δεν υπήρχε η διάταξη του αρ. 4, η κατάσχεση θα είχε υποκειμενική ενέργεια (ΑΚ 491 και 492), πράγμα που σημαίνει ότι η κατάσχεση δε θα εμπόδιζε τους υπόλοιπους συνδικαιούχους να αναλάβουν ολόκληρο το ποσό της κατάθεσης και αντίστροφα θα ίσχυε η αρχή της πρόληψης υπέρ του κατάσχοντος, ο οποίος θα μπορούσε πρώτος να αναλάβει ολόκληρο το ποσό της κατάθεσης²⁸⁷.

Πρέπει, ακόμα, να σημειωθεί ότι, αν και το τεκμήριο του αρ. 4 δεν φαίνεται να εναρμονίζεται με τον χαρακτήρα της δημιουργούμενης στον κοινό λογαριασμό ενοχής ως ενεργητικής ενοχής εις ολόκληρον, εν τέλει και ο τελευταίος χαρακτήρας, μολοντί αδιαμφισβήτητος, όπως είδαμε, ενόψει και του αρ. 1 του ν. 5638/1932, πάντως συνιστά εξαίρεση από τον γενικό κανόνα του αρ. 480 ΑΚ, σύμφωνα με τον οποίο, αν περισσότεροι οφείλουν διαιρετή παροχή ή περισσότεροι έχουν δικαίωμα,

---

²⁸⁴ Πελένη – Παπαγεωργίου Ανθή, Η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, Τα ζητήματα αστικού & δικονομικού δικαίου, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2005, σελ. 138επ.

²⁸⁵ Μητροπούλου Σοφία, Ο κοινός λογαριασμός στο Ελληνικό δίκαιο, Συγκριτική επισκόπηση αλλοδαπών δικαίων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 118επ. και ομοίως βλ. Ταμαμίδης Αναστάσιος, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων ιδιωτών, υπό το φως της νομολογίας μετά το αρ. 24 ν. 2915/2001, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2005, σελ. 52επ.

²⁸⁶ Ταμαμίδης Αναστάσιος, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων ιδιωτών, υπό το φως της νομολογίας μετά το αρ. 24 ν. 2915/2001, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2005, σελ. 52επ.

²⁸⁷ Κάνοντας μια σύντομη επισκόπηση των αλλοδαπών δικαίων, μπορούμε να πούμε, καταρχήν ότι όλες οι χώρες κάνουν δεκτή την κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων και ειδικότερα την κατάσχεση της απαίτησης κάποιου συνδικαιούχου κοινού διαζευκτικού λογαριασμού επί του υπολοίπου της κατάθεσης. Κοινό πρόβλημα, όμως σε όλα τα δίκαια, το οποίο βέβαια αντιμετωπίζεται διαφορετικά όχι μόνο μεταξύ των διαφόρων χωρών αλλά και από τα δικαστήρια της κάθε χώρας, είναι το ποσοστό, μέχρι το οποίο είναι δυνατό να εκτείνεται η κατάσχεση σε κοινό διαζευκτικό λογαριασμό. Σε άλλες περιπτώσεις κατάσχεται ολόκληρο το υπόλοιπο του κοινού λογαριασμού, ενώ σε άλλες μόνο η κεφαλική μερίδα που αντιστοιχεί στον συνδικαιούχο, του οποίου η αξίωση επί του υπολοίπου κατάσχεται. Για παράδειγμα, στο γερμανικό δίκαιο, όπου δεν υπάρχει αντίστοιχη ρύθμιση του αρ. 4, κατά κανόνα ο δανειστής ενός από τους συνδικαιούχους έχει δικαίωμα να κατάσχει το σύνολο της κατάθεσης, ενώ τα δικαιώματα των λοιπών συνδικαιούχων δε θίγονται, δηλαδή μπορούν, πριν ο δανειστής ασκήσει τα δικαιώματά του, να αναλάβουν την κατάθεση. Ισχύει, δηλαδή η αρχή της πρόληψης ενόψει του ότι η κατάσχεση ενεργεί υποκειμενικά. Μητροπούλου Σοφία, Ο κοινός λογαριασμός στο Ελληνικό δίκαιο, Συγκριτική επισκόπηση αλλοδαπών δικαίων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 183επ.

όπως εν προκειμένω, σε διαιρετή παροχή, σε περίπτωση αμφιβολίας, κάθε οφειλέτης έχει την υποχρέωση να καταβάλει και κάθε δανειστής έχει το δικαίωμα να λάβει ίσο μέρος²⁸⁸.

Ανακεφαλαιώνοντας όσα επισημάνθηκαν και στο προηγούμενο κεφάλαιο, μπορούμε να καταλήξουμε στο ότι ο αμάχητος χαρακτήρας του τεκμηρίου αφορά ρητά μόνο στον κατάσχοντα και τον καλύπτει τόσο ως προς τις σχέσεις του με τους συνδικαιούχους όσο και ως προς την τράπεζα. Αντίστοιχα, αμφίδρομα, καλύπτει την τράπεζα τόσο σε σχέση με τον κατάσχοντα δανειστή όσο και σε σχέση με τους συνδικαιούχους του κοινού λογαριασμού. Όμως, ο παραπάνω υπέρ του κατάσχοντος χαρακτήρας του τεκμηρίου σημαίνει ότι, ανεξάρτητα από την ικανοποίηση του κατάσχοντος δανειστή με επίκληση του τεκμηρίου, δεν αποκλείεται η έγερση μεταξύ των συνδικαιούχων διαφορετικής σε σχέση με το τεκμήριο κατανομής του ποσού της κατάθεσης. Με άλλα λόγια, το τεκμήριο δεν επεμβαίνει στην εσωτερική σχέση μεταξύ των περισσότερων δικαιούχων του κοινού λογαριασμού, με αποτέλεσμα να είναι δυνατή η αναγωγή κατ' αρ. 493 ΑΚ του καθ' ου η εκτέλεση από τους υπόλοιπους συνδικαιούχους, όταν λόγω εφαρμογής του τεκμηρίου κατασχέθηκε μεγαλύτερο ποσοστό του κατατεθειμένου στον κοινό λογαριασμό ποσού από όσο στην πραγματικότητα ανήκε στον καθ' ου η κατάσχεση ή πολύ περισσότερο, όταν στον τελευταίο, ενόψει της εσωτερικής σχέσης μεταξύ των συνδικαιούχων, δεν αντιστοιχούσε κανένα ποσοστό της κατάθεσης²⁸⁹.

Με τη ρύθμιση του αρ. 4 του ν. 5638/1932 επιτυγχάνεται αφενός εξισορρόπηση των συμφερόντων των δικαιούχων και των δανειστών τους, γιατί η κατάσχεση αποχωρίζει μόνο το ίσο ποσό που αναλογεί στον συνδικαιούχο οφειλέτη του δανειστή, αφήνοντας το υπόλοιπο ποσό απρόσβλητο από τους δανειστές, και αφετέρου εξασφαλίζεται η ικανοποίηση του δανειστή, διότι δεν υπάρχουν αμφισβητήσεις σχετικά με την αναλογία του συνδικαιούχου – οφειλέτη²⁹⁰. Βέβαια, δεν πρέπει να σχηματιστεί η εντύπωση ότι το τεκμήριο του αρ. 4 ωφελεί πάντα τον κατάσχοντα δανειστή, καθώς ακόμη και όταν στην πραγματικότητα ο οφειλέτης του είναι ο κύριος ή και ο μοναδικός αληθινός, κατά την εσωτερική σχέση των συνδικαιούχων, δικαιούχος του ποσού της κατάθεσης στον κοινό λογαριασμό, ο δανειστής, λόγω ακριβώς του τεκμηρίου, δεν μπορεί να επιληφθεί παρά μόνο του ποσοστού που αναλογεί στον οφειλέτη. Κατά αυτή την έννοια, μέσω του ανοίγματος ενός ή και περισσότερων κοινών λογαριασμών, με όσο το δυνατόν περισσότερα έμπιστα πρόσωπα ως συνδικαιούχους, ο οφειλέτης μπορεί να κατορθώσει να κρατήσει εκτός της σφαίρας επέμβασης των δανειστών του σημαντικό τμήμα του

²⁸⁸ Ταμαμίδης Αναστάσιος, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων ιδιωτών, υπό το φως της νομολογίας μετά το αρ. 24 ν. 2915/2001, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2005, σελ. 52επ.

²⁸⁹ Ταμαμίδης Αναστάσιος, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων ιδιωτών, υπό το φως της νομολογίας μετά το αρ. 24 ν. 2915/2001, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2005, σελ. 59επ.

²⁹⁰ Πελλένη – Παπαγεωργίου Ανθή, Η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, Τα ζητήματα αστικού & δικονομικού δικαίου, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2005, σελ. 138επ.

συνολικού κεφαλαίου του²⁹¹. Έτσι, με αυτή την έννοια, το τεκμήριο του αρ. 4 μπορεί μεν να διευκολύνει τις συναλλαγές, αλλά στην πραγματικότητα είναι σε μεγάλο βαθμό ίσως άδικο. Πράγματι, είναι γνωστό σε όλους ότι, τις περισσότερες φορές, ο κοινός λογαριασμός ανοίγεται με κεφάλαια, η κατανομή των οποίων στους περισσότερους δικαιούχους του λογαριασμού δεν αντιστοιχεί στο τεκμήριο του αρ. 4 και δεν πρόκειται ούτε στο μέλλον οι συνδικαιούχοι να συνεισφέρουν εξίσου στη διαμόρφωση του πιστωτικού υπολοίπου. Με αυτό το δεδομένο και εάν ληφθεί επίσης υπόψη ότι λογικά ο συγκεκριμένος συνδικαιούχος, στον οποίο ανήκει στην πραγματικότητα το μεγαλύτερο μέρος της κατάθεσης, είναι το πρόσωπο που λόγω αυξημένης συναλλακτικής δραστηριότητας είναι επόμενο να δημιουργήσει και τα σημαντικότερα χρέη, τότε θα μπορούσαμε να πούμε ότι σε τέτοιες περιπτώσεις από το τεκμήριο εν τέλει ωφελείται περισσότερο ο καθ' ου η κατάσχεση οφειλέτης²⁹². Πάντως, από τον ρητά αμάχητο χαρακτήρα του τεκμηρίου του αρ. 4 προκύπτει ότι η βούληση του νομοθέτη ήταν να διευκολύνεται, όσο γίνεται, ο κατάσχων δανειστής και να κρατηθεί έξω από την όποια εσωτερική διαμάχη, αληθινή ή εικονική, μεταξύ των συνδικαιούχων του κοινού λογαριασμού²⁹³.

Ίσως, τελικά, αν ληφθεί υπόψη ότι κάθε νόμιμο τεκμήριο από τη φύση του εμπεριέχει το σπέρμα της αδικίας ως προς κάποια από τις εμπλεκόμενες κάθε φορά πλευρές, ουσιαστικά ωφελούμενη από το συγκεκριμένο τεκμήριο του αρ. 4 είναι η πλευρά της τράπεζας, η οποία απαλλάσσεται, μέσω του τεκμηρίου, από κάθε τυχόν ευθύνη της έναντι τόσο του κατάσχοντος δανειστή όσο και των συνδικαιούχων του κοινού λογαριασμού²⁹⁴. Πάντως, θα ήταν εξαιρετικά δυσχερές και πρακτικά ανέφικτο να αποδείξει κανείς ότι η τράπεζα γνωρίζει κατά τον χρόνο της κατάσχεσης την πραγματική αναλογία των ποσοστών των συνδικαιούχων με βάση την εσωτερική σχέση που τους συνδέει. Έτσι, πρέπει να ομολογηθεί ότι το τεκμήριο του αρ. 4 του ν. 5638/1932 διευκολύνει πρακτικά τη λειτουργία του κοινού λογαριασμού²⁹⁵.

Σε περίπτωση, λοιπόν, κατάσχεσης κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό από ένα δανειστή των συνδικαιούχων, ο δανειστής μπορεί να κατάσχει μόνο το μέρος της

---

²⁹¹ Έτσι, ο υπόχρεος οφειλέτης μπορεί ευχερώς να προβαίνει σε καταδολίευση των δικαιωμάτων των ανύποπτων δανειστών του. Καστριώτης Ιωάννης, Η κατάσχεσις εις χείρας τρίτου, (κατά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας), Τόμος Πρώτος, Αθήναι 1985, σελ. 139.

²⁹² Ταμαμίδης Αναστάσιος, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων ιδιωτών, υπό το φως της νομολογίας μετά το αρ. 24 ν. 2915/2001, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2005, σελ. 59επ.

²⁹³ Ταμαμίδης Αναστάσιος, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων ιδιωτών, υπό το φως της νομολογίας μετά το αρ. 24 ν. 2915/2001, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2005, σελ. 64επ.

²⁹⁴ Η τράπεζα ωφελείται και από το γεγονός ότι βάσει του τεκμηρίου δε δεσμεύεται παρά μόνο ένα τμήμα της συνολικής κατάθεσης, ενώ το υπόλοιπο συνεχίζει να παραμένει υπό τη διαχείριση της τράπεζας προς περαιτέρω αξιοποίησή του. Ταμαμίδης Αναστάσιος, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων ιδιωτών, υπό το φως της νομολογίας μετά το αρ. 24 ν. 2915/2001, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2005, σελ. 59επ.

²⁹⁵ Ταμαμίδης Αναστάσιος, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων ιδιωτών, υπό το φως της νομολογίας μετά το αρ. 24 ν. 2915/2001, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2005, σελ. 59επ.

κατάθεσης που αναλογεί στον οφειλέτη²⁹⁶, διότι το αρ 4 καθιερώνει αμάχητο τεκμήριο ότι το ποσό της κατάθεσης ανήκει σε όλους τους συνδικαιούχους κατά ίσα μέρη²⁹⁷. Κατά μία άποψη, πρόκειται για ειδική περίπτωση ακατάσχετου, διότι η κατάθεση κατά το υπόλοιπο μέρος που αναλογεί στους λοιπούς συνδικαιούχους παραμένει απρόσβλητη από τον δανειστή ενός από τους συνδικαιούχους²⁹⁸. Κατά άλλη άποψη, ο δανειστής δικαιούται να επιβάλλει κατάσχεση στο αντίστοιχο μέρος του καταλοίπου του κοινού λογαριασμού που τεκμαίρεται κατά αμάχητο τεκμήριο ότι ανήκει στον οφειλέτη συνδικαιούχο και όχι στο σύνολο του υπολοίπου του λογαριασμού, και αυτό όχι γιατί η κατάθεση, κατά το υπόλοιπο μέρος που αναλογεί στους λοιπούς συνδικαιούχους, έχει καταστεί ακατάσχετη, αλλά, γιατί αυτή τεκμαίρεται ότι δεν ανήκει στην περιουσία του οφειλέτη συνδικαιούχου²⁹⁹. Σε κάθε περίπτωση, το τεκμήριο του αρ. 4 του ν. 5638/1932 εφαρμόζεται είτε ο επισπεύδων δανειστής είναι ιδιώτης είτε πρόκειται για το Δημόσιο³⁰⁰.

Τέλος, ένα άλλο ζήτημα που αξίζει να αναφερθεί είναι η συμπεριφορά που πρέπει να τηρήσει η τράπεζα στην περίπτωση επιβολής κατάσχεσης εις χείρας της ως τρίτης, όταν επ' ονόματι του καθ' ου η εκτέλεση υφίστανται περισσότερες καταθέσεις είτε σε ατομικούς είτε σε κοινούς λογαριασμούς. Τίθεται το ερώτημα

²⁹⁶ Το αρ. 4 εφαρμόζεται και στην περίπτωση της κατάσχεσης επί κοινών άυλων τίτλων, δηλαδή η κατάσχεση θα περιοριστεί στο ιδανικό μερίδιο του καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτη – συνδικαιούχου, το οποίο τεκμαίρεται αμάχητα ότι ισούται με αυτό των λοιπών συνδικαιούχων. Ρήγας Κωνσταντίνος, Το αντικείμενο και η προσήκουσα διαδικασία της κατασχεσεως άυλων τίτλων, ΕφΑΔ 2014, σελ. 1000επ. Επίσης, η έκταση της κατάσχεσης κοινού μεριδίου αμοιβαίου κεφαλαίου περιορίζεται στην κεφαλική μερίδα κάθε συμμεριδιούχου, διότι εφαρμόζεται αναλόγως η διάταξη του αρ. 4 του ν. 5638/1932, σύμφωνα με την οποία το μερίδιο αμοιβαίου κεφαλαίου ανήκει κατά αμάχητο τεκμήριο σε όλους τους συνδικαιούχους κατά ίσα μέρη. Μητροπούλου Σοφία, Ο κοινός λογαριασμός στο Ελληνικό δίκαιο, Συγκριτική επισκόπηση αλλοδαπών δικαίων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 161.

²⁹⁷ Η νομολογία εφαρμόζει ανενδοίαστα το ως άνω τεκμήριο. Βλ. ενδεικτικά ΕΦ ΛΑΜ (ΜΟΝ) 41/2016, ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΑΘ 4939/2010, ΝΟΜΟΣ, ΜΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 20409/2005, ΝΟΜΟΣ, ΜΠΡ ΤΡΙΚ 361/2007, ΝΟΜΟΣ, ΕΙΡ ΛΑΜ (ΑΣΦ) 423/2015, ΝΟΜΟΣ και ΑΠ 769/2004, ΝΟΜΟΣ.

²⁹⁸ Έτσι βλ. Πελλένη – Παπαγεωργίου Ανθή, Η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, Τα ζητήματα αστικού & δικονομικού δικαίου, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2005, σελ. 138επ., Μάξης Παναγιώτης, Κατάσχεση τραπεζικών καταθέσεων μετά τη θέση σε ισχύ του άρθρου 24 του ν. 2915/2001, ΝοΒ 2002, σελ. 637επ. και Απαλαγάκη Χαρούλα, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο, 2, 5^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2017, σελ. 2833επ.

Βλ. ενδεικτικά και ΕΦ ΛΑΜ (ΜΟΝ) 41/2016, ΝΟΜΟΣ, ΜΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 20409/2005, ΝΟΜΟΣ, ΜΠΡ ΤΡΙΚ 361/2007, ΝΟΜΟΣ, ΕΙΡ ΛΑΜ (ΑΣΦ) 423/2015, ΝΟΜΟΣ

²⁹⁹ Βενιέρης Ιάκωβος στις Εφαρμογές Εμπορικού Δικαίου, Επιμέλεια Γεώργιος Τριανταφυλλάκης, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2014, σελ. 784επ. Βλ. ενδεικτικά και ΑΠ 769/2004, ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΔΩΔ 348/2005, ΝΟΜΟΣ.

³⁰⁰ Σύμφωνα με την γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους 143/2012 (ΝΟΜΟΣ) «Σε περίπτωση κατάσχεσης κατάθεσης κοινού λογαριασμού εκ μέρους του δανειστή ενός από τους συνδικαιούχους, ο δανειστής αυτός δε δικαιούται να κατάσχει το σύνολο της κατάθεσης, αφού κατά το αμάχητο τεκμήριο του αρ. 4, αυτή ανήκει σε όλους τους συνδικαιούχους κατά ίσα μέρη, αλλά μόνο το μέρος της κατάθεσης που αναλογεί στον οφειλέτη». Βλ. ομοίως και Γνωμοδότηση Νομικού Συμβουλίου του Κράτους 2/2014, ΝΟΜΟΣ. Γενικά η κατάσχεση κινητών πραγμάτων (και χρηματικών απαιτήσεων) του οφειλέτη του Δημοσίου στα χέρια τρίτου ρυθμίζεται από τις διατάξεις του ΚΕΔΕ (αρ. 30επ). Πιο αναλυτικά βλ. Γέροντας Απόστολος/ Ψάλτης Αθανάσιος, Ερμηνεία ΚΕΔΕ. ΝΔ.356/1974 και η ανακοπή του ΚΔΔ: άρθρα 216-230, β' έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2013, σελ. 318επ.

ποιος θα πρέπει να είναι ο λογαριασμός που θα δεσμευθεί και από τον οποίο θα ικανοποιηθεί ο δανειστής. Στην περίπτωση, δηλαδή, πλειονότητας υφιστάμενων τραπεζικών καταθέσεων επ' ονόματι του οφειλέτη, τίθεται το ζήτημα πώς θα εφαρμοστεί το κατ' αρ. 4 τεκμήριο, αλλά και αν τελικά θα εφαρμοστεί, δηλαδή αν θα χρειαστεί να δεσμευθεί κοινός τραπεζικός λογαριασμός του καθ' ου η εκτέλεση³⁰¹.

Ειδικότερα, από τον συμβατικό δεσμό που συνδέει την τράπεζα με τους καταθέτες – πελάτες της και τη σχέση εμπιστοσύνης που δημιουργείται μεταξύ τους προκύπτει η υποχρέωση της τράπεζας να συμπεριφερθεί μετά την επίδοση του κατασχετηρίου και την εντεύθεν επέλευση των συνεπειών της κατασχέσεως εις χείρας της ως τρίτης, κατά τέτοιο τρόπο ώστε να τηρήσει τις υποχρεώσεις της έναντι των αντισυμβαλλομένων της (κυρίως την υποχρέωση πίστης, την υποχρέωση προστασίας των συμφερόντων των πελατών και λήψης των αναγκαίων μέτρων πρόνοιας και την υποχρέωση διαφώτισης και προειδοποίησης του πελάτη), αλλά και να προβεί σε δήλωση τρίτου ειλικρινή, δηλαδή ανταποκρινόμενη στην πραγματικότητα.

Έτσι, ενόψει της υποχρέωσης της τράπεζας για τήρηση της αρχής της καλής πίστης και για προστασία του πελάτη της καταθέτη και καθ' ου η εκτέλεση, η τράπεζα οφείλει όχι μόνο να ενημερώσει αμέσως τον πελάτη της σχετικά με τη γενομένη κοινοποίηση του κατασχετηρίου και δέσμευση των λογαριασμών του, που τηρούνται σε αυτή, αλλά και να προστατεύσει σε κάθε περίπτωση τα νόμιμα συμφέροντά του. Σε περίπτωση, λοιπόν, περισσότερων ατομικών καταθέσεων του καθ' ου η εκτέλεση, θα πρέπει να δεσμεύονται τόσες καταθέσεις, ώστε να συμπληρώνεται το ποσό για το οποίο επιβλήθηκε η κατάσχεση. Η μη υπέρβαση του αναγκαίου για την ικανοποίηση του κατάσχοντος δανειστή μέτρου, εκτός από την αρχή της αναλογικότητας, προκύπτει και από τη διατύπωση του αρ. 24 του ν. 2915/2001 αλλά και από τη γενική διάταξη του αρ. 951 παρ. 2 ΚΠολΔ³⁰².

Η ανάγκη προστασίας του καθ' ου η εκτέλεση ανακύπτει κυρίως σε περίπτωση πλειονότητας ετεροειδών καταθέσεων με μοναδικό δικαιούχο τον καθ' ου η εκτέλεση, οπότε η τράπεζα οφείλει να επιδιώξει την ικανοποίηση του δανειστή από εκείνη την κατάθεση, η δέσμευση της οποίας θα επιφέρει τις λιγότερο επαχθείς συνέπειες για τον πελάτη της καταθέτη. Από τη άλλη, σε περίπτωση τήρησης επ' ονόματι του καθ' ου η εκτέλεση περισσότερων λογαριασμών ατομικών και κοινών με τρίτα πρόσωπα, είναι σκόπιμη η δέσμευση των ατομικών λογαριασμών, ώστε να αποφευχθεί, αν αυτό είναι εφικτό ανάλογα με το ποσό των ατομικών καταθέσεων σε συνάρτηση με το ποσό της κατάσχεσης, η προσβολή των δικαιωμάτων των

³⁰¹ Ταμαμίδης Αναστάσιος, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων ιδιωτών, υπό το φως της νομολογίας μετά το αρ. 24 ν. 2915/2001, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2005, σελ. 65επ..

³⁰² Ταμαμίδης Αναστάσιος, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων ιδιωτών, υπό το φως της νομολογίας μετά το αρ. 24 ν. 2915/2001, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2005, σελ. 65επ.

συνδικαιούχων – μη οφειλετών των κοινών λογαριασμών λόγω εφαρμογής του τεκμηρίου του αρ. 4 του ν. 5638/1932³⁰³.

III. Ο ΣΥΜΨΗΦΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΕΠΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΣ ΣΕ ΚΟΙΝΟ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ

1. Εισαγωγικά

Όπως κάθε δανειστής, οι τράπεζες έχουν στη διάθεσή τους την κοινή διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης, την οποία προβλέπουν οι διατάξεις των αρ. 904επ. του ΚΠολΔ, προκειμένου να επιτύχουν την ικανοποίηση των απαιτήσεών τους από την παροχή πιστώσεων. Σε γενικές γραμμές, μια δανείστρια τράπεζα μπορεί να επιδιώξει την απόκτηση τίτλου εκτελεστού, που μπορεί να συνίσταται σε διαταγή πληρωμής ή σε προσωρινά εκτελεστή απόφαση πρωτοβάθμιου δικαστηρίου ή σε τελεσίδικη δικαστική απόφαση. Με βάση τον εκτελεστό τίτλο που διαθέτει μπορεί στη συνέχεια να επιβάλει κατάσχεση στην περιουσία του οφειλέτη, να επισπεύσει πλειστηριασμό των κατασχεμένων περιουσιακών στοιχείων (κινητών ή ακινήτων) και να ικανοποιηθεί από το εκπλειστηρίασμα μαζί με τους λοιπούς τυχόν αναγγελλθέντες δανειστές σύμμετρα, ανάλογα δηλαδή με το ύψος της απαίτησής της, συγκρινόμενο προς το ύψος των απαιτήσεων των λοιπών δανειστών. Προνομιακά, ικανοποιείται η τράπεζα από τον πλειστηριασμό κινητού ή ακινήτου του οφειλέτη της, όταν διαθέτει αντίστοιχη εμπράγματα ασφάλεια επ' αυτών (ενέχυρο ή υποθήκη). Βέβαια, αντί της άσκησης των κοινών δικονομικών μέσων και της τήρησης της προβλεπόμενης στον ΚΠολΔ διαδικασίας, η τράπεζα έχει τη δυνατότητα να ακολουθήσει την ειδική, ευνοϊκότερη γι' αυτή διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης, που προβλέπει υπό προϋποθέσεις το ν.δ. της 17.7.1923, σε συνδυασμό με την εμπράγματα ασφάλεια που θα έχει αυτή συστήσει σύμφωνα με τις διατάξεις του ίδιου ν.δ.³⁰⁴. Στην πράξη, πάντως, η τράπεζα σπάνια είναι επισπεύδουσα για απαίτησή της κατά πελάτη της, γιατί έχει στη διάθεσή της άλλα μέσα λιγότερο χρονοβόρα και δαπανηρά, όπως είναι ο συμψηφισμός και η επίσχεση.

Πράγματι, η δυνατότητα προς εξαναγκασμό δεν παρέχεται μόνο με τα μέσα της αναγκαστικής εκτέλεσης, τα μέσα δηλαδή του δικονομικού δικαίου αλλά και με άλλα μέσα του ουσιαστικού δικαίου. Τέτοια είναι, μεταξύ άλλων, ο μονομερής συμψηφισμός και το δικαίωμα επίσχεσης³⁰⁵. Η τράπεζα διαθέτει δύο μέσα

³⁰³ Ταμαμίδης Αναστάσιος, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων ιδιωτών, υπό το φως της νομολογίας μετά το αρ. 24 ν. 2915/2001, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2005, σελ. 64επ.

³⁰⁴ Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 163επ.

³⁰⁵ Το δικαίωμα επίσχεσης, το οποίο δε θα μας απασχολήσει στην παρούσα εργασία, είναι το δικαίωμα του οφειλέτη κατά του δανειστή, που έχει ληξιπρόθεσμη αξίωση συναφή με την οφειλή του, να αρνηθεί την εκπλήρωση της παροχής, έως ότου ο δανειστής εκπληρώσει την υποχρέωση που τον βαρύνει. Εν προκειμένω, το δικαίωμα επίσχεσης συνίσταται στην άρνηση της τράπεζας να

εξαναγκασμού πολύ αποτελεσματικά απέναντι σε εκείνον από τους συνδικαιούχους που είναι οφειλέτης της. Μπορεί, λοιπόν να ικανοποιήσει την απαίτησή της, χρησιμοποιώντας αυτά τα μέσα του ουσιαστικού δικαίου. Ειδικότερα, ένας τρόπος για να ικανοποιηθεί η τράπεζα από την κατάθεση κατά προτεραιότητα έναντι των άλλων δανειστών, είναι ο συμψηφισμός, ο οποίος, αν και θεσμός του ιδιωτικού δικαίου, συνιστά τη δραστικότερη και πιο προνομιακή μορφή αναγκαστικής ικανοποίησης χρηματικής απαίτησης, υπό τον όρο όμως ότι η δήλωση του συμψηφισμού απευθύνεται από τον οφειλέτη προς τον δανειστή πριν από την εκ μέρους άλλου δανειστή κατάσχεση της απαίτησης που προτείνεται σε συμψηφισμό, οπότε η κατάσχεση επιφέρει την απαγόρευση ελεύθερης διάθεσης της ήδη κατασχεμένης απαίτησης. Εξάλλου, γίνεται, καταρχήν δεκτό ότι δεν υπάρχει εκ του νόμου αδυναμία συμψηφισμού κατά των απαιτήσεων από τις τραπεζικές καταθέσεις, αλλά ενόψει του γεγονότος ότι η απαίτηση για ανάληψη της κατάθεσης είναι καταρχήν επιδεκτική κατάσχεσης, πρέπει να δεχτούμε ότι, εκτός αντίθετης ρητής συμφωνίας μεταξύ των μερών, η τράπεζα έχει δικαίωμα συμψηφισμού κατά της απαίτησης αυτής και δικαίωμα επίσχεσης. Με τον τρόπο αυτό, εξασφαλίζεται από την αφερεγγυότητα των πελατών της³⁰⁶.

2. Γενικές παρατηρήσεις επί του συμψηφισμού – Έννοια – Διακρίσεις – Προϋποθέσεις

Συμψηφισμός³⁰⁷ είναι η απόσβεση των αμοιβαίων και ομοειδών απαιτήσεων δύο προσώπων στο μέτρο που αυτές αλληλοκαλύπτονται. Στον συμψηφισμό οι ενοχές αποσβέννυνται όχι με καταβολή αλλά με υπολογισμό των εκατέρωθεν υφιστάμενων απαιτήσεων³⁰⁸. Η καθιέρωση του συμψηφισμού ως τρόπου απόσβεσης της ενοχής επιβάλλεται τόσο από λόγους δικαιοσύνης όσο και από λόγους πρακτικής

αποδώσει στους συνδικαιούχους του κοινού λογαριασμού το ποσό της κατάθεσης, μέχρις ότου ο οφειλέτης της συνδικαιούχος εκπληρώσει την υποχρέωση που έχει απέναντί της.

³⁰⁶ Παμπούκης Κωνσταντίνος, Τραπεζικά Πιστωτικά Συμβάσεις, Αφοί Π. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη - Αθήναι 1962, σελ. 366επ.

³⁰⁷ Πιο αναλυτικά για τον συμψηφισμό βλ. Καρακατσάνης Ι., Ο συμψηφισμός με μονομερή δικαιοπραξία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1980, Πολυζωγόπουλος Κώστας σε Αστικός Κώδιξ, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Απόστολος Γεωργιάδης - Μιχαήλ Σταθόπουλος, Τόμος Δεύτερος: Γενικό Ενοχικό, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Σανταρόζα 1 Αθήναι 1979, αρ. 440επ. ΑΚ, σελ. 531επ., Βαθρακοκοίλης Βασίλης, Αναλυτική Ερμηνεία - Νομολογία Αστικού Κώδικα, Α' Τόμος, Ε' Ανατύπωση, Αθήνα 2001, σελ. 609επ., Λιτζερόπουλος Αλέξανδρος, Στοιχεία Ενοχικού Δικαίου, πανεπιστημιακά παραδόσεις, Επιμέλεια Αντώνιου Καμπίτση, Αθήναι 1960, σελ. 416επ., Σταθόπουλος Μιχ., Επιτομή Γενικού Ενοχικού Δικαίου, Β' έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2016, σελ. 521επ., Ζέπος Παν. Ενοχικόν Δίκαιον, Α' Μέρος Γενικόν, Αθήναι 1947, σελ. 466επ., Φραγκίστας σε Ερμηνεία του Αστικού Κώδικος, Τόμος II, Ενοχικόν Δίκαιον, Αθήναι 1954, εισαγωγικές παρατηρήσεις στα άρθρα 440-452, Μπαλής Γεώργιος, Ενοχικόν Δίκαιον, Γενικόν Μέρος, έκδοσις τρίτη, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήναι, Ανατύπωσις 1969, σελ. 437επ., Μπεχλιβάνης Αχιλλέας σε Σύντομη Ερμηνεία του Αστικού Κώδικα, Απόστολος Γεωργιάδης, I, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2010, αρ. 440επ. ΑΚ, σελ. 896επ. και Γεωργιάδης Αστ., Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό μέρος, II, Ε' έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2007, σελ. 281επ.

³⁰⁸ Ζέπος Παν. Ενοχικόν Δίκαιον, Α' Μέρος Γενικόν, Αθήναι 1947, σελ. 466επ.

σκοπιμότητας, δηλαδή για την απλούστευση των συναλλαγών με την αποφυγή της άσκοπης και δαπανηρής μετακίνησης των αγαθών και των κεφαλαίων. Ακόμα, εξυπηρετούνται καλύτερα και τα συμφέροντα των μερών, καθώς ο μεν οφειλέτης διευκολύνεται στην εξόφληση της οφειλής του, αφού απαλλάσσεται χωρίς πραγματική καταβολή, και παράλληλα εξασφαλίζει την άμεση ικανοποίηση της ανταπαίτησής του, ενώ ο δανειστής που συμψηφίζει επιτυγχάνει την προνομιακή ικανοποίησή του, χωρίς να συντρέχει με άλλους ενδεχόμενους δανειστές του οφειλέτη του. Ο συμψηφισμός, όμως, μπορεί να έχει και αρνητικές συνέπειες σε βάρος εκείνου κατά του οποίου προτείνεται, όπως, όταν οδηγεί σε παρέλκυση δίκης (πχ. λόγω του ανεκκαθάριστου της ανταπαίτησης) ή όταν η ανταπαίτηση που προβάλλεται σε συμψηφισμό είναι παραγραμμένη³⁰⁹. Έτσι, βλέπουμε ότι ο συμψηφισμός έχει δύο όψεις, μία νομική, που είναι η ταυτόχρονη απόσβεση των δύο ενοχών και μία οικονομική, που είναι η ταυτόχρονη ικανοποίηση των δύο απαιτήσεων διά λογιστικής πράξης (πλασματική καταβολή) και με πραγματική καταβολή μόνο της τυχόν προκύπτουσας διαφοράς³¹⁰.

Ο συμψηφισμός επέρχεται είτε με συμφωνία των μερών είτε με δήλωση του ενός μέρους προς το άλλο. Διακρίνεται, δηλαδή σε εκούσιο ή συμβατικό και σε ακούσιο ή αναγκαστικό ή νόμιμο ή αλλιώς μονομερή συμψηφισμό. Εκούσιος είναι ο συμψηφισμός, ο οποίος επιφέρει απόσβεση των αμοιβαίων απαιτήσεων λόγω σχετικής συμφωνίας των μερών. Η σύμβαση, με την οποία τα ενδιαφερόμενα μέρη συμφωνούν να συμψηφίζονται οι αμοιβαίες απαιτήσεις τους, εφόσον δεν αντίκειται σε απαγορευτική διάταξη νόμου ή στα χρηστά ήθη, γεννά υποχρέωση για την εκτέλεση των συμφωνηθέντων. Ως εκ τούτου, όταν ο νόμος δεν καθιερώνει αποκλειστικό τρόπο για την απόσβεση της οφειλής, αυτή μπορεί να επέλθει και με εκούσιο συμψηφισμό³¹¹. Ο εκούσιος συμψηφισμός δε ρυθμίζεται από τον ΑΚ, αλλά η δυνατότητα κατάρτισής του προκύπτει αβίαστα από την αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων (αρ. 361 ΑΚ). Πρόκειται για μια αμφοτεροβαρή σύμβαση με αντικείμενο την αμοιβαία άφεση χρέους³¹². Η σύμβαση περί συμψηφισμού είναι άτυπη και μπορεί να καταρτισθεί ακόμη και σιωπηρώς, δηλαδή να συνάγεται από τη συμπεριφορά των μερών. Από το γεγονός ότι ο εκούσιος συμψηφισμός δε ρυθμίζεται ειδικότερα στον νόμο, αλλά στηρίζεται στην αρχή της αυτονομίας της ιδιωτικής βούλησης, προκύπτει ότι είναι δυνατός, έστω και αν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του νόμιμου συμψηφισμού. Έτσι, τα μέρη είναι ελεύθερα να διαμορφώσουν το περιεχόμενό του, με την επιφύλαξη βέβαια των διατάξεων δημοσίου συμφέροντος ή προστασίας του συμφέροντος τρίτου που αποκλείουν τον μονομερή συμψηφισμό, όπως πχ. το αρ. 451

³⁰⁹ Φραγκίστας σε Ερμηνεία του Αστικού Κώδικος, Τόμος II, Ενοχικόν Δίκαιον, Αθήναι 1954, εισαγωγικές παρατηρήσεις στα άρθρα 440-452, Γεωργιάδης Απόστολος, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό μέρος, Δίκαιο & Οικονομία [Π. Ν. Σάκκουλας], Αθήνα 2015, σελ. 543επ.

³¹⁰ Λιτζερόπουλος Αλέξανδρος, Στοιχεία Ενοχικού Δικαίου, πανεπιστημιακά παραδόσεις, Επιμέλεια Αντώνιου Καμπίτση, Αθήναι 1960, σελ. 416επ.

³¹¹ ΑΠ 1254/2003, ΕλλΔνη 2004, σελ. 482επ.

³¹² Μπαλής Γεώργιος, Ενοχικόν Δίκαιον, Γενικόν Μέρος, έκδοσις τρίτη, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήναι, Ανατύπωσις 1969, σελ. 437επ. Βλ και ΑΠ 1254/2003, ΕλλΔνη 2004, σελ. 482επ.

ΑΚ³¹³. Οι συμβαλλόμενοι μπορούν να ορίσουν ότι συμψηφίζονται ανόμοιες ή μη ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις ή απαιτήσεις που δεν είναι αμοιβαίες, αλλά ανήκουν σε έναν ευρύτερο κύκλο προσώπων (απαιτείται σε κάθε περίπτωση η συγκατάθεση του τρίτου φορέα της απαίτησης) ή απαιτήσεις μέλλουσες ή υπό αίρεση ή προθεσμία, οπότε η λόγω συμψηφισμού απόσβεση επέρχεται, μόλις αυτές γεννηθούν και συνυπάρξουν³¹⁴. Στο πλαίσιο αυτό, δυνατή είναι και η συμφωνία που παρέχει δικαίωμα μελλοντικών μονομερών συμψηφισμών, δηλαδή η συμβατική παροχή διαπλαστικού δικαιώματος στο κάθε μέρος να προκαλέσει τον συμψηφισμό στο μέλλον, εφόσον συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις. Οι διατάξεις για τον μονομερή συμψηφισμό εφαρμόζονται στον εκούσιο συμπληρωματικά³¹⁵.

Από την άλλη πλευρά, μονομερής είναι ο συμψηφισμός των αμοιβαίων απαιτήσεων δύο προσώπων, ο οποίος επέρχεται με μόνη τη δήλωση του ενός από αυτά προς το άλλο και ο οποίος προβλέπεται στον νόμο και συγκεκριμένα στις διατάξεις των αρ. 440 – 452 ΑΚ. Γενικά, οι προϋποθέσεις του μονομερούς συμψηφισμού είναι η αμοιβαιότητα των απαιτήσεων, το ομοειδές του αντικειμένου των απαιτήσεων αυτών, το έγκυρο, νομικώς τέλειο και ληξιπρόθεσμο των απαιτήσεων και το επιτρεπτό του συμψηφισμού. Άλλες προϋποθέσεις, κατά τον νόμο, δεν απαιτούνται. Δεν απαιτείται, δηλαδή οι δύο απαιτήσεις να έχουν την ίδια γενεσιουργό αιτία ούτε να είναι συναφείς, ισόποσες ή εκκαθαρισμένες³¹⁶. Το εκκαθαρισμένο των απαιτήσεων έχει σημασία μόνο για τον χρόνο δικαστικής άσκησης της ένστασης συμψηφισμού. Η αμοιβαιότητα των απαιτήσεων σημαίνει ότι ο δανειστής της μιας απαίτησης πρέπει να είναι ο οφειλέτης της απαίτησης κατά της οποίας προτείνεται ο συμψηφισμός και αντιστρόφως ο δανειστής της δεύτερης απαίτησης να είναι οφειλέτης της πρώτης. Δηλαδή αυτός που προτείνει τον

---

³¹³ Όταν με διάταξη νόμου αποκλείεται ο μονομερής συμψηφισμός, αποκλείεται και ο συμβατικός. Βαθρακοκόιλης Βασίλης, Αναλυτική Ερμηνεία – Νομολογία Αστικού Κώδικα, Α' Τόμος, Ε' Ανατύπωση, Αθήνα 2001, σελ. 609επ.

³¹⁴ Σύμφωνα με την ΑΠ 313/1999 (ΝΟΜΟΣ) «από το γεγονός ότι ο νόμος ρυθμίζει τον μεταξύ δύο προσώπων μονομερή ή αναγκαστικό συμψηφισμό, που επέρχεται κατά τους όρους των άρθρων 440 έως 452 Α.Κ., κατόπιν μονομερούς δηλώσεως του ενός από αυτά, δεν αποκλείεται η δυνατότητα αποσβέσεως αμοιβαίων απαιτήσεων με συμψηφισμό, κατόπιν συμφωνίας των ενδιαφερομένων μερών. Πρόκειται για τον λεγόμενο συμβατικό ή εκούσιο συμψηφισμό, που συνάπτεται με βάση την αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων (άρθρο 361 ΑΚ). Το περιεχόμενο μιας τέτοιας σύμβασης, που είναι έγκυρη, εφόσον δεν αντιβαίνει σε απαγορευτική διάταξη του νόμου ή στα χρηστά ήθη (άρθρα 174 και 178 ΑΚ), καθορίζουν ελεύθερα τα μέρη, τα οποία μπορούν να συμφωνήσουν τον συμψηφισμό των μεταξύ των υφισταμένων απαιτήσεων και χωρίς να συντρέχουν οι όροι του νόμου, δηλαδή χωρίς οι αμοιβαίες απαιτήσεις να είναι ληξιπρόθεσμες και ομοειδείς και χωρίς να απαιτείται πρόταση συμψηφισμού, με δήλωση του ενός συμβαλλομένου προς τον άλλον. Η σύμβαση περί συμψηφισμού είναι δυνατόν να αφορά όχι μόνον αμοιβαίες απαιτήσεις μεταξύ δύο προσώπων, αλλά και απαιτήσεις ευρύτερου κύκλου προσώπων προς ανταπαιτήσεις μεταξύ αυτών. Τέλος, μπορεί να αφορά και απαιτήσεις μέλλουσες, με αποτέλεσμα να επέρχεται αυτοδικαίως η λόγω συμψηφισμού απόσβεση, μόλις γεννηθούν και συνυπάρξουν αντιμέτωπες απαιτήσεις μεταξύ των μερών.». Ομοίως βλ. και την ΑΠ 337/2001, ΝοΒ 2002, σελ. 341επ. και την ΕΦ ΑΘ 5326/2007, ΝΟΜΟΣ.

³¹⁵ Γεωργιάδης Απόστολος, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό μέρος, Δίκαιο & Οικονομία [Π. Ν. Σάκκουλας], Αθήνα 2015, σελ. 543επ.

³¹⁶ Βλ. και ΕΦ ΑΘ 1501/1998, ΕλλΔνη 1998, σελ. 1409επ.

συμψηφισμό πρέπει να είναι ο ίδιος οφειλέτης της μιας απαίτησης και δανειστής της άλλης και όχι τρίτος³¹⁷. Έτσι, κατ' άρθρο 483 παρ. 2 ΑΚ, απαίτηση ενός εκ των συνοφειλετών δεν μπορεί να προταθεί σε συμψηφισμό κατά του δανειστή από τους υπόλοιπους, γιατί ο οφειλέτης μόνο τη δική του ανταπαίτηση μπορεί να προβάλει σε συμψηφισμό κατά του δανειστή του και όχι ανταπαίτηση άλλου συνοφειλέτη, ακόμα και αν έχει τη συγκατάθεσή του³¹⁸. Ακόμα, ομοειδείς είναι οι απαιτήσεις, αν τα αντικείμενά τους έχουν τα ίδια γνωρίσματα, ασχέτως του αν οι ενοχές από τις οποίες πηγάζουν είναι γένους ή είδους. Το ομοειδές των απαιτήσεων κρίνεται κατά τον χρόνο που προτείνεται ο συμψηφισμός. Έτσι, αν μια απαίτηση είναι χρηματική και η άλλη μη χρηματική, αλλά στη συνέχεια μετατραπεί σε χρηματική, τότε από τον χρόνο της μετατροπής χωρεί συμψηφισμός³¹⁹.

Για να είναι δυνατός ο συμψηφισμός πρέπει ακόμη οι απαιτήσεις να είναι έγκυρες και φυσικά υπαρκτές. Έτσι, αν μία από τις απαιτήσεις δεν υπάρχει ή είναι άκυρη, ο συμψηφισμός δεν επιφέρει την απόσβεση της άλλης απαίτησης. Αν όμως ο φερόμενος ως οφειλέτης προτείνει σε συμψηφισμό υπαρκτή και έγκυρη ανταπαίτησή του γνωρίζοντας την ανυπαρξία του χρέους του, τότε ο συμψηφισμός είναι έγκυρος. Το ίδιο ισχύει και αν ο οφειλέτης γνωρίζει ότι η δικαιοπραξία από την οποία απορρέει το χρέος του, είναι ακυρώσιμη. Σε περίπτωση που η ανταπαίτηση που προτείνεται σε συμψηφισμό πηγάζει από ακυρώσιμη δικαιοπραξία, γίνεται ορθά δεκτό ότι ο συμψηφισμός είναι έγκυρος, μπορεί όμως να ανατραπεί, αν ακυρωθεί, εκ των υστέρων η δικαιοπραξία από την οποία απορρέει η απαίτηση. Δεν μπορεί να προταθεί σε συμψηφισμό απαίτηση, η οποία δεν είναι νομικώς τέλεια, δηλαδή δεν μπορεί να εξαναγκαστεί ο οφειλέτης της σε εκπλήρωση. Έτσι, δεν προτείνεται σε συμψηφισμό απαίτηση από φυσική (ατελή) ενοχή (πχ. από παίγνιο ή στοίχημα). Κατ' εξαίρεση, η παραγραμμένη απαίτηση προτείνεται σε συμψηφισμό, αν κατά τον χρόνο που οι απαιτήσεις συνυπήρξαν, δεν είχε συμπληρωθεί ο χρόνος παραγραφής της (αρ. 443 ΑΚ). Επίσης, δεν προτείνεται σε συμψηφισμό απαίτηση κατά της οποίας μπορεί να προβληθεί αναβλητική ή ανατρεπτική ένσταση, ή η οποία τελεί υπό αναβλητική αίρεση ή προθεσμία. Αν, αντίθετα, τελεί υπό διαλυτική αίρεση ή προθεσμία, ο συμψηφισμός είναι έγκυρος, ανατρέπεται όμως εκ των υστέρων, εφόσον επέλθει πλήρωσή τους. Η προϋπόθεση του νομικώς τέλει απαιτείται να συντρέχει μόνο όσον αφορά στην ανταπαίτηση, δηλαδή την απαίτηση της οποίας είναι δανειστής αυτός που προτείνει τον συμψηφισμό. Αντίθετα, δεν απαιτείται για την απαίτηση, της οποίας ο οφειλέτης είναι ο προτείνων, δηλαδή αυτή που προσφέρεται από τον προτείνοντα τον συμψηφισμό ως αντάλλαγμα. Η διαφοροποίηση αυτή δικαιολογείται,

---

³¹⁷ Βέβαια, υπάρχουν και κάποιες εξαιρέσεις από τον κανόνα της αμοιβαιότητας, όπως στην περίπτωση του εγγυητή που μπορεί να αντιτάξει σε συμψηφισμό κατά του δανειστή ανταπαίτηση του πρωτοφειλέτη. Σταθόπουλος Μιχ., Επιτομή Γενικού Ενοχικού Δικαίου, Β' έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2016, σελ. 521επ.

³¹⁸ ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 335/1973, ΝοΒ έτος 21^ο, σελ. 518επ. και ομοίως ΕΦ ΑΘ 6443/1989, ΕλλΔνη 1990, σελ. 1539επ.

³¹⁹ Περισσότερα για τις προϋποθέσεις του συμψηφισμού βλ. σε Φραγκίστας σε Ερμηνεία του Αστικού Κώδικος, Τόμος ΙΙ, Ενοχικόν Δίκαιον, Αθήνα 1954, εισαγωγικές παρατηρήσεις στα άρθρα 440-452.

καθώς δεν υπάρχει κανένας λόγος να στερηθεί ο οφειλέτης το δικαίωμα να ικανοποιήσει τον δανειστή του, έστω και αν η απαίτηση του τελευταίου είναι ατελής, παραγραμμένη ή υπό αίρεση. Αντίθετα, ο ίδιος ως δανειστής μόνο την είσπραξη μιας τέλει απαίτησης μπορεί να αξιώσει. Οι απαιτήσεις που συμψηφίζονται, τέλος, πρέπει να είναι ληξιπρόθεσμες. Γίνεται, όμως και εδώ δεκτό για τον λόγο που αναφέρθηκε αμέσως παραπάνω, ότι ληξιπρόθεσμη πρέπει να είναι η ανταπαίτηση όχι όμως και η απαίτηση, δηλαδή όποιος προτείνει τον συμψηφισμό, πρέπει ο ίδιος να έχει ληξιπρόθεσμη απαίτηση³²⁰.

Περαιτέρω, δεν επιτρέπεται συμψηφισμός, εάν η απαίτηση κατά της οποίας αυτός προτείνεται προέρχεται από αδικοπραξία που διαπράχθηκε με δόλο και εάν υφίσταται εκ των προτέρων παραίτηση από το δικαίωμα συμψηφισμού. Τέλος, και η διάταξη του αρ. 451 ΑΚ θεσπίζει περίπτωση απαραδέκτου του συμψηφισμού. Έτσι, δεν είναι δυνατός ο συμψηφισμός κατά απαίτησης που δεν μπορεί να κατασχεθεί. Σκοπός της διάταξης αυτής είναι να αποτραπεί η καταστρατήγηση της απαγόρευσης της κατάσχεσης μέσω του θεσμού του συμψηφισμού, δεδομένου ότι ο συμψηφισμός οδηγεί σε ικανοποίηση της απαίτησης χωρίς αναγκαστική εκτέλεση και μάλιστα ευκολότερα, προτείνοντας συμψηφισμό της ακατάσχετης απαίτησης με την ανταπαίτηση που έχει ο οφειλέτης. Έτσι, η ανωτέρω διάταξη, περιορίζοντας τη δικαιοπρακτική ελευθερία συντελεί στην πραγματοποίηση του σκοπού στον οποίο αποβλέπει κατά κανόνα ο χαρακτηρισμός μιας απαίτησης ως ακατάσχετης, δηλαδή στην εξασφάλιση στον δικαιούχο της πραγματικής καταβολής των απαραίτητων μέσων διαβίωσης προς όφελός του αλλά και προς όφελος γενικότερα του κοινωνικού συνόλου³²¹. Ακατάσχετες είναι οι απαιτήσεις που ορίζονται στο αρ. 982 ΚΠολΔ καθώς και σε ειδικούς νόμους που διατηρήθηκαν σε ισχύ μετά την εισαγωγή του ΚΠολΔ με το αρ. 52 ΕισΝΚΠολΔ. Ακόμα, μια απαίτηση μπορεί να αποκτήσει τον χαρακτήρα ακατάσχετης και από δικαιοπραξία εν ζωή ή αιτία θανάτου (π.χ. αρ. 843 ΑΚ) και από δικαστική απόφαση³²². Σε κάθε περίπτωση, το αρ. 451 ΑΚ καθιστά αδύνατο τον συμψηφισμό εναντίον ακατάσχετης απαίτησης και μάλιστα στο μέτρο που αυτή δεν υπόκειται σε κατάσχεση. Δηλαδή, σε περίπτωση που το ακατάσχετο αναφέρεται σε ένα μόνο τμήμα ορισμένης απαίτησης, τότε ο αποκλεισμός του συμψηφισμού αφορά ομοίως μόνο αυτό το τμήμα. Επίσης, δε χωρεί συμψηφισμός όσο η σχετική απαίτηση είναι ακατάσχετη. Αν αυτή χάσει εκ των υστέρων για

---

³²⁰ Γεωργιάδης Απόστολος, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό μέρος, Δίκαιο & Οικονομία [Π. Ν. Σάκκουλας], Αθήνα 2015, σελ. 543επ. και ομοίως Λιτζερόπουλος Αλέξανδρος, Στοιχεία Ενοχικού Δικαίου, πανεπιστημιακά παραδόσεις, Επιμέλεια Αντώνιου Καμπίτη, Αθήνα 1960, σελ. 416επ.

³²¹ Καρακατσάνης Ι., Ο συμψηφισμός με μονομερή δικαιοπραξία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1980, σελ. 213επ.

³²² Πολυζωγόπουλος Κώστας σε Αστικός Κώδικς, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Απόστολος Γεωργιάδης - Μιχαήλ Σταθόπουλος, Τόμος Δεύτερος: Γενικό Ενοχικό, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Σανταρόζα 1 Αθήνα 1979, αρ. 451 ΑΚ, σελ. 559επ.

οποιοδήποτε λόγο, πχ. λόγω νομοθετικής μεταβολής, την ιδιότητα του ακατάσχετου, τότε είναι δυνατός ο συμψηφισμός³²³.

Από τον σκοπό της ανωτέρω διάταξης προκύπτει ότι πρόκειται για διάταξη αναγκαστικού δικαίου, γι' αυτό είναι άκυρη η εκ των προτέρων παραίτηση του δικαιούχου από την προστασία που του παρέχει ο νόμος είτε αυτή λαμβάνει χώρα με μονομερή δικαιοπραξία είτε με συμφωνία και των δύο μερών, ενώ αντίθετα πρέπει να θεωρηθούν ισχυρές τόσο η μονομερής παραίτηση όσο και η σχετική σύμβαση που γίνονται εκ των υστέρων, δηλαδή μετά τη γέννηση της απαίτησης³²⁴. Έτσι, όπως προκύπτει από το γράμμα του αρ. 451 ΑΚ, η απαγόρευση συμψηφισμού αφορά στον οφειλέτη της ακατάσχετης απαίτησης. Αυτό σημαίνει εξ αντιδιαστολής ότι ο δικαιούχος της ακατάσχετης απαίτησης μπορεί να την προβάλλει σε συμψηφισμό. Με άλλα λόγια, ο συμψηφισμός κατά ακατάσχετης απαίτησης απαγορεύεται, ενώ ο συμψηφισμός με ακατάσχετη απαίτηση επιτρέπεται³²⁵. Η αντίθετη εκδοχή ότι ακατάσχετη απαίτηση δεν επιτρέπεται να προβληθεί σε συμψηφισμό από τον δικαιούχο της θα μπορούσε να στηριχθεί στην εκτίμηση ότι η απαγόρευση του αρ. 451 ΑΚ αποβλέπει στην προστασία του δικαιούχου της ακατάσχετης απαίτησης, προκειμένου η παροχή στην οποία η απαίτηση συνίσταται να περιέρχεται αυτούσια σε αυτόν. Μια τέτοια θεώρηση παραβλέπει, όμως, ότι ζήτημα προστασίας με βάση το αρ. 451 ΑΚ τίθεται στην πραγματικότητα, όταν ο δικαιούχος της ακατάσχετης απαίτησης στερείται ακούσια την παροχή, λόγω συμψηφισμού και όχι όταν προβαίνει ο ίδιος στον συμψηφισμό της. Δε συντρέχει λόγος, όμως, να αφαιρεθεί από τον δικαιούχο της ακατάσχετης απαίτησης η δυνατότητα, αφενός μεν να εξοφλήσει ένα χρέος του προτείνοντάς τη, αν θέλει, σε συμψηφισμό, αφετέρου δε να πετύχει συγχρόνως και την ικανοποίησή της. Μια τέτοια υπερπροστασία του δικαιούχου της ανωτέρω απαίτησης θα μπορούσε να καταλήξει μερικές φορές σε βάρος των συμφερόντων του και είναι οπωσδήποτε ξένη προς τον σκοπό του αρ. 451 ΑΚ, που θέλει να αποκλείσει τον κίνδυνο να ματαιωθεί η πραγματική καταβολή της παροχής στον δικαιούχο ένεκα προκαταβολικής παραίτησής του³²⁶. Ακόμα, σύμφωνα με την κρατούσα άποψη³²⁷, ο συμψηφισμός κατά ακατάσχετης απαίτησης επιτρέπεται κατ'

³²³ Καρακατσάνης Ι., Ο συμψηφισμός με μονομερή δικαιοπραξία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1980, σελ. 213επ.

³²⁴ Καρακατσάνης Ι., Ο συμψηφισμός με μονομερή δικαιοπραξία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1980, σελ. 213επ.

³²⁵ Έχει υποστηριχθεί και η άποψη ότι απαγορεύεται και στον δικαιούχο της ακατάσχετης απαίτησης να τη χρησιμοποιήσει, ώστε να αποσβέσει οφειλή του μέσω του συμψηφισμού, γιατί μόνο τότε πραγματοποιείται ο σκοπός του νόμου, θεσπίζοντας το ακατάσχετο της απαίτησης, που είναι να περιέλθει η παροχή αυτούσια στα χέρια του δικαιούχου. Φραγκίστας σε Ερμηνεία του Αστικού Κώδικος, Τόμος ΙΙ, Ενοχικόν Δίκαιον, Αθήναι 1954, αρ. 451.

³²⁶ Καρακατσάνης Ι., Ο συμψηφισμός με μονομερή δικαιοπραξία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1980, σελ. 213επ.

³²⁷ Γεωργιάδης Απόστολος, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό μέρος, Δίκαιο & Οικονομία [Π. Ν. Σάκκουλας], Αθήνα 2015, σελ. 543επ., Μπεχλιβάνης Αχιλλέας σε Σύντομη Ερμηνεία του Αστικού Κώδικα, Απόστολος Γεωργιάδης, Ι, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2010, αρ. 451 ΑΚ, σελ. 918επ., Πολυζωγόπουλος Κώστας σε Αστικός Κώδικς, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Απόστολος Γεωργιάδης - Μιχαήλ Σταθόπουλος, Τόμος Δεύτερος: Γενικό Ενοχικό, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Σανταρόζα 1

εξαίρεση από την απαγόρευση του αρ. 451 ΑΚ, όταν γίνεται με ακατάσχετη απαίτηση, δηλαδή όταν τόσο η απαίτηση όσο και η ανταπαίτηση είναι ακατάσχετες. Το αποτέλεσμα αυτό δικαιολογείται λόγω του ισοδυνάμου των συγκρουόμενων συμφερόντων. Ευνόητο είναι ότι η απαγόρευση του αρ. 451 ΑΚ δεν ισχύει, αν η απαίτηση παύσει να είναι ακατάσχετη (πχ. λόγω νομοθετικής μεταβολής). Από την άλλη πλευρά, όμως, ο μεταγενέστερος χαρακτηρισμός μιας κατασχετής απαίτησης ως ακατάσχετης δεν έχει ως συνέπεια την ανατροπή των αποτελεσμάτων του συμψηφισμού, λόγω εφαρμογής του αρ. 451 ΑΚ. Τέλος, γίνεται δεκτό ότι³²⁸ η απαγόρευση του αρ. 451 ΑΚ κάμπτεται, όταν η επίκλησή της προσκρούει στην καλή πίστη και αποτελεί κατάχρηση δικαιώματος κατά το αρ. 281 ΑΚ (όπως συμβαίνει όταν ο δικαιούχος της ακατάσχετης απαίτησης δημιούργησε τη σε βάρος του ανταπαίτηση με αδικοπραξία, όπως πχ. στην περίπτωση του αρ. 664 παρ. 2 ΑΚ). Όμως, η νομολογία δε δέχεται την άποψη αυτή και εμμένει και σε αυτές τις περιπτώσεις στην απαγόρευση του αρ. 451 ΑΚ³²⁹.

Αξίζει να σημειωθεί, ακόμα, ότι ο συμψηφισμός δεν επέρχεται αυτόματα και αυτοδίκαια από μόνο το γεγονός της συνδρομής των παραπάνω προϋποθέσεων. Η επέλευσή του προϋποθέτει ότι ένα από τα δύο ενδιαφερόμενα μέρη τον επικαλείται με δήλωσή του προς το άλλο (πρόταση συμψηφισμού). Ο συμψηφισμός δηλαδή αποτελεί διαπλαστικό δικαίωμα των μερών. Από τη στιγμή που οι δύο αντίθετες απαιτήσεις συναντηθούν και πληρούνται οι προϋποθέσεις του συμψηφισμού, κάθε μέρος δικαιούται να επιφέρει με δήλωσή του απόσβεση των αμοιβαίων απαιτήσεων, δεσμευτική δηλαδή και για το άλλο μέρος διάπλαση των μεταξύ τους έννομων σχέσεων. Η πρόταση συμψηφισμού αποτελεί μονομερή δικαιοπραξία, άτυπη και απευθυντέα, ανεπίδεκτη αίρεσης ή προθεσμίας. Είναι δικαιοπραξία εκποιητική και για τα δύο μέρη, αφού επιφέρει διάθεση των απαιτήσεών τους. Συνεπώς, και τα δύο μέρη απαιτείται να έχουν δικαιοπρακτική ικανότητα και εξουσία διάθεσης. Η πρόταση συμψηφισμού επιφέρει τα αποσβεστικά των αμοιβαίων απαιτήσεων αποτελέσματά της ανεξάρτητα από το αν θα γίνει ή όχι αποδεκτή από εκείνον, στον οποίο απευθύνεται και μπορεί να λάβει χώρα είτε εξώδικα είτε ενώπιον δικαστηρίου συνήθως με τη μορφή ένστασης³³⁰. Με την πρόταση συμψηφισμού επέρχεται η

Αθήναι 1979, αρ. 451 ΑΚ, σελ. 559επ. και Καρακατσάνης Ι., Ο συμψηφισμός με μονομερή δικαιοπραξία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1980, σελ. 213επ.

³²⁸ Έτσι οι Φίλιος Παύλος, Ενοχικό δίκαιο, Γενικό μέρος, έκτη έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 140επ., Μπεχλιβάνης Αχιλλέας σε Σύντομη Ερμηνεία του Αστικού Κώδικα, Απόστολος Γεωργιάδης, Ι, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2010, αρ. 451 ΑΚ, σελ. 918επ. και Καρακατσάνης Ι., Ο συμψηφισμός με μονομερή δικαιοπραξία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1980, σελ. 213επ.

³²⁹ Μπεχλιβάνης Αχιλλέας σε Σύντομη Ερμηνεία του Αστικού Κώδικα, Απόστολος Γεωργιάδης, Ι, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2010, αρ. 451 ΑΚ, σελ. 918επ.

³³⁰ Έτσι, σύμφωνα με την ΠΠΡ ΑΘ 2633/2014 (ΝΟΜΟΣ) «ο (μονομερής) συμψηφισμός αποτελεί όχι μόνο γνήσια ένσταση, αλλά και άσκηση διαπλαστικού δικαιώματος, το οποίο δημιουργείται από τη στιγμή που δύο αντίθετες απαιτήσεις, οι οποίες πληρούν τις προϋποθέσεις του συμψηφισμού, θα συνυπάρξουν. Ο δικαιούχος της κάθε απαίτησης έχει, συνεπώς, από το χρονικό αυτό σημείο το δικαίωμα να αποσβέσει την απαίτηση του δανειστή του, προτείνοντας την ανταπαίτησή του σε συμψηφισμό, επέρχεται δε με την πρότασή του αυτή απόσβεση των αμοιβαίων απαιτήσεων, στο μέτρο κατά το οποίο καλύπτονται, αναδρομικώς, ανεξάρτητα από το αν θα γίνει ή όχι αποδεκτή από

απόσβεση των αμοιβαίων απαιτήσεων στο μέτρο κατά το οποίο καλύπτονται και από τότε που συνυπήρξαν, δηλαδή το αποσβεστικό αποτέλεσμα του συμψηφισμού έχει αναδρομική ενέργεια³³¹. Η αναδρομική ενέργεια καλύπτει όλη την περίοδο ανάμεσα στη γένεση του διαπλαστικού δικαιώματος του συμψηφισμού με τη συνάντηση των αμοιβαίων απαιτήσεων υπό τις προϋποθέσεις του νόμου έως την επέλευση του συμψηφισμού με τη μονομερή δήλωση του συμψηφίζοντος. Συνέπεια της αναδρομικής ενέργειας είναι ότι τυχόν δυσμενείς συνέπειες που προέκυψαν για τα μέρη μέσα στο παραπάνω διάστημα ανατρέπονται (όπως πχ. παύουν να οφείλονται τόκοι και όσοι καταβλήθηκαν αναζητούνται ως αχρεωστήτως καταβληθέντες ή αίρεται αναδρομικά η υπερημερία κ.α.)³³².

3. Η επίδραση του απορρήτου και του συνακόλουθου ακατάσχετου των τραπεζικών καταθέσεων στο επιτρεπτό ή μη του συμψηφισμού

Αλληλένδετο με το θέμα της κατάσχεσης είναι, κυρίως ενόψει του αρ. 451 ΑΚ, το ζήτημα του συμψηφισμού απαιτήσεων των τραπεζών επί κατάθεσης σε κοινό διαζευκτικό λογαριασμό. Το συγκεκριμένο ζήτημα εντάσσεται στο γενικότερο πρόβλημα του επιτρεπτού ή μη του συμψηφισμού απαίτησης της τράπεζας σε βάρος λογαριασμού καταθέτη, που ανέκυψε εξαιτίας της τότε κρατούσας άποψης περί ακατάσχετου των τραπεζικών καταθέσεων σε συνδυασμό με το αρ. 451 ΑΚ, σύμφωνα με το οποίο «Δεν επιτρέπεται συμψηφισμός κατά ακατάσχετης απαίτησης».

Συγκεκριμένα, την επιστήμη απασχόλησε το ζήτημα, εάν ισχύει το απόρρητο και συνεπώς το ακατάσχετο, σύμφωνα με την τότε κρατούσα άποψη, και στις σχέσεις

εκείνον στον οποίο απευθύνεται. Οι απαιτήσεις που συμψηφίζονται πρέπει να είναι ληξιπρόθεσμες, γίνεται όμως δεκτό ότι ληξιπρόθεσμη πρέπει να είναι η ανταπαίτηση, όχι και η απαίτηση. Αυτόνομη είναι ότι βασικό στοιχείο του συμψηφισμού είναι η ύπαρξη και η εγκυρότητα των συμψηφιζόμενων απαιτήσεων. Έτσι, αν μία από τις απαιτήσεις δεν υπάρχει ή η σχετική σύμβαση από την οποία πηγάζει είναι άκυρη, ο συμψηφισμός δεν επιφέρει απόσβεση της άλλης απαίτησεως. Η πρόταση του συμψηφισμού μπορεί να λάβει χώρα είτε εξώδικα, είτε ενώπιον του δικαστηρίου με τη μορφή ενστάσεως, με την οποία και μόνο ενεργεί (άρθρο 442 ΑΚ). Όταν ο εναγόμενος επικαλείται, κατά τη διάρκεια της δίκης, συμψηφισμό που έχει λάβει χώρα εξώδικα, πριν από την έναρξη της δίκης, δεν υπάρχει ουσιαστικά ένσταση συμψηφισμού, αλλά απλή ένσταση "εξοφλήσεως" διά του συμψηφισμού, η οποία υπάγεται στη ρύθμιση των κοινών ενστάσεων κατά το δικονομικό δίκαιο.».

³³¹ Σύμφωνα με την ΑΠ 1411/2011 (ΝΟΜΟΣ) «η δήλωση περί συμψηφισμού αμοιβαίων απαιτήσεων αποκτά νομική ενέργεια και επιφέρει απόσβεση των απαιτήσεων από τότε που συνυπήρξαν, αφότου η περί αυτού δήλωση του ενός των μερών περιέλθει στον άλλον. Υιοθετεί δηλαδή ο Αστικός Κώδικας τη θεωρία της παραλαβής ή λήψεως, κατά την οποία η δήλωση θεωρείται ότι συντελέστηκε και παράγει τη νομική ενέργειά της όχι απλώς από την αποτύπωσή της στον εξωτερικό κόσμο (θεωρία της εκδηλώσεως), ούτε αναγκαίως από τη γνώση του περιεχομένου της από αυτόν προς τον οποίο απευθύνεται (θεωρία της γνώσεως), αλλά από την παραλαβή της απ' αυτόν. Κατά την έννοια δε της παραλαβής, η δήλωση θεωρείται ότι περιήλθε σε αυτόν, προς τον οποίον απευθύνεται (παραλήπτη), όταν διαβιβάστηκε κατά τρόπο που αυτός μπορούσε και έπρεπε να λάβει γνώση εγκαίρως, οπότε η δήλωση θεωρείται ότι έγινε εγκαίρως, ασχέτως αν από λόγους, που τον αφορούν, καθυστέρησε ο τελευταίος να λάβει γνώση (Α.Π. 1263/1996).».

³³² Γεωργιάδης Απόστολος, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό μέρος, Δίκαιο & Οικονομία [Π. Ν. Σάκκουλας], Αθήνα 2015, σελ. 543επ.

μεταξύ της τράπεζας και του καταθέτη. Αυτό είχε σημασία, γιατί, αν γινόταν δεκτό ότι η κρατήσασα στη νομολογία άποψη περί του ακατάσχετου των καταθέσεων εις χείρας των τραπεζών ως τρίτων ίσχυε και στις σχέσεις μεταξύ της τράπεζας και των καταθετών, τότε θα έπρεπε να θεωρηθούν στο εξής απαγορευμένα τόσο η προς την τράπεζα εκχώρηση ή η ενεχύραση απαίτησης από τραπεζική κατάθεση όσο και ο συμψηφισμός απαίτησης από την τράπεζα κατά προσώπου που έχει κατάθεση σε αυτή³³³. Επί του ανωτέρω θέματος υποστηρίχθηκαν με πειστικά επιχειρήματα από σοβαρούς εκπροσώπους της επιστήμης τόσο η καταφατική όσο και η αποφατική άποψη, ενώ κατά τον ίδιο τρόπο διχάστηκε και η νομολογία.

Στη θεωρία είχε επικρατήσει η άποψη³³⁴ ότι τα πιστωτικά ιδρύματα δεν κωλύονται να συμψηφίζουν τις ομοειδείς και ληξιπρόθεσμες ισόποσες ανταπαιτήσεις τους, που προέρχονται από δανειοδοτήσεις που έχουν κάνει, με απαιτήσεις των πελατών τους από τραπεζικές καταθέσεις, γιατί τέτοια πρόταση συμψηφισμού δε σχετίζεται με το ζήτημα του ακατάσχετου των τραπεζικών καταθέσεων ως συνέπεια του τραπεζικού απορρήτου. Ειδικότερα, η κρατήσασα τότε άποψη δεχόταν την εγκυρότητα ενός τέτοιου συμψηφισμού με το επιχείρημα κυρίως ότι το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, που αποτελεί τον λόγο θέσπισης του ακατάσχετου αυτών, δεν αντιτάσσεται κατά της τράπεζας, η οποία είναι θεματοφύλακας της κατάθεσης και, όπως είναι φυσικό, αναπόφευκτα γνωρίζει τα πάντα σχετικά με αυτήν³³⁵. Κατά άλλη παρόμοια διατύπωση, το απόρρητο ισχύει έναντι τρίτων και όχι στις απευθείας σχέσεις της ίδιας της τράπεζας με τους καταθέτες της, απέναντι στους οποίους ακώλυτα η τράπεζα μπορεί να προβάλλει ανταπαιτήσεις της, γιατί στην αντίθετη περίπτωση θα διαταρασσόταν ολόκληρο το τραπεζικό σύστημα με το παράδοξο που θα συνέβαινε, οι πελάτες της τράπεζας να παίρνουν από αυτή ελεύθερα τις καταθέσεις τους, αλλά η τράπεζα να μην μπορεί να εισπράξει τις δικές της απαιτήσεις, που έχει κατά αυτών³³⁶. Εξάλλου, ο συμψηφισμός αφορά αποκλειστικά

---

³³³ Καστριώτης Ιωάννης, Η κατάσχεσις εις χείρας τρίτου, (κατά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας), Τόμος Πρώτος, Αθήνα 1985, σελ. 148επ.

³³⁴ Βλ. ενδεικτικά Γεώργιος Γραμματικός, παρατηρήσεις στην ΑΠ (ΟΛΟΜ) 1224/1975, ΕΕΝ 1976, σελ. 200επ. και ο ίδιος, Το Τραπεζικό Απόρρητο, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα 1991, σελ. 157επ., Μπρίνιας Ιωάννης, Κατάσχεσις απαιτήσεων εκ τραπεζικών συναλλαγών, Αφιέρωμα εις Αλέξανδρον Τσιριντάνην, Υπό του Συνδέσμου Ελλήνων Εμπορικών Λόγων, Νομικά εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1980, σελ. 291επ., Κιάντου Β. Δ., Το τραπεζικό απόρρητο και οι εργασίες συναλλάγματος, Τομέας Εμπορικού και Οικονομικού δικαίου, ΑΠΘ, Δημοσιεύματα 8, εκδοτικός οίκος Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1993, σελ. 1επ., Δούβλης Βασίλης, Κοινός διαζευκτικός λογαριασμός, Προσβολή της νόμιμης μοίρας και κάμψη του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1987, σελ. 35επ., Βελέντζας Γιάννης, Δίκαιο Πιστωτικών Ιδρυμάτων (τραπεζικό δίκαιο) 2^η έκδοση, Ιus Θεσσαλονίκη 1998, σελ. 423επ., Θεοδώρου Ελίνα, Το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, ΚριτΕ. 2000, σελ. 263επ.

³³⁵ Δούβλης Βασίλης, Κοινός διαζευκτικός λογαριασμός, Προσβολή της νόμιμης μοίρας και κάμψη του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1987, σελ. 35επ.

³³⁶ Βελέντζας Γιάννης, Δίκαιο Πιστωτικών Ιδρυμάτων (τραπεζικό δίκαιο) 2^η έκδοση, Ιus Θεσσαλονίκη 1998, σελ. 423επ.

τις σχέσεις μεταξύ πιστωτικού ιδρύματος και πελάτη, στις οποίες δεν ισχύει η υποχρέωση εχεμύθειας³³⁷.

Πιο συγκεκριμένα, ο διενεργούμενος συμψηφισμός (μονομερής ή συμβατικός) χωρίς ένδικες και εξώδικες ενέργειες και συνεπώς χωρίς τη δυνατότητα να λάβουν γνώση τρίτοι απόρρητων πληροφοριών του πελάτη, δε θέτει κανένα πρόβλημα τραπεζικού απορρήτου. Τα προβλήματα αναφύονται από τη στιγμή που αμφισβητείται από τον πελάτη ο συμψηφισμός και γίνονται ένδικες ενέργειες ή η πρόταση συμψηφισμού γίνεται με έγγραφο, το οποίο θα επιδοθεί με δικαστικό επιμελητή. Κέντρο του ζητήματος αποβαίνει η διαδικασία που θα πρέπει να ακολουθήσει η τράπεζα προκειμένου να ασκήσει νόμιμο δικαίωμά της, με τρόπο που θα της επιτρέψει, αφενός να αποδείξει ευχερώς την άσκησή του και αφετέρου να μην παραβεί το ν.δ. 1059/1971. Και τούτο διότι απαγορεύεται η παροχή πληροφοριών τόσο εξωδίκως όσο και ενδίκως³³⁸. Έτσι, αν η τράπεζα έχει απαίτηση κατά ενός καταθέτη από σύμβαση πίστωσης και κλείσει τον σχετικό λογαριασμό, έχει δύο επιλογές για την είσπραξη της απαίτησης, να προχωρήσει σε δήλωση συμψηφισμού χωρίς ένδικες ενέργειες είτε να επιδιώξει δικαστικά την απαίτησή της και να κάνει πρόταση συμψηφισμού ευθύς, μόλις εξοπλίσει την απαίτησή της με εκτελεστό τίτλο. Αν ακολουθήσει τον εξώδικο συμψηφισμό, διατρέχει τον κίνδυνο παραβίασης του ν.δ. 1059/1971, όταν δε βρίσκεται σε κατάσταση που της επιβάλλει να παραβιάσει το απόρρητο, όπως συμβαίνει στην περίπτωση που πρόκειται για κατάθεση σε τρεχούμενο λογαριασμό, την οποία μπορεί ο καταθέτης να αναλάβει με την έκδοση επιταγών επί του λογαριασμού αυτού το συνολικό ποσό αυτού, οπότε νομιμοποιείται η τράπεζα, προ του κινδύνου να διαφύγει εμφανές και ευχερώς προσπελάσιμο περιουσιακό στοιχείο του οφειλέτη της, να προβεί σε εξώδικο συμψηφισμό. Αν, όμως, δε συντρέχει τέτοια επείγουσα περίπτωση, όπως πχ. όταν η τράπεζα έχει εξασφαλισμένη πλήρως την απαίτησή της με εμπράγματα ασφάλεια, δε νομιμοποιείται να παραβιάσει το απόρρητο με την εξώδικη πρόταση συμψηφισμού. Όταν δεν συντρέχουν οι όροι που να επιτρέπουν στην τράπεζα να προβεί σε εξώδικο συμψηφισμό, οφείλει να ακολουθήσει τη δικαστική επιδίωξη της απαίτησής της και να συμψηφίσει τις εκατέρωθεν απαιτήσεις, ευθύς ως λάβει εκτελεστό τίτλο³³⁹.

Έτσι, δεδομένου ότι δεν υπάρχει έναντι της ίδιας της τράπεζας, στην οποία υπάρχει η κατάθεση, απόρρητο, αυτή δεν το παραβιάζει, όταν επικαλείται αρμοδίως τα υπάρχοντα στα χέρια της στοιχεία, κατά το επιβαλλόμενο αναγκαίο μέτρο, προκειμένου να προστατεύσει και να ικανοποιήσει τις αξιώσεις της κατά του δικαιούχου της κατάθεσης. Ο νόμος απαγορεύει την παροχή των χαρακτηριζόμενων ως απόρρητων πληροφοριών σε τρίτους, ενώ η τράπεζα, ως διάδικος και κάτοχος των πληροφοριών, η οποία ασκεί τα δικαιώματά της κατά του δικαιούχου της κατάθεσης, δεν είναι τρίτος ούτε μπορεί να θεωρηθεί τρίτος το αρμόδιο δικαστικό της όργανο

³³⁷ Θεοδώρου Ελίνα, Το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, ΚριτΕ. 2000, σελ. 263επ.

³³⁸ Η λύση μπορεί να δοθεί στα πλαίσια του αρ. 25 ΠΚ, που αίρει τον άδικο χαρακτήρα της πράξης λόγω κατάστασης ανάγκης σε συνδυασμό με το αρ. 281 ΑΚ.

³³⁹ Θεοδώρου Ελίνα, Το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, ΚριτΕ. 2000, σελ. 263επ.

(δικηγόρος, δικαστικός επιμελητής) αλλά ούτε και το δικαιοδοτικό όργανο της Πολιτείας, ενώπιον του οποίου φέρεται η διαφορά. Οι διατάξεις της παρ. 3 του αρ. 2 του ν.δ. 1059/1971, ως εξαιρετικές, θα πρέπει να ερμηνεύονται στενά. Το αντίθετο θα υπερέβαινε τον νομοθετικό σκοπό της προστασίας του απορρήτου. Η ανακοίνωση των ευρισκομένων στα χέρια της τράπεζας στοιχείων και πληροφοριών στα εν λόγω πρόσωπα και μάλιστα στο δικαστήριο, εφόσον είναι απαραίτητη για την άσκηση και προστασία των δικαιωμάτων της, δε συνιστά κατά το αρ. 20 του ΠΚ άδικη πράξη και συνεπώς δεν τιμωρείται για παράβαση της παρ. 1 του αρ. 2 του ν.δ. 1059/1971³⁴⁰.

Σύμφωνα, λοιπόν, με την ανωτέρω άποψη, ο συμψηφισμός των απαιτήσεων των τραπεζών κατά των καταθετών τους δε θεωρείτο ανεπίτρεπτος λόγω του ακατάσχετου των καταθέσεων που απέρρευε, κατά την άλλοτε κρατήσασα αντίληψη από το απόρρητο. Συγκεκριμένα, δεν ετίθετο θέμα ακατάσχετου, όπου δεν ίσχυε το απόρρητο και έτσι στις σχέσεις μεταξύ τράπεζας και δικαιούχου κατάθεσης, που δεν ίσχυε το απόρρητο, δεν τύγχαναν εφαρμογής τα αρ. 451 και 464 ΑΚ, κατά τα οποία δεν υπόκεινται σε συμψηφισμό ούτε εκχωρούνται οι ακατάσχετες απαιτήσεις. Δηλαδή οι διατάξεις αυτές δεν εφαρμόζονται όσον αφορά στην τράπεζα, αφού δεν μπορεί να υπάρξει απόρρητο κατά του εαυτού της. Επομένως, ο δικαιούχος της κατάθεσης μπορούσε να την εκχωρήσει, ενώ εναντίον του η τράπεζα μπορούσε να προτείνει συμψηφισμό³⁴¹.

Ένα άλλο επιχείρημα της άποψης αυτής, σε συνέχεια του προηγούμενου, ήταν ότι το ακατάσχετο μιας απαίτησης συνδέεται κατά κανόνα με το πρόσωπο του δικαιούχου ή τη φύση αυτής και υπάρχει από τη γέννησή της και δε δημιουργείται υστερογενώς, εν προκειμένω, από τη νομική αδυναμία πραγμάτωσης του σκοπού της κατάσχεσης στα χέρια τρίτου. Από τη στιγμή, δηλαδή, που οι τραπεζικές καταθέσεις δεν ορίζονται στον νόμο ως ακατάσχετες, όπως συμβαίνει στις περιπτώσεις των αρ. 982 ΚΠολΔ και 31 του ΚΕΔΕ, ώστε να απέβαιναν από τον λόγο αυτό ανεπίδεκτες συμψηφισμού και εκχώρησης, αλλά καταλήγουν να γίνονται ακατάσχετες, σύμφωνα πάντα με την κρατήσασα άποψη της νομολογίας για τη σύνδεση του απορρήτου των καταθέσεων με το ακατάσχετο αυτών, ως αποτέλεσμα της νομικής αδυναμίας της τράπεζας να υποβάλει τη δήλωση του αρ. 985 ΚΠολΔ, γιατί θα παραβίαζε το απόρρητο, ο συμψηφισμός και η εκχώρηση είναι απολύτως επιτρεπτοί, αφού καμία τέτοια δήλωση δεν απαιτείται και άρα κανένας κίνδυνος αποκάλυψης του απορρήτου δεν υφίσταται³⁴². Εξάλλου, το ακατάσχετο αυτό ως συνέπεια του απορρήτου δε νοείται έναντι της ίδιας της τράπεζας, στην οποία υπάρχει η κατάθεση και επομένως δεν απαγορεύεται ο συμψηφισμός ανταπαίτησης της τράπεζας κατά του καταθέτη με

³⁴⁰ Γραμματικός Γεώργιος, Το Τραπεζικό Απόρρητο, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα 1991, σελ. 184επ.

³⁴¹ Μπρίνιας Ιωάννης, Κατάσχεσις απαιτήσεων εκ τραπεζικών συναλλαγών, Αφιέρωμα εις Αλέξανδρον Τσιριντάνην, Υπό του Συνδέσμου Ελλήνων Εμπορικολόγων, Νομικά εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1980, σελ. 291επ.

³⁴² Μάζης Παναγιώτης, Μερικές σκέψεις για την κατάσχεση σε χέρια τρίτου (και ιδιαίτερα σε Τράπεζα ως τρίτη), ΔΕΕ 1997, σελ. 455επ. και ομοίως Θεοδώρου Ελίνα, Το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, ΚριτΕ. 2000, σελ. 263επ.

υπάρχουσα στα χέρια της κατάθεσή του, δεδομένου ότι η προκειμένη περίπτωση δεν εμπίπτει στην απαγορευτική διάταξη του αρ. 451 ΑΚ³⁴³. Κατά άλλη διατύπωση, τα άρθρα 451, 327 και 464 του ΑΚ ορίζουν το ακατάσχετο ως προϋπόθεση απαγόρευσης του συμψηφισμού, της επίσχεσης και της εκχώρησης αντίστοιχα, όταν αυτό είναι ρητά νομοθετημένο ιδίως για ανθρωπιστικούς λόγους και όχι όταν αποτελεί παρεπόμενη συνέπεια άλλων νομοθετικών ρυθμίσεων, όπως εδώ του ν.δ. 1059/1971. Οι κανόνες των άρθρων 451, 327 και 464 ΑΚ δεν μπορούν να ισχύουν και για τις τραπεζικές καταθέσεις, αφού το ακατάσχετό τους ως παρεπόμενη συνέπεια του απορρήτου δεν έχει τον ίδιο νομοθετικό σκοπό με αυτόν που επέβαλε τη θέσπιση των ανωτέρω διατάξεων³⁴⁴.

Είναι, λοιπόν, κατά την άποψη αυτή, απόλυτα σαφές ότι ήταν δυνατός ο συμψηφισμός των απαιτήσεων των τραπεζών με τις απαιτήσεις των πελατών επί των τραπεζικών καταθέσεων, έστω και αν αυτές θεωρούνταν ακατάσχετες λόγω του απορρήτου. Τούτο κατά κανόνα δεχόταν και η νομολογία³⁴⁵, επικυρώνοντας την τραπεζική πρακτική. Ειδικότερα, η ενέργεια της τράπεζας να προβαίνει σε σχετική χρέωση λογαριασμού κατάθεσης επί τω τέλει συμψηφισμού ανταπαίτησής της κατά του καταθέτη, μέχρις ότου δηλωθεί στον καταθέτη ή προταθεί στο δικαστήριο ως ένσταση, αποτελεί εσωτερική υπόθεση της τράπεζας και δε βλάπτει τα συμφέροντα του καταθέτη, ενώ από τη στιγμή που δηλωθεί στον καταθέτη ή προταθεί στο δικαστήριο, αποτελεί άσκηση νόμιμου δικαιώματος της τράπεζας, που επάγεται κατά τα αρ. 440 και 441 ΑΚ την απόσβεση των συμψηφιζόμενων απαιτήσεων³⁴⁶. Έτσι, σύμφωνα με τη νομολογία, της οποίας τα επιχειρήματα ταυτίζονταν κατά βάση με αυτά της θεωρίας, η πρόταση συμψηφισμού δεν προσέκρουε στο απόρρητο που καθιερώνεται με τις διατάξεις του ν.δ. 1059/1971 για τις τραπεζικές καταθέσεις, γιατί το απόρρητο αυτό ίσχυε έναντι τρίτων και όχι στις απευθείας σχέσεις της ίδιας τράπεζας με τους καταθέτες της, έναντι των οποίων ακώλυτα η τράπεζα μπορούσε να προβάλει ανταπαιτήσεις της σε συμψηφισμό προς αντίστοιχες απαιτήσεις πελατών της, γιατί στην αντίθετη περίπτωση θα διαταρασσόταν το όλο τραπεζικό σύστημα με το παράδοξο που θα συνέβαινε, οι μεν πελάτες της τράπεζας να παίρνουν από αυτή ελεύθερα τις καταθέσεις τους, η δε τράπεζα να μην μπορεί να εισπράξει τις δικές της κατ' αυτών ανταπαιτήσεις³⁴⁷. Αφού, λοιπόν, δεν ισχύει το απόρρητο μεταξύ της τράπεζας και των καταθετών, δεν ισχύει ούτε το ακατάσχετο των τραπεζικών καταθέσεων, αφού το τελευταίο προϋποθέτει την ύπαρξη απορρήτου³⁴⁸. Επομένως,

³⁴³ Γραμματικός Γεώργιος, Το Τραπεζικό Απόρρητο, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα 1991, σελ. 157επ.

³⁴⁴ Ντόστας Μ. Θ., Γενικό τραπεζικό απόρρητο και απόρρητο των καταθέσεων. Κατάσχεση των καταθέσεων, Βιβλιοθήκη νομικής θεωρίας και πράξεως 29, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2000, σελ. 129επ.

³⁴⁵ Βλ. ενδεικτικά ΕΦ ΠΑΤΡ 839/1988, ΕΕΝ 1988, σελ. 777επ., ΠΠΡ ΞΑΝΘ 166/1995 ΝΟΜΟΣ, ΜΠΡ ΑΘ 2091/1999, ΝοΒ 1999, σελ. 1598επ., ΕΦ ΔΩΔ 287/1996, ΕπισκεΔ 1997, σελ. 652επ. με εισαγωγικό σημείωμα Κ. Παμπούκη.

³⁴⁶ ΕΦ ΔΩΔ 287/1996, ΕπισκεΔ 1997, σελ. 652επ. με εισαγωγικό σημείωμα Κ. Παμπούκη.

³⁴⁷ Βλ. ΕΦ ΠΑΤΡ 839/1988, ΕΕΝ 1988, σελ. 777επ. και ομοίως ΠΠΡ ΞΑΝΘ 166/1995, ΝΟΜΟΣ και ΕΦ ΔΩΔ 287/1996, ΕπισκεΔ 1997, σελ. 652επ. με εισαγωγικό σημείωμα Κ. Παμπούκη.

³⁴⁸ ΜΠΡ ΑΘ 2091/1999, ΝοΒ 1999, σελ. 1598επ.

κατά της ένστασης συμψηφισμού δεν μπορεί να προβληθεί αντένσταση από το αρ. 451 ΑΚ και τις διατάξεις περί απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων, καθώς στις σχέσεις της τράπεζας με τους πελάτες της δεν ισχύει ούτε το απόρρητο ούτε το ακατάσχετο της απαίτησης από κατάθεση³⁴⁹.

Προς επίρρωση των ανωτέρω, διατυπώθηκε ακόμα από τη νομολογία των δικαστηρίων μας³⁵⁰ ότι ακατάσχετες, κατά την έννοια της διάταξης του αρ. 451 ΑΚ, είναι οι απαιτήσεις, οι οποίες κατά εξαιρετικό και επομένως στενά ερμηνευτέο δίκαιο εξαιρούνται από την κατάσχεση, σύμφωνα με το αρ. 982 παρ. 2 ΚΠολΔ ή προβλέπονται ευθέως ως τέτοιες από ειδικές διατάξεις νόμων, διατάξεις δηλαδή που εκφράζουν σαφή περί του ακατάσχετου επιλογή του νομοθέτη. Αντίθετα, δεν μπορούν να θεωρηθούν ως ακατάσχετες κατά την έννοια της ανωτέρω διάταξης του αρ. 451 ΑΚ και επομένως ανεπίδεκτες συμψηφισμού οι χρηματικές απαιτήσεις καταθέτη της τράπεζας για απόδοση του πιστωτικού υπέρ αυτού υπολοίπου του λογαριασμού κατάθεσης, λόγω του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων και του επακόλουθου αποκλεισμού της τράπεζας από τη δυνατότητα να προβεί στη δήλωση του αρ. 985 ΚΠολΔ περί του αν υπάρχει στα χέρια της η κατασχεθείσα απαίτηση και αυτό, γιατί το ακατάσχετο απαίτησης συνδέεται με το πρόσωπο του δικαιούχου ή τη φύση αυτής και υπάρχει από τη γέννησή της και δε δημιουργείται υστερογενώς από την προαναφερθείσα νομική αδυναμία πραγμάτωσης του σκοπού της κατάσχεσης στα χέρια τρίτου.

Εξάλλου, η τράπεζα μπορεί, δυνάμει σύμβασης, να επιφυλάσσει στην ίδια δικαίωμα συμψηφισμού ανταπαίτησής της με την απαίτηση του πελάτη της. Σε αυτή την περίπτωση, έγινε δεκτό ότι ο συμβατικός όρος για το δικαίωμα συμψηφισμού ανταπαίτησης της τράπεζας με την απαίτηση του πελάτη ούτε εμμέσως, λόγω του ακατάσχετου της απαίτησης αυτής, που συνάγεται από τις διατάξεις του ν.δ. 1059/1971, ούτε αμέσως, ως εκ της ενέργειας της σχετικής δικαιοπραξίας προσκρούει στις διατάξεις αυτές και συνακόλουθα δεν είναι άκυρος για τον τελευταίο λόγο³⁵¹.

Με το να μη θεωρούνται ως ακατάσχετες κατά την έννοια των αρ. 451 και 464 ΑΚ και επομένως ανεπίδεκτες συμψηφισμού και εκχώρησης οι χρηματικές απαιτήσεις του καταθέτη της τράπεζας για απόδοση του πιστωτικού υπέρ αυτού υπολοίπου του σχετικού λογαριασμού κατάθεσης, εκ του νομικού λόγου ότι το υπό των άρθρων 1 και 2 του ν.δ. 1059/1971 καθιερούμενο απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων αποκλείει από την τράπεζα τη νομική δυνατότητα να εκπληρώσει την κατά το αρ. 985 παρ. 1 ΚΠολΔ υποχρέωσή της ως τρίτη να δηλώσει αν υπάρχει η κατασχεθείσα στα χέρια της απαίτηση, φαίνεται εναργέστατα η δογματική αδυναμία της σύνδεσης του τραπεζικού απορρήτου με το ακατάσχετο των τραπεζικών καταθέσεων. Σε περίπτωση που κανείς ακολουθούσε με συνέπεια την κρατούσα στη

³⁴⁹ ΠΠΡ ΞΑΝΘ 166/1995, ΝΟΜΟΣ

³⁵⁰ ΑΠ 1915/1999, ΧρΙΔ 2001, σελ. 127επ.

³⁵¹ ΑΠ 1915/1999, ΧρΙΔ 2001, σελ. 127επ. και ομοίως βλ. ΠΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 24377/2003, Αρμ. 2004, σελ. 1282επ. με παρατηρήσεις Φιλομήλας Ομπέση και ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 702/2005 ΝΟΜΟΣ. Βλ. και Θεοδώρου Ελίνα, Το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, ΚριτΕ. 2000, σελ. 263επ.

νομολογία άποψη για το ανεπίτρεπτο της κατάσχεσης των τραπεζικών καταθέσεων στα χέρια της τράπεζας ως τρίτης, λόγω του τραπεζικού απορρήτου, θα έπρεπε να θεωρούνται απαγορευμένες και οι ευρέως διαδεδομένες εκχωρήσεις ή ενεχυράσεις απαιτήσης από χρηματική κατάθεση, που τηρείται είτε στην ίδια την τράπεζα είτε σε τρίτη όσο και ο συμψηφισμός, στον οποίο προβαίνει η τράπεζα κατά προσώπου που έχει κατάθεση σε αυτή³⁵².

Η παραδοχή, επομένως, του ακατάσχετου των καταθέσεων οδηγούσε σε νομικά ασυνεπείς και αντίθετες στο κοινό περί δικαίου αίσθημα λύσεις, καθώς παρατηρούνταν το ανακόλουθο σχήμα να επιτρέπεται στην τράπεζα ο συμψηφισμός απαιτήσεών της με τις καταθέσεις πελατών της, αλλά να απαγορεύεται έναντι των τρίτων³⁵³. Θα έπρεπε το ακατάσχετο αυτό να οδηγεί στην αδυναμία των πιστωτικών ιδρυμάτων να προχωρούν σε συμψηφισμό των ανταπαιτήσεών τους κατά των καταθετών τους, γεγονός, όμως, που στην πράξη δε συνέβαινε, καθώς το απόρρητο δεν ίσχυε απέναντι στην τράπεζα, με αποτέλεσμα να βρίσκεται αυτή σε προνομιακή θέση απέναντι σε κάθε άλλο δανειστή³⁵⁴. Αυτή, όμως, την ευνοϊκή μεταχείριση των τραπεζών έναντι όλων των άλλων δανειστών δε νομίζουμε ότι θέλησε να εισαγάγει ο νομοθέτης με τις διατάξεις για το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων³⁵⁵.

Γι' αυτό τον λόγο, γρήγορα, τέθηκε ζήτημα παραβίασης της συνταγματικής αρχής της ισότητας, καθώς η δυνατότητα των τραπεζών να συμψηφίζουν τις απαιτήσεις τους με τις εναντίον τους απαιτήσεις των καταθετών από τη σύμβαση ανώμαλης παρακαταθήκης, σε συνδυασμό με την αδυναμία των υπόλοιπων δανειστών να επιληφθούν των καταθέσεων των οφειλετών τους, δημιουργούσε συνθήκες άνισης μεταχείρισης.

Υποστηρίχθηκε έτσι από μερίδα της θεωρίας³⁵⁶ ότι λόγω του ακατάσχετου των τραπεζικών καταθέσεων και οι τράπεζες δεν μπορούσαν να συμψηφίζουν τις

---

³⁵² Θεοδώρου Ελίνα, Το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, ΚριτΕ. 2000, σελ. 263επ.

³⁵³ Κουζιώρη Βασιλική, Κατάσχεση στα χέρια τράπεζας ως τρίτης, Επιστημονική Επετηρίδα ΔΣΘ 1994, σελ. 225επ.

³⁵⁴ Γέσιου – Φαλσή Πελαγία, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων πριν και μετά τον ν. 2915/2001, Τιμητικός Τόμος του Κώστα Μπέη, Τρίτος Τόμος, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, εκδόσεις ΕΥΝΟΜΙΑ, Αθήνα 2003, σελ. 2101επ.

³⁵⁵ Γραμματικός Γεώργιος, Το Τραπεζικό Απόρρητο, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα 1991, σελ. 157επ.

³⁵⁶ Έτσι οι Καρακατσάνης Ιωάννης, παρατηρήσεις στην ΑΠ (ΟΛΟΜ) 1224/1975, ΕΕΝ 1976, σελ. 475επ. και ο ίδιος σε Ο συμψηφισμός με μονομερή δικαιοπραξία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1980, σελ. 213επ., Ροΐλος Λάμπρος, Περί της εφαρμογής του ακατάσχετου των τραπεζικών καταθέσεων κατά το ΝΔ 1059/71 και επί των καταθέσεων των εν Ελλάδι λειτουργουσών αλλοδαπών τραπεζών, ΝοΒ 1978, σελ. 994επ., Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 514επ., Λυκούρης Ιωάννης, Το τραπεζικό απόρρητο στις χώρες της ΕΟΚ, ρυθμίσεις και συγκρίσεις, ΠειρΝ 1986 σελ. 323επ., Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, Οι πρόσφατες εξελίξεις στη νομολογία σε σχέση με το τραπεζικό απόρρητο, ΕλλΔνη 1993, σελ. 1445επ.

Σύμφωνη με τη άποψη αυτή ήταν και μια μερίδα της νομολογίας. Έτσι σύμφωνα με την ΕΦ ΑΘ 3545/1998 ΝΟΜΟΣ «άκυρος είναι και ο διαλαμβανόμενος στο σχετικό ταυτάριθμο βιβλιάριο καταθέσεως του ενάγοντος όρος, δυνάμει του οποίου η εναγομένη Τράπεζα έχει το δικαίωμα να

απαιτήσεις τους, καθώς δε χωρεί συμψηφισμός κατά ακατάσχετης απαίτησης. Το βασικό επιχείρημα, δηλαδή της άποψης αυτής θεμελιωνόταν στη διάταξη του αρ. 451 ΑΚ. Έτσι, η απαγόρευση στις τράπεζες να δηλώσουν, κατά τα οριζόμενα στο αρ. 985 ΚΠολΔ, αν υπάρχουν σε αυτές τραπεζικές καταθέσεις, σε περίπτωση κατάσχεσης στα χέρια τους ως τρίτων για οφειλή του καταθέτη στον κατάσχοντα δανειστή, κατά την κρατήσασα άποψη της νομολογίας, συνεπαγόταν το ακατάσχετο των τραπεζικών καταθέσεων με αυτόθροη συνέπεια την αδυναμία συμψηφισμού τους με ανταπαίτηση της τράπεζας, σύμφωνα με το αρ. 451 ΑΚ³⁵⁷.

Κατά την άποψη αυτή, λόγω του απόρρητου των τραπεζικών καταθέσεων και του επακόλουθου ακατάσχετου αυτών, φαίνεται να βλάπτονται τα συμφέροντα των τραπεζών, αφού, αν ακολουθούσαμε με συνέπεια τα νομολογούμενα από τον ΑΠ, θα έπρεπε να θεωρηθούν ως απαγορευμένες οι ευρέως διαδεδομένες εκχωρήσεις ή οι ενεχυράσεις απαιτήσεων από καταθέσεις, που τηρούνται είτε στην ίδια τράπεζα είτε σε τρίτη, όπως και οι συμψηφισμοί απαιτήσεων, στους οποίους προβαίνουν οι τράπεζες κατά των προσώπων που έχουν καταθέσεις σε αυτές. Η λογική συνεπαγωγή της ανωτέρω απαγόρευσης προκύπτει από το ότι, σύμφωνα με το αρ. 464 ΑΚ, οι ακατάσχετες απαιτήσεις είναι και ανεκχώρητες, ενώ παράλληλα, σύμφωνα με το αρ. 451 ΑΚ, δε χωρεί συμψηφισμός κατά ακατάσχετης απαίτησης³⁵⁸.

Πλέον, μετά τη στροφή της νομολογίας και τη θέσπιση του αρ. 24 του ν. 2915/2001, το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων δε συνεπάγεται και το ακατάσχετο αυτών και άρα δεν τίθεται θέμα αποκλεισμού διενέργειας συμψηφισμού από την τράπεζα λόγω του αρ. 451 ΑΚ. Σε κάθε περίπτωση είναι επιτρεπτή τόσο η κατάσχεση των καταθέσεων εις χείρας των τραπεζών ως τρίτων όσο και ο συμψηφισμός των απαιτήσεων των τραπεζών επί κάθε μορφής καταθέσεων.

4. Η εφαρμογή ή μη του αρ. 4 του ν. 5638/1932 στην περίπτωση του συμψηφισμού απαιτήσεων των τραπεζών επί καταθέσεων σε κοινό λογαριασμό

Ένα άλλο ζήτημα που έχει απασχολήσει τη θεωρία και τη νομολογία είναι αν το αμάχητο τεκμήριο του αρ. 4 του ν. 5638/1932, που αφορά στην κατάσχεση απαίτησης επί κοινού λογαριασμού εις χείρας της τράπεζας ως τρίτης, εφαρμόζεται στην περίπτωση που η τράπεζα συμψηφίζει απαίτησή της κατά ενός εκ των συνδικαιούχων επί κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό. Και στην περίπτωση αυτή ορθότερο φαίνεται, όπως θα αναλύσουμε παρακάτω, ο συμψηφισμός που προτείνει η εκάστοτε τράπεζα να υπόκειται στον κανόνα του αρ. 4 του ν. 5638/1932, δηλαδή

συμψηφίζει στο ποσό της κατάθεσης κάθε οφειλή του καταθέτη από οποιαδήποτε αιτία και νόμιμη σχέση (άρθρα 464, 451 ΑΚ), διότι η απαίτηση αυτή είναι ακατάσχετη, λόγω του απορρήτου των πάσης φύσεως καταθέσεων (άρθρα 1, 2 ν.δ. 1059/1971, ΟΛΑΠ 1224/1975 και ΟΛΑΠ 3/1993).». Βλ. και την ΑΠ 857/2004, ΕλλΔνη 2004, σελ. 1634επ.

³⁵⁷ Θεοδώρου Ελίνα, Το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, ΚριτΕ. 2000, σελ. 263επ.

³⁵⁸ Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, Οι πρόσφατες εξελίξεις στη νομολογία σε σχέση με το τραπεζικό απόρρητο, ΕλλΔνη 1993, σελ. 1445επ.

στον κανόνα ότι απέναντι στους δανειστές των συνδικαιούχων η κατάθεση λογίζεται, κατ' αμάχητο τεκμήριο, ότι ανήκει σε αυτούς κατά ίσα μέρη³⁵⁹. Η θέση αυτή, όμως, όπως θα δούμε παρακάτω, δε βρίσκει το σύνολο της θεωρίας και της νομολογίας σύμφωνο.

4. i. Η θέση της θεωρίας και η αντιφατική νομολογία

Το μεγαλύτερο μέρος της θεωρίας³⁶⁰ υποστηρίζει ότι από τον κανόνα του αρ. 4 του ν. 5638/1932 συνάγεται ο αποκλεισμός, σε αντίστοιχο μέρος, και του συμψηφισμού. Δηλαδή, από το γεγονός ότι απαγορεύεται η κατάσχεση σε ένα ορισμένο κατά περίπτωση ποσοστό της κατάθεσης, έπεται ότι αποκλείεται σε αντίστοιχο μέρος και ο συμψηφισμός, λόγω του αρ. 451 ΑΚ, και αυτό παρά το ότι γίνεται δεκτό ότι η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό συνιστά ενεργητική εις ολόκληρον ενοχή, στην οποία ισχύει ο κανόνας της δυνατότητας προβολής συμψηφισμού με αντικειμενική ενέργεια (ΑΚ 491)³⁶¹. Το άρθρο 4 του ν. 5638/1932 πρέπει να υπερισχύσει, ως ειδικότερο, του άρθρου 491ΑΚ, το οποίο εφαρμόζεται συμπληρωματικά και μόνον, εφόσον δεν έρχεται σε αντίθεση με τις διατάξεις του ν. 5638/1932 περί κοινού λογαριασμού. Έτσι, αφού, κατά τη διάταξη του αρ. 451 ΑΚ, δε χωρεί συμψηφισμός κατά ακατάσχετης απαίτησης, έπεται ότι αυτός είναι δυνατός κατά το μέρος μόνο που η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό κατάσχετα από δανειστή ενός συνδικαιούχου, δηλαδή κατ' ίσο μόνο μέρος, σύμφωνα με τη διάταξη του αρ. 4 του ν. 5638/1932³⁶². Εφόσον ο δανειστής ενός από τους συνδικαιούχους δεν επιτρέπεται να κατάσχει το μέρος της κατάθεσης που αναλογεί στους λοιπούς συνδικαιούχους του κοινού λογαριασμού, δεν μπορεί ούτε να συμψηφίσει την απαίτησή του προς την απαίτηση αυτών, ακόμα και όταν δανειστής είναι η ίδια η τράπεζα, στην οποία έχει γίνει η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό³⁶³.

---

³⁵⁹ Βλ. παρατηρήσεις Κ. Παμπούκη στην ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 3918/1996, ΕπισκΕΔ 1997, σελ. 456επ.

³⁶⁰ Κύριοι υποστηρικτές της άποψης αυτής είναι ο Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 492επ. και ο Κ. Παμπούκης, παρατηρήσεις στην ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 3918/1996, ΕπισκΕΔ 1997, σελ. 456επ. και στην ΕΦ ΔΩΔ 287/1996, ΕπισκΕΔ 1997, σελ. 652επ., αλλά και οι Δημήτριος Κουτσούκης, παρατηρήσεις στην ΑΠ785/1999, ΕΕμπΔ 1999, σελ. 479επ., Πελλένη – Παπαγεωργίου Ανθή, Η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, Τα ζητήματα αστικού & δικονομικού δικαίου, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2005, σελ. 141επ., Δημήτριος Χατζημιχαήλ, παρατηρήσεις στην ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 681/2006, Αρμ. 2006, σελ. 1234επ., Μάζης Παναγιώτης, Κατάσχεση τραπεζικών καταθέσεων μετά τη θέση σε ισχύ του άρθρου 24 του ν. 2915/2001, ΝοΒ 2002, σελ. 637επ., Μητροπούλου Σοφία, Ο κοινός λογαριασμός στο Ελληνικό δίκαιο, Συγκριτική επισκόπηση αλλοδαπών δικαίων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 118επ.

³⁶¹ Μάζης Παναγιώτης, Κατάσχεση τραπεζικών καταθέσεων μετά τη θέση σε ισχύ του άρθρου 24 του ν. 2915/2001, ΝοΒ 2002, σελ. 637επ.

³⁶² Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 492επ.

³⁶³ Πελλένη – Παπαγεωργίου Ανθή, Η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, Τα ζητήματα αστικού & δικονομικού δικαίου, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2005, σελ. 141επ.

Ειδικότερα, η διάταξη του αρ. 4 του ν. 5638/1932 περιέχει έναν κανόνα, που αφορά στις σχέσεις των συνδικαιούχων της κατάθεσης προς τους δανειστές τους, τον κανόνα ότι στις σχέσεις αυτές η κατάθεση λογίζεται κατ' αμάχητο τεκμήριο ότι ανήκει κατά ίσα μέρη στους συνδικαιούχους. Και ο κανόνας αυτός, ευθέως ή κατά αναλογία, ισχύει σε κάθε περίπτωση που τίθεται θέμα ευθύνης ενός από τους δικαιούχους απέναντι στους δανειστές του. Ισχύει, ακόμα και αν στους τελευταίους συγκαταλέγεται η τράπεζα, στην οποία έχει γίνει η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό και η οποία, κατά συνέπεια, είναι οφειλέτης του ποσού της κατάθεσης έναντι των δικαιούχων του λογαριασμού. Έτσι, η τράπεζα που είναι δανειστής ενός από τους συνδικαιούχους δεν μπορεί να συμψηφίσει το ποσό της κατάθεσης παρά μόνο κατά το ίσο για όλους μέρος, που λογίζεται ότι ανήκει στον οφειλέτη της³⁶⁴.

Πράγματι, η τράπεζα ως οφειλέτης της κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό, έχει απέναντι σε εκείνον από τους συνδικαιούχους, που τυχαίνει να είναι από άλλη αιτία δικός της οφειλέτης, δύο μέσα εξαναγκασμού του ουσιαστικού δικαίου, την ένσταση συμψηφισμού και την ένσταση επίσχεσης. Όταν, λοιπόν, η τράπεζα με τα μέσα αυτά πραγματώνει την ευθύνη του οφειλέτη της, υπόκειται κατ' αναλογία στον κανόνα του αρ. 4 του ν. 5638/1932, καθώς η ρύθμιση του αρ. 4 καταλαμβάνει, πέρα από την κατάσχεση, ως μέσο του δικονομικού δικαίου προς εξαναγκασμό του οφειλέτη και τα μέσα του ουσιαστικού δικαίου, όπως είναι ο συμψηφισμός. Κατά συνέπεια, η τράπεζα δεν μπορεί να συμψηφίσει απαίτησή της με ανταπαίτηση από κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, παρά μόνο κατά το ίσο μέρος, που αυτή ανήκει στον οφειλέτη της συνδικαιούχο³⁶⁵.

Η νομολογία για σειρά ετών³⁶⁶ μέχρι την υπ' αριθ. 1812/2007 απόφαση του ΑΠ, φαίνεται να συμφωνούσε κατά κανόνα με την επικρατούσα άποψη της θεωρίας, ότι δηλαδή ο μονομερής συμψηφισμός ανταπαίτησης της τράπεζας προς απαίτηση συνδικαιούχου κοινού καταθετικού λογαριασμού για ανάληψη της κατάθεσης ήταν δυνατός αλλά με βάση το αμάχητο τεκμήριο της διάταξης του άρθρου 4 ν. 5638/1932, κατά το οποίο *«κατάσχεσις της καταθέσεως επιτρέπεται, έναντι όμως των κατασχόντων αυτή τεκμαίρεται αμαχήτως, ότι ανήκει εις πάντας τους δικαιούχους κατ' ίσα μέρη»*. Έτσι, σύμφωνα με την ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 3918/1996³⁶⁷ *«Εκ της διατάξεως του αρ. 4 του ν. 5638/1932, σαφώς προκύπτει ότι οι δανεισταί δεν υπεισέρχονται εις την θέσιν του οφειλέτου του καταθέτου, αλλά απλώς δύνανται να επιληφθούν του προσήκοντος ποσού επί της καταθέσεως κατά το νόμιμον τεκμήριον. Εξάλλου, εκ του συνδυασμού των ως άνω διατάξεων προς τα διατάξεις των άρθρων 491 και 451 ΑΚ, συνάγεται ότι δεν*

³⁶⁴ Βλ. παρατηρήσεις Κ. Παμπούκη στην ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 3918/1996, ΕπισκεΔ 1997, σελ. 456επ.

³⁶⁵ Βλ. παρατηρήσεις Κ. Παμπούκη στην ΕΦ ΔΩΔ 287/1996, ΕπισκεΔ 1997, σελ. 652επ.

³⁶⁶ Βλ. ενδεικτικά ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 3918/1996, ΕπισκεΔ 1997, σελ. 456επ. με παρατηρήσεις Κωνσταντίνου Παμπούκη, ΑΠ 785/1999, ΝΟΜΟΣ με παρατηρήσεις Κώστα Μπέη σε Δ 2000, σελ. 33επ., με παρατηρήσεις Δημήτριου Κουτσούκη σε ΕΕμπΔ 1999, σελ. 479επ. και με εισαγωγικό σημείωμα Κωνσταντίνου Παμπούκη σε ΕπισκεΔ 1999, σελ. 746επ., ΕΦ ΔΩΔ 348/2005, ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 681/2006, ΝΟΜΟΣ με παρατηρήσεις Δημήτριου Χατζημιχαήλ σε Αρμ. 2006, σελ. 1234επ., ΑΠ 769/2004, ΝΟΜΟΣ.

³⁶⁷ ΕπισκεΔ 1997, σελ. 456επ.

επιτρέπεται συμψηφισμός κατά το μέρος της καταθέσεως του κοινού λογαριασμού, το οποίο κατά το ως άνω αμάχητον τεκμήριον είναι ακατάσχετον, ως μη ανήκον το μέρος αυτό εις τον οφειλέτην του κατασχόντος και συνεπώς γενομένου συμψηφισμού του συνολικού ποσού της καταθέσεως με ανταπαίτησιν, την οποίαν έχει η οφειλέτης τράπεζα έναντι ενός μόνον των καταθετών δανειστών της, δεν επέρχεται απόσβεσις και της οφειλής της εκ της καταθέσεως του κοινού λογαριασμού, έναντι και των λοιπών καταθετών – δανειστών της, διά το προσήκον εις τούτους, κατά το νόμιμον τεκμήριον, μέρος της καταθέσεως.» Ο συμψηφισμός, επομένως, γινόταν δεκτός μόνο ως προς τη δυναμένη να κατασχεθεί «κεφαλική μερίδα» του συγκεκριμένου οφειλέτη – συνδικαιούχου επί του κοινού λογαριασμού, η οποία τεκμαιρόταν, αμάχητα, ότι ήταν ισοϋψής με τις μερίδες των λοιπών συνδικαιούχων, κατά το κλάσμα του συνολικού αριθμού τους προς το συνολικό ποσό της κατάθεσης.

Την ανωτέρω άποψη επιβεβαιώνει και η πολύ σημαντική, όπως είδαμε και ανωτέρω, υπ' αριθμ. 785/1999 απόφαση του ΑΠ³⁶⁸, σύμφωνα με την οποία «Με την κατάθεση των χρημάτων στο όνομα περισσότερων δικαιούχων, δημιουργείται ενεργητική εις ολόκληρο ενοχή κατά την έννοια των άρθρων 489 επ. ΑΚ, δηλαδή καθένας από τους δικαιούχους έχει δικαίωμα να αναλάβει ολόκληρο το ποσό της καταθέσεως χωρίς τη σύμπραξη των λοιπών, και η Τράπεζα έχει υποχρέωση να καταβάλει το ποσό αυτό σε πρώτη ζήτηση. Όμως, σε περίπτωση κατασχέσεως καταθέσεως κοινού λογαριασμού εκ μέρους δανειστή ενός από τους δικαιούχους, ο δανειστής αυτός δε δικαιούται να κατάσχει το σύνολο της καταθέσεως, αφού κατά τεκμήριο αμάχητο, αυτή ανήκει σε όλους τους δικαιούχους κατ' ίσα μέρη, αλλά μόνο το μέρος της καταθέσεως που αναλογεί στον οφειλέτη του καταθέτη. Έτσι, η κατάθεση κατά το υπόλοιπο μέρος που αναλογεί στους λοιπούς δικαιούχους παραμένει απρόσβλητη από τον δανειστή αυτόν, καθιερώνεται δηλαδή με την παραπάνω διάταξη του άρθρου 4 ειδική περίπτωση ακατάσχετου ως προς αυτόν. Εφόσον λοιπόν ο εν λόγω δανειστής δεν επιτρέπεται να κατάσχει το μέρος της καταθέσεως που αναλογεί στους λοιπούς συνδικαιούχους του κοινού λογαριασμού, δεν μπορεί ούτε να συμψηφίσει την απαίτησή του προς την απαίτηση αυτών κατά της Τράπεζας, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 451 ΑΚ, γιατί με την πρόταση συμψηφισμού θα επιτύγχανε από άλλη οδό το αποτέλεσμα της κατασχέσεως, αφού η πρόταση συμψηφισμού επιφέρει απόσβεση των απαιτήσεων (άρθρο 441 ΑΚ). Για τον ίδιο λόγο το δικαίωμα επισχέσεως επί του κοινού τραπεζικού λογαριασμού που ασκεί ο δανειστής για τη διασφάλιση αξιώσεώς του κατά ενός συνδικαιούχου, δεν καταλαμβάνει και τα μερίδια των μη οφειλετών των λοιπών συνδικαιούχων, κατά των οποίων δεν έχει αξίωση και δεν μπορεί να αντιτάξει συμψηφισμό (άρθρο 327 ΑΚ).».

³⁶⁸ Η ΑΠ 785/1999 (με παρατηρήσεις Κώστα Μπέη σε Δ 2000, σελ. 33επ., με παρατηρήσεις Δημήτριου Κουτσούκη σε ΕΕμπΔ 1999, σελ. 479επ. και με εισαγωγικό σημείωμα Κωνσταντίνου Παμππούκη σε ΕπισκεΔ 1999, σελ. 746επ.) αναίρεσε την υπ' αριθμ. 287/1996 απόφαση του Εφετείου Δωδεκανήσου (ΕπισκεΔ 1997, σελ. 652επ. με εισαγωγικό σημείωμα Κ. Παμππούκη), η οποία αγνόησε ατυχώς τη διάταξη του αρ. 4 του ν. 5638/1932 και δέχτηκε ότι η τράπεζα μπορεί να προβεί σε συμψηφισμό και επίσχεση για όλο το ποσό της κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό και, όπως ήταν επόμενο, αδίκησε κατάφωρα τους άλλους συνδικαιούχους των επίδικων καταθέσεων.

Με βάση την παραπάνω ορθή ερμηνευτική προσέγγιση, η ανωτέρω απόφαση ήχθη στο ορθό συμπέρασμα ότι σε περίπτωση κοινού λογαριασμού, αναγκαστική κατάσχεση, συμψηφισμός και επίσχεση δικαιώματος χωρεί μόνο κατά του οφειλέτη συνδικαιούχου και μόνο κατά το μέρος της κατάθεσης του κοινού λογαριασμού που ανήκει σε αυτόν κατά το αμάχητο τεκμήριο του αρ. 4 ν. 5638/1932, ενώ προς επίρρωση της θέσης της επικαλέστηκε το αρ. 451 ΑΚ³⁶⁹. Σε συμψηφισμό υπόκειται μόνο το ποσό της κατάθεσης, που ανήκει αμάχητα, κατ' ίσο μέρος, στον οφειλέτη - συνδικαιούχο, σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 5638/1932 και όχι ολόκληρο το ποσό της κατάθεσης. Και τούτο, γιατί σε αντίθετη περίπτωση η τράπεζα με την πρόταση συμψηφισμού, θα επιτύγχανε, από άλλη οδό, το αποτέλεσμα της κατάσχεσης, δηλαδή τη δέσμευση ολόκληρου του ποσού της κατάθεσης, παρακάμπτοντας τον έμμεσο περιορισμό του άρθρου 4 του ν. 5638/1932, αφού και η πρόταση συμψηφισμού επιφέρει απόσβεση των απαιτήσεων κατά το άρθρο 441 ΑΚ.

Εν κατακλείδι, ορθότερο φαίνεται, όπως θα αναλυθεί και παρακάτω, να γίνεται δεκτό ότι η ως άνω διάταξη του άρθρου 4 ν. 5638/1932 αφορά και τις περιπτώσεις μονομερούς συμψηφισμού, τον οποίο προτείνει η τράπεζα κατά συνδικαιούχου κοινού καταθετικού λογαριασμού, επειδή τόσο η κατάσχεση, όσο και ο συμψηφισμός (και η επίσχεση) συνιστούν όμοιους τρόπους ικανοποίησης απαιτήσεων και απόσβεσης διά αυτών της οφειλής και αυτή την ομοιότητα λαμβάνει υπόψη του ο αστικός νομοθέτης στις σχετικές διατάξεις των άρθρων 327 και 451 ΑΚ, με τις οποίες απαγορεύει την επίσχεση και τον συμψηφισμό με ακατάσχετες απαιτήσεις.

Έχει υποστηριχθεί, όμως, και η αντίθετη άποψη³⁷⁰, ότι δηλαδή το τεκμήριο του αρ. 4 του ν. 5638/1932 αφορά αποκλειστικά και μόνο στην κατάσχεση κοινού λογαριασμού και όχι και στον συμψηφισμό με απαιτήσεις της τράπεζας, ιδίως ενόψει της τραπεζικής πρακτικής, δηλαδή της συνομολόγησης με τους καταθέτες ειδικών όρων συμψηφισμού. Ως προς τον συμψηφισμό ισχύει η γενικότερη φύση της δημιουργούμενης στον κοινό λογαριασμό ενεργητικής ενοχής εις ολόκληρον, με αποτέλεσμα η τράπεζα να δικαιούται κατά τον συμψηφισμό της απαίτησής της με την απαίτηση του οφειλέτη της να προβεί σε ανάληψη του συνόλου του κατατεθειμένου ποσού³⁷¹. Σύμφωνα με τη ρητή διάταξη του αρ. 491 ΑΚ, ο συμψηφισμός

---

³⁶⁹ Παρατηρήσεις Δημητρίου Κουτσούκη σε ΕΕμπΔ 1999, σελ. 479επ.

³⁷⁰ Ταμαμίδης Αναστάσιος, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων ιδιωτών, υπό το φως της νομολογίας μετά το αρ. 24 ν. 2915/2001, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 2005, σελ. 59επ.

³⁷¹ Εξάλλου, γίνεται δεκτό ότι η απαίτηση από κοινό λογαριασμό είτε ολόκληρου είτε μέρους του εκάστοτε υπολοίπου αυτού υπόκειται σε ενεχύραση και μάλιστα από τον κάθε συγκαταθέτη, αφού ανάμεσά τους υφίσταται ενεργητική εις ολόκληρον ενοχή. Η ενεχύραση, πάντως ενεργεί υποκειμενικά, κατά το αρ. 492 ΑΚ. Αργυριάδης Άλκης, Ενεχύρασις απαιτήσεως εκ καταθέσεως εις κοινόν λογαριασμόν, Αρμ. 1978, σελ. 521επ. Περισσότερα για την ενεχύραση απαίτησης βλ. Λιακόπουλος Αθανάσιος σε αστικός κώδιξ, κατ' άρθρο ερμηνεία, Απόστολος Γεωργιάδης - Μιχαήλ Σταθόπουλος, VI, εμπράγματο δίκαιο, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα 1985, σελ. 285επ., Δημάκου σε Αστικός Κώδιξ, κατ' άρθρο ερμηνεία, Απόστολος Γεωργιάδης - Μιχαήλ Σταθόπουλος, VI, εμπράγματο δίκαιο, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα 1985, σελ. 371επ. και Ρίζος Ευριπίδης,

συγκαταλέγεται μεταξύ των γεγονότων που ενεργούν αντικειμενικά, δηλαδή ο συμψηφισμός εκ μέρους του οφειλέτη ανταπαίτησής του με απαίτηση ενός από τους περισσότερους δανειστές που συνδέονται μεταξύ τους με ενεργητική εις ολόκληρον ενοχή επιδρά στο σύνολο των εις ολόκληρον δανειστών, με αποτέλεσμα να έχει ο οφειλέτης τη δυνατότητα μέσω συμψηφισμού ανταπαίτησης, που έχει κατά ενός από τους δανειστές, να αποσβέσει την εναντίον του απαίτηση όλων των δανειστών.

Έτσι, στην περίπτωση του κοινού λογαριασμού, η τράπεζα δικαιούται να συμψηφίσει ανταπαίτηση, που έχει κατά ενός από τους συνδικαιούχους, πετυχαίνοντας την απόσβεση της απαίτησης, που έχει καθένας από τους συνδικαιούχους εις βάρος της για την ανάληψη του συνόλου της κατάθεσης. Αντίθετα, με τον συμψηφισμό, η κατάσχεση δεν αναφέρεται μεταξύ των γεγονότων που ενεργούν αντικειμενικά κατ' αρ. 491 ΑΚ, με αποτέλεσμα να ισχύει ο γενικότερος κανόνας του αρ. 492 ΑΚ, σύμφωνα με τον οποίο γεγονότα, πλην αυτών που αναφέρονται στο αρ. 491 ΑΚ, που συνέβησαν σε έναν από τους δανειστές δεν ενεργούν υπέρ ή κατά των λοιπών, εκτός αν προκύπτει κάτι άλλο από τη σχέση, σε συνδυασμό με την ειδική διάταξη του αρ. 4 του ν. 5638/1932. Βλέπουμε, λοιπόν, σύμφωνα πάντα με αυτή την άποψη ότι παρά την έως ένα βαθμό εναρμόνιση της νομοθετικής ρύθμισης της κατάσχεσης και του συμψηφισμού, επιλέχθηκε στην περίπτωση του κοινού λογαριασμού η θέσπιση ειδικής διάταξης για την κατάσχεση αυτού³⁷².

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το αρ. 491 ΑΚ, η καταβολή και τα υποκατάστατα της καταβολής ενεργούν αντικειμενικά, δηλαδή, αν επέλθουν σε έναν από τους περισσότερους δανειστές, επέρχεται η απόσβεση της απαίτησης και για τους υπόλοιπους. Ο οφειλέτης υποχρεούμενος στην ενεργητική εις ολόκληρον ενοχή να καταβάλει μόνο μία φορά την παροχή, καμία άλλη υποχρέωση δεν έχει έναντι των λοιπών δανειστών. Μεταξύ των γεγονότων που περιοριστικά αναφέρονται ότι ενεργούν αντικειμενικά είναι και ο συμψηφισμός. Έτσι, ο οφειλέτης μπορεί να προβάλει έγκυρα συμψηφισμό ανταπαίτησής του έναντι ενός οποιουδήποτε από τους περισσότερους δανειστές και να απαλλαγεί και ως προς τους υπόλοιπους είτε εξολοκλήρου, εφόσον η ανταπαίτησή του καλύπτει ολόκληρη την κύρια απαίτηση είτε κατά το μέρος μόνο που καλύπτονται οι αμοιβαίες απαιτήσεις. Ο οφειλέτης μπορεί να προτείνει συμψηφισμό μόνο προς τον δανειστή εκείνο κατά του οποίου έχει δική του ανταπαίτηση και όχι σε άλλον, προτείνοντας όμως τον συμψηφισμό ελευθερώνεται και έναντι των λοιπών συνδανειστών, λόγω της αντικειμενικής απόσβεσης της απαίτησης. Αντίστοιχα και κάθε δανειστής μπορεί να συμψηφίζει την

Ενεχύραση απαίτησης από τραπεζικές καταθέσεις υπέρ της τράπεζας όπου τηρούνται οι καταθέσεις, Αρμ. 2009, σελ. 1311επ.

³⁷² Ταμαμίδης Αναστάσιος, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων ιδιωτών, υπό το φως της νομολογίας μετά το αρ. 24 ν. 2915/2001, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2005, σελ. 59επ.

απαίτηση για δική του μόνο οφειλή και όχι για οφειλή άλλου συνδανειστή προς τον κοινό οφειλέτη, έστω και αν μετά θα υπόκειται σε υποχρέωση αναγωγής σε αυτόν³⁷³.

Τη διάκριση των συνεπειών και της λειτουργίας της κατάσχεσης από εκείνες του συμψηφισμού, στην περίπτωση ειδικά του κοινού λογαριασμού υποστήριξαν στην αρχή μεμονωμένα κάποιες δικαστικές αποφάσεις³⁷⁴. Έτσι, η υπ' αριθμ. 287/1996 απόφαση του Εφετείου Δωδεκανήσου (η οποία βέβαια, όπως είδαμε, αναιρέθηκε από την υπ' αριθμ. 785/1999 απόφαση του ΑΠ), δέχτηκε ότι η δήλωση συμψηφισμού της τράπεζας επενεργεί αντικειμενικά σε βάρος όλων των συνδικαιούχων του κοινού λογαριασμού, με το επιχείρημα ότι στην αντίθετη περίπτωση που ο γενόμενος συμψηφισμός θα επενεργούσε μόνο σε βάρος του συγκεκριμένου οφειλέτη της τράπεζας και όχι έναντι και των λοιπών συνδικαιούχων, θα καταλήγαμε σε παράδοξα αποτελέσματα, αφού σε μια τέτοια περίπτωση θα ήταν ευχερές σε κάθε συνδικαιούχο του κοινού λογαριασμού να αναλάβει ελεύθερα την κατάθεση και η τράπεζα να μην μπορέσει να εισπράξει την ανταπαίτησή της³⁷⁵.

Το κύριο και σταθερό επιχείρημα της νομολογίας βασίζεται στο αρ. 491 του ΑΚ, κατά το οποίο ο συμψηφισμός έναντι ενός από τους δανειστές επιφέρει απόσβεση της απαίτησης και ως προς τους λοιπούς. Έτσι, και ο από μέρους της τράπεζας γενόμενος συμψηφισμός με ανταπαίτησή της κατά του ενός συνδικαιούχου του κοινού λογαριασμού επιφέρει απόσβεση της απαίτησης και ως προς τους εις ολόκληρο από τον κοινό λογαριασμό υπόλοιπους δανειστές - συνδικαιούχους ως προς το ποσό που συμψηφίστηκε, έστω και αν αυτό καλύπτει το σύνολο της κατάθεσης και δε συνάγεται το αντίθετο, από τη διάταξη του άρθ. 4 του άνω ν. 5638/32, διότι το άρθρο αυτό αναφέρεται στην από μέρους των δανειστών του συνδικαιούχου κατάσχεση επί του κοινού λογαριασμού στα χέρια της Τράπεζας ως τρίτης, δηλαδή αφορά σε γεγονός (την κατάσχεση), που ενεργεί υποκειμενικά (ΑΚ 492) και δεν υπάγεται στη ρύθμιση του αρ. 491 ΑΚ, η οποία καθιερώνει την αρχή της αντικειμενικής ενέργειας των περιοριστικά αναφερόμενων σε αυτή γεγονότων, μεταξύ των οποίων είναι και ο συμψηφισμός³⁷⁶.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η υπ' αριθμ. 1812/2007 απόφαση του ΑΠ³⁷⁷, κατά την οποία *«Από τις διατάξεις του ν. 5638/1932, που εφαρμόζονται και επί τίτλων του Δημοσίου με λογιστική μορφή κατά τη ρητή διάταξη του άρθρου 12§2 εδ. β' του*

---

³⁷³ Βάλληνας Π. σε Ερμηνεία του Αστικού Κώδικος, Τόμος ΙΙ, Ενοχικόν Δίκαιον, Αθήναι 1954, αρ. 491 ΑΚ και ομοίως βλ. Μπαλής Γεώργιος, Ενοχικόν Δίκαιον, Γενικόν Μέρος, έκδοσις τρίτη, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήναι, Ανατύπωσις 1969, σελ. 556επ.

³⁷⁴ Βλ. ενδεικτικά ΜΠΡ ΑΘ 2091/1999, ΝοΒ 1999, σελ. 1598επ., ΕΦ ΔΩΔ 287/1996, ΕπισκεΔ 1997, σελ. 652επ. με εισαγωγικό σημείωμα Κ. Παμπούκη, ΠΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 24377/2003, Αρμ. 2004, σελ. 1282επ. με παρατηρήσεις Φιλομήλας Ομπέση, ΕΦ ΑΘ 4725/2001, ΝΟΜΟΣ, ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 702/2005, ΝΟΜΟΣ.

³⁷⁵ ΕΦ ΔΩΔ 287/1996, ΕπισκεΔ 1997, σελ. 652επ. με εισαγωγικό σημείωμα Κ. Παμπούκη

³⁷⁶ ΜΠΡ ΑΘ 2091/1999, ΝοΒ 1999, σελ. 1598επ. και ΕΦ ΑΘ 4725/2001, ΝΟΜΟΣ και ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 702/2005 ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 24377/2003, Αρμ. 2004, σελ. 1282επ. με παρατηρήσεις Φιλομήλας Ομπέση

³⁷⁷ ΑΠ 1812/2007 ΝΟΜΟΣ, με παρατηρήσεις Ζαφείριου Τσολακίδη σε ΧρηΔικ 2008, σελ. 229επ.

προαναφερομένου νόμου, συνδυαζόμενες και προς εκείνες των άρθρων 411, 489, 490 και 491 ΑΚ, προκύπτει ότι σε περίπτωση χρηματικής καταθέσεως στο όνομα δύο ή περισσότερων προσώπων ή στο όνομα του ιδίου του καταθέτη και τρίτου ή τρίτων, σε κοινό λογαριασμό, παράγεται, μεταξύ των καταθετών ή του καταθέτη και του τρίτου αφενός και του δέκτη της καταθέσεως νομικού προσώπου αφετέρου, ενεργητική εις ολόκληρον ενοχή. Επομένως, καθένας από αυτούς γίνεται δικαιούχος των χρημάτων που κατατέθηκαν και μπορεί να τα χρησιμοποιεί χωρίς τη σύμπραξη των λοιπών, η δε καταβολή των χρημάτων της καταθέσεως σε έναν από τους δικαιούχους επιφέρει απόσβεση της απαιτήσεως έναντι του δέκτη της καταθέσεως και ως προς τους λοιπούς. Ίδιο αποσβεστικό αποτέλεσμα της απαιτήσεως επάγεται και ο έναντι ενός εκ των καταθετών συμψηφισμός που προτείνει η Τράπεζα ανταπαιτήσεώς της κατ' αυτού προς την απαίτηση του τελευταίου εναντίον της προς καταβολή του ποσού της καταθέσεως, αφού και ο συμψηφισμός, όπως και η καταβολή, είναι γεγονός που ενεργεί αντικειμενικώς. Εξάλλου, κατά το άρθρο 451 ΑΚ δεν επιτρέπεται συμψηφισμός κατά ακατασχέτου απαιτήσεως. "Ακατάσχετες" κατά την έννοια των διατάξεων αυτών είναι οι απαιτήσεις οι οποίες κατά εξαιρετικό και επομένως στενά ερμηνευτέο δίκαιο εξαιρούνται από την κατάσχεση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 982 παρ.2 εδ. γ' και δ' ΚΠολΔ ή προβλέπονται ευθέως ως τέτοιες (ακατάσχετες) από ειδικές διατάξεις νόμων, διατάξεις δηλονότι οι οποίες εκφράζουν σαφή περί του ακατασχέτου επιλογή του νομοθέτου. Ειδικότερα, όπως ελέχθη, οι απαιτήσεις των επενδυτών σε REPOS κατά της Τραπέζης προς καταβολή του προϊόντος εκ της εν λόγω επενδύσεως (κεφάλαιο τόκοι) δεν έχουν εξαιρεθεί της κατασχέσεως, ούτε πάλιν η εν λόγω εξαίρεση, μπορεί να θεμελιωθεί, εμμέσως, στο απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, το οποίο άλλωστε με ειδική ρύθμιση του άρθρου 24 του Ν.2915/2001 δεν ισχύει έναντι του δανειστή που έχει δικαίωμα κατασχέσεως της περιουσίας του δικαιούχου της καταθέσεως ή της μετοχής. Τέλος, κατά το άρθρο 4 του Ν.5638/1932 "κατάσχεσις της καταθέσεως επιτρέπεται, έναντι όμως των κατασχόντων αυτή τεκμαίρεται αμαχήτως ότι ανήκει εις πάντας τους δικαιούχους κατ' ίσα μέρη". Με τη διάταξη αυτή ο νόμος θέλησε να διαιρέσει κατά τρόπο υποχρεωτικό δια τους ενδιαφερομένους την κατάθεση σε ίσα μέρη των περισσότερων καταθετών και καθιερώνει αμάχητο τεκμήριο ότι η κατάθεση ανήκει σε όλους τους δικαιούχους κατ' ίσα μέρη. Η διάταξη όμως αυτή αναφέρεται στην περίπτωση κατά την οποία τρίτος, δανειστής ενός εκ των καταθετών, προβαίνει στην κατάσχεση στα χέρια της Τραπέζης ως τρίτης κατά το άρθρο 982 του ΚΠολΔ και δεν αφορά την περίπτωση, κατά την οποία η Τράπεζα, στην οποία έγινε η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, προτείνει σε συμψηφισμό ανταπαιτήσή της που έχει κατά του ενός εκ των περισσότερων καταθετών εις ολόκληρον συνδανειστών της, αφού ο συμψηφισμός, όπως και η καταβολή, ενεργεί αντικειμενικώς ως προς το αποσβεστικό αποτέλεσμα της εις ολόκληρον ενοχής.».

Σύμφωνα, λοιπόν, με την απόφαση αυτή, η οποία αφορούσε πάντως κοινό λογαριασμό άϋλων τίτλων, όπου οι διατάξεις του ν. 5638/1932 εφαρμόζονται «αναλόγως», η δήλωση συμψηφισμού της τράπεζας προς τον οφειλέτη της – συνδικαιούχο του κοινού λογαριασμού επιδρά αντικειμενικά, βάσει του αρ. 491 ΑΚ και σε βάρος των λοιπών συνδικαιούχων (441 ΑΚ) για ολόκληρο το ποσό της κοινής

κατάθεσης και δεν εφαρμόζεται το τεκμήριο του άρθρου 4 ν. 5638/1932. Βλέπουμε, δηλαδή ότι η νομολογία φαίνεται να υιοθετεί τη συσταλτική ερμηνεία του αρ. 4 και να διακρίνει τα αποτελέσματα εφαρμογής της διάταξης αυτής για την κατάσχεση από αυτά της διάταξης του αρ. 491 ΑΚ, η οποία αφορά στον συμψηφισμό. Έτσι, η διάταξη του αρ. 4 του ν. 5638/1932 δημιουργεί κατά αμάχητο τεκμήριο διαιρετή ενοχή κατά ίσα μέρη μεταξύ των συνδικαιούχων του κοινού λογαριασμού στην περίπτωση της κατάσχεσης, ενώ η διάταξη του αρ. 491 ΑΚ καθιερώνει την αντικειμενική ενέργεια του συμψηφισμού, ο οποίος επιφέρει απόσβεση της απαίτησης για όλους τους εις ολόκληρον συνδικαιούχους του κοινού λογαριασμού. Τέλος, αξίζει να σημειώσουμε ότι μετά την απόφαση 1812/2007 του ΑΠ, εκδόθηκε μεγάλος αριθμός αποφάσεων, αρκετά πρόσφατων³⁷⁸, οι οποίες υιοθέτησαν τη θέση της ανωτέρω απόφασης, ότι δηλαδή ο από μέρους της τράπεζας γενόμενος συμψηφισμός με ανταπαίτησή της κατά ενός συνδικαιούχου επιφέρει απόσβεση της απαίτησης και ως προς τους εις ολόκληρο από τον κοινό λογαριασμό υπόλοιπους δανειστές – συνδικαιούχους ως προς το ποσό που συμψηφίστηκε, έστω και αν αυτό καλύπτει το σύνολο της κατάθεσης.

4. ii. Η ορθότητα της εφαρμογής του άρθρου 4 ν. 5638/1932 επί της πρότασης συμψηφισμού της τράπεζας

Ως ελέχθη και ανωτέρω, σε περίπτωση που επιλέγεται από την τράπεζα αναγκαστικός συμψηφισμός της απαίτησής της με απαίτηση οφειλέτη της από κοινό λογαριασμό, το δικαίωμα αυτό της τράπεζας θα πρέπει να περιορίζεται στην κεφαλική μερίδα του οφειλέτη – συνδικαιούχου και όχι σε ολόκληρη την κατάθεση, γιατί ο κανόνας του αρ. 4 του ν. 5638/1932 ισχύει ευθέως ή αναλογικά σε κάθε περίπτωση που τίθεται θέμα ευθύνης ενός από τους συνδικαιούχους απέναντι στους δανειστές τους, ακόμη και αν στους τελευταίους περιλαμβάνεται και η τράπεζα στην οποία έχει γίνει η κατάθεση και είναι, κατά συνέπεια, οφειλέτης του ποσού της κατάθεσης απέναντι στους συνδικαιούχους. Η αντικειμενική ενέργεια του συμψηφισμού στη περίπτωση της ενεργητικής εις ολόκληρον ενοχής, κατά το αρ. 491 ΑΚ, θα πρέπει να γίνεται δεκτή μόνο μέχρι του ποσού της κεφαλικής μερίδας του οφειλέτη της τράπεζας επί της κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό και αυτό γιατί το αρ. 4 του ν. 5638/1932 υπερισχύει ως ειδικότερο του αρ. 451 ΑΚ, το οποίο εφαρμόζεται συμπληρωματικά και μόνο, εφόσον δεν έρχεται σε αντίθεση με τις διατάξεις του ν. 5638/1932, όπως συμβαίνει με όλες τις διατάξεις για την ενεργητική εις ολόκληρον ενοχή³⁷⁹.

³⁷⁸ Βλ. ενδεικτικά ΕΦ ΛΑΡ 390/2014 ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΑΘ 914/2014 ΝΟΜΟΣ, ΠΠΡ ΑΘ 2893/2015 ΝΟΜΟΣ, ΜΠΡ ΑΘ 2321/2017, ΝΟΜΟΣ, ΜΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 17669/2015, ΝΟΜΟΣ, ΜΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 8588/2012, ΝΟΜΟΣ και ΕΙΡ ΑΘ 2622/2013, ΝΟΜΟΣ

³⁷⁹ Μητροπούλου Σοφία, Ο κοινός λογαριασμός στο Ελληνικό δίκαιο, Συγκριτική επισκόπηση αλλοδαπών δικαίων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 118επ.

Ειδικότερα, το άρθρο 4 του ν. 5638/1932 ορίζει ότι «Κατάσχεσις της καταθέσεως επιτρέπεται, έναντι όμως των κατασχόντων αυτή τεκμαίρεται αμαχίτως, ότι ανήκει εις πάντας τους δικαιούχους κατ' ίσα μέρη». Είναι προφανές, καταρχάς, ότι το άρθρο αυτό αφορά στην περίπτωση της κατάσχεσης απαίτησης ενός εκ των συνδικαιούχων από την κατάθεση σε κοινό λογαριασμό στα χέρια της τράπεζας ως τρίτης, την οποία επισπεύδει τρίτος δανειστής του συνδικαιούχου. Δεν αφορά σε κατάσχεση της ίδιας της τράπεζας, γιατί, απλούστατα, η τράπεζα δε διαθέτει, κατά κυριολεξία, δικαίωμα κατάσχεσης απαίτησης στα δικά της χέρια ούτε άλλωστε προβλέπεται τούτο από τον ΚΠολΔ. Αυτή διαθέτει μόνο τα αντίστοιχης ενέργειας και στόχευσης δικαιώματα του συμψηφισμού ή της επίσχεσης, προκειμένου να ικανοποιήσει αναγκαστικά απαίτησή της κατά του δανειστή της - καταθέτη - συνδικαιούχου σε κοινό λογαριασμό κατάθεσης χρημάτων. Ο αστικός, όμως, νομοθέτης, ορθά, έχει προβλέψει ίση μεταχείριση όλων των δανειστών, που επιδιώκουν την ικανοποίηση των απαιτήσεών τους από το ίδιο αντικείμενο, ανεξάρτητα από τη θέση τους στη σχέση. Έτσι, τόσο ο επισπεύδων κατάσχεση, όσο και ο προτείνων συμψηφισμό ή επίσχεση δεν μπορούν, για λόγους ίσης μεταχείρισης, να τυγχάνουν διαφορετικής μεταχείρισης και ικανοποίησης. Ό,τι μπορεί να κατάσχει ο οποιοσδήποτε δανειστής, μπορεί να τύχει, ομοίως, και αντικείμενο συμψηφισμού και επίσχεσης από τους δυνάμενους να προτείνουν αυτές τις ενστάσεις προς ικανοποίηση των ανταπαιτήσεών τους δανειστές. Τούτο απορρέει ευθέως από τις διατάξεις των άρθρων 327 και 451 ΑΚ, αλλά επιβάλλεται και από το Σύνταγμα, και δη από το άρθρο 4 παρ. 1 και 2 αυτού, περί ισότητας ενώπιον του νόμου και ισότητας ως προς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις όλων των Ελλήνων.

Λογική συνέπεια των παραπάνω είναι ότι ο περιορισμός της δυνατότητας της κατάσχεσης της απαίτησης συνδικαιούχου κοινού λογαριασμού, στα χέρια της τράπεζας ως τρίτης, με βάση το αμάχητο τεκμήριο του άρθρου 4 ν. 5638/1932, πρέπει να ισχύει και για τις περιπτώσεις συμψηφισμού και επίσχεσης, που προτείνει η ίδια η τράπεζα. Με άλλα λόγια, η τράπεζα μπορεί να οφείλει να αποδώσει την κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, εν όλω ή εν μέρει, σε όποιον συνδικαιούχο το ζητήσει, δεν μπορεί, όμως, να προτείνει σε συμψηφισμό ανταπαίτησή της κατά ενός συνδικαιούχου, επιτυγχάνοντας απόσβεση της οφειλής της από την κατάθεση για ποσό μεγαλύτερο της κεφαλικής μερίδας του καθ' ου ο συμψηφισμός, γιατί τότε η τράπεζα θα ετύγγανε προνομιακής και άνισης σε βάρος των άλλων δανειστών μεταχείρισης, οι οποίοι θα περιορίζονταν αναγκαστικά, με βάση το άρθρο 4 ν. 5638/1932, στην κεφαλική μόνο μερίδα του οφειλέτη τους επί της κοινής κατάθεσης.

Για τις καταθέσεις, λοιπόν, σε κοινό λογαριασμό πρέπει να γίνεται δεκτό ότι, λόγω του άρθρου 4 του ν. 5638/1932, σύμφωνα με το οποίο απέναντι στους δανειστές καθενός από τους συνδικαιούχους του κοινού λογαριασμού τεκμαίρεται αμάχητα ότι η κατάθεση ανήκει στους συνδικαιούχους κατ' ίσα μέρη, η τράπεζα δεν μπορεί να συμψηφίσει απαίτηση, που έχει κατά ενός από τους συνδικαιούχους, για ποσό μεγαλύτερο από εκείνο, που του αναλογεί, με βάση το αμάχητο τεκμήριο του άρθρου αυτού. Αυτό συμβαίνει γιατί, όπως είπαμε και ανωτέρω, η τράπεζα μπορεί να έχει

στη διάθεσή της δύο μέσα εξαναγκασμού του οφειλέτη της, που προέρχονται από το ουσιαστικό δίκαιο, δηλαδή τις ενστάσεις του συμψηφισμού και της επίσχεσης, αλλά, όταν, ενεργοποιώντας τα μέσα αυτά, πραγματώνει την ευθύνη του οφειλέτη της, υπόκειται, κατ' αναλογία, στον κανόνα του άρθρου 4 του ν. 5638/1932.

Περαιτέρω, με το άρθρο 4 του ν. 5638/1932 θεσπίζεται αμάχητο τεκμήριο ότι η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό «ανήκει» σε όλους τους συνδικαιούχους κατ' ίσα μέρη. Η εν λόγω διάταξη του αρ. 4, δηλαδή, αναφέρεται στο «ανήκον» εκάστου συνδικαιούχου επί της κατάθεσης και όχι στο δικαίωμα «χρήσης» του λογαριασμού της κατάθεσης, κατά τον ορισμό του άρθρου 1 του ίδιου νόμου, το οποίο δεν καθίσταται, εκ των πραγμάτων, αντικείμενο κατάσχεσης. Δικαίωμα, πράγματι, χρήσης μπορεί να έχει και ένας πληρεξούσιος του πραγματικού συνδικαιούχου κατά την εσωτερική τους σχέση, χωρίς όμως να έχει και ουσιαστικό δικαίωμα, να του ανήκει, δηλαδή, η κατάθεση εν όλω ή εν μέρει. Η επιτρεπομένη, συνεπώς, κατάσχεση πρέπει να αφορά, κατά το άρθρο αυτό, το πραγματικό δικαίωμα στην κατάθεση, όπως καταρχήν αυτό διαμορφώνεται στην εσωτερική σχέση, τη σχέση δηλαδή μεταξύ των ίδιων των συνδικαιούχων, ανεξάρτητα από τα περί ενεργητικής σε ολόκληρο ενοχής ισχύοντα. Επειδή, όμως, η εύρεση του «ανήκοντος» πράγματι εις έκαστον των συνδικαιούχων μέρους του κοινού λογαριασμού, προκειμένου αυτό να κατασχεθεί, θα ήταν εκ των πραγμάτων δυσσπόδεικτο για τους τρίτους δανειστές στοιχείο και θα μπορούσε, μάλιστα, να μεθοδευθεί, ευχερώς, η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό σε βάρος τους εξ αυτού του λόγου, ο νομοθέτης προέκρινε τη δημιουργία διαιρετής, κατά τεκμήριο, ενοχής, ώστε η κατάσχεση, εν προκειμένω, να ενεργεί αντικειμενικά, κατά το επιτρεπόμενο ύψος του άρθρου 4 ν. 5638/1932, και όχι υποκειμενικά, όπως ορίζει το άρθρο 492 ΑΚ σε άλλες περιπτώσεις ενεργητικής σε ολόκληρο ενοχής.

Από την άλλη, ως προς τη δυνατότητα συμψηφισμού και επίσχεσης από την ίδια την τράπεζα, προς ικανοποίηση ανταπαίτησής της, κατά κάποιου συνδικαιούχου, ο νόμος φαίνεται να σιωπά. Μπορούμε, όμως να συνάγουμε ότι, αφού ο ν. 5638/1932 επιτρέπει την κατάσχεση της κατάθεσης από τρίτους δανειστές των συνδικαιούχων του κοινού λογαριασμού, μόνο για το «ανήκον» στον οφειλέτη κατά τεκμήριο μερίδιο, επιτρέπει και τον συμψηφισμό εκ μέρους της δανείστριας τράπεζας στο «ανήκον», πράγματι, μερίδιο του οφειλέτη της – συνδικαιούχου επί της κατάθεσης και όχι στο δικαίωμα «χρήσης» του λογαριασμού της κατάθεσης σε ολόκληρο, που δεν κατάσχεται ούτε υπόκειται σε συμψηφισμό και επίσχεση. Έτσι, καταρχήν η τράπεζα θα έπρεπε να συμψηφίζει την ανταπαίτησή της μόνο με την απαίτηση του συνδικαιούχου οφειλέτη της επί του τμήματος της κατάθεσης που ανήκει πράγματι σε αυτόν, εφόσον αυτή μπορεί να γνωρίζει το πράγματι «ανήκον» σε κάθε συνδικαιούχο μέρος της κατάθεσης από τη μεταξύ τους σχέση ή εν πάση περιπτώσει, εφόσον μπορεί αυτό να αποδεικνύεται ευχερώς από τους συνδικαιούχους ή την ίδια. Στην περίπτωση που η τράπεζα δεν το γνωρίζει ή δεν μπορεί αυτό ευχερώς να αποδειχθεί, όπως συμήθως συμβαίνει, τότε θα πρέπει να εφαρμόζεται κατά αναλογία το αμάχητο τεκμήριο του αρ. 4, όταν συμψηφίζει ανταπαίτησή της με απαίτηση ενός συνδικαιούχου από τον κοινό λογαριασμό.

Αξίζει στο σημείο αυτό να αναφερθεί ότι τα «αμάχητα τεκμήρια», κατά τα γενικώς ισχύοντα, είναι δυνατόν να κριθούν ως αντισυνταγματικά, ως αντικείμενα στις διατάξεις του άρθρου 20 Συντ., όταν ισοδυναμούν με ουσιαστική απαγόρευση της απόδειξης περί του αντιθέτου σε συγκεκριμένη περίπτωση. Ειδικότερα, το νόμιμο τεκμήριο, τόσο ως μαχητό όσο και ως αμάχητο, απηχεί ουσιαστικά το πόρισμα πιθανολογικού συλλογισμού του νομοθέτη. Η θέσπιση του τεκμηρίου οφείλεται στη νομοθετική πιθανολόγηση του συνήθως συμβαίνοντος, κατά την πιθανή και συνήθη πορεία των πραγμάτων, όταν πληρούται η βάση του τεκμηρίου, τότε κατά κανόνα συντρέχει πράγματι και το τεκμαιρόμενο γεγονός. Το τεκμήριο αποτελεί τρόπο δικανικής γνώσης των φαινομένων και επομένως λειτουργεί αποκλειστικά στο πεδίο του δικαίου της απόδειξης, επιφέροντας μεταβολή του αποδεικτέου θέματος³⁸⁰. Η πρόβλεψη, όμως, από τον νόμο αμάχητων τεκμηρίων είναι συνταγματικά αμφισβητούμενη. Ως αμάχητο τεκμήριο νοείται η συναγωγή ορισμένων ένομων συνεπειών από ορισμένα υποθετικά πραγματικά στοιχεία που δε χρειάζονται ούτε μπορούν ν' αποδειχθούν ή ανταποδειχθούν καθεαυτά, αλλά προκύπτουν κατά τον νόμο αναμφισβήτητα από την ύπαρξη άλλων αποδεικνυόμενων πραγματικών περιστατικών. Προβλήματα συνταγματικότητας δε δημιουργεί το τεκμήριο καθεαυτό, που στα όρια της κοινής ή συναλλακτικής πείρας είναι συχνό και εύλογο και αποτελεί απλώς αντιστροφή του βάρους της απόδειξης, αλλά η κατά τον νόμο αδυναμία, η ουσιαστική δηλαδή απαγόρευση απόδειξης της αστάθειάς του στη συγκεκριμένη περίπτωση. Όπου η απαγόρευση αυτή, ενόψει του επίδικου αντικειμένου, αναφέρεται στην πραγματική αδυναμία πλήρους απόδειξης και αποσκοπεί στην αποφυγή της διαιώνισης των δικαστικών ερίδων, το αμάχητο τεκμήριο συμβιβάζεται με το αρ. 20 παρ. 1 Συντ. Όπου, όμως, η απόδειξη είναι γενικά δυνατή, η απαγόρευση της δικαστικής προσβολής του τεκμηρίου ματαιώνει εκ των προτέρων τη δικαστική προστασία και είναι επομένως ασυμβίβαστη με το αρ. 20 παρ. 1 του Συντάγματος³⁸¹.

Είναι πρόδηλο πως στην περίπτωση του άρθρου 4 ν. 5638/1932, με τη θέσπιση του σχετικού τεκμηρίου επιδιώκεται ο συγκερασμός αντικρουόμενων συμφερόντων και συγκεκριμένα των συμφερόντων των συνδικαιούχων του κοινού λογαριασμού από τη μία πλευρά, αφού αποχωρίζεται το ποσό, που αναλογεί στον συνδικαιούχο - οφειλέτη του δανειστή, αφήνοντας το υπόλοιπο απρόσβλητο από τους δανειστές και των συμφερόντων των δανειστών, από την άλλη, αφού δε γεννώνται έτσι αμφισβητήσεις, σχετικά με την αναλογία του συνδικαιούχου-οφειλέτη. Εφόσον, λοιπόν, η συλλογιστική θέσπισης του τεκμηρίου σχετίζεται με την αποφυγή μακροχρόνιας δικαστικής έριδας και εφόσον τις περισσότερες φορές πράγματι υπάρχει αδυναμία πλήρους απόδειξης, όταν επίδικο αντικείμενο είναι το ποσοστό της κατάθεσης που ανήκει σε κάθε συνδικαιούχο, πληρούνται τα κριτήρια που έχουν τεθεί από τα ανώτατα δικαστήρια για τη συνταγματικότητα των αμάχητων

³⁸⁰ Ποδηματά Ε., Πτυχές της συμβολής του Γ. Μητσόπουλου στην έννοια του δικαϊκού πλάσματος και του αμάχητου τεκμηρίου σε 30 χρόνια εφαρμογής του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, 25^ο Πανελλήνιο Συνέδριο, Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα 2001, σελ. 79επ.

³⁸¹ Δαγτόγλου Π., Ατομικά δικαιώματα, Συνταγματικό δίκαιο, τέταρτη ενημερωμένη έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2012, σελ. 961επ.

τεκμηρίων και έτσι θα πρέπει το εν λόγω τεκμήριο του αρ. 4, αν και αμάχητο, να θεωρηθεί σύμφωνα με το αρ. 20 του Συντάγματος.

Συνεπώς, για όλους τους παραπάνω λόγους, δεν προτείνεται προς συμψηφισμό ανταπαίτηση της τράπεζας προς την ανά πάσαν στιγμή απαίτηση του οφειλέτη - συνδικαιούχου, να ζητεί ανάληψη, ακόμα και όλου του ποσού της κατάθεσης, ως ενεργητικά εις ολόκληρον «χρήστης» του λογαριασμού, αλλά προτείνεται σε συμψηφισμό η ανταπαίτηση της τράπεζας με την απαίτηση του συνδικαιούχου του κοινού λογαριασμού στο πράγματι «ανήκον» σε αυτόν μέρος της κατάθεσης ή, αν αυτό δε δύναται ευχερώς να αποδειχθεί, όπως συνήθως συμβαίνει, με την απαίτηση του συνδικαιούχου επί του ιδανικού μέρους της κατάθεσης που του αναλογεί κατά το άρθρο 4 του ν. 5638/1932.

4. iii. Η εσφαλμένη εφαρμογή των διατάξεων περί ενεργητικής εις ολόκληρον ενοχής

Πάγια ήταν και είναι η αντίληψη (μετά ιδίως το 1945, χρόνο έναρξης ισχύος του ΑΚ) ότι η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό συνιστά περίπτωση ενεργητικής εις ολόκληρον ενοχής. Ο νόμος, όμως, 5638/1932, που αφορά στον κοινό λογαριασμό, σε καμία διάταξή του δεν αναφέρεται σε ενεργητική εις ολόκληρον ενοχή. Ως κατάθεση, συγκεκριμένα, σε κοινό λογαριασμό ορίζεται απλά η σύμβαση ενός ή περισσότερων προσώπων με τράπεζα, περί χρηματικής σε αυτήν κατάθεσης όψεως ή ταμειυτηρίου ή υπό προειδοποίηση ή υπό προθεσμία, σε ανοικτό (τρέχοντα) λογαριασμό, με δικαιούχους περισσότερα κατονομαζόμενα ή αμέσως συμβαλλόμενα πρόσωπα, υπό την έννοια ότι οι συνδικαιούχοι θα έχουν το δικαίωμα να κάνουν χρήση του λογαριασμού ατομικά. Εξάλλου, η ενεργητική σε ολόκληρο ενοχή ήταν μεν γνωστή το 1932, οπότε ψηφίστηκε ο ν. 5638 για τον κοινό λογαριασμό, δεν ήταν όμως ρυθμισμένη ειδικά σε νόμο και δεν είχε ούτε βέβαια και σήμερα έχει ευρεία πρακτική χρησιμότητα, όπως η παθητική εις ολόκληρον ενοχή, λόγω κυρίως των κινδύνων που εμπερικλείει η σχέση. Ο νομοθέτης, επομένως, έχοντας προ οφθαλμών την αβεβαιότητα αυτή, θέλησε να μην κάνει καμία ρητή αναφορά στην ενεργητική εις ολόκληρον ενοχή στις διατάξεις του ν. 5638/1932, για να μπορέσει ο νέος τότε θεσμός να εξυπηρετήσει τις οικονομικές αναγκαιότητες, χάριν των οποίων εισήχθη³⁸². Ο κοινός, λοιπόν, λογαριασμός θεσπίστηκε στη χώρα μας, για να εξυπηρετήσει αποκλειστικά τους συνδικαιούχους και όχι για να τους δημιουργήσει προβλήματα μείζονα εκείνων των ατομικών λογαριασμών.

---

³⁸² Σκοπός του κοινού λογαριασμού ήταν η προσέλκυση και η διατήρηση κεφαλαίων Ελλήνων του εξωτερικού στη χώρα μας, στους οποίους παρέχονταν με τον νέο νόμο μια εναλλακτική, ελκυστική, ως προς τις δυνατότητες χρήσης της κατάθεσης, αποταμιευτική, επενδυτική και διαχειριστική λύση, την οποία παρείχαν ήδη οι τράπεζες του εξωτερικού. Αργότερα, στις πλεονεκτικές αυτές δυνατότητες της κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό προστέθηκε και το προνόμιο της απαλλαγής των επιζώντων συνδικαιούχων από τον τυχόν οφειλόμενο φόρο κληρονομιάς.

Αυτές ακριβώς οι επιδιώξεις του νομοθέτη και ο ίδιος ο σκοπός του νόμου αναγκάζουν τον ερμηνευτή και εφαρμοστή του δικαίου να περιορίζεται, καταρχάς, στις διατάξεις του ν. 5638/1932, ως ειδικότερες, παραμερίζοντας τις γενικότερες περί ενεργητικής εις ολόκληρον ενοχής. Σε αυτές μπορεί να προστρέχει κανείς σε περιπτώσεις μόνο συμπλήρωσης κενών και με την αναλογούσα, πάντοτε, προσοχή, επειδή δεν προσιδιάζουν όλες οι διατάξεις για την ενεργητική εις ολόκληρον ενοχή στη φύση και τη λειτουργία του κοινού λογαριασμού.

Αν κανείς, παραβλέποντας όλα τα παραπάνω, εμμείνει στην αυστηρή θεώρηση της κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό, ως εν στενή έννοια ενεργητικής εις ολόκληρον ενοχής, επί της οποίας εφαρμόζονται αδιακρίτως τα σχετικά άρθρα του ΑΚ, παρότι αυτά τέθηκαν σε ισχύ μεταγενέστερα, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη την ιδιαιτερότητα του κοινού λογαριασμού κατάθεσης, θα μπορούσε όντως να αχθεί στο εσφαλμένο συμπέρασμα, ότι η μεν κατάσχεση της απαίτησης, που επισπεύδει τρίτος δανειστής ενός εκ των συνδικαιούχων στα χέρια της τράπεζας ως τρίτης, μπορεί να λάβει χώρα μόνο στην κεφαλική μερίδα του καθ' ου η κατάσχεση, λόγω της εφαρμογής του άρθρου 4 ν. 5638/1932, ενώ ο συμψηφισμός ανταπαίτησης της τράπεζας κατά ενός συνδικαιούχου της κατάθεσης θα μπορούσε να προταθεί για την απαίτηση αυτού σε όλο το ποσό της κατάθεσης, γιατί η απαίτηση αυτού κατά της τράπεζας από την κατάθεση είναι σε ολόκληρο. Τούτο δέχεται, όπως είδαμε, και η παραπάνω αναφερθείσα απόφαση του ΑΠ 1812/2007 και άλλες αποφάσεις μικροτέρων δικαστηρίων σε νεότερους χρόνους. Η άποψη αυτή, όμως οδηγεί σε άνιση μεταχείριση των δανειστών, καθώς η τράπεζα βρίσκεται σαφώς σε ευνοϊκότερη θέση έναντι όλων των άλλων δανειστών των συνδικαιούχων κοινού λογαριασμού.

Ακόμα, η ανωτέρω θέση δε λαμβάνει υπόψη της ότι η ενεργητική εις ολόκληρον ενοχή υπάρχει, όπου αυτή προβλέπεται στον νόμο ή σε σύμβαση, υποκείμενη στις διατάξεις των άρθρων 489επ. ΑΚ, οι οποίες, όμως, είναι όλες ενδοτικού δικαίου³⁸³. Έτσι, η διαφορετική ρύθμιση της σχέσης σε ειδικότερο νόμο, όπως είναι ο ν. 5638/1932 ή σε σύμβαση, όπου ισχύει η αρχή της συμβατικής ελευθερίας, προκύπτοντας και από τα πράγματα και την καλή πίστη (ΑΚ 200, 288) μπορεί να παραμερίζει την εφαρμογή των γενικών διατάξεων του ΑΚ, σε ευρεία ή μικρή έκταση³⁸⁴. Αυτό συμβαίνει, όπως αναλύσαμε και σε προηγούμενο κεφάλαιο, και στην περίπτωση του αρ. 490 ΑΚ, σύμφωνα με το οποίο ο οφειλέτης δικαιούται κατ' αρέσκειαν να καταβάλλει την παροχή σε οποιονδήποτε από τους δανειστές θέλει. Γίνεται, δηλαδή, δεκτό ότι ο κανόνας του αρ. 490ΑΚ δεν εφαρμόζεται στην

---

³⁸³ Βλ. ενδεικτικά Ζέπος Παν. Ενοχικόν Δίκαιον, Α' Μέρος Γενικών, Αθήναι 1947, σελ. 324επ., Λιτζερόπουλος Αλέξανδρος, Στοιχεία Ενοχικού Δικαίου, πανεπιστημιακά παραδόσεις, Επιμέλεια Αντώνιου Καμπίτση, Αθήναι 1960, σελ. 496επ., Βάλληνης Π. σε Ερμηνεία του Αστικού Κώδικος, Τόμος ΙΙ, Ενοχικόν Δίκαιον, Αθήναι 1954, σελ. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις στα αρ. 480-495 και Γεωργιάδης Απόστολος, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό μέρος, Δίκαιο & Οικονομία [Π. Ν. Σάκκουλας], Αθήνα 2015, σελ. 424επ.

³⁸⁴ Καράσης Μαριάνος σε Αστικός Κώδιξ, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Απόστολος Γεωργιάδης - Μιχαήλ Σταθόπουλος, Τόμος Δεύτερος: Γενικό Ενοχικό, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Σανταρόζα 1 Αθήναι 1979, αρ. 489επ., σελ. 693επ.

περίπτωση του κοινού λογαριασμού, γιατί είναι εντελώς ασυμβίβαστος με τη φύση της τραπεζικής κατάθεσης και συγκεκριμένα με τη συμφωνία χρήσης του κοινού λογαριασμού, κατά την οποία οι αναλήψεις γίνονται, όποτε το επιθυμούν οι καταθέτες και η τράπεζα υποχρεούται να καταβάλει στον αιτούντα απόδοση της κατάθεσης και δε δικαιούται να καταβάλει σε άλλον συνδικαιούχο κατ' επιλογή της³⁸⁵.

Επομένως, η προβολή της ένστασης συμψηφισμού, ο ειδικότερος προσδιορισμός του προσώπου του καθ' ου, η δεκτική συμψηφισμού απαίτηση, η τυχόν ελάσσων έκταση του συμψηφισμού και η αντικειμενική ενέργεια της πρότασης συμψηφισμού μπορεί να τυγχάνουν διαφορετικής αντιμετώπισης από περίπτωση σε περίπτωση. Έτσι, στην κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, η απαίτηση του συνδικαιούχου να αναλάβει όλο το ποσό της κατάθεσης ή μέρος αυτού, δεν μπορεί να υπόκειται, πάντα και σε πλήρη έκταση, σε συμψηφισμό με ανταπαίτηση της τράπεζας κατά αυτού, όταν από τον νόμο ή από τη συμβατική σχέση προκύπτει κάτι άλλο. Όσον αφορά στον νόμο, τουλάχιστον, αυτό που φαίνεται να προκύπτει είναι ότι παρέχεται η δυνατότητα συμψηφισμού μόνον, όμως, του πράγματι «ανήκοντος» επί της κατάθεσης μεριδίου του συνδικαιούχου ή, επί αδυναμίας αποδείξεως τούτου, του ίσου μέρους, που του αναλογεί με βάση το αμάχητο τεκμήριο του αρ. 4 του ν. 5638/1932. Δεν ανήκει, άλλωστε, στις γενικές αρχές του δικαίου μας, η αναγνώριση της κακόπιστης άσκησης οποιουδήποτε δικαιώματος (ΑΚ 281, 288) και θα ήταν κακόπιστη στην προκειμένη περίπτωση η πρόταση της τράπεζας περί συμψηφισμού ανταπαίτησής της κατά ενός εκ των συνδικαιούχων της κατάθεσης σε όλο το ποσό του κοινού λογαριασμού, όταν αυτή γνωρίζει ή μπορεί ευχερώς να αποδειχθεί ότι η κατάθεση δεν ανήκει στην πραγματικότητα στον εν λόγω συνδικαιούχο, που είναι παράλληλα και οφειλέτης της από άλλη αιτία.

Εξάλλου, ο μονομερής συμψηφισμός, στον οποίο μπορεί να προβαίνει η τράπεζα, αφενός μεν είναι ανεπίδεκτος αίρεσης ή προθεσμίας (ΑΚ 444), αφετέρου προτείνεται πάντα κατά απαίτησης ληξιπρόθεσμης ή, τουλάχιστον, εκπληρώσιμης κατά χρόνον, ενώ αποκλείεται επί ακατάσχετης απαίτησης (αρ. 440 και 451 ΑΚ)³⁸⁶. Από την άλλη, η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό συνοδεύεται, κατά κανόνα, και εξυπηρετείται από παρεπόμενες συμβάσεις, αφενός μεν πλαισίου (για όλες τις μελλοντικές καταθέσεις και αναλήψεις), αφετέρου δε τρέχοντος λογαριασμού, που έχει κάποια βασικά στοιχεία κοινά με τον αλληλόχρεο λογαριασμό³⁸⁷. Τούτο σημαίνει, πως ο κάθε συνδικαιούχος μπορεί να κάνει επαναλαμβανόμενες καταθέσεις

³⁸⁵ Παμπούκης Κωνσταντίνος, Τραπεζικά Πιστωτικά Συμβάσεις, Αφοί Π. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη - Αθήνα 1962, σελ. 302επ. ομοίως βλ. Γεωργιάδης Απόστολος, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό μέρος, Δίκαιο & Οικονομία [Π. Ν. Σάκκουλας], Αθήνα 2015, σελ. 424επ., Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 476επ. Έτσι έκρινε και η ΕΦ ΑΘ 6756/1995, ΕΤΡΑΞΧρΔ 1997, σελ. 87επ.

³⁸⁶ Ζέπος Παν. Ενοχικόν Δίκαιον, Α' Μέρος Γενικόν, Αθήνα 1947, σελ. 466επ. και Λιτζερόπουλος Αλέξανδρος, Στοιχεία Ενοχικού Δικαίου, πανεπιστημιακά παραδόσεις, Επιμέλεια Αντώνιου Καμπίτση, Αθήνα 1960, σελ. 416επ.

³⁸⁷ Για τις εννοιολογικές διακρίσεις των λογαριασμών βλ. Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011

χρημάτων (σε πίστωση του λογαριασμού) ή επαναλαμβανόμενες αναλήψεις (σε χρέωση του λογαριασμού) με τρόπο, ώστε κάθε χρεωπιστωτική εγγραφή να χάνει την αυτοτέλειά της και οφειλόμενο, τελικώς, να είναι το κατάλοιπο του λογαριασμού που θα προκύψει κατά τη λήξη της σχέσης με οποιονδήποτε τρόπο. Απαίτηση, επομένως, ενός συνδικαιούχου κατά της τράπεζας για ανάληψη μέρους ή του συνόλου της κατάθεσης και αντίστοιχη οφειλή ή χρέος της τράπεζας προς αυτόν, ατομικά, δημιουργείται το πρώτον με την υποβολή εκ μέρους του συνδικαιούχου αυτού, σχετικού προς την τράπεζα αιτήματος, στο πλαίσιο της χρήσης του λογαριασμού, ή όταν, τελικώς, η σχέση λήξει με οποιονδήποτε τρόπο (ιδίως με καταγγελία) και για το οριστικό υπόλοιπο (κατάλοιπο) του λογαριασμού³⁸⁸.

Στην περίπτωση, επομένως, της κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό, λόγω της φύσης του λογαριασμού ως ανοικτού ή τρέχοντος, που συνοδεύει την κατάθεση, η σε ολόκληρο απαίτηση του συνδικαιούχου του λογαριασμού κατά της τράπεζας ούτε ληξιπρόθεσμη ούτε εκπληρώσιμη είναι εκ μέρους της τράπεζας, προτού ο δικαιούχος να ασκήσει το δικαίωμα χρήσης του λογαριασμού, απαιτώντας αυτός από την τράπεζα καταβολή του συνόλου ή μέρους της κατάθεσης. Πριν, δηλαδή, από την άσκηση του δικαιώματος του συνδικαιούχου του λογαριασμού να ζητήσει ανάληψη του κατατεθειμένου ποσού, δεν υπάρχει ληξιπρόθεσμη ή εκπληρώσιμη απαίτηση αυτού, δυνάμενη να αποσβεσθεί συμψηφιστικά με ανταπαίτηση της τράπεζας. Ο συμψηφισμός μπορεί να προταθεί το πρώτον επ' ευκαιρία της ζητούμενης ανάληψης του ποσού της κατάθεσης από τον οφειλέτη συνδικαιούχο και όχι νωρίτερα, επειδή η οφειλέτρια τράπεζα τότε μόνον υποχρεούται να εκπληρώσει την παροχή της και τότε μόνον προσδιορίζεται αυτή (η παροχή) το πρώτον κατά την έκτασή της και το υποκείμενό της. Φυσικά, όπως αναφέραμε και ανωτέρω, ούτε δικαίωμα της τράπεζας να καταβάλει σε οποιονδήποτε συνδικαιούχο, κατ' αρέσκειαν, σύμφωνα με την ΑΚ 490, υφίσταται, χωρίς προηγούμενο αίτημα αυτού ή με παράβλεψη υποβληθέντος ήδη αιτήματος ανάληψης από άλλον συνδικαιούχο, επειδή σε ένα τέτοιο δικαίωμα αντίκειται η ίδια η συμφωνία του κοινού λογαριασμού και της χρήσης του. Πρόταση, τέλος, συμψηφισμού υπό την αίρεση της μελλοντικής ανάληψης του ποσού από τον συνδικαιούχο δεν είναι νόμιμη, κατά τα ανωτέρω.

Μόνη, επομένως, ουσιαστική διέξοδος για την τράπεζα είναι να εφαρμόσει και στον συμψηφισμό την ειδική διάταξη του άρθρου 4 ν. 5638/1932, ώστε παραβλεπομένων των λοιπών νεώτερων διατάξεων περί ενεργητικής σε ολόκληρον ενοχής και συμψηφισμού, να αντλήσει τη δυνατότητα αυτή με διασταλτική ερμηνεία και εφαρμογή του άρθρου αυτού. Μόνο, δηλαδή, με βάση το άρθρο αυτό θα μπορέσει να συμψηφίσει, άμεσα και αποτελεσματικά, ανταπαίτησή της με απαίτηση του

---

³⁸⁸ Δεν ισχύουν, βεβαίως, τα ίδια, αν ο λογαριασμός είχε έναν και μοναδικό δικαιούχο, επειδή στην περίπτωση αυτή η απαίτηση στο ανά πάσα στιγμή πιστωτικό υπόλοιπο του λογαριασμού θα ήταν αποκλειστικά και στο σύνολό της δική του, μη έχουσα χρεία άλλου ειδικότερου προσδιορισμού κατά το υποκείμενο ή το αντικείμενο, ώστε να είναι «εκπληρώσιμη» ανά πάσα στιγμή από την τράπεζα, άρα και δυνάμενη να τύχει συμψηφισμού.

οφειλέτη της συνδικαιούχου στο ίσο μέρος της κατάθεσης, που του αναλογεί κατά το αμάχητο τεκμήριο του αρ. 4 του ν. 5638/1932.

Εάν δεν υπήρχε το άρθρο 4 του ν. 5638/1932 και εφαρμόζονταν απαρέγκλιτα οι διατάξεις μόνον των άρθρων 489επ. ΑΚ περί ενεργητικής εις ολόκληρον ενοχής, ο δανειστής ενός εκ των συνδικαιούχων θα μπορούσε να κατάσχει ολόκληρο το ποσό της κατάθεσης, η κατάσχεση, όμως, θα ενεργούσε υποκειμενικά, αν κάτι άλλο δεν προέκυπτε από την εσωτερική σχέση (αρ. 491 και 492 ΑΚ), δεν θα εμπόδιζε δηλαδή, κάποιον άλλον συνδικαιούχο να αναλάβει ολόκληρο το ποσό της κατάθεσης. Επομένως, ο δανειστής δε θα είχε άλλη επιλογή παρά να κατάσχει στα χέρια του τελευταίου το ποσό, που θα αναλογούσε, ενδεχομένως, κατ' αναγωγή, στον οφειλέτη του (493 ΑΚ). Αν πάλι ευδοκίμούσε η κατάσχεση, ο δανειστής θα υπέκειτο σε αναγωγή απέναντι στους άλλους συνδικαιούχους, όπως ακριβώς θα συνέβαινε στην περίπτωση που το ποσό της κατάθεσης είχε αναληφθεί από τον οφειλέτη του. Τελικά, ύστερα από όλες αυτές τις διαδικασίες ο δανειστής ενός εκ των συνδικαιούχων θα ικανοποιούνταν μόνο από το ποσό που θα αναλογούσε στον οφειλέτη του, κατ' άρθρο 493 ΑΚ³⁸⁹.

Ούτως, όμως, εχόντων των πραγμάτων, ως προς το δυνάμενο τελικά να κατασχεθεί μερίδιο της κατάθεσης από τρίτο δανειστή, δεν μπορεί παρά και ο συμψηφισμός, που προτείνεται από την τράπεζα, να επιτρέπεται και να ενεργεί αντικειμενικά, όσον αφορά το ανήκον στον οφειλέτη συνδικαιούχο, κατά το αμάχητο τεκμήριο, μερίδιο, και όχι για όλη την κατάθεση, επειδή τελικά αυτό και μόνο το ποσό είναι ουσιαστικά κατασχετό, κατά τα ανωτέρω, άρα και δυνάμενο να γίνει αντικείμενο συμψηφισμού κατά την διάταξη του αρ. 451 ΑΚ. Οι λοιπές κινήσεις αποτρέπονται, ως νομικά και ουσιαστικά περιττές, με βάση την ΑΚ 281 και την αρχή ότι με δόλο πράττει εκείνος που απαιτεί, ό,τι πρόκειται (από άλλη αιτία) να αποδώσει. Με άλλα λόγια, αφού, εν ελλείψει του άρθρου 4, η κατάσχεση, που επισπεύδει τρίτος, θα αφορούσε τελικά το κεφαλικό και μόνο μερίδιο του συνδικαιούχου, η απαίτηση επ' αυτού και μόνο του μεριδίου θα μπορούσε, επίσης, να τύχει συμψηφισμού ή επίσχεσης εκ μέρους της τράπεζας, με την αντικειμενική ενέργεια, που προβλέπεται στο άρθρο 491 ΑΚ.

4. iv. Η περίπτωση του συμβατικού ή εκούσιου συμψηφισμού απαιτήσεων των τραπεζών επί καταθέσεων σε κοινό λογαριασμό

Όλα τα παραπάνω αφορούν στην περίπτωση του μονομερούς, αναγκαστικού συμψηφισμού, που διέπεται από τα άρθρα 440επ. ΑΚ. Το τεκμήριο, δηλαδή του αρ. 4 του ν.5638/1932 ισχύει επί μονομερούς συμψηφισμού, τον οποίο το πιστωτικό ίδρυμα προτείνει εις βάρος ενός από τους συνδικαιούχους. Δεν ισχύει, κατ' ανάγκη, και στην

---

³⁸⁹ Για το θέμα αυτό βλ. αναλυτικά στο πρώτο κεφάλαιο την παράγραφο 5 για τη ρύθμιση του αρ. 4 του ν. 5638/1932.

περίπτωση του συμβατικού ή εκούσιου συμψηφισμού, δηλαδή του συμψηφισμού που διενεργείται με βάση ειδική συμφωνία των μερών, συνήθως μέσω της εκ μέρους του πελάτη της τράπεζας αποδοχής όρου της σύμβασης κατάθεσης. Ειδικότερα, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, ο εκούσιος ή συμβατικός συμψηφισμός θεμελιώνεται στην αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων κατά το αρ. 361 ΑΚ και είναι έγκυρος, εφόσον δεν προσκρούει σε απαγορευτική διάταξη νόμου ή στα χρηστά ήθη. Το περιεχόμενο μιας τέτοιας συμφωνίας καθορίζεται ελεύθερα από τα συμβαλλόμενα μέρη, χωρίς να χρειάζεται να συντρέχουν οι όροι του νόμου για τον αναγκαστικό συμψηφισμό. Έτσι, είναι δυνατόν να συμφωνηθεί ο συμψηφισμός των μεταξύ τους υφιστάμενων απαιτήσεων, ακόμη και αν αυτές δεν είναι ληξιπρόθεσμες και ομοειδείς, ενώ μπορεί να αφορά και σε απαιτήσεις μέλλουσες, οπότε επέρχεται αυτοδίκαιη απόσβεσή τους από το χρονικό σημείο που θα γεννηθούν και θα συνυπάρξουν αντιμέτωπες απαιτήσεις μεταξύ των μερών³⁹⁰.

Στα πλαίσια, λοιπόν, του εκούσιου ή συμβατικού συμψηφισμού είναι δυνατόν τα μέρη ακόμα και να παρακάμψουν την εφαρμογή του αρ. 4 του ν. 5638/1932, οπότε η τράπεζα μπορεί να προχωρήσει σε συμψηφισμό επί του συνόλου του κοινού λογαριασμού και όχι μόνο επί του τμήματος που αντιστοιχεί στο μερίδιο του οφειλέτη³⁹¹. Έτσι, με όρο στη σύμβαση κατάθεσης μπορούν οι συνδικαιούχοι να παραχωρήσουν στην τράπεζα το δικαίωμα να συμψηφίζει με ολόκληρο το κατάλοιπο του κοινού λογαριασμού κάθε ληξιπρόθεσμη ή μη, παρούσα ή μέλλουσα, ακόμα και υπό αίρεση απαίτησή της εναντίον οποιουδήποτε εκ των συνδικαιούχων³⁹². Επομένως, ο κάθε δικαιούχος μπορεί να συμφωνήσει συμψηφισμό με την τράπεζα επί οποιουδήποτε ποσού του κοινού λογαριασμού, διότι ισοδυναμεί με διάθεση της απαίτησης επί της κατάθεσης από τον συμβαλλόμενο συνδικαιούχο³⁹³.

Έτσι, ο συμβατικός συμψηφισμός μπορεί να αφορά και το σύνολο της κατάθεσης. Στην περίπτωση αυτή, λοιπόν, θεωρείται έγκυρος ο όρος κατά τον οποίο επιτρέπεται στην τράπεζα να συμψηφίζει, χωρίς οποιονδήποτε περιορισμό, κάθε ανταπαίτησή της κατά οποιουδήποτε από τους συνδικαιούχους και η τράπεζα ασκεί νόμιμα το συμβατικό αυτό δικαίωμα, που έχει επιφυλάξει υπέρ της³⁹⁴. Πρόκειται για τον συμβατικό ή εκούσιο συμψηφισμό, που επιτρέπεται δυνάμει της ελευθερίας των συμβάσεων και με τον οποίο παρακάμπτεται το κατ' αρ. 4 του ν. 5638/1932 τεκμήριο της ισομοιρίας, αφού η τράπεζα μπορεί να προτείνει σε συμψηφισμό απαίτησής της ολόκληρο το ποσό του κοινού λογαριασμού και όχι μόνο το ίσο μέρος που αναλογεί

³⁹⁰ ΑΠ 769/2004, ΝΟΜΟΣ και ΕΦ ΔΩΔ 348/2005, ΝΟΜΟΣ

³⁹¹ Δημήτρης Χατζημιχαήλ, παρατηρήσεις στην ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 681/2006, Αρμ. 2006, σελ. 1234επ. και Μητροπούλου Σοφία, Ο κοινός λογαριασμός στο Ελληνικό δίκαιο, Συγκριτική επισκόπηση αλλοδαπών δικαίων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 118επ.

³⁹² Έτσι, έκριναν ενδεικτικά οι ΑΠ 769/2004 ΝΟΜΟΣ και ΕΦ ΔΩΔ 348/2005 ΝΟΜΟΣ

³⁹³ Ρόκας Νικόλαος, Γκόρτσος Χρήστος, Μικρουλέα Αλεξάνδρα, Λιβαδά Χριστίνα, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, 3^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2016, σελ. 543επ.

³⁹⁴ Ταμαμίδης Αναστάσιος, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων ιδιωτών, υπό το φως της νομολογίας μετά το αρ. 24 ν. 2915/2001, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2005, σελ. 59επ.

στον συνδικαιούχο – οφειλέτη της³⁹⁵. Τη δυνατότητα αυτή του συμβατικού συμψηφισμού εκμεταλλεύονται στην πλειονότητα των περιπτώσεων οι τράπεζες, ως διαπραγματευτικά ισχυρότερα μέρη των συμβάσεων, που καταρτίζουν με τους πελάτες τους, και περιλαμβάνουν σχεδόν πάντα στις συμβάσεις κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό τον προδιατυπωμένο όρο περί «ανέκκλητης εντολής στην τράπεζα να χρεώνει τον κοινό λογαριασμό με οποιαδήποτε ανταπαίτησή της κατά οποιουδήποτε από τους συνδικαιούχους του λογαριασμού». Πάντως, αξίζει να σημειωθεί ότι σε κάθε περίπτωση συμψηφισμού, μονομερούς ή συμβατικού, οι λοιποί συνδικαιούχοι αποκτούν ενδεχομένως δικαίωμα αναγωγής κατά του συνδικαιούχου τους, τον οποίο ο συμψηφισμός αφορούσε³⁹⁶.

---

³⁹⁵ Πελένη – Παπαγεωργίου Ανθή, Η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, Τα ζητήματα αστικού & δικονομικού δικαίου, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2005, σελ. 141επ.

³⁹⁶ Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 492επ.

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Η εισαγωγή στη χώρα μας, με το ν. 5638/1932, του θεσμού του κοινού διαζευκτικού λογαριασμού καθώς και η ταχύτατη εξάπλωση της χρήσης της μορφής αυτής τραπεζικής κατάθεσης από το ευρύ κοινό, κυρίως λόγω των φορολογικών της πλεονεκτημάτων, είχε ως αποτέλεσμα τη διάπλαση μιας αρκετά πλούσιας προβληματικής σε σχέση με τα θέματα που δημιουργούνται από τη λειτουργία του θεσμού στην πρακτική των συναλλαγών. Έτσι, η θεωρία και η νομολογία βρέθηκαν αντιμέτωπες με μια σειρά ποικίλων προβλημάτων, η επίλυση των οποίων τις περισσότερες φορές απαιτεί την επιστράτευση συνδυασμένων γνώσεων από διαφορετικούς τομείς του δικαίου.

Από την άλλη πλευρά, το σύστημα διεξαγωγής της αναγκαστικής εκτέλεσης δεν ανταποκρίνεται επαρκώς στις σημερινές συνθήκες. Οι ραγδαίες μεταβολές και ανακατατάξεις τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας επέβαλαν τον εκσυγχρονισμό και την προσαρμογή πρωτίστως του δικαίου της αναγκαστικής εκτέλεσης. Οι περισσότερες, όμως, νομοθετικές πρωτοβουλίες περιορίστηκαν σε αποσπασματικές ρυθμίσεις, συχνά αχρείαστες και πάντως μάλλον αναποτελεσματικές. Υπήρξαν, βέβαια, και κάποιες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες αντάξιες του χαρακτηρισμού τους. Εκτός από τον νομοθέτη και η νομολογία ασχολήθηκε έντονα με κρίσιμα προβλήματα του δικαίου αναγκαστικής εκτέλεσης και η συγκομιδή της υπήρξε αρκετά ικανοποιητική. Γενικά, οι δικαστές βαρύνονται με το δύσκολο έργο της εξισορρόπησης των διασταυρούμενων και εντόνως συγκρουόμενων συμφερόντων δανειστή και οφειλέτη στην αναγκαστική εκτέλεση. Χαρακτηριστική, όπως είδαμε παραπάνω, είναι η περίπτωση των διατάξεων για το ειδικό τραπεζικό απόρρητο του ν.δ. 1059/1971, οι οποίες αποσκοπούσαν στη προσέλκυση ιδιωτικών αποταμιεύσεων στο τραπεζικό σύστημα, ώστε να ενισχυθούν οι δυνατότητες χρηματοδότησης και αντίστοιχης ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Οι καιροί, όμως άλλαξαν και αλλάζουν συνεχώς. Η ανάγκη για διαφάνεια, ισότητα και αποτελεσματικότητα στην έννομη προστασία δεν επιτρέπει στεγανά και ασυλία σε ορισμένες κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη. Το νέο αυτό πνεύμα ενσαρκώθηκε στην απόφαση 19/2001 της Ολομέλειας του ΑΠ, η οποία έκρινε ότι το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων δεν αντιτάσσεται κατά του επισπεύδοντος αναγκαστική εκτέλεση στα χέρια της τράπεζας ως τρίτης δανειστή, ενώ το αρ. 24 του ν. 2915/2001 κωδικοποίησε ακριβώς την εξέλιξη αυτή³⁹⁷.

Η αναγκαστική εκτέλεση αποτελεί ειδικότερο περιεχόμενο της συνταγματικά κατοχυρωμένης αξίωσης προς παροχή έννομης προστασίας (αρ. 20 Συντ.), δεν μπορεί, επομένως, παρά να αποβλέπει κατά πρώτο και κύριο λόγο στην προστασία του δανειστή, δηλαδή στη γρήγορη και ολιγοδάπανη ικανοποίησή του. Προσβάλλοντας, όμως, κατά τρόπο απτό και άμεσο την περιουσία ή και το ίδιο το πρόσωπό του, η αναγκαστική εκτέλεση πλήττει σκληρά και δοκιμάζει την ανθρώπινη

³⁹⁷ Νίκας Νικόλαος, Σαράντα πέντε χρόνια εφαρμογής του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας – Αναγκαστική Εκτέλεση– (παρελθόν, παρόν και μέλλον), ΕΠολΔ 2012, σελ. 265επ.

αντοχή του οφειλέτη. Δεν πρέπει, συνεπώς, ο οφειλέτης να εγκαταλείπεται στην αυθαιρεσία και στην πλεονεξία του δανειστή. Η προστασία του αδυνάτου αποτελεί διαρκή μέριμνα του σύγχρονου νομοθέτη αλλά και του δικαστή, καθήκον που πηγάζει άλλωστε από την ίδια τη φύση και τη λειτουργία του δικαίου. Η επίδειξη, ωστόσο, υπερβολικής επιείκειας έναντι του οφειλέτη δεν περιορίζει μόνο την έννομη προστασία του δανειστή, αλλά στρέφεται τελικά και εναντίον του ίδιου του οφειλέτη, με τη διεύρυνση του χρέους του και τη διαιώνιση της αιχμαλωσίας του. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η αναγκαστική εκτέλεση δεν αποτελεί το κατάλληλο όχημα για άσκηση κοινωνικής ή δημοσιονομικής πολιτικής. Η υπερπροστασία του οφειλέτη δεν καθιστά μόνο αναποτελεσματική την έννομη προστασία του δανειστή, αλλά υπονομεύει και τη δική του θέση. Η συντόμευση της εκτελεστικής διαδικασίας αποδεικνύεται ευεργετική όχι μόνο για τον επισπεύδοντα δανειστή αλλά και για την ολότητα και για τον ίδιο τον οφειλέτη. Γι' αυτό, η έννομη προστασία του δανειστή επιβάλλεται να ενισχυθεί. Ο δανειστής αφήνει πίσω του συχνά μια πολυχρόνια και πολυδάπανη διαγνωστική δίκη, που αναγνώρισε το δίκιο του και έκανε δεκτά τα αιτήματά του, εύλογα λοιπόν προσδοκά ότι δε θα παρεμβληθούν περαιτέρω εμπόδια και δαπανηρές διατυπώσεις. Η αναγκαστική εκτέλεση δεν πρέπει να ατενίζεται ως ένας ακόμη πρόσθετος βαθμός διαγνωστικής διαδικασίας αλλά ως ένας διεκπεραιωτικός καθαρά θεσμός αποτελεσματικής έννομης προστασίας στα χέρια του δικαιωμένου δανειστή³⁹⁸. Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων εμφανίζεται ως το πλέον κατάλληλο, αναγκαίο και μη δυσανάλογο μέσο εκτέλεσης για την ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων. Είναι χαρακτηριστικό ότι μέσω της κατάσχεσης των καταθέσεων του οφειλέτη, ο δανειστής ικανοποιείται συνήθως κατά τρόπο πλήρη, ενώ δε χρειάζεται να μεσολαβήσει η διαδικασία του πλειστηριασμού, όπως γίνεται στην κατάσχεση κινητών και ακινήτων. Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων είναι, συνεπώς, μια διαδικασία ταχεία και ιδιαίτερα ολιγοδάπανη, γεγονός που ωφελεί τόσο τον επισπεύδοντα δανειστή όσο και τον ίδιο τον οφειλέτη. Για τον λόγο αυτό, η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων τείνει να καθιερωθεί ως το αποτελεσματικότερο μακράν μέσο αναγκαστικής εκτέλεσης για την ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων.

Περαιτέρω, το τραπεζικό σύστημα τόσο προς το δικό του όσο και προς το γενικό συμφέρον δεν μπορεί να αδιαφορεί για την ηθική των επιχειρήσεων, η οποία αξιολογείται πλέον ως σημαντικότερη αξία, που συνοδεύει τη φήμη μιας επιχείρησης. Η συμμόρφωση προς τους κανόνες δικαίου και τις επιεικείς για τους ασθενέστερους συναλλασσόμενους ερμηνείες των διατάξεων αποτελούν ελάχιστο δείγμα ηθικής συμπεριφοράς. Οι τράπεζες δε θα πρέπει να συμπεριφέρονται μόνο νόμιμα, αλλά να δρουν και με βάση ηθικά πρότυπα σε ένα όσο το δυνατόν υψηλότερο επίπεδο κοινωνικής ευθύνης και υπευθυνότητας στις σχέσεις τους με τους εργαζομένους, τους πελάτες τους και το ευρύ κοινό. Κατ' άλλη διατύπωση, η επιχειρηματική ηθική έχει την έννοια της συμμόρφωσης στα νομικά, επαγγελματικά και επιχειρηματικά

---

³⁹⁸ Νίκας Νικόλαος, Σαράντα πέντε χρόνια εφαρμογής του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας – Αναγκαστική Εκτέλεση– (παρελθόν, παρόν και μέλλον), ΕΠολΔ 2012, σελ. 265επ.

πρότυπα, της τήρησης των υποσχέσεων και των υποχρεώσεων και της υιοθέτησης γενικών αρχών, όπως είναι η δικαιοσύνη, η ειλικρίνεια, η τιμιότητα και ο σεβασμός. Έτσι, δεν αποτελεί επιτυχία των ελληνικών τραπεζικών επιχειρήσεων η απομύζηση και της τελευταίας σταγόνας της οικονομικής ικμάδας ενός επιχειρηματικού και καταναλωτικού κόσμου, που υποφέρει στο περιβάλλον μιας ανασφαλούς, κλυδωνιζόμενης οικονομίας, όπως συμβαίνει τα τελευταία χρόνια, λόγω των τακτικών αμφίβολης νομιμότητας και ηθικής, που υιοθετούν τα πιστωτικά ιδρύματα, προκειμένου να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις τους, όπως αυτή του συμψηφισμού επί του συνολικού ποσού του κοινού λογαριασμού. Ζητούμενο, εν τέλει είναι η ελάχιστη εφικτή ηθικότητα, που δε βρίσκεται σίγουρα στις περίτεχνες νομικές ερμηνείες, που ευνοούν τον ισχυρότερο έναντι του ασθενέστερου, χλευάζοντας την κοινή αντίληψη περί ισότητας έναντι του νόμου και περί του κοινωνικού του προσανατολισμού³⁹⁹.

---

³⁹⁹ Ψυχομάνης Σπυρίδων, Ηθική της τραπεζικής επιχειρηματικής πρακτικής, ΔΕΕ 2004, σελ. 981επ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α. ΣΥΓΓΡΑΜΑΤΑ

1. Απαλαγάκη Χαρούλα, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο, 2, 5^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2017
2. Βαθρακοκοίλης Βασίλης, Αναλυτική Ερμηνεία – Νομολογία Αστικού Κώδικα, Α' Τόμος, Ε' Ανατύπωση, Αθήνα 2001
3. Βάλληνδας Π. σε Ερμηνεία του Αστικού Κώδικος, Τόμος ΙΙ, Ενοχικών Δίκαιον, Αθήναι 1954
4. Βελέντζας Γιάννης, Δίκαιο Πιστωτικών Ιδρυμάτων (τραπεζικό δίκαιο) 2^η έκδοση, Ius Θεσσαλονίκη 1998
5. Βελέντζας Γιάννης, Δίκαιο τραπεζικών συμβάσεων (εργασιών), Ius Θεσσαλονίκη 1996
6. Βενιέρης Ιάκωβος στις Εφαρμογές Εμπορικού Δικαίου, Επιμέλεια Γεώργιος Τριανταφυλλάκης, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2014
7. Βουζίκας σε Ερμηνεία του Αστικού Κώδικος, Τόμος ΙΙ, Ενοχικών Δίκαιον (συνέχεια), Αθήναι 1954
8. Γέροντας Απόστολος/ Ψάλτης Αθανάσιος, Ερμηνεία ΚΕΔΕ. ΝΔ.356/1974 και η ανακοπή του ΚΔΔ: άρθρα 216-230, β' έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2013
9. Γέσιου – Φαλτσή Πελαγία, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων πριν και μετά τον ν. 2915/2001, Τιμητικός Τόμος του Κώστα Μπέη, Τρίτος Τόμος, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, εκδόσεις EUNOMIA, Αθήνα 2003
10. Γεωργακόπουλος Λεωνίδα, Χρηματιστηριακό και Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 1999
11. Γεωργιάδης Απόστολος, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό μέρος, Δίκαιο & Οικονομία [Π. Ν. Σάκκουλας], Αθήνα 2015
12. Γεωργιάδης Αστ., Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό μέρος, Ι, Ε' έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2007
13. Γεωργιάδης Αστ., Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό μέρος, ΙΙ, Ε' έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2007
14. Γιαννόπουλος Παναγιώτης σε Σύντομη Ερμηνεία του Αστικού Κώδικα, Απόστολος Γεωργιάδης, Ι, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2010
15. Γραμματίκας Γεώργιος, Το Τραπεζικό Απόρρητο, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα 1991
16. Δαγτόγλου Π., Ατομικά δικαιώματα, Συνταγματικό δίκαιο, τέταρτη ενημερωμένη έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2012
17. Δημάκου σε Αστικός Κώδιξ, κατ' άρθρο ερμηνεία, Απόστολος Γεωργιάδης - Μιχαήλ Σταθόπουλος, VI, εμπράγματο δίκαιο, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα 1985

18. Δούβλης Βασίλης, Κοινός διαζευκτικός λογαριασμός, Προσβολή της νόμιμης μοίρας και κάμψη του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1987
19. Ζέπος Παν. Ενοχικόν Δίκαιον, Α΄ Μέρος Γενικών, Αθήναι 1947
20. Ζέπος Παν. Ενοχικόν Δίκαιον, Β΄ Μέρος Ειδικόν, έκδοσις δευτέρα, Αθήναι 1965
21. Καραγιάννης Κωνσταντίνος, Συμψηφισμός οφειλής τράπεζας από σύμβαση κατάθεσης με οφειλή του καταθέτη στην τράπεζα από πιστωτική σύμβαση επί τιλοποίησης της απαιτήσεως της τράπεζας, Τιμητικός Τόμος Γεωργίου Δ. Καλλιμόπουλου, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 2010
22. Καρακατσάνης Ι., Ο συμψηφισμός με μονομερή δικαιοπραξία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1980
23. Καραύης Μαριάνος σε Αστικός Κώδιξ, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Απόστολος Γεωργιάδης - Μιχαήλ Σταθόπουλος, Τόμος Δεύτερος: Γενικό Ενοχικό, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Σανταρόζα 1 Αθήναι 1979
24. Καραύης Μαριάνος, Οφειλή εις ολόκληρον, Ι. Η έννοια, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1990
25. Καστριώτης Ιωάννης, Η κατάσχεσις εις χείρας τρίτου, (κατά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας), Τόμος Πρώτος, Αθήναι 1985
26. Κιάντου Β. Δ., Το τραπεζικό απόρρητο και οι εργασίες συναλλάγματος, Τομέας Εμπορικού και Οικονομικού δικαίου, ΑΠΘ, Δημοσιεύματα 8, εκδοτικός οίκος Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1993
27. Κλαμάρης Νικόλαος, Το δικαίωμα δικαστικής προστασίας κατά το άρθρο 20 παρ. 1 Συντάγματος, Νομικές εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1989
28. Κοτσίρης Λάμπρος, Τραπεζικό απόρρητο και κατάσχεση τραπεζικών καταθέσεων, Τιμητικός Τόμος του Κώστα Μπέη, Τέταρτος Τόμος, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, εκδόσεις EUNOMIA, Αθήνα 2003
29. Κουτσούκης Δημήτρης, Πρακτικά προβλήματα από την εφαρμογή του τραπεζικού απορρήτου, Δίκαιο τραπεζών και δίκαιο τραπεζικών εργασιών, Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικολόγων σε συνεργασία με την Ένωση Ελληνικών τραπεζών, Διημερίδα 26 και 27 Απριλίου 1996, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1997
30. Κουτσούκης Δημήτρης, Τραπεζικό απόρρητο, Νομοθεσία – Νομολογία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1998
31. Κρητικός Αθανάσιος σε Αστικός Κώδιξ, Ερμηνεία κατ' άρθρο – Νομολογία - Βιβλιογραφία, Απόστολος Γεωργιάδης - Μιχαήλ Σταθόπουλος, Τόμος τέταρτος: Ειδικό ενοχικό (συνέχεια), εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Σανταρόζα 1 Αθήναι 1982
32. Λιακόπουλος Αθανάσιος σε αστικός κώδιξ, κατ' άρθρο ερμηνεία, Απόστολος Γεωργιάδης - Μιχαήλ Σταθόπουλος, VI, εμπράγματο δίκαιο, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα 1985
33. Λιτζερόπουλος Αλέξανδρος, Στοιχεία Ενοχικού Δικαίου, πανεπιστημιακά παραδόσεις, Επιμέλεια Αντώνιου Καμπίτση, Αθήναι 1960

34. Λιτζερόπουλος σε Ερμηνεία του Αστικού Κώδικος, Τόμος VII, Εισαγωγικός Νόμος, Αθήναι 1963
35. Μάξης Παναγιώτης, Θέματα Αστικού, Εμπορικού και Δικονομικού Δικαίου, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1993
36. Μακρίδου Καλλιόπη, Απαλαγάκη Χαρούλα, Διαμαντόπουλος Γεώργιος, Πολιτική Δικονομία, Θεωρία – Νομολογία – Υποδείγματα, Β΄ έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2018
37. Μαργαρίτης Μιχαήλ, Μαργαρίτη Άντα, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, Τόμος II, Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας 2012
38. Μητροπούλου Σοφία, Ο κοινός λογαριασμός στο Ελληνικό δίκαιο, Συγκριτική επισκόπηση αλλοδαπών δικαίων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2002
39. Μητσόπουλος Γεώργιος, Πολιτική Δικονομία, Τόμος Α΄, Αθήναι 1972
40. Μπαλής Γεώργιος, Ενοχικόν Δίκαιον, Γενικόν Μέρος, έκδοσις τρίτη, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήναι, Ανατύπωσις 1969
41. Μπεχλιβάνης Αχιλλέας σε Σύντομη Ερμηνεία του Αστικού Κώδικα, Απόστολος Γεωργιάδης, I, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2010
42. Μπρίνιας Ιωάννης, Αναγκαστική Εκτέλεσις, Τόμος Τρίτος, Κατασχέσεις εις χείρας τρίτου, Β΄ έκδοσις – ανατύπωσις, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα/Κομοτηνή 1985
43. Μπρίνιας Ιωάννης, Κατάσχεσις απαιτήσεων εκ τραπεζικών συναλλαγών, Αφιέρωμα εις Αλέξανδρον Τσιριντάνην, Υπό του Συνδέσμου Ελλήνων Εμπορικολόγων, Νομικαί εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1980
44. Νίκας Νικόλαος, Εγχειρίδιο δικαίου αναγκαστικής εκτελέσεως, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2012
45. Νικολόπουλος Γεώργιος σε Ερμηνεία του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, Κεραμεύς Κ.Δ., Κονδύλης Δ.Γ., Νίκας Ν. Θ., II, 591 – 1054, Εισαγωγικός Νόμος, εκδόσεις Σάκκουλα 2000
46. Νικολόπουλος Γεώργιος σε Συμπλήρωμα στην Ερμηνεία του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, Κεραμεύς Κ.Δ., Κονδύλης Δ.Γ., Νίκας Ν. Θ., εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2003
47. Νικολόπουλος Γιώργος, Αναγκαστική Εκτέλεση, Β΄ Έκδοση αναθεωρημένη, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2012
48. Ντόστας Μ. Θ., Γενικό τραπεζικό απόρρητο και απόρρητο των καταθέσεων. Κατάσχεση των καταθέσεων, Βιβλιοθήκη νομικής θεωρίας και πράξεως 29, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2000
49. Παμπούκης Κωνσταντίνος, Τραπεζικαί Πιστωτικά Συμβάσεις, Αφοί Π. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη - Αθήναι 1962
50. Πελλένη – Παπαγεωργίου Ανθή, Ζητήματα κοινού τραπεζικού λογαριασμού (Γνωμοδότηση) σε Αναμνηστικό Τόμο Λεωνίδα Γεωργακόπουλου, II, Τράπεζα της Ελλάδος, Κέντρο Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης, Αθήνα 2016, σελ. 715επ.

51. Πελλένη – Παπαγεωργίου Ανθή, Η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, Τα ζητήματα αστικού & δικονομικού δικαίου, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2005
52. Ποδηματά Ε., Πτυχές της συμβολής του Γ. Μητσόπουλου στην έννοια του δικαϊκού πλάσματος και του αμάχητου τεκμηρίου σε 30 χρόνια εφαρμογής του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, 25^ο Πανελλήνιο Συνέδριο, Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα 2001, σελ. 79επ.
53. Πολυζωγόπουλος Κώστας σε Αστικός Κώδιξ, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Απόστολος Γεωργιάδης - Μιχαήλ Σταθόπουλος, Τόμος Δεύτερος: Γενικό Ενοχικό, εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Σανταρόζα 1 Αθήναι 1979
54. Ράμμος σε Ερμηνεία του Αστικού Κώδικος, Τόμος ΙΙ, Ενοχικόν Δίκαιον (συνέχεια), Αθήναι 1954
55. Ρεπούσης Σπύρος, Τραπεζικές υπηρεσίες, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2005
56. Ρόκας Ιωάννης σε Αστικός Κώδιξ, Ερμηνεία κατ' άρθρο – Νομολογία - Βιβλιογραφία, Απόστολος Γεωργιάδης - Μιχαήλ Σταθόπουλος, Τόμος τέταρτος: Ειδικό ενοχικό (συνέχεια), εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Σανταρόζα 1 Αθήναι 1982
57. Ρόκας Νικόλαος, Γκόρτσος Χρήστος, Μικρούλεα Αλεξάνδρα, Λιβαδά Χριστίνα, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, 3^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2016
58. Σταθόπουλος Μιχ., Επιτομή Γενικού Ενοχικού Δικαίου, Β' έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2016
59. Σταματόπουλος Στέλιος, Η δικαστική προστασία του τρίτου στην αναγκαστική εκτέλεση κατά την ΚΠολΔ 936, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1994
60. Ταμαμίδης Αναστάσιος, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων ιδιωτών, υπό το φως της νομολογίας μετά το αρ. 24 ν. 2915/2001, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2005
61. Φίλιος Παύλος, Ενοχικό δίκαιο, Γενικό μέρος, έκτη έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2011
62. Φραγκίστας σε Ερμηνεία του Αστικού Κώδικος, Τόμος ΙΙ, Ενοχικόν Δίκαιον, Αθήναι 1954
63. Χρυσόγονος Κώστας, Βλαχόπουλος Σπύρος, Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, 4^η αναθεωρημένη έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2017
64. Ψυχομάνης Σπυρίδων, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2011
65. Ψυχομάνης Σπύρος, Εγχειρίδιο τραπεζικού δικαίου, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2016
66. Ψυχομάνης Σπύρος, Τραπεζικές δραστηριότητες αμφισβητήσιμης νομιμότητας, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2002

Β.ΑΡΘΡΟΓΡΦΙΑ

1. Αργυριάδης Άλκης, Ενεχύρασις απαιτήσεως εκ καταθέσεως εις κοινόν λογαριασμόν, Αρμ. 1978, σελ. 521επ.
2. Βελέντζας Γιάννης, Αίτημα νόμιμου μεριδούχου για επίδειξη εγγράφου. Περίπτωση άρσης τραπεζικού απορρήτου (;) σε κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, Γνωμοδότηση, ΕΤρΑξΧρΔ 2001, σελ. 399επ.
3. Βενιέρης Ιάκωβος, Κατάθεση χρημάτων από τον οφειλέτη στον τραπεζικό λογαριασμό του δανειστή του – Ο έλεγχος της προμήθειας της τράπεζας, Σκέψεις με αφορμήτην ΕιρΚω 184/2004, ΔΕΕ 2007, σελ. 782επ.
4. Γέσιου – Φαλτσή Πελαγία, Δικαίωμα αποδείξεως και τραπεζικό απόρρητο, Γνωμοδότηση, ΕλλΔνη 2009, σελ. 418επ.
5. Γέσιου – Φαλτσή Πελαγία, Επίδειξη εγγράφων και ζητήματα τραπεζικού απορρήτου στους κοινούς διαζευκτικούς λογαριασμούς (γνωμ.), ΕφΑΔ 2010, σελ. 1182επ.
6. Γέσιου – Φαλτσή Πελαγία, Το δικαίωμα των κληρονόμων για την επίδειξη εγγράφων κοινού τραπεζικού λογαριασμού, ΧρΙΔ 2010, σελ. 593επ.
7. Γεωργιάδης Απόστολος, Η έκδοση τίτλων αμοιβαίων κεφαλαίων σε κοινό λογαριασμό και η τύχη τους μετά το θάνατο του εντολέα (γνωμ), ΔΕΕ 1997, σελ. 115επ.
8. Γεωργόπουλος Δημ., Η κατάσχεση του υπολοίπου τραπεζικού λογαριασμού καταθέσεων, ΔΕΕΤ 1992, σελ. 117επ.
9. Δούβλης Βασίλης, Ελληνικό Δημόσιο vs Ιδιωτών Δανειστών, ΔΕΕ 2013, σελ. 1107επ.
10. Ζαλαχώρης Περικλής, Η δημόσια παρακατάθεση τραπεζικών καταθέσεων κατασχεμένων εις χείρας των τραπεζών, ως τρίτων, και η δικαστική άδεια για την ανάληψή τους, Δ 2003, σελ. 602επ.
11. Ζησίμου Θεολόγος, Άρση τραπεζικού απορρήτου – Κατάσχεση τραπεζικών καταθέσεων, Συνήγορος 2001, σελ. 259επ.
12. Θεοδώρου Ελίνα, Το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, ΚριτΕ. 2000, σελ. 263επ.
13. Καλδέλλης Εμμανουήλ. Το τραπεζικόν απόρρητον, Αρμ. 1981, σελ. 711επ.
14. Καράμπελας Αγ., Επιστολαί προς το Νομικόν Βήμα, Και πάλιν το απόρρητον των τραπεζικών καταθέσεων, ΝοΒ 1973, σελ. 847επ. με σημείωση Κ. Παπαδημητρίου
15. Καστριώτης Ιωάννης, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων, Δ 2007, σελ. 66επ.
16. Κομισόπουλος Χρ., Κατάθεσις εις κοινόν λογαριασμόν Ν.5638/1932 και προσβολή νομίμου μοίρας δι' αυτής, ΝοΒ 1964, σελ. 435επ.
17. Κουζιώρτη Βασιλική, Κατάσχεση στα χέρια τράπεζας ως τρίτης, Επιστημονική Επετηρίδα ΔΣΘ 1994, σελ. 225επ.
18. Κουσούλης Στέλιος, Απόρρητο και δυνατότητες κατασχέσεως, ΕλλΔνη 1998, σελ. 768επ.

19. Λυκούρης Ιωάννης, Το τραπεζικό απόρρητο στις χώρες της ΕΟΚ, ρυθμίσεις και συγκρίσεις, ΠειρΝ 1986 σελ. 323επ.
20. Μάζης Παναγιώτης, Κατάσχεση τραπεζικών καταθέσεων μετά τη θέση σε ισχύ του άρθρου 24 του ν. 2915/2001, ΝοΒ 2002, σελ. 637επ.
21. Μάζης Παναγιώτης, Μερικές σκέψεις για την κατάσχεση σε χέρια τρίτου (και ιδιαίτερα σε Τράπεζα ως τρίτη), ΔΕΕ 1997, σελ. 455επ.
22. Μάρκου Ιωάννης, Οι «άυλοι τίτλοι» ως ιδιότυπες σχέσεις, ΕλλΔνη 2009, σελ. 329επ.
23. Μητσόπουλος Γεώργιος, Η επίδρασις του Συντάγματος επί της Πολιτικής Δικονομίας, Δ. 1975, σελ. 673επ.
24. Μιχαηλίδης Ο. Ν., Το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, Όρια και υπερβολές, ΕΕμπΔ 1983, σελ. 22επ.
25. Μούζουλας Σπήλιος, Αμοιβαία κεφάλαια, κατάθεση σε κοινό λογαριασμό και τραπεζικό απόρρητο (γνωμ.), ΔΕΕ 1996, σελ. 1041επ.
26. Μούζουλας Σπήλιος, Εξαγορά μεριδίων αμοιβαίων κεφαλαίων και εφαρμογή των διατάξεων του Ν.5638/1932, Γνωμοδότηση, ΔΕΕΤ 1996, σελ. 85επ.
27. Μούζουλας Σπήλιος, Η τύχη της κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό μετά το θάνατο ενός από τους συνδικαιούχους της και τα δικαιώματα των κληρονόμων του επί του ποσού της κατάθεσης, ΕΤρΑξΧρΔ 1998, σελ. 35επ.
28. Μπέης Κώστας, Θεμελιακά ζητήματα της κατάσχεσης χρηματικών απαιτήσεων στα χέρια τρίτου, Δ. 1997, σελ. 399επ.
29. Μπρίνιας Ιωάννης, Το τραπεζικόν απόρρητον εν σχέσει προς την κατάσχεσιν εις χείρας τρίτου, ΝοΒ 1973, σελ. 1051επ.
30. Νίκας Νικόλαος, Σαράντα πέντε χρόνια εφαρμογής του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας –Αναγκαστική Εκτέλεση– (παρελθόν, παρόν και μέλλον), ΕΠολΔ 2012, σελ. 265επ.
31. Ξυνοπούλου Αθηνά, Τα δικαιώματα των κληρονόμων συνδικαιούχου σε κοινό λογαριασμό, ΧρΙΔ ΙΖ/2017, σελ. 649επ.
32. Παμπούκης Κωνσταντίνος, Κατάσχεση του μεριδίου αμοιβαίου κεφαλαίου, ΕπισκΕΔ 2003, σελ. 639επ.
33. Παπαγιάννης Ιωάννης, Εξαιρέσεις και άρση του απορρήτου τραπεζικών καταθέσεων ιδίως στην περίπτωση κατάσχεσης τραπεζικής κατάθεσης εις χείρας τράπεζας ως τρίτης. Επίκαιρα ζητήματα με αφορμή την απόφαση ΑΠ 1241/2008, ΕΤρΑξΧρΔ 2010, σελ. 37επ.
34. Ραβαζούλας Κωνσταντίνος, Αναγκαστική εκτέλεσις υπέρ Ανων. Εταιρίας κατά ΝΔ. 17.7.1923 και παράλληλος ισχύς διατάξεων Κ.Πολ.Δ, ΝοΒ 1974, σελ. 863επ.
35. Ρήγας Κωνσταντίνος, Το αντικείμενο και η προσήκουσα διαδικασία της κατασχέσεως άυλων τίτλων, ΕφΑΔ 2014, σελ. 1000επ.
36. Ρίζος Ευριπίδης, Ενεχύραση απαίτησης από τραπεζικές καταθέσεις υπέρ της τράπεζας όπου τηρούνται οι καταθέσεις, Αρμ. 2009, σελ. 1311επ.
37. Ροΐλος Λάμπρος, Περί της εφαρμογής του ακατάσχετου των τραπεζικών καταθέσεων κατά το ΝΔ 1059/71 και επί των καταθέσεων των εν Ελλάδι λειτουργουσών αλλοδαπών τραπεζών, ΝοΒ 1978, σελ. 994επ.

38. Ρόκας Κωνσταντίνος, Περί της καταθέσεως εις κοινόν λογαριασμόν, Θέμις ΝΘ', σελ. 1επ.
39. Σταθόπουλος Μιχ. Ζητήματα εκ της εφαρμογής του ν. 5638/1932, Γνωμοδότηση, ΕΕμπΔ 1977, σελ. 501επ.
40. Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, Οι πρόσφατες εξελίξεις στη νομολογία σε σχέση με το τραπεζικό απόρρητο, ΕλλΔνη 1993, σελ. 1445επ.
41. Τσάμης Γεώργιος, Καταθέσεις παρά τράπεζαις επ' ενόματι πλειόνων κατά Ν. 5638/1932, ΝοΒ 1967, σελ. 295επ.
42. Τσαντίνης Σπύρος, Κατάσχεση στα χέρια τράπεζας ως τρίτης μετά το Ν. 2915/2001: Ισχύει ακόμα σήμερα το άρθρο 90 ΝΔ 17.7.-13.8.1923 «Περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιρειών», ΧρΙΔ 2002, σελ. 307επ.
43. Τσιμπανούλης Δημήτριος, Η αναγκαστική κατάσχεση άυλων μετοχών, ΔΕΕ 2002, σελ. 823επ.
44. Φουντεδάκη Κατερίνα, Κατάθεση σε κοινό λογαριασμό και προστασία του νόμιμου μεριδούχου (με αφορμή την ΕφΑθ 5774/1995), Αρμ. 1997, σελ. 593επ.
45. Χαρλαύτης Αντώνιος, Κατάθεσις εις κοινόν λογαριασμόν, ΕΕμπΔ 1963, σελ. 285επ.
46. Χριστοδούλου Κωνσταντίνος, Άυλοι ομολογιακοί τίτλοι, Δ 2004, σελ. 856επ.
47. Χριστοδούλου Φοίβος, Η έννοια της καταθέσεως και το ζήτημα του ακατάσχετου κατά το νόμο περί του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων (γνωμ.), ΔΕΕ 1998, σελ. 232επ.
48. Ψυχομάνης Σπυρίδων, Η κατάσχεση των καταθέσεων, ΔΕΕ 2002, σελ. 473επ.
49. Ψυχομάνης Σπυρίδων, Ηθική της τραπεζικής επιχειρηματικής πρακτικής, ΔΕΕ 2004, σελ. 981επ.
50. Ψυχομάνης Σπύρος, Η διάθεση χρηματικών καταθέσεων σε ασφάλεια απαιτήσεων, ΝοΒ 1990, σελ. 581επ.
51. McEldowney Virginia C., An Analysis of New York's Proposed Multiple-Party Bank Account Law, Vol 33, 1984, Buffalo Law Review, 815
52. Yessiou – Faltsi Pelayia, Compatibility of the European Seizure of Bank Accounts with Greek Law, Δ. 2003, σελ. 1177επ.

Γ. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

1. ΑΠ (ΟΛΟΜ) 1224/1975, ΝΟΜΟΣ, με παρατηρήσεις Ιωάννη Καρακατσάνη σε ΕΕΝ 1976, σελ. 475επ., Γεώργιου Γραμματικά σε ΕΕΝ 1976, σελ. 200επ. και σημείωση Παπαδημητρίου σε ΝοΒ 1976, σελ. 188επ.
2. ΑΠ (ΟΛΟΜ) 1225/1975, ΝΟΜΟΣ
3. ΑΠ (ΟΛΟΜ) 19/2001, Δ 2002, σελ. 133επ. με παρατηρήσεις Κώστα Μπέη και ΔΕΕ 2002, σελ. 190επ. με σημείωση Δ. Κουτσούκη
4. ΑΠ (ΟΛΟΜ) 3/1993, Δ 1994, σελ. 497επ. με παρατηρήσεις Κώστα Μπέη
5. ΑΠ 1/1983, ΝοΒ 1983, σελ. 1366
6. ΑΠ 1001/2012, ΝΟΜΟΣ
7. ΑΠ 1022/2011, ΝΟΜΟΣ
8. ΑΠ 1031/2003, ΕΤρΑξΧρΔ 2004, σελ. 364επ.
9. ΑΠ 1071/1987 (Βούλευμα), ΝοΒ 1987, σελ. 1084επ.
10. ΑΠ 1083/1991, ΝΟΜΟΣ
11. ΑΠ 1108/2007, ΝοΒ 2008, σελ. 341επ.
12. ΑΠ 1128/2017, ΝΟΜΟΣ
13. ΑΠ 1183/1985 (Βούλευμα), ΝοΒ 1985, σελ. 1257επ.
14. ΑΠ 1230/1987, ΕΕΝ 1988, σελ. 661επ.
15. ΑΠ 1241/2008, ΝΟΜΟΣ
16. ΑΠ 1254/2003, ΕλλΔνη 2004, σελ. 482επ.
17. ΑΠ 1257/2010, ΕπισκΕΔ 2011, σελ. 129επ. με εισαγωγικό σημείωμα Αχιλλέα Μπεχλιβάνη
18. ΑΠ 1357/2002, ΝοΒ 2003, σελ. 448επ.
19. ΑΠ 1411/2011, ΝΟΜΟΣ
20. ΑΠ 1462/2006, ΝΟΜΟΣ
21. ΑΠ 1526/1991, ΕλλΔνη 1993, σελ. 315επ.
22. ΑΠ 1540/2000, Δ 2001, σελ. 529επ. με σημείωση Κώστα Μπέη
23. ΑΠ 1545/2008, ΝΟΜΟΣ
24. ΑΠ 1550/2007, ΕλλΔνη 2008, σελ. 211επ.
25. ΑΠ 1563/2000, ΕλλΔνη 2001, σελ. 1351επ.
26. ΑΠ 1691/2014, ΕφΑΔ 2015, σελ. 29επ. με παρατηρήσεις Άγγελου Παπασπυρόπουλου
27. ΑΠ 1709/1986 (Βούλευμα), ΝοΒ 1987, σελ. 223επ.
28. ΑΠ 1782/2007, ΝΟΜΟΣ
29. ΑΠ 1800/2012, ΝΟΜΟΣ
30. ΑΠ 1812/2007, ΝΟΜΟΣ, με παρατηρήσεις Ζαφείριου Τσολακίδη σε ΧρηΔικ 2008, σελ. 229επ.
31. ΑΠ 189/2002, ΕΕμπΔ 2005, σελ. 585επ.
32. ΑΠ 1894/2006, ΧρΙΔ 2007, σελ. 443επ. με παρατηρήσεις Α. Πελλένη – Παπαγεωργίου και με παρατηρήσεις Ρέας Φασσούλα σε ΕΕμπΔ 2007, σελ. 364επ.
33. ΑΠ 1915/1999, ΧρΙΔ 2001, σελ. 127επ.
34. ΑΠ 1946/2014, ΝΟΜΟΣ

35. ΑΠ 1996/2014, ΕΕμπΔ 2015, σελ. 885επ.
36. ΑΠ 2012/2007, ΔΕΕ 2008, σελ. 966επ.
37. ΑΠ 2058/2007, ΝΟΜΟΣ
38. ΑΠ 209/1975, ΝοΒ έτος 23ον, σελ. 979επ.
39. ΑΠ 246/1992, ΕλλΔνη 1993, σελ. 1311επ.
40. ΑΠ 313/1999, ΝΟΜΟΣ
41. ΑΠ 337/2001, ΝοΒ 2002, σελ. 341επ.
42. ΑΠ 358/2004, Δ 2005, σελ. 149επ. με παρατηρήσεις Κώστα Μπέη
43. ΑΠ 378/2011, ΧρΙΔ 2011, σελ. 656επ.
44. ΑΠ 380/2006, ΕλλΔνη 2008, σελ. 210επ.
45. ΑΠ 405/2007, ΕλλΔνη 2008, σελ. 209επ.
46. ΑΠ 432/1990, ΕλλΔνη 1991, σελ. 115επ.
47. ΑΠ 44/1994, ΔΕΕ 1995, σελ. 204επ. με σημείωμα Ε. Περάκη
48. ΑΠ 467/1990, ΝοΒ 1991, σελ. 1205επ.
49. ΑΠ 529/2015, ΝΟΜΟΣ
50. ΑΠ 530/1988, ΕλλΔνη 1989, σελ. 962επ.
51. ΑΠ 539/1992, ΕλλΔνη 1994, σελ. 78επ.
52. ΑΠ 540/1998, ΝοΒ 1999, σελ. 1288επ.
53. ΑΠ 593/1992, Κουτσούκης Δημήτρης, Τραπεζικό απόρρητο, Νομοθεσία – Νομολογία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1998, σελ. 75επ.
54. ΑΠ 598/1985 (ΣΥΜΒ), ΕλλΔνη 1985, σελ. 591επ.
55. ΑΠ 708/1967, ΕΕμπΔ 1968, σελ. 205επ.
56. ΑΠ 711/2009, ΝΟΜΟΣ
57. ΑΠ 712/2009, ΝΟΜΟΣ
58. ΑΠ 724/2000, ΑρχΝ 2001, σελ. 22επ.
59. ΑΠ 755/2003, ΕλλΔνη 2004, σελ. 1681επ.
60. ΑΠ 769/2004, ΝΟΜΟΣ
61. ΑΠ 785/1999, ΝΟΜΟΣ με παρατηρήσεις Κώστα Μπέη σε Δ 2000, σελ. 33επ., με παρατηρήσεις Δημήτριου Κουτσούκη σε ΕΕμπΔ 1999, σελ. 479επ. και με εισαγωγικό σημείωμα Κωνσταντίνου Παμπούκη σε ΕπισκεΔ 1999, σελ. 746επ.
62. ΑΠ 830/2003, ΕλλΔνη 2004, σελ. 176
63. ΑΠ 855/2002, ΝοΒ 2003, σελ. 53επ.
64. ΑΠ 857/2004, ΕλλΔνη 2004, σελ. 1634επ.
65. ΑΠ 877/2008, ΝΟΜΟΣ
66. ΑΠ 878/2013, ΝΟΜΟΣ
67. ΑΠ 907/1989, ΕλλΔνη 1991, σελ. 61επ.
68. ΑΠ 929/2009, ΝΟΜΟΣ
69. ΑΠ 946/2015, ΝΟΜΟΣ
70. ΑΠ 965/1992, ΝΟΜΟΣ
71. ΑΠ 974/1992, Δ. 1993, σελ. 368επ. με παρατηρήσεις Κ. Μπέη

72. Γνωμοδότηση Εισαγγελέως ΑΠ 23/1986, σε Κουτσούκης Δημήτρης, Τραπεζικό απόρρητο, Νομοθεσία – Νομολογία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1998, σελ. 85επ.
73. Γνωμοδότηση Εισαγγελέως ΑΠ 4/1974, σε Κουτσούκης Δημήτρης, Τραπεζικό απόρρητο, Νομοθεσία – Νομολογία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1998, σελ. 89επ.
74. Γνωμοδότηση Νομικού Συμβουλίου του Κράτους 143/2012, ΝΟΜΟΣ
75. Γνωμοδότηση Νομικού Συμβουλίου του Κράτους 2/2014, ΝΟΜΟΣ
76. Διάταξη Εισαγγελέως ΑΠ 6/1972, ΕΕμπΔ 1974, σελ. 129επ.
77. ΕΙΡ ΑΘ 2622/2013, ΝΟΜΟΣ
78. ΕΙΡ ΛΑΜ (ΑΣΦ) 423/2015, ΝΟΜΟΣ
79. ΕΙΡ ΠΕΙΡ 319/2013, ΝΟΜΟΣ
80. ΕΦ ΑΘ 11194/1986, ΕΕμπΔ 1988, σελ. 42επ.
81. ΕΦ ΑΘ 13426/1988, ΕλλΔνη 1991, σελ. 190επ.
82. ΕΦ ΑΘ 1412/1985 (βούλευμα), ΝοΒ 1985, σελ. 1747επ.
83. ΕΦ ΑΘ 1501/1998, ΕλλΔνη 1998, σελ. 1409επ.
84. ΕΦ ΑΘ 1597/2007, ΝΟΜΟΣ
85. ΕΦ ΑΘ 1881/2001, ΕπισκΕΔ 2001, σελ. 539επ. με εισαγωγικό σημείωμα Κωνσταντίνου Παμπούκη
86. ΕΦ ΑΘ 207/1979, ΝοΒ 1979, σελ. 1127
87. ΕΦ ΑΘ 2257/1985, Δ 1985, σελ. 686επ. με ενημερωτικό σημείωμα Στέλιου Σταματόπουλου
88. ΕΦ ΑΘ 2361/1997, ΝΟΜΟΣ
89. ΕΦ ΑΘ 2543/1996, ΕΕμπΔ 1996, σελ. 716επ. με παρατηρήσεις Χρήστου Χρυσάνθη
90. ΕΦ ΑΘ 2568/1988, ΝΟΜΟΣ
91. ΕΦ ΑΘ 2670/1996, ΝΟΜΟΣ
92. ΕΦ ΑΘ 3060/2007, ΝΟΜΟΣ
93. ΕΦ ΑΘ 3237/2010, ΝΟΜΟΣ
94. ΕΦ ΑΘ 3332/2009, ΝΟΜΟΣ
95. ΕΦ ΑΘ 3455/1985, Δ 1985, σελ. 876επ. με παρατηρήσεις Ηλία Ηλιακόπουλου
96. ΕΦ ΑΘ 3545/1998, ΝΟΜΟΣ
97. ΕΦ ΑΘ 4095/1993, ΕΤραξΧρΔ 1995, σελ. 566επ.
98. ΕΦ ΑΘ 4283/1989, ΝΟΜΟΣ
99. ΕΦ ΑΘ 4383/1987, ΕλλΔνη 1990, σελ. 380επ.
100. ΕΦ ΑΘ 4531/2003, ΝΟΜΟΣ
101. ΕΦ ΑΘ 455/2001, ΝΟΜΟΣ
102. ΕΦ ΑΘ 4725/2001, ΝΟΜΟΣ
103. ΕΦ ΑΘ 5161/2006, ΝΟΜΟΣ με παρατηρήσεις Κ. Παμπούκη σε ΕπισκΕΔ 2006, σελ. 857επ.
104. ΕΦ ΑΘ 5326/2007, ΝΟΜΟΣ
105. ΕΦ ΑΘ 5363/2004, ΝΟΜΟΣ
106. ΕΦ ΑΘ 5378/2003, ΔΕΕ 2003, σελ. 1344επ.

107. ΕΦ ΑΘ 5975/2006, ΝΟΜΟΣ
108. ΕΦ ΑΘ 6066/2008, ΝΟΜΟΣ
109. ΕΦ ΑΘ 6279/2010, ΝΟΜΟΣ
110. ΕΦ ΑΘ 6409/1993, ΝοΒ 1994, σελ. 81επ.
111. ΕΦ ΑΘ 6443/1989, ΕλλΔνη 1990, σελ. 1539επ.
112. ΕΦ ΑΘ 6483/2011, ΝΟΜΟΣ
113. ΕΦ ΑΘ 652/2011, ΝΟΜΟΣ
114. ΕΦ ΑΘ 6618/2011, ΕλλΔνη 2012, σελ. 1082
115. ΕΦ ΑΘ 6756/1995, ΕΤρΑξΧρΔ 1997, σελ. 87επ.
116. ΕΦ ΑΘ 7060/1976, ΝοΒ 1978, σελ. 947επ.
117. ΕΦ ΑΘ 7224/2000, ΝΟΜΟΣ
118. ΕΦ ΑΘ 7258/2005, ΝΟΜΟΣ
119. ΕΦ ΑΘ 7583/1979, ΝοΒ 1979, σελ. 1654επ.
120. ΕΦ ΑΘ 7968/1973, ΕΕμπΔ 1974, σελ. 212επ.
121. ΕΦ ΑΘ 8078/1993, ΕλλΔνη 1996, σελ. 437επ.
122. ΕΦ ΑΘ 8423/2006, ΝΟΜΟΣ
123. ΕΦ ΑΘ 9146/1989, ΝΟΜΟΣ
124. ΕΦ ΑΘ 938/2004, ΝοΒ 2005, σελ. 1792επ. με παρατηρήσεις Παναγιώτη Μάζη
125. ΕΦ ΔΥΤ.ΜΑΚ. 31/2006, Αρμ. 2006, σελ. 1449επ.
126. ΕΦ ΔΩΔ 179/2006, ΝΟΜΟΣ
127. ΕΦ ΔΩΔ 287/1996, ΕπισκΕΔ 1997, σελ. 652επ. με εισαγωγικό σημείωμα Κ. Παμπούκη
128. ΕΦ ΔΩΔ 29/1999, ΕπισκΕΔ 2000, σελ. 419επ. με παρατηρήσεις Κωνσταντίνου Παμπούκη
129. ΕΦ ΔΩΔ 348/2005, ΝΟΜΟΣ
130. ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ (ΜΟΝ) 2249/2013, ΝΟΜΟΣ
131. ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 1071/2002, ΕπισκΕΔ 2002, σελ. 1096επ. με παρατηρήσεις Ιωάννη Ιγγλεζάκη
132. ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 1599/2004, ΕπισκΕΔ 2004, σελ. 752επ. με εισαγωγικό σημείωμα Κωνσταντίνου Παμπούκη
133. ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 1826/2010, ΝΟΜΟΣ
134. ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 1832/2008, ΕπισκΕΔ 2008, σελ. 1177επ. με εισαγωγή Αχιλλέα Μπεχλιβάνη
135. ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 1868/1999, Αρμ. 2001, σελ. 809επ. με παρατηρήσεις Φιλομήλας Ομπέση
136. ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 2079/2008, ΕπισκΕΔ 2008, σελ. 1187επ. με εισαγωγή Αχιλλέα Μπεχλιβάνη
137. ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 209/1979, ΝΟΜΟΣ
138. ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 2187/2001, ΝΟΜΟΣ
139. ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 2517/2008, ΝΟΜΟΣ
140. ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 335/1973, ΝοΒ έτος 21^ο, σελ. 518επ.
141. ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 352/2009, ΝΟΜΟΣ

142. ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 3918/1996, ΕπισκΕΔ 1997, σελ. 456επ. με παρατηρήσεις Κωνσταντίνου Παμπούκη
143. ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 518/2003, ΕΕμπΔ 2003, σελ. 376επ.
144. ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 681/2006, ΝΟΜΟΣ με παρατηρήσεις Δημήτριου Χατζημιχαήλ σε Αρμ. 2006, σελ. 1234επ.
145. ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 702/2005, ΝΟΜΟΣ
146. ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 74/2011, ΝΟΜΟΣ
147. ΕΦ ΘΡ 119/2006, Αρμ. 2006, σελ. 1565επ.
148. ΕΦ ΛΑΜ (ΜΟΝ) 41/2016, ΝΟΜΟΣ
149. ΕΦ ΛΑΜ 40/2009, ΝΟΜΟΣ
150. ΕΦ ΛΑΡ (ΜΟΝ) 79/2014, ΝΟΜΟΣ
151. ΕΦ ΛΑΡ 235/2001, ΝΟΜΟΣ, με εισαγωγικό σημείωμα Κ. Παμπούκη σε ΕπισκΕΔ 2001, σελ. 704επ.
152. ΕΦ ΛΑΡ 390/2014, ΝΟΜΟΣ
153. ΕΦ ΛΑΡ 43/2001, ΕπισκΕΔ 2001, σελ. 694επ. με παρατηρήσεις Βαλεντίνης Σομπόλου
154. ΕΦ ΠΑΤΡ 1156/2007, ΝΟΜΟΣ
155. ΕΦ ΠΑΤΡ 159/2004, ΝΟΜΟΣ
156. ΕΦ ΠΑΤΡ 235/2007, ΝΟΜΟΣ
157. ΕΦ ΠΑΤΡ 451/1997, ΝΟΜΟΣ
158. ΕΦ ΠΑΤΡ 839/1988, ΕΕΝ 1988, σελ. 777επ.
159. ΕΦ ΠΕΙΡ 1019/1996, ΕπισκΕΔ 1997, σελ. 426επ. με παρατηρήσεις Κωνσταντίνου Παμπούκη
160. ΕΦ ΠΕΙΡ 1146/1996, ΝΟΜΟΣ
161. ΕΦ ΠΕΙΡ 18/2017, ΝΟΜΟΣ
162. ΕΦ ΠΕΙΡ 520/2001, ΝοΒ 2002, σελ. 1486επ. με ενημερωτικό σημείωμα Κ. Χριστακάκου
163. ΕΦ ΠΕΙΡ 534/1987, σε Κουτσούκης Δημήτρης, Τραπεζικό απόρρητο, Νομοθεσία – Νομολογία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1998, σελ. 102επ.
164. ΕΦ ΠΕΙΡ 83/2011, ΝΟΜΟΣ
165. ΜΠΡ ΑΘ 1583/1973, ΝοΒ 1973, σελ. 815επ.
166. ΜΠΡ ΑΘ 1654/2010, ΧρηΔικ 2010, σελ. 391επ.
167. ΜΠΡ ΑΘ 2074/1992, ΝΟΜΟΣ
168. ΜΠΡ ΑΘ 2091/1999, ΝοΒ 1999, σελ. 1598επ.
169. ΜΠΡ ΑΘ 2321/2017, ΝΟΜΟΣ
170. ΜΠΡ ΑΘ 5965/1978, σε Κουτσούκης Δημήτρης, Τραπεζικό απόρρητο, Νομοθεσία – Νομολογία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1998, σελ. 147επ.
171. ΜΠΡ ΑΘ 6338/2000, ΔΕΕ 2001, σελ. 83επ. με σημείωση Σ. Μούζουλα
172. ΜΠΡ ΑΘ 7220/1989, ΝΟΜΟΣ
173. ΜΠΡ ΑΘ 7443/2015, ΝΟΜΟΣ
174. ΜΠΡ ΑΘ 7965/2004, ΝΟΜΟΣ
175. ΜΠΡ ΑΘ 8169/1987, ΕλλΔνη 1988, σελ.385επ.

176. ΜΠΡ ΑΘ 9164/1976, ΝοΒ 1976, σελ. 995επ.
177. ΜΠΡ ΑΡΤ 453/2001, ΝΟΜΟΣ με σημείωση Χρήστου Νικολαΐδη σε ΑρχΝ 2002, σελ. 480
178. ΜΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 1532/1972, ΝοΒ 1972, σελ. 955επ. με σημείωση Αγησίλαου Καραμπέλα και Κ. Παπαδημητρίου
179. ΜΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 17669/2015, ΝΟΜΟΣ
180. ΜΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 20409/2005, ΝΟΜΟΣ
181. ΜΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 2696/1991, σε Κουτσούκης Δημήτρης, Τραπεζικό απόρρητο, Νομοθεσία – Νομολογία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1998, σελ. 137επ.
182. ΜΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 42696/2007, Αρμ. 2008, σελ. 115επ.
183. ΜΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 4999/1991, ΝΟΜΟΣ
184. ΜΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 6716/2017, ΝΟΜΟΣ
185. ΜΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 8588/2012, ΝΟΜΟΣ
186. ΜΠΡ ΘΗΒ 367/2002, Δ 2003, σελ. 230επ. με παρατηρήσεις Κώστα Μπέη
187. ΜΠΡ ΛΑΡ 170/1990, ΝΟΜΟΣ
188. ΜΠΡ ΠΕΙΡ 2074/1992, ΑρχΝ 1993, σελ. 233επ. με σημείωση Χρήστου Νικολαΐδη
189. ΜΠΡ ΠΕΙΡ 3510/1993, ΕΤρΑξΧρΔ 1994, σελ. 505επ. με παρατηρήσεις Γιάννη Βελέντζα
190. ΜΠΡ ΠΕΙΡ 3629/1984, ΕΕμπΔ 1985, σελ. 640επ.
191. ΜΠΡ ΠΕΙΡ 820/1994, ΝΟΜΟΣ με παρατηρήσεις Ευστάθιου Λιβιεράτου σε Δ 1994, σελ. 867επ.
192. ΜΠΡ ΡΟΔ 1515/2005, ΝΟΜΟΣ
193. ΜΠΡ ΡΟΔ 230/2007, ΕΤρΑξΧρΔ 2008, σελ. 85επ. με ενημερωτικό σημείωμα Λίνας Στεφανίδη
194. ΜΠΡ ΣΥΡ 75/2009, ΝΟΜΟΣ
195. ΜΠΡ ΤΡΙΚ 361/2007, ΝΟΜΟΣ
196. ΜΠΡ ΤΡΙΚ 738/2002, ΔΕΕ 2002, σελ. 1006επ. με σημείωμα Δημήτριου Κουτσούκη
197. ΠΠΡ ΑΘ 1260/2017, ΝΟΜΟΣ
198. ΠΠΡ ΑΘ 1976/2010, ΝΟΜΟΣ
199. ΠΠΡ ΑΘ 2413/2010, ΝΟΜΟΣ
200. ΠΠΡ ΑΘ 2633/2014, ΝΟΜΟΣ
201. ΠΠΡ ΑΘ 2893/2015, ΝΟΜΟΣ
202. ΠΠΡ ΑΘ 3031/2014, ΝΟΜΟΣ
203. ΠΠΡ ΑΘ 3146/1998, ΔΕΕ 1998, σελ. 1085επ.
204. ΠΠΡ ΑΘ 4001/2002, ΝΟΜΟΣ
205. ΠΠΡ ΑΘ 4448/1995, ΝΟΜΟΣ
206. ΠΠΡ ΑΘ 4939/2010, ΝΟΜΟΣ
207. ΠΠΡ ΑΘ 8765/1975, ΕΕμπΔ 1975, σελ. 593επ.
208. ΠΠΡ ΑΘ 914/2014, ΝΟΜΟΣ
209. ΠΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 1399/1984, Αρμ. 1986, σελ. 897επ.
210. ΠΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 16325/1998, Αρμ. 1999, σελ. 1414επ.

211. ΠΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 1925/1983. ΕλλΔνη 1984, σελ. 501επ.
212. ΠΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 24377/2003, Αρμ. 2004, σελ. 1282επ. με παρατηρήσεις
Φιλομήλας Ομπέση
213. ΠΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 2575/1972, ΕΕμπΔ 1973, σελ. 191επ.
214. ΠΠΡ ΛΑΡ 150/1999, ΝΟΜΟΣ
215. ΠΠΡ ΞΑΝΘ 166/1995, ΝΟΜΟΣ
216. ΠΠΡ ΠΕΙΡ 2025/1989, ΝΟΜΟΣ
217. ΠΠΡ ΠΕΙΡ 2447/2014, ΝΟΜΟΣ
218. ΠΠΡ ΠΕΙΡ 291/2003, ΝΟΜΟΣ
219. ΠΠΡ ΠΡΕΒ 92/1997, ΝΟΜΟΣ